Statuta Marchiae Anconitanae

Liber Primus. 1

In nomine Sancte & indiuidue trinitatis:

Constitutionum editarum per Reuerendissimum Patrem & dnm.d. Egidium Epm Sabinensem. Apostolicæ sedis legatũ: & dñi Papæ Vicarium. Liber primus incipit.

Prohemium.

✠

Olentes: sicut nobis cõmissi sollicitudo requirit officii: fideles Ecclesiæ sub debitis iuris ordinibus regulari: vt iustæ viuentes quietis cõmodo fruantur: & pacis, & appetitus noxius debitis correctiõibus arceatur. ℭ Nos Egidius miseratione diuina Sabineñ. eps: Cardinalis, Apostolicæ sedis legatus, & prouinciarum, ac terrarum ecclesiæ in partibus Italiæ citra regnum Siciliæ consistentium, Vicarius generalis. Visa multitudine constitutionum officialium ac rectorum ecclesiæ in dictis prouinciis & terris, de quarum pluribus propter vetustatem earum primæui non reperiuntur auctores. Et q̃plurimis Romanorum Pontificum constitutionibus sub bulla transmissis: de quarum aliquibus propter negligentiam vtentium sunt originales bullæ deperditæ, & ipsis constitutionibus præmissis omnibus nostro mandato nobis hactenus præsentatis, & ex eis per nos & nõnullos iuris peritos & exptos viros, quos ad hæc vocauimus diligenter inspectis, & sæpe recensitis. Post multos labores vnum nouũ volumen præsentium nostrarum constitutionũ pro honore ecclesiæ fieri iussimus. In quo vtilibus inde repertis, inutilibus superuacuis: & cõtrariis resecatis, nouisq; iuribus s̃m opportunitatem locorum & negociorum inuentis. Constitutiones æque honestæ omnes vtiles & portabiles digestæ, & cum omni mansuetudine continentur sub congruis ordinibus & titulis collocatæ, atq; distributæ per debitum ordinẽ in sex libros. In quorum primo continentur litteræ cõmissionum nobis factarũ per Sũmum pontificem, quæ tangunt potestatem nostræ legatiõis & vicariatus, & circa ꝯstõnes edẽdas. Deinde Constõnes papales: quas in dictis litteris inuenimus. Quarum aliquæ, licet de aliquibus prouinciis mentionem faciant, & de aliquibus non, tñ ipsas ad omnes prouincias & terras prædictæ ecclesiæ prorogamus. In secundo libro continentur constitutiones pertinẽtes ad rectores, & ad officiales pro ecclesia & iuribus publicis defendendis ac conseruandis. In tertio libro continentur constitutiones pertinẽtes ad officium rectoꝝ & iudicum super spiritualibus. In quarto constitutiones pertinẽtes ad correctionem maleficioꝝ, in quo cum lenitate pœnæ quasi in omnibus & singulis maleficiis, & nõ nisi pauce cõmissæ arbitrio iudicãtis. In quinto constitutiones pertinentes ad officium iudicis causarum ciuilium. In sexto & vltimo cõstitutiones pertinentes ad officium iudicum appellationũ: & in hoc volumine nostra perfectio terminatur. Mãdamus igitur ipsas constitutiones in præsenti libro contentas & volumine per oẽs rectores: populos, officiales, & personas alias inuiolabiliter obseruari. Alias constitutiones quorumcunq; Rectorum & officialium dictarum prouinciarum & terrarum Ecclesiæ in dictis parlamentis eorũdẽ in hoc volumine non insertas cassantes & iuribus vacuantes.

ℭ De cassatiõe officialiũ & statutoꝝ factorum per terras pro vsurpanda cognitiõe appellationum, quæ pertinet ad ecclesiam & eius officiales. Rub. Prima.

VRbanus eps seruus seruoꝝ dei, ad certitudinẽ pñtium & memoriã futurorũ. ℭ Quia oẽs fere ciuitates, cunctaq; castra & alia loca patrimonii Beati Petri in Tuscia, & ducatus Spoleti prouinciæ Marchiæ, atq; aliæ plures terræ Ro-

Ecclesiæ cognitionẽ causaꝝ: appellationum ad sedẽ apostolicã, & Rectores quos in eisdẽ patrimonio Ducatu & Marchia eadẽ ecclesia p̃stitit sp̃aliter & plene pertinentes, & paucis tẽporibus retroactis vsurpare, sibiq; vendicare, in manifestũ eiusdem sedis p̃iudicium: sibiq; constituere capitaneos, exgrauatores, aut priores: aut quos causas hmõi appellationũ deuolui faciũt, & quædã iniqua cõdẽdo statuta cõtra illos qui ad p̃dictam sedẽ, seu p̃dictæ sedis rectores, p quibusdã suis causis accedũt, & super quibuscũq; grauationibus aut iniuriis appellatiões emittant. Nos igit̃ q summi sacerdotis cathedrã diuina dispositiõe tenemus ad hæc sp̃aliter post sp̃ualium incrementa bonoꝝ, qbus pcuratiõe nostra cõuertimus studia, vt prædictæ ecclesiæ iurisditiones, & iura nobis existẽte illo: cuius licet imeriti vices gerimus ad ius & proprietatẽ Ro. ecclesiæ reuocamus: volẽtesq; eidẽ sedi contra temerarios suæ iurisditionis nõ differẽda in hoc apostolica sollicitudine in aliqbus puidere. Vniuersis & singulis Capitaneis, prioribus, exgrauatoribus, & aliis quocunq; noie censeant̃ auctoritate apostolica firmiter inhibemus: ne a Kalẽdis Ianuarii pxime futuri in posterum, quas eis terminũ perẽptoriũ assignamus in antea de causis appellationũ hmõi cognoscere: nec de ipsis se intromittere quoquomõ p̃sumant, q secus p̃sumpserint: nouerint, eoipso excõis snīæ, quam ex nũc in ipsos pferimus, subiacere suis officiis totaliter eẽ priuatos, ita q nullis tpibus nũq̃ ad hmõi, vel quæcũq; alia officia in terris eiusdem ecclesiæ valeant reassumi. Et si secus p̃sumptũ fuerit, sit irritum vacuũ & inane. Præcipimus quoq; peremptorie Capitaneis, Prioribus, exgrauatoribus, necnõ vniuersis Ptãtibus, Officialibus, Cõsiliariis ciuitatũ: castroꝝ, & locoꝝ sub debito fidelitatis, quo nobis & ecclesiæ Ro. tenent̃, & singulis vniuersitatibus ciuitatũ, cõitatum, castroꝝ, & terrarum ipsaꝝ sub poena mille marchaꝝ argenti, q ad p̃dictum tp̃s oĩa statuta hmõi de suis capitularibus & quaternis aboleant & abradãt nũq̃ futuris tpibus resumẽda. Nos. n. exnunc Capitaneos, exgrauatores, ptãtes, cõsiliarios ipsorum infra dictũ terminũ, si nr̃um p̃ceptum nõ adimpleuerint, excõis vinculo innodamus decernentes ipsos poenas incurrere supradictas. Et insuper eosdẽ capitaneos, priores, cõitates patrimonii, ducatus, & aliaꝝ terraꝝ talia statuta cõdere nõ attẽptent. Et si secus attẽptauerint cõditores & scriptores statutoꝝ hmõi: necnon Capitanei, priores, exgrauatores, iudices, aduocati, tabelliones: cæteriq; obseruantes illa sint excõicati, & suis officiis sint priuati: & cõitas ipsa careat ptãte cõdẽdi statuta, & omni beneficio libertatis, ac quoquo mõ priuilegioꝝ quorũlibet a sede apostolica ꝯcessoꝝ. Aperte quoq; pnunciamus, firmiterq; p̃cipimus, q cũ hmõi negociũ quod est p̃dictæ ecclesiæ pprium sp̃aliter insideat cordi nostro: sicut alias ꝯtra ciuitates p̃dictoꝝ Patrimonii & ducatus Spoleti, & aliaꝝ terraꝝ aduersus personas quaslibet ꝯtra hmõi inhibitionẽ nr̃am temere veniẽtes & nr̃um nõ adimplentes in hac parte p̃ceptum sic dure & aspere sp̃ualiter et tpaliter pcedemus, q pene poterũt qualitatẽ cognoscere q̃ temerariũ extitit & supbũ p̃ceptũ aplicũ nõ seruare. Datũ apud vrbẽ veterẽ aũ cathedrã ecclesiasticã die. xiiii. Decẽbris: põtificatus nr̃i ãno secũdo.

¶ De offendentibus occidentibus & obsidentibus Rectores, vel Thesaurarios, aut alios officiales eorum vel ecclesiæ in Marchia, et concitantibus populum ad rebellionem, seditionem, aut conspirationem. Rub. II.

IOannes ep̃s seruus seruoꝝ Dei: ad perpetuã rei memoriã dieꝝ crescẽte malitia, sicut vidimus mundum in deteriora iugiter plabi, sic hoies mente assueta deprauante nequitia malis passim cumulũ superandi, vt et boni qui alias nõ auderent virtutis amore delinquere: interdũ cũ peruersis admisci concurrere cũ illis illicitis habeant, et in aptã malitiã psilire. Est igit̃ compescẽda maloꝝ audatia vt saltem pene formidine retrahant̃ a noxiis. Sic boni sectando virtutẽ, meliores effecti non cogant̃ perire, cũ illis sane vulgaris famæ notoriũ publicat: & longe lateq; ipsa iniuriosa transgressus euidẽtia manifestat, q nõnulli de Marchia Anconitanæ puincia nobis et ecclesiæ Ro. subiecta, nedũ olim tpibus diuersoꝝ p̃decessorũ nr̃orum Romanorũ Pontificũ gressus fidelitatis egressi declinauerũt ad infideliatis reprobe deuia-

tum. Sed

tum. Sed & diebus non longe p̃teritis cõtra nos, & eãdẽ ecclesiã ac dilectum filium Aemiliũ p̃positũ Belmõtis capellanũ nostrũ, ꝓuinciæ Memoratæ rectorẽ ceruicẽ rebellionis erigere p̃sumpserunt, & in quosdã officiales & familiares suos crudeliter seuientes post graues illatas iniurias & ꝓbosas cõtumelias irrogatas eisdẽ, & post bona ipsorum violenta depredatione subtracta, eos cruẽte mortis suppliciis in ore gladii tradiderũt. Inter quos pars fuisse nõ modica, cui mens sanior inerat, & tantæ temeritatis egressus nõ leuiter displicebat, sed habuerunt vel inuicti furoꝝ ꝯfusæ multitudinis cedere, dũ illud nequiuerũt conatibus obuiare. Nos igiẽ vt mali pœnarũ ipositionibus grauium perterriti vereãtur inantea in cõsimilis erroris vim relabi, ac boni ꝑsistentes infirma fidelitate ꝯstanter nõ habeant pp illorũ claudicare p̃sidiã remediis, q̃bus possumus p̃cauere volẽtes, & aĩarum saluti, dictæq; ꝓuinciæ pacifico statui paternis effectibus ꝓuidere cupientes de fratrum nostroꝝ ꝯsilio hac ꝑpetuo valitura constitutione sancimus, vt quicunq; de ꝓuincia vel ecclesia aliunde in eadem prouincia moram trahens, clericus vel laycus famæ suæ prodigus ipsius ecclesiæ calcata reuerentia in hoc sceleris genus irrepserit: q̄ rectorem qui ꝑ tempore regimini dictæ prouinciæ in spiritualibus vel temporalibus auctoritate apostolica præsederit: vel ipsoꝝ aliquẽ, aut eoꝝ vel alicuius ipsoꝝ vicarium seu vicarios iudicẽ vel iudices, vel ipsius ꝓuinciæ thesaurarios, aut Locũtenentem eiusdẽ (quod absit) occiderit, aut offendendo illũ vel illos insecutus extiterit: cœperit, captiuauerit, detinuerit: percusserit: aut ẽt vulnerauerit, vel ipsoꝝ aliquem: vel alios in locum vbi morã traxerit, aut ipsum vel ipsos obsederit, siue de suo regimine vel officio forsan expulerit, vel fugauerit: vel socius fuerit facientis, aut illũ vel illos bonis aliquibus spoliauerit: vel ꝓuinciæ supradictæ, aut alicuius ciuitatis, castri vel loci de ꝓuincia ipsa populum vel vniuersitatẽ, aut aliquos ex eis, vel quosuis alios de ꝓuincia ipsa directe contra nos, & p̃fatam ecclesiã, seu rectorẽ officialem & Locũtenentẽ p̃dictos, vel ipsoꝝ aliquem ad seditionẽ quomodolibet excitabit, ac rebellionẽ seu ꝯspirationem per se vel aliũ: seu alios facere vel ꝓcurare p̃sumpserit, siue ipsoꝝ aliquẽ vel ad id dederit auxilium, ꝯsilium vel fauorem, directe vel idirecte, publice vel occulte, cuiuscũq; ꝯditionis aut ordinis, dignitatis aut status ecclesiastici vel mundani fuerit, etiã si patriarcali vel archiep̃ali, seu ep̃ali vel supiori p̃fulgeat dignitate ꝑpetuo sit infamis, ut nec ad testimoniũ vel alios actus legitimos admittaẽ, sit intestabilis: ut nec testandi liberã habeat facultatẽ, nec ad alicuius bona ex testamẽto, vel ab intestato vocetur. Nullus ei sup quocunq; negocio r̃ndere, sed ipse aliis r̃ndere teneaẽ, nec quæuis causæ ad audẽtiam p̃feranẽ illius, nec valeant eius s̃niæ vel ꝓcessus: nullus ei in quacũq; cã vel negocio patrociniũ p̃stare p̃sumat, nec ipse ad patrociniũ alicuius admittaẽ. Instrumenta cõfecta per eum: si forte tabellionatus officiũ exerceat, nullã habeãt firmitatem: sed potius cum auctore dãnato dãnẽtur. Dignitatibus ꝑsonalibus, officiis vel beneficiis ecclesiasticis vel mundanis quæ obtineret q̃cunq; & quocũq; noĩe censeanẽ, sit eoipso priuatus & inhabilis & indignus ad ea, & quelibet alia in posterum obtinenda. Filii eius ad nullos honores ecclesiasticos vel mũdanos ad nullam dignitatẽ uel beneficia ecclesiastica, aut officia publica q̃olibet admittãtur. Libertatibus & imanitatibus realibus & ꝑsonalibus, priuilegiis & indulgentiis quibuscũq; sub quacunq; forma verboꝝ ab apostolica sede sibi ꝯcessis: extunc penitus careant. Vasalli & hoĩes a iuramento fidelitatis: & alia quauis obligatione q̃bus tenerenẽ, idẽ sint penitus absoluti. Feuda quoq;, iura, honores: & alia quæcũq; officia: bona imobilia: quæ in dicta ꝓuincia Marchiæ, & alibi ubicunq; a p̃dicta Ro. ecclesia obtinerent, sint eo ipso penitus ꝯfiscata. Aliis uero feudis, iuribus, honoribus, officiis & bonis imobilibus quibuscunq; aliis ecclesiasticis quæ teneret, sit eo ipso priuatus, quæ sic ad easdẽ ecclesias libere reuertãtur, q̄ de illis eaꝝ rectores ꝑ sua voluntate disponant. Mobilia uero bona ipsis concedimus fidelibus occupanda, illud nihilominus adiicientes nostræ hmõi sanctioni, ut sic delinquentes excõis s̃niæ. Vniuersitas uero seu cõitas quæ deliquerit in prædictis, eiusq; territoriũ & districtus interdicto ecclesiastico subiaceat ipso facto. A qua quidem excõis s̃nia nullus ab alio q̃ Ro. Põtifice possit absolutionis beneficium obtinere, nisi dũtaxat mortis articulo ꝯstitutus. Per

hoc aũt addimus secularibus ptãtibus facultatẽ utẽdi legibus aduersus sic delinquẽ-tes, quas catholici principes ediderũt. Dignum est.n.ut quos timor Dei a malo nõ reuocat, pœnaꝶ moles in eos adiecta compescat. Nulli ergo omnino hoium liceat hanc paginã nostræ sanctionis infringere, uel ei ausu temerario ꝯtraire. Siquis autẽ hoc attemptare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Auinione octauo Kalendas Septembris. Pontificatus nostri anno tertio.

¶ De non elligendo Potestatẽ defensorem, dominũ: vel officialẽ in terris, vbi deberẽt deputari per ecclesiã nõ administrando ante ꝯfirmationem, firmatio pertinet ad ecclesiam. Rubrica Tertia.

IOannes epũs seruus seruoꝶ Dei: ad perpetuam rei memoriã Ecclesiæ Ro. suorũꝗ fidelium dispendia dissimulare nõ possumus, quin postꝗ nobis cognita fuerit aduersus ea opportunis remediis occurramus. Attẽdentes igiẽ grauia nocumenta quæ nõnullis ciuitatibus, terris: castris, & locis infra marchiã Anconæ, massam trabariam, terras sanctæ Agatæ, ciuitatẽ Vrbini & comitatus quondã ipsius ꝯstitutis eidem ecclesiæ imediate subiectis, & personis singularibus eoꝶ ex diuersoꝶ tam nobilium ꝗ ẽt alioꝶ vsurpato regimine, puenerunt. Et volẽtes super hoc in posterũ eorũ dispẽdiis pcauere oibus & singulis ciuitatibus: cõitatibus, seu vniuersitatibus & singularibus personis ciuitatũ, terraꝶ, castroꝶ, & locoꝶ infra Marchiam Anchonæ, Massam trabariam, terras sanctæ Agatæ, ciuitatem Vrbini & comitatus quõdã ipsius cõstitutis, in quibus videlicet nobis, seu qbusuis officialibus nostris ius cõpetit deputandi vel ꝯstituendi aut eligendi, seu ponendi ptãtes, capitaneos, dños, vel rectores, aut alios officiales quoslibet alios, nec ipsæ vel eoꝶ aliquæ per se vel alium, aut alios ptãtem, Capitaneum, dñm, rectorem, vel defensorem, seu quemcũꝗ alium officialem quocũꝗ noie censeat in ciuitatibus, terris: castris, & locis pdictis, aut eoꝶ aliquo eligere, assumere: vocare, vel recipere retinere: aut iã ellecto vel assumpto, seu recepto vel vocato tãꝗ Potestri, Capitaneo, rectori: seu defensori vel officiali obedire quoquo modo psumãt. Nec aliter ellectus: vocatus: assumptus, receptus, seu nominatus hmõi potestariæ capitãeatus dominii vel rectoriæ seu defensoriæ, aut quõcũꝗ nois officium recipere: acceptare, assumere vel gerere: nisi de nostra apostolicæ sedis licentia: quomodolibet audeat, sed assumptum oimo de dimittat. Vbi vero ad cõitates & vniuersitates seu singulares personas ciuitatũ, terraꝶ, & locoꝶ pdictorum, vel eorũ aliquod ius competit eligẽdi ptãtem, capitaneum, dñm, vel rectorem seu officialem: & quemlibet alium qui per nos seu quosuis officiales nostros debeat seu cõsueuerit ꝯfirmari: ne ante debitam ꝯfirmationem obtentã, ipse vel earũ aliquæ sic electo tanꝗ ptãti seu capitaneo, rectori, vel defensori, aut officiali in qbusuis obediãt: nec taliter ellectus quousꝗ ꝯfirmationem habuerit vt pferẽ hmõi potestariæ, capitaneatus, dominii: rectoriæ: vel defensoriæ, aut cuiusuis alterius hois officio se imiscere vel aliud gerere seu exercere quouis modo psumant, auctoritate apostolica districtius inhibemus. Decernẽtes exnunc irritum, & inane qcqd contra hmõi inhibitiõis tenorem contingerit attemptari. Nulli ergo oino hoium liceat hanc paginam nræ inhibitionis & ꝯstõnis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si qs aũt hoc attẽptare psumpserit indignationẽ oipotẽtis dei & beatoꝶ Petri, & Pauli aploꝶ eius se nouerit incursurũ. Datũ Auinione. viii. Idus Decẽbris. põtificatus nostri anno. iiii.

¶ De nõ dicendo ius sibi ipsi & nõ faciẽdo guerrã nisi de licẽtia Rectoris, & nõ capiẽdo hoies vel pdas: nec expellendo aliquẽ de domo ppria. Rubrica. IIII.

IOannes epũs seruus seruorũ dei, ad certitudinẽ pñtium & memoriam futurorũ. Ad hoc dignosciẽ media inter discordes iustitia cõstituta, vt nemo dicere sibi ius audeat, nemo ipsius iustitiæ transgredi limites inordinata volũtate psumat. Sed quod sibi credit alter aduersus alterũ forte cõpetere, coram iudice iustitiæ rectitudine psequatur. Nouimus.n.ꝙ dierũ crescẽte malitia sit assueta nequitia maloꝶ mentes

mētes hoīum depravant, q̄ in aptam ꝓsilire violentiā nō timētes, sæpius alter insur git in alteꝝ, & alius quod adversus alium æstimat se fortassis habere vīs pacificis & iuris ordine prætermissis violentis conatibus obtinere præsumit. Inter alios vero q̄ ad hoc ferventer inducunt indomita voluntate, nōnulli de nostra Marchiæ Anconæ ꝓvincia ad hmōi ꝓsilire conatus per motus effrenos & agiles nō verentes ipsius ꝓvinciæ statū sæpe turbant pacificū periculis in ea, nō absq̄ dispendiis aiarum fideli um stragibus, & bonoꝝ detrimentis inumeris scandalis suscitatis. Nos igit̄ qui ꝓvinciam ipsam quadā singulari affectione diligimus, & tanq̄ recreationis nostræ pomerium paternæ benignitatis oculis intuemur: cupientes vt turbationibus & scandalis qbuscunq̄ remedii nostri oppositione subductis bonum pacis & cōcordiæ nō lædatur. Ac debitū & ꝯgruum reputātes, vt taliū sic cōpescat̄ audacia, q̄ a violentiis retrahantur. Vniversis & singulis tam laycis q̄ clericis cuiuscunq̄ status, ordinis, vel dignitatis existat. Comitibus quoq̄, barronibus, ꝑtātibus, capitaneis, & aliis quibuscunq̄ officialibus & inferioris gradus personis, necnon cōitatibus, ac vniversitatibus civitatū, terraꝝ, castroꝝ, & aliorū quorūcunq̄ locoꝝ in prædicta ꝓvincia ꝯsistentiū, auctoritate pñtium districtius inhibemus & mādamus expresse ne ipsorū aliq̄s contra aliū sibi ius dicere, aut guerrā: vel exercitū, seu cavalcatā, nisi de licēna Rectoris ꝓvinciæ supradictæ per se vel alios facere vel movere per hostiles incursus seu violentias occupare, invadere, vel ēt retinere: seu aliquē de domo ꝓpria, seu civitate: castro, vel loco: expellere, capere: seu tenere, sive ad vindictā vel vltionē aliquā ꝓsilire, quavis cā vel occasione p̄sumat, sed qlibet ius suū per viam iustitiæ corā cōpetenti iudice prosequatur. Nos. n. oēs & singulos tam clericos q̄ laycos cōtra inhibitionē & mandatum hmōi: postq̄ illa ad notitiā pervenerit eorūdem, vel per eos steterit quominus potuerit ꝑvenire facientes, nisi in casibus a iure ꝑmissis sniam excōis Et insuper eosdem clericos suspēsionis pœnā incurrere, ac prædictorū castra: terras, loca, & cōitates: & universitates prædictorum, si cōtra hmōi inhibitionē & mādatū nostrum venire præsumpserit, ac dictorū clericorū ecclesias, qui facere cōtra prædicta forsitan attēptabūt interdicto ecclesiastico subiacere volumus ipso facto: oēsq̄ ꝑdictos & singulos oībus privilegiis, indulgētiis, gratiis: libertatibus, & imunitatibus realibus & personalibus, feudis: locationibus bonis: iuribus & honoribus: officiis: & quibuscunq̄ concessionibus quæ a Ro Eccle. & a quibuscūq̄ aliis ecclesiis obtinere noscuntur, eoipso fore privatos: & nihilominus oēs & singulos comites, barrones, nobiles, ꝑtātes, capitaneos: officiales, ac cōitates ꝑdictas mille marcarū argenti & unāquamq̄ personarum ipsarum: quæ cōtra inhibitionem & mandatū nrm facere vel venire præsumant ducentorū florenorū auri, quā eo ipso incurrant pœna mulctamus. Cōtra clericos prædictos ad privationē oium beneficiorum ecclesiasticorū, dignitatū ꝑsonarū & officiorū cū cura vel sine cura quæ forsitan obtinerent, ac reddimus eos inhabiles & indignos ad ea: & quælibet alia obtinenda in posterū ꝑcessuri. Nulli ergo oino hoīum liceat hāc paginam nostræ inhibitionis, volūtatis, privationis, & mulctatiōis infringere, vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis aūt hoc attēptare p̄sumpserit indignationē oipotentis dei & beatorū Petri & Pauli apostolorum eius se noverit incursurū. Datū Avinioñ. decimo Kaleñ. Ianuarii anno sexto.

¶ De locationibus, arredationibus. & custodibus rerum: proventuū, & castellaniorū ecclesiæ, & de compositionibus, & de rectoribus, & thesaurariis: vt hēant puras manus, & abstineant ab inhonestis lucris & negociatiōibus. Rub. V.

Benedictus eps̄ servus servoꝝ dei, ad ꝑpetuam rei memoriā. Inter multas sollicitudines nobis & apostolicæ sedis officio incūbentes. Ad hoc libenter intēdimus, & efficacē q̄tum cum Deo possumus, operam adhibemus, ut in terris & ꝓvinciis nobis & Ecclesiæ ro. imediate subiectis regnet iustitia, rōnis equitas vigeat, quibusvis fraudibus & malitiis relegatis. Sane quia (sicut sæpe ꝓbatū extitit ad nostri apostolatus auditū) inter rectores & thesaurarios in eisdem terris & ꝓvinciis per sedem apostolicam deputatos rōne vel occasione reddituum & proventuum

ad eandem Ro.ec.in eis terris & prouinciis ſpectantium plerūq; contemptiões, di/
ſenſiones & emulationes:non ſine ſcandalis & diſpendiis ſuſcitari contingūt. Nos
his obuiare:ac noſtris & eiuſdē eccleſiæ ꝓuidere circa hæc indēnitatibus cupientes
ordinationes infraſcriptas deliberationes matura ꝓuia faciēdas ꝓuidimus,quas irre
fragabiliter in eiſdē terris & ꝓuinciis volumus & ꝑcipimus in poſterū obſeruari. In
primis qdem ordinamus ꝙ reddituū & ꝓuētuū ꝑdictoꝝ arredatiōis & firmæ annis
ſingulis fiat tpibus debitis per rectorem & theſaurariū cuiuſlibet ꝓuinciæ ſimul & cō
corditer ꝑcedentibus legitimis ſubaſtationibus,vt eſt moris quodq; ſine fraude cō
cedant hmōi arredatiōes & firmæ perſonis idoneis & fidelibus plus offerētibus:nō
tñ fratribus,nepotibus:cōſanguineis,& familiaribus rectoris vel theſaurarii ꝑdictoꝝ
ne per tales forſan ſubditos plus debito grauari contingat.Illi aūt qbus(vt ꝑmittit)
tradent hmōi arredationes & firmæ cautiones ꝑſtēt idoneas quæ ſe principalr obli
gēt ꝓ oibus ad quæ poſſent principales teneri ſine rōne cōtractus vel delicti,ſeu alia
cā q̄cūq;.In ꝑconizatiōibus vero & ſubaſtatiōibus ꝑdictoꝝ inhibeat ſub pœnis gra
uibus,de qbus rectori & theſaurario ꝓuinciæ videbit expedire,ꝙ nullus cuiuſcunq;
ꝯditionis exiſtat aliquē vel aliquos,qui ꝑdictos redditus & ꝓuentus,vel ipſorum ali
quos ad firmā ſeu arredationē recipere voluerint,& oblatiōes ꝓ illis facere in ſuba/
ſtationibus antedictis facto vel verbo p ſe vel per aliū ſeu alios publice vel occulte ī
pedire,minas eis īferre,vel ipos offendere quoquo modo ꝑſumāt.Et ſi forſan aliqs
repertus fuerit theſaurarius eiuſdē inhibitionis trāſgreſſor pœnis hmōi ſubiiciat,&
alias inde ꝓ ut iuſtitia ſuaſerit,puniat.Itē volumus & ordinamus ꝙ caſtellaniæ ca/
ſtroꝝ & alioꝝ locoꝝ ad nos & ad eccleſiā memoratā ſpectantiū quæ ſub manu te/
neant eiuſdē eccleſiæ,de quibus non eſſet expediens ꝙ traderet ad firmā,p rectorē
& theſaurariū ꝓuinciæ cuiuſlibet ſimul & ꝯcorditer viris idoneis & fidelibus,quo/
tiēs opportunū fuerit,cōmendent,qui perſonas & alias res ſecū ad cuſtodia deputā
das,ſine fraude tenere debeant,quæ de fructibus & ꝓuētibus,& exinde veniētibus
fidem & rōnē reddere cameræ apoſtolicæ teneant.Sup his aūt necnon ꝙ tales ſint
ꝑſonæ qbus fiēt cōmēdæ ꝑdictæ:vt caſtra & loca hmōi cōmēdæ de māibus ipſorū
hri & recuperari poſſint libere:qñ & quotiens expedire rectori & theſaurario vide/
bit abſq; cuiuſcunq; difficultatis & ꝯtradictionis obſtaculo,tā per rectores idoneos
cautionū ſufficiētes,q̄ per alias ꝓuideant rector & theſaurarius āndicti.Si vero aliter
hmōi arredationes firmas & cōmendas cōtingerit attēptari,aut per rectorē vel the
ſaurariū cuiuſuis ꝓuinciæ fraus vel dolus intrauerint ſuper his hmōi arredatiōes fir/
mæ & cōmendæ robore careant firmitatis.Et nihilominus ille vel illi ex eis q frau/
dem vel dolum cōmiſerint in hac parte ad reſtitutionē damnoꝝ,quibus Ro.eccle/
ſia ſubiaceret,ꝓpterea ſint aſtricti. Verū cum per illos qbus caſtellaniæ ꝑdictoꝝ ca/
ſtroꝝ & locoꝝ cōmēdant interdū ſuper mutatiōe ſeruientiū ſtipendiarioꝝ,qui eis
per curiā rectoris vel theſaurarii ꝓ tutiori eoꝝ cuſtodia deputant fraudes nō paꝝ dā
noſæ ꝑdictæ cameræ ſæpe:ſic(ut aſſerit)cōmittant,ordinatiōi noſtræ adiicimus,
ꝙ ſeruiētes hmōi poſtq̄ p dictā camerā fuerint aſſignati mutari,& aliis ſubrogari nō
poſſint abſq; rectoris & theſaurarii ꝓuinciæ licentia ſpāli.Siqdē de caſtris & locis q̄
cōmendari ꝯſueuerunt:hactenus habeat,annis ſingulis per rectorē & theſaurarium
deliberatio ꝓuida & matura,veꝝ ea vel eorū aliqua concedi ad firmā ānualē expe
diat,& in manu eiuſdē eccleſiæ retinere perſonis idoneis cōmēdanda.Et ſi horū vl
timū expedientius videat cās & rōnes quibus mouebunt ſuper hæc cameræ prædi
ctæ nō differāt,ſi ſiniſtrā cōtra ſe ſuſpitionē vitare voluerit,intimare.Oēs aūt firmas
prædictas annuales eſſe debere intelligimus:& ēt cōmendas prædictas,niſi propter
induſtriam & fidelitatem aliquorum,quibus eſſent factæ prædictæ cōmendæ am/
plioris temporis ſpacium,cōmendæ prorogētur eiſdem.Rurſus ordinamus & vo/
lumus:ꝙ in ſingulis terris & prouinciis ſupradictis ſit de cætero vnus fidelis notari/
us per noſtrum & apoſtolicæ ſedis camerarium deputādus,qui ſuper prædictis ſuba
ſtationibus & oblationibus firmis cōmendis vt ſupra:& infraſcriptis quotiēs oppor
tunum fuerit,ſcripturas faciat publicas,vt de geſtis circa præmiſſa prædicta camera
valeat plenius informari.Qui quidem notarius de ſuo ſuper prædictis exercendo fi/

deliter officio in manibus dicti camerarii vel alterius: cui ipse hoc cõmitteñ. proui/
derit, iuramẽtum præstabit, & deinde tanq̃ bonus Notarius curiæ rectoris ꝓuinciæ
notariæ officium cũ emolumentoꝝ præceptione inde sibi proueniẽtiũ exercebit.
Præterea ordinamus & volumus ꝙ ãmodo in singulis eisdem ꝓuinciis tres libri an
nis singulis habeantur. Quorum vnum rector. Alium vero thesaurarius. Et tertium
ꝓdictus Notarius teneãt & ꝯseruẽt. In q̃bus q̃dẽ tribus libris oẽs & singuli redditus &
ꝓuentus ex q̃buscũq; causis toto illo anno ꝓueniẽtes ad eandẽ camerã per ꝓfatũ No
tarium scribanẽ fideliter & distĩcte, ita ꝙ in capite cuiuslibet septimanæ rector & the
saurarius pñte dicto Notario sup his quæ illa septimana peruenerint: vel puenire ad
camerã ipsam debuerint de quibusuis redditibus vel prouentibus: & his ẽt quæ illa se
ptimana expensa fuerint, simul habeãt ꝯuenire. Omnia in dictis tribus libris fideliter
particulariter & distincte per dictum Notariũ ꝯscribanẽ. Et sic per totum annum fa/
cere teneatur, nisi forsan forent aliquotiens legitimis impedimẽtis detenti, quibus
cessantibus vel subductis de septimana vel septimanis, a qua vel quibus ꝓpter ipedi/
mentum hmõi computare (vt ꝓmittitur) omisissent. De quibus septimanis per or/
dinẽ singulariter & distincte computent, & similiter in eisdem tribus libris scribanẽ
per Notarium antedictum. Anno vero completo Rector & Thesaurarius totius an
ni recolligant eodem pñte Notario rõnes & eosdẽ tres libros per calculationem fi
delẽ et concordẽ. Quibus sic actis vnus de hmõi tribus libris scriptus per ipsum nota
rium et suo signo signatus, claususq; sigillis rectoris & thesaurarii ad ꝓdictam came
ram transmittatur fideliter: eiq; infra duos mẽses a fine anni cõputandos ꝓdictis præ
sentetur, vt ipsa camera videre possit plenius & cõmodius quid & qualiter actum
circa præmissa fuerit, & vtilius sit agendũ. Hos nempe modũ & formã deinceps fu/
turis tẽporibus, volumus in eisdem terris & ꝓuinciis absq; omissione & transgressiõe
qualibet obseruari. Porro quia circa compositiones & firmantias quæ sm morem
& consuetudinem illaꝝ partium fieri solent. Interdũ fraudes & malitiæ in rei detri/
mentum publicæ: grauamẽ subditoꝝ & cameræ ꝓfatæ ꝓiudiciũ plerũq; (vt asserit)
cõmittuntur. Nos ad euitandas fraudes & tollendas malitias hmõi: volumus & etiã
ordinamus, ꝙ cõpositiones & firmantiæ quotiens de quibuscunq; vel ꝓ q̃buscunq;
causis fuerint faciendæ per rectorem vel thesaurarium simul & concorditer vocatis
& pñtibus iudicibus curiæ vel vno ex eis, ac aliq̃bus aliis fidelibus, qui sciant statum
ac qualitatẽ negocioꝝ, super quibus erit cõpositio vel firmantia facienda: habeãtq;
notitiã personarum, quas negocia ipsa tangerent. Et demum attentis circunstantiis
& deliberatione, præhabita diligenti fiant ꝓdictæ compositiones & firmantiæ in ca
sibus debitis & honestis, sed anteq̃ ꝓcedatur ad perfectiõem ipsaꝝ, illi qui pro se vel
aliis habebũt componere vel finire, ꝓstent ibidem ad sancta dei euangelia iuramen
tum, quod rõne vel occasione cõpositionis & firmantiæ, vel negocii, de quo agiẽ,
nil rectori vel thesaurario, aut alicui vel aliquibus curialibus, vel familiaribus eoꝝ ꝑ
ipsis: seu in eoꝝ cõmodnm dederint vel promiserint, uel datum vel promissum siue
per se: siue per aliũ, vel per alios tacite vel exꝓsse sub quouis colore vel causa: nisi dũ
taxat illud quod pro cõpositione vel firmantia debet dictæ cameræ applicari. Et si
aliter ꝓdictæ compositiones & firmantiæ factæ fuerint, eo ipso sint nullæ cassæ irri/
tæ & inanes. Quæ quidẽ oĩa per ꝓfatum notarium fideliter ꝯscribãtur. Illos autẽ qui
postq̃ pñs ordinatio nostra publicata fuerit: aliquid contra tenorem eiusdem darẽt
vel reciperent pro ꝓmissis ad pœnam dupli eidem cameræ applicandam teneri vo
lumus & ꝯstringi. Nullus aũt postq̃ a sedis Apostolicæ remissione super hoc valitu/
ra. Per hoc aũt non intelligatur prohibitum, quominus Notarii & officiales ꝓ suis
scripturis & laboribus iustũ & moderatum salariũ, sicut consuetũ est, recipere vale/
ant, vt rõnis fuerit sine fraude, & pars lædens parti læsæ possit satisfacere cõpetẽter.
In oĩbus aũt & per oĩa caueant rector & thesaurarius: ꝙ malefactor indiscrete, ac in
læsionem vtilitatis publicæ, ꝓsertim illos ex eoꝝ compositionibus & firmãtiis pos
sent in ꝓuincia scandala & pericula contingere ad compositiones & firmantias hu/
iusmodi admittant nullo modo. Postremo cum (vt fertur) plerunq; rectores & the

ſaurarii ſuis ſtipendiis non contenti redditus & prouentus aliquorum locorũ in decretis ſibi prouinciis conſiſtentium & expectantium ad eccleſiam memoratam ad manus ſuas ſub certis occaſionibus, ſeu coloribus non ſine detrimento pfatæ cameræ retinere, ac in vſus ſuos diſpenſare præſumunt. Id omnino fieri decætero prohibemus, ad hoc volentes rectores & theſaurarios, ac officiales qui nunc ſunt & erunt in poſterum in ſupradictis terris & prouinciis, pro eccleſia deputati prædicta mandata ſeruare a turpibus lucris & muneribus manus ſuas ſub excõmunicatiõis pœna diſtrictius inhibemus: ne ſordida munera recipiãt, quoquo modo cum de pecuniis vel de bonis eccleſiæ memoratæ, quæ ad manus ipſorum vel cuiuſlibet eorũdem quolibet peruenerint aliquas mercationes prohibitas clericis & perſonis eccleſiaſticis concernentes, ſub quouis colore vel modo exercere præſumant, ſed eaſdem pecunias & bona, pro ut ad eorum cuiuſlibet ipſorum pertinebat officium, cuſtodiãt & diſpenſent inde rationem legitimam reddituri. Si vero cõtrarium temeritate pſumptuoſa fecerint, exinde pter pœnam pdictam corrigi exigente iuſtitia volumus & puniri. Vt aũt ordinationes noſtræ hmõi firmiter & inuiolabiliter deinceps futuris temporibus obſeruentur, volumus & mandamus q rectores & theſaurarii terraꝝ & puinciarũ pdictaꝝ q nunc ſunt mox poſt pñtationẽ pñtium eis factam de illis obſeruandis & adimplendis inquantum in eis fuerit in pñtia Notarii publici, qui publicum inſtrumentum inde conficiat: nobis e veſtigio tranſmittendũ pſtet ad ſancta dei euangelia iuramentum, quodq; rectores & theſaurarii qui decetero deputabuntur in dictis terris & puinciis añq lrãs ſuoꝝ officioꝝ recipiãt in manibus pfati camerarii pſtando iuramentum de obſeruandis tenaciter ordinibus hmõi teneant. Demum volumus mandamus & ordinamus: vt in ſingulis terris & puinciis nobis & eidem Ro. eccleſiæ immediate ſubiectis, integraliter, fideliter, & dictincte ſcribãtur omnes & ſinguli puentus & redditus, necnon poſſeſſiones, iura, & denarii, q ad eccleſiam memoratam ſpectant, ibidem & de illis in eiſdem ſingulis prouinciis fiant duo libri bene compoſiti & ordinati, quorum vnus penes Rectorem & theſaurariũ remaneat, & alius ad pfatum tranſmittatur camerarium in archiuio eiuſdem Ro. eccle. conſeruandus. Nulli ergo omnino hoium liceat hanc paginam noſtrarũ ordinationis voluntatum adiectionis & mandatorum infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis aũt hoc attemptare pſumpſerit indignationem omnipotẽtis Dei ac Beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Auinioñ. quarto nonas Auguſti: pontificatus noſtri anno ſeptimo.

¶ De prohibitione compoſitionis ſuper homicidio. Rubrica. VI.

INnocẽtius epiſcopus ſeruus ſeruorum dei ad perpetuam rei memoriam. Sicut facultas veniæ delinquendi Innocentium ſolet præbere iacturam: ſic rigor iuſtitiæ terminum ponit exceſſibus & aditum interdicit errori. Sane ad audientiã noſtram moleſta nobis inſinuatio fide digna produxit, q in nonnullis terris eccleſiæ Roma. immediate ſubiectis de conſuetudine, vel alias obſeruatur q homicidæ quilibet, dumtamen cum interfecti cõſanguineis pacem habeant: & de pace fidem poſſint facere per officiales ipſius eccleſiæ ad compoſitionem pecuniariam indifferenter & paſſim atq; frequenter pro quantitate valde modica admittuntur. Vnde fit q dum homicidæ idem reatus ſui pœnam modici precii venalitate mercantur ſumpta ex impunitate licentia facile prorumpunt in culpam, & ex hoc malignãdi exemplo in alios deriuato: ſæuit malus frequenter in bonum, laceſſit improbus probum, potens opprimit humilem, & grauat ſæpe noxius innocentem. Cum aũt publicæ vtilitatis interſit vt maleficia non remaneant impunita. Nos huic morbo: qui erronicus factus ferrum expectat, volentes congruam adhibere medelam. Omnibus & ſingulis rectoribus & aliis quibuſcunq; officialibus quarumcũq; prouinciarum, terrarum, ciuitatum, caſtrorum, & locorum aliorum ipſius eccleſiæ pſentibus & futuris auctoritate apoſtolica diſtrictius inhibemus: ne pro reatu cuiuſcũq; homi-

cidii

cidii aliquem:ad compositionem pecuniariam præsumant admittere homicidã. Compositiones si quas contra inhibitionem nostram, huiusmodi fieri contingerit irritas,& inanes,& homicidas,ad cõpositiones admissos,admissione huiusmodi non obstante,sicut ante compositiones,erãt eisdem subditos esse legibus decernentes,non obstantibus constitutionibus,& statutis huiusmodi,& aliis obseruãtiis quibuscũq;,quæ omnia,quo ad hæc uiribus vacuamus.Nulli ergo omnino hominum,liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, constitutionis, & vacuationis infringere:vel ei ausu temerario contraire.Siquis autem hoc attemptare forte psũpserit indignationem omnipotentis Dei,& Beatorum Petri, & Pauli apostolorũ eius se nouerit incursurum.Datum apud villam nouam auinionensis diocesis ydibus Iunii,Pontificatus nostri Anno primo.

¶De prohibitione compositionis, cassationis processus, sine Thesaur. non fienda. Rub. VII.

INnocentius Eps seruus seruoꝝ Dei,ad perpetuam rei memoriam. Quãuis omnes:quos regendos nobis,diuina prouidentia cõmisit irreprensibiliter regere merito affectemus.Officialium tamen nostrorum actus,& mores:tanto fore ir reprensibiliores appetimus quanto officiales,idem in executione cõmissorum eis officiorum,vices nostras gerere comprobantur. Quantoq; ipsorum excessus trahuntur,facilius & perniciosius in exemplum. Sane multorum insinuatio nostrum frequenter pulsauit auditum,ꝙ nonnulli officiales ecclesiæ Rom̃.dum contra cõmunitates:seu vniuersitates,ac singulares personas prouinciarum,Ciuitatum: Castrorum,villarum:terraꝝ:siue locoꝝ regimini cõmissoꝝ,prout exigit qualitas cõmissorum excessuũ,per easdem aliquos inchoant,quandoq; pcessus interueniente pretio,vel pretii corruptela,processus hmõi sepius suspendunt,interdum mandãt, & faciunt cancellari, & nõnunq̃ cum his contra quos, processus hmõi habiti sunt ad indecentem compositionem descendũt.Thesaurariis: quæ sunt in eisdem puinciis,seu ciuitatibus pro eadem ecclesia,non vocatis iniuriis:iniuriam subditorũ,& præiudicium,& ipsius ecclesiæ dispẽdium & iacturam.Volentes itaq; super hoc de opportuno puidere remedio,suspensiones,& cancellationes hmõi fieri. Decetero prohibemus statuentes:vt cõpositiones,quas nisi vocatis Thesaurariis ipsis fieri cõtingerit irritas & inanes.Pecunia quoq; ex huiusmodi cõpositionibus prouentura, non nisi eisdem Thesaurariis,cum ad eorum imediate spectet: officiũ præcipimus assignari.Nulli ergo oĩno hoĩum liceat hanc paginam nr̃e prohibitionis & statuti, ac præcepti infringere:vel ei ausu temerario contraire.Si quis aũt hoc attemptare præsumpserit indignationem oĩpotentis Dei:ac Beatoꝝ petri,& pauli aploꝝ,eius se nouerit incursurum.Datum apud villam nouã auinionensis diocesis idibus Iulii, pontificatus nostri Anno primo.

¶De phibitione q̃stus ex vẽditiõe baratariæ,siue ludi:& q̃stus meretricũ. R. VIII.

INnocentius episcopus,seruus seruorum Dei,ad perpetuam rei memoriã.Quãuis omnes,quos regendos nobis bonitas diuina cõmisit irreprensibiliter agere cupiamus.Eorum tamen actus & mores, qui nobis: & Ecclesiæ Romanæ noscuntur imediate subesse,tanto esse irreprensibiliores appetimus:quãto de illis specialiter iminet cura nobis.Sane ad audientiam nostram peruenit, ꝙ in nonnullis prouinciis & ciuitatibus nobis,& eidem ecclesiæ imediate subiectis ex quadã consuetudine, seu abusu potius obseruatur, & in Romana curia obseruatũ est,ꝙ in certis locis prouinciaꝝ:ac terraꝝ ecclesiæ p̃dictæ baratariæ vulgariter nũcupate, quæ per certos officiales earũdem puinciaꝝ ciuitatũ,& curiæ,aut alios vendũtur ad tp̃s licet & licuit,quibuscũq; ludũ exercere publice taxillorum, ex quo p̃ter morũ deformationẽ:quæ inde resultat,frequẽter scandala oriũtur,& brige, ac nõnunq̃ qđ

molestius est)nomen diuinum blassematur quodq; officiales ipsi stipendiis pro/priis non ꝯtenti,quinimo lucris turpibus,non sine præiudicio salutis & famæ pro/prie,inhiãtes a ꝯstitutis publice meretricibus,quæ de isami ꝑprioꝝ corpoꝝ quæstu viuunt septimanis singulis,sine cã exigũt in ꝑpriis cõmodis imo incõmodis,verius applicant vnũ grossum. Volẽtes igit̃ sup his de illo remedio ꝓuidere:q̄ talia dece/tero nõ contingãt.Baratarias hmõi in eisdẽ ꝓuinciis Ciuitatibus,& curia fieri & vẽ di decetero strictius ꝓhibemus. Rectoribus ciuitatũ,& ꝓuinciaꝝ ipsaꝝ,ac camerariis p̄ntibus & futuris:oibus & singulis districte ꝑcipiẽdo mãdamus,ut quorũcũq; offi/cialium,vel alioꝝ cõtra inhibitionẽ nr̃am easdẽ baratarias hmõi ordinãtium, ven dentium illas,& ludẽtium qũolibet in eisdẽ,ac exigẽtium a p̄fatis meretricibus ꝯsti tutis aliqd temeritatis,audaciã puniant,& castigent.Nulli ergo oino hoium liceat hanc paginã nr̃æ ꝓhibitionis & mãdati infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis aũt hoc attẽptare p̄sumpserit indignationẽ oipotentis Dei:& beatoꝝ Petri, & Pauli apostoloꝝ eius se nouerit incursurum.Datum apud villam nouam auinio nensis diocesis.iiii.Kalendas Augusti:Pontificatus nostri Anno primo.

¶Q. d' nullus gratis ad istantiã cuiuscũq; officialis ecc.debeat aliqd portare.R.IX.

GRegorius ep̃s seruus seruoꝝ Dei ad ꝑpetuã rei memoriã. Releuationi iniu/stoꝝ grauaminum nostroꝝ subditoꝝ præsertim paupeꝝ prouidere pieta/tis studiis cupiẽtes,vniuersis & singulis apostolicæ sedis legatis: ac Vicariis generalibus nr̃is & successoꝝ nostroꝝ Romanorũ Pontificum etiam si sint Rom̃. ecclesiæ Cardinales:ac Thesaurariis:& Rectoribus gñalibus: necnon Rectoribus: & marescallis,ac Potestatibus: Capitaneis: depositariis,iudicibus: Castellanis, & aliis quibuscũq; officialibus nr̃is,& eiusdem ecclesiæ quocũq; noie nũcupenẽ præ/sentibus & futuris:in Ciuitatibus Bononiæ:& Perusinæ:earũq; cõitatibus, & distri ctibus:necnon Romandiolæ,Marchiæ:Anconæ,Ducatus Spoletani, patrimonii Beati Petri in Tuscia,Campaniæ,Maritimæ,& Massetrabariæ prouinciis, & aliis Ciuitatibus,Terris,& locis dictæ ecclesiæ imediate subiectis. Quorum noia habe/ri volumus præsentibus,pro expressis.Tenore p̄ntium districtius inhibemus, ne fru mẽtum:& alia blada,Vinum:Ligna,Fenum,Paleas:aut res alias ad ipsoꝝ:seu offi/cialium familiarium,& hospicioꝝ suorum,vel aliorum quorũcunq; vsum spectan tia,per Ciues & incolas dictaꝝ Ciuitatum,cõmunitatum,districtuum,prouinciaꝝ: terrarum,& locoꝝ,seu pro ipsoꝝ Ciuium,& incolaꝝ nauigia, currus, aut anima/lia gratis,sine iusto & integro naulo,præmio statim soluendo,deferri faciant, seu compellant,non obstãtibus statutis cõstitutionibus mandatis: & cõsuetudinibus contrariis:quibuscũq;,quæ per p̄ntes reuocamus, cassamus: & iuribus vacuamus. Nos enim oia & singula præcepta dãna mulctas condẽnationes,& alias pœnas. Si qua contra hmõi nostram inhibitionẽ sint,vel imposterum fuerint attemptata,ex/nunc decernimus irrita,& nullius penitus existere firmitatis.Et nihilominus omnes & singuli, qui cõtra nostram prædictam inhibitionẽ:siue ex sua temeritate, siue ex alieno mandato,venire præsumpserit:cuiuscũq; dignitatis: status, ordinis, condi/tionis existant. Etiam si Pontificali, aut alia quauis fulgeat dignitate, præter dictæ Ecclesiæ Cardinales:excommunicationis incurrant sententiam ipso facto, & du/plum eius:quod pro prædictis soluere debuerint,illis quos super præmissis grauaue rint restituere teneãtur.Nulla in hac parte remissione directe,vel indirecte, faciẽda eis aliquatenus ualitura,qua quidem sententia, cuius absolutionem sedi apostoli/cæ,specialiter reseruamus,nullus possit absolui: nisi satisfactio & duplũ hmõi reali/ter fuerint primitus ꝑsoluta. Nulli ergo oio hoium liceat hãc paginã nr̃æ inhibitio nis constitutionis,& reseruationis infringere,vel ei ausu temerario cõtraire. Si q̄s autem hoc attẽptare p̄sumpserit indignationẽ omnipotẽtis Dei,ac Beatoꝝ Petri, & Pauli ap̄lorum eius se nouerit incursurũ.Datum apud pontẽ sorgie Auinionen/sis diocesis.xvii.Kalendas Iulii,Pontificatus nostri Anno quarto.

¶Liber Secundus incipit: in quo continentur constitutiones pertinentes ad officiales, & iura fiscalia: & publica, & iurisditiones ecclesiæ.

¶De officio & iuramento Rectoris cuiuscunq; prouinciæ Ecclesiæ. Rub. I.

Gidius Eps Sabinensis apostolicæ sedis legatus & Domini nostri Papæ vicarius. Prouida legum auctoritas (sacros etiã canones imitata) prouinciarum: & prouincialium vtilitate, ac opportunitate pensatis salubriter statuit, vt cuiq; præesset prouinciæ præses vnus per quem ipsa gubernaretur vtiliter & per quem possent prouincialium desideria explicari, concedens eis, qui regunt prouincias, Potestatem gladii merum & mixtum imperium causarũ qua/rũlibet notionem. Rectoresq; prouinciæ non sine causa ampla Potestate dotauit, quorum officium & præclaram dignitatem, tam dispositio iurium, q̃ voluntas & tollerantia Romanorum Pontificum & consuetudo laudabilis plurifariam honoribus & potestatibus insigniuit, quibus omnibus ratis manentibus, nisi quãtum per Sedem apostolicam in aliquibus casibus esset cõtrarium specialiter stabilitum, vel in futurum contingerit ordinari, & saluis constitutionibus insertis in præsenti volumine, quibus per Rectorem alicuius prouinciæ & eius Potestatẽ nolumus in aliquo derogari. Quædam, quæ vniuscuiusq; Rectoris incũbunt officio, ne videãtur taciturnitate negligi duximus specialiter designanda. Congruit nãq; bono & graui præsidi sollicitudinibus & curis continuis dare operam efficacem, vt placatam: & quietam prouinciã teneat, ipsamq; & ipsius terras & loca omnia gubernet: & manu teneat in vera fidelitate & obedientia sanctæ Ro. ecclesiæ & romani pontificis ad cuius dominium ipsæ prouinciæ pertinent in spiritualibus & temporalibus pleno iure & diligẽter aduertere, ac remediis opportunis occurrere ne tyrãnides inualeant, & ne sintilla aliqua seu scãdalũ rebellionis insurgat. Et bona fide pro iuribus exterminare ab omnibus locis suæ iurisditionis hereticos ab ecclesia dãnatos. Iura quoq; bona & res Ro. ecclesiæ defensare & occupata recuperare pro posse: ecclesias viduas, pupillos, pauperes, & miserabiles personas ab oppressionibus releuare, & eorum iura cum causarum breui expeditione fauorabiliter conseruare: & malis hominibus prouinciam & loca suæ iurisditionis purgare, iustitiam sine exceptione personarum omnibus ministrare & facere ministrare, exactiones illicitas prohibere eisq; resistere, & scandala, & discordias remouere, atq; pacem & cõcordiam in suæ iurisditionis homines seminare, & idem Rector puras manus habeat, s̃m q̃ iura requirunt, & venalitate iustitiæ iniquis extorsionibus, exactionibus, & concursionibus prorsus abstineat et omnia, et singula, quæ ad eius spectãt officium studeat bene sollicite, ac legaliter exercere. Et vt p̃dcã pax et quies (vt optamus) liberius habeatur. ¶Volumus et mandamus, q̃ quotiens deformari contingerit statum Ciuitatum terrarum, et locorum ipsius Rectoris regimini cõmissorum possit: et debeat ipsorum et ibi degẽtium, statum per se vel alium: aut alios reformare vt publica vtilitas et honor ecclesiæ et status prouinciæ exigerit et sibi videbitur expedire. Insuper, quia non est verisimile, q̃ quis præsertim cui tantum regimen credit̃ fiat immemor salutis æterne: sed quod iuramento firmauerit sit Zelo religionis diuinæ et sui honoris cõseruandi tenaciter seruaturus. ¶Statuimus q̃ quilibet Rector cuiuscũq; prouinciæ Ro. ecclesiæ publice in primo parlamento quod fecerit post ipsius ingressum in prouinciam sibi decretam præstare teneatur iusiurandum non improuide ordinatum a iure, quo iuramento contineatur expresse q̃ ipse rector cõicator sit et ppetuo erit catholicæ fidei et sacro sanctæ Ro. ecclesiæ et nũq̃ ei aduersabit̃ nec alium quantum possibilitatem habebit aduersari permittet, et s̃m puram conscientiam in officio et administratione sibi cõmissis dictæ ecclesiæ et sũmo pontifici fidele seruitium præstaturum: et q̃ nullam penitus dedit, nec dabit occasionem con

sequēdi dictum officium. Cū omni studio fiscalia iura Ro. ecclesiæ in locis sibi cō missis diligenter inspiciet et defendet. Et ꝙ pro posse hereticos exterminabit de di/ ctis locis ecclesiæ, deuotos ac fideles ecclesiæ et sūmi Pontificis paterne tractabit, et ſm suam possibilitatem illæsos vndiq; conseruabit: et quod æquus vtriq; pti sem per in publicis disciplulis existet et nulli parti citra ꝗ iustum est exhibebit et exeque/ tur vniuersa delicta et omnem æquitatē seruabit, ſm ꝙ sibi visum fuerit atq; iustū. Et ꝙ puras manus ab omni venalitate iustitiæ et ab omni simonia, et illicitis extor sionibus conseruabit, et ꝙ officiales bonos et legales et idoneos, ꝗto melius pote/ rit et nouerit, assumet et deputabit ad officia ad quæ officiales distribuere debet, et si quem vel si quos ex eis post assumptionem eorum, prauos, seu non idoneos co/ gnouerit amouebit et loco amoti alium idoneū surrogabit. Et ꝙ omnes et singu/ las constitutiones insertas in præsenti volumine fideliter obseruabit et faciet a suis officialibus et familiaribus, pro ut ad quēlibet ipsoꝝ ptinet, iuiolabiliter obseruari.

¶ De numero & qualitate officialiū curiæ Rectoris puinciæ. Rub. II.

EGidius Sabinensis episcopus apostolicæ sedis legatus & domini nostri Papæ Vicarius. Quia solus Rector exercitio & executiōi nō sufficeret, omniū ipsius officio incūbentium, oportet ipsum habere officiales & ministros, per quos in talibus adiuuetur & importabilibus laboribus sibi non congruis releuetur. Circa quæ in pluribus antiquā cōsuetudinem imitātes. ¶ Statuimus ꝙ Rector Marchiæ possit & debeat pro suo officio cōmodius exercendo deputare septem bonos ido/ neos & expertos iudices iuris peritos vnum marescallum bonum discretum & pro/ bum in armis, & vigintiquatuor bonos expertos & legales Notarios, quorum iudi cum quatuor resideant in curia generali dicti Rectoris in loco seu terra residentie ipsius curiæ, & vocentur, & sint Iudices curiæ generalis Rectoris Marchiæ prædi ctæ. Vnus vero ipsorum iudicum sit clericus & saltē in canonico iure pitus qui vo/ cetur & sit iudex super spiritualibus ad forum ecclesiasticum pertinētibus. Alter ve ro dictorum iudicum vocetur & sit iudex causaꝝ appellationum deuolutaꝝ ad cu riam generalem rectoris prædicti. Alius vero ex dictis iudicibus vocet: & sit iudex causarum criminaliū curiæ antedictæ. Quartus vero ex dictis iudicibus vocet & sit Iudex causaꝝ ciuilium curiæ memoratæ. Reliqui vero tres iudices præsidatuū sint & etiam nominentur vnus, videlicet, præsidatus abbatiæ farfensis. Alter vero præ/ sidatus Camerinensis. Reliquus vero præsidatus Sancti Laurentii in cāpo p ipsos præsidatus separatim & singulariter deputati. Ex Notariis vero duo vocent & sint Notarii camere dicti rectoris, vel vnus eorum duorum uocetur: & sit Notarius ca/ meræ dicti rectoris & alter coadiutor & substitutus Notarii cameræ antedictæ put ipsi rectori videbitur deputare. Tres alii ex dictis Notariis deputentur & sint ad offi cium spiritualium & pertinētium ad forum ecclesiasticum, cum dicto iudice super spiritualibus vel rectore super spūalibus dictæ Marchiæ. Tres iterum alii ex dcis no tariis deputētur, & sint ad officium appellationū, & cum iudice causaꝝ appellatio/ num prædicto. Quatuor etiam ex dictis Notariis deputent, & sint ad dictū officiū causarum criminaliū ad scribēdum. Tres vero alii ex dictis Notariis deputentur, & sint ad scribēdum in dicto officio causaꝝ ciuiliū: & cum dicto officio causaꝝ ciui lium. Ex reliquis vero nouē Notariis tres ad scribēdum in quolibet prædictoꝝ psi/ datuū, cum singulis ipsoꝝ iudicum præsidatuū deputent. Si aūt in quocūq; dicto/ rum psidatuū viderit pauciores Notarios sufficere posse rector pdictus: quot expe dientes viderit deputare. Quilibet vero dictoꝝ quatuor iudicū curiæ generalis Marchiæ, & aduocatus fisci recipere & habere debeat a camera Rom. ecclesiæ, & eius Thesaurario in dicta Marchia: pro suo salario: seu stipendio cētum ducatos au ri pro quolibet āno sui officii: pro rata singulis mēsibus, qbus seruiuerit psoluēdos, & vltra dictum salariū sex ducatos auri singulis dictorum mensuum pro expensis. Reliqui vero Iudices psidatuū habeant salariū cōsuetum. Marescallus vero pdictus

recipere

recipere & habere debeat a dictis Camera & Thesaurario singulis mensibus, quibus seruiuerit in suo officio duas postas mortuas pro se & sua familia, & equo, & sex viuas pro sex armigeris equitibus: quos bonos & pbos & bene armatos, & cum bonis equis in suo officio continue debeat retinere ad stipendium consuetum solui stipédiariis ecclesiæ equitibus in dicta marchia, seu fm q ipsis stipendiariis pro tempore persoluetur. Notarii vero prædicti, sicut nec consueuerunt, nullum a dicta camera recipere debeant salarium pro eorum mercede, sed solum a partibus pro quibus seu in quorum seruitium scripserint: recipere debeant pro eorum mercede prout infra sub rubrica de salariis & mercede Notariorum taxatum per ordinem côtinetur. Dicti vero iudices & Notarii nullatenus sint de dicta marchia oriundi, vel incolæ & habitatores continui: nisi rector cum aliquibus notariis scribentibus cum iudicibus suis in causis ciuilibus tantum propter eorum fidelitatem & sufficientiam duxerit dispensandum. Et sic in aliis prouinciis volumus tenaciter obseruari. Insuper nullus ex dictis iudicibus seu Notariis possit permanere continuãdo idem officium vltra annum, nisi cum eorum aliquo siue aliquibus pro eorum sufficientia & vtilitate officii pro secundo anno tantum & non pro maiori tempore dispensatũ fuerit per rectorem. Dictus vero Marescallus non possit per Rectorem aliqué deputari, qui rectori vsq ad quartum gradum consanguinitatis vel affinitatis attineat. Numerus vero iudicum & notariorum curiarum vel rectorum aliarum prouinciarum & salaria ipsorum iudicum & Marescalli eorum sint: sicut sunt hactenus consueta.

¶ De audientia danda per Rectores & eorum officiales. Rub. III.

EGidius Sabineñ. episcopus apostolicæ sedis legatus, & Domini nostri Papæ Vicarius. Bonæ memoriæ dominus Bertrandus episcopus Sabineñ. dũ erat archiepiscopus ebredinensis & reformator per sedem Apostolicam deputatus, inter cæteras constitutiones quandam edidit in hanc formam. ¶ Item cultum iustitiæ augeri, presertim circa personas miserabiles impotentes, & occasionem delinquendi, & si non amore iustitiæ: saltem pœnæ timore & maioris iudicis robore tollere cupientes: eadem auctoritate statuimus & ordinamus: q Rector saltem bis in septimana in aula sua vel alio loco publico pro iustitia reddenda sedere: & conquerentibus, presertim de officialibus & familiaribus suis: publice debeat suam præsentiam exhibere, nisi forte arduis negociis impeditus interdum vacare ad talium causarum audientiam non valeret. Quã constitutionem tanq̃ vtilem volumus obseruari. Adiicientes q noster Rector ambasiatoribus terrarum, & aliis: prefertim prouincialibus ad eum recursum habere volentibus pro opportunitatibus eorum expediendis, facilé (vt decet) in audiendo se præbeat & curet ipsos absq moræ dispédio quanto pótest celerius expedire. Et singulis diebus veneris iudicem maleficiorum suæ curiæ & suos Notarios maleficiorum ad se conuocet & in vnum simul conueniat, & eadem die diligenter inspiciant, & examinét omnis processus maleficiorum suæ curiæ, & eos qui sunt in casu expeditionis per sententiam absolutoriam vel condemnatoriam pro ut iustum fuerit absq tarditate & prorogatione temporis faciat expediri. Iudices vero rectoris prædicti continue saltim diebus iuridicis, & horis congruis ad bancum pro iure reddendo quibuslibet (pro ut ad eorum spectat officiũ) publice sedeát, & petentibus sine difficultate iustitiam ministrét, & lites quantum poterunt, faciant breuiores. Notarii autem cum suis iudicibus semper quando iudices ibidem sederint ad bancum iuris sedeant; atque assistant cum actis & scripturis opportunis, vt possint litigantium causæ & negocia ut conuenit expediri pœna iudicibus decem librarum denariorum pro qualibet vice, & Notariis: quinque librarum denariorum pro quolibet, & qualibet vice qua côtrafactũ fuerit auferéda.

¶ De vita & honestate & habitatione rectorũ & suorum officialium. Rubrica Quarta.

EGidius Sabinensis eps, apostolicæ sedis legatus & dñi Papæ Vicarius. Quia vt iura testantur, quibus plura cōmittunt, plura honestatis & ponderositatis exiguntur ab eis. ¶ Statuimus & ordinamus q Rector, qui tam arduū gerit officium & sui officiales & familiares pro ut eorum statui conuenit: viuant sub decore congrue honestatis, ab illicitis gestibus minis concussionibus & extorsionibus abstinendo. Et prædicti officiales vltra eorum salaria debita: & per cōstitutiones insertas in hoc volumine ordinata recipere non præsumant, nec quocūq; velamine vel colore prohibita eis per cōstitutiones huiusmodi recipere audeāt, quoquomodo. Et quia vt iura dicunt esculenta & poculēta offuscant corda iudicum: ipsa eisdem officialibus dicti Rectoris & eorum familiaribus recipere per se vel alium atq; per quoscūq; dari eisdem penitus prohibemus. Idem quoq; Rector: ac sui officiales & eorum familiares non cogant per se aut alios aliquam personam vendere sibi granum, vinum victualia cætera nec res alias, sed solum emant qd eis expedit aut emere seu habere volunt a volentibus sponte vendere pro iusto præcio, sicut alii communiter emūt per eos venditores ante receptionem rerum effectualiter persoluto, nisi reperirētur pro exercitio eorum officii in loco vbi propter malitiam vel ineptitudinem inhabitātium victualia hospitia & lecti, & necessaria eis non inuenirentur venalia, tunc enim possit cum modestia & honestate cogere habentes talia ad vendendum, vel præstandum iusto tamē præcio vt prædicitur psoluto. Rector quoq; suos officiales & familiam honeste viuere, & habitare compellat, nec finat eos cū dissolutione vagari vel ipsos in turpes lasciuias & iniuriosas contumelias prosilire, nec aliquis qui non sit vere familiaris Rectoris: vel suorum iudicum & officialium & secum continue non habitauerit sub ficto colore nomen huiusmodi familiaritatis assumat, ne sub fauore talis ficti nominis cōcussiones, aut alia illicita sub dictis per territis cōmittantur. Et familiares eorum non sint de prouincia oriundi nec incole & habitatores continui, nō enim videtur honestum q aliqui sub prætextu familiaritatis huiusmodi cōuersationem acquirant vel gratias, aut eorum comprouinciales opprimant quoquomodo. ¶ Statuimus etiam q Rector non possit nec debeat alicui suo familiari, tunc vel qui ante suus familiaris fuerit infra annum, concedere aliquam potestariam, vel officium Vicariatus vel alterius vocabuli in aliqua terra, vel loco, vbi per Rectorem vel ecclesiā: Potestas vel officialis, talis ordinari deberet, nec etiam talis familiaris possit per aliquem ad aliquod officium elligi in aliqua terra de prædictis vel aliis, ne forsan illis illicita committentibus, & subditis reclamare non audentibus eorum defectus transeant impuniti & subditi contra iustitiam reperiantur oppressi. Quæ prohibitio in Castellanis, & custodiis Rocarum & fortilitiorum non vendicet sibi locum, sed ad tales custodias Rector possit familiares & alios fidos: vt expediens viderit, deputare. Prædicta quoq; prohibita Rectori & eius officialibus & familiaribus, pari rōne & modo Thesaurario cuiuscunq; prouinciæ & officialibus, & familiaribus esse volumus interdicta. ¶ Volumus et ratā esse, & firmiter obseruari constitutionē editam per bonæ memoriæ Dñm Bertrandum Episcopum Sabinensem: dum erat Archiepiscopus Ebredinensis & reformator qua decreuit, q nullus de prouincia originem trahens, seu larem, aut domicilium ibi fouens vestes, seu robbas Rectoris vel Thesaurarii audeat accipere, nec Rector, siue Thesaurarius cum precio, vel sine precio sibi dare: alias tam dātes: q̄ accipientes vltra pœnam excōmunicationis, pœnam centum florenorum auri incurrere voluit ipso facto. Et dictæ prohibitiones, receptiones in familiares originalium & incolarum prouinciæ locum nō habeant in capellanum, si quem Rector retinere voluerit, nec in vilibus personis, quæ ad vilia ministeria detinētur sicut sunt mullaterii, asinarii, somarii ferētes ligna p igne, & coqui, regatii, & alii similes ad quos se phibitiones hi non extēdant. Rector etiā p suo honore & habiliori mō sui officii possit secum in aula sua, seu habitatiōe tenere iudicē suæ curiæ ad maleficia deputatū, & iudicē ad cās ciuiles vel alterū ipsoꝝ, sicut sibi videbit expedire, & pro expēsis iudicis quē sic secū tenebit et vnius equi, & vnius famuli, & vnius regatii recipiat

Rector

Rector ipse a camera sex ducatos auri quolibet mense qui vt supradictum est in alia constitutione pro expensis huiusmodi debeantur, & quando aliquem ex dictis duobus iudicibus, vel ipsos ambos dictus Rector vt prædicitur secum retinuerit teneat cum quocūq ipsorum iudicum notarios ipsi iudici ad suum officium deputatos & eisdem victū exhibeat cibi & potus pro quibus Rector habeat a dictis Notariis quartam partem salariorum scripturarum suarū. Alii vero iudices curie Rectoris & etiā prædicti duo quando non habitant cum Rectore habitent in honestis locis, & patentibus & causantibus sui copiam faciant sicut decet. Et quilibet iudex secum teneat, & in eadem domo, & habitatione Notarios omnes ad suum officium deputatos, & ipsi Notarii cum suo iudice ibi debeant continue habitare & viuere ipsorum expensis prout de vita & victu inter eos & suum iudicem concorditer fuerit ordinatum. Volumus & etiam mandamus sicut in constitutionibus veteribus continetur q nullus dictorum Notariorum præsumat ludere ad taxillos vel aleas aut aliquē alium ludum prohibitum, siue baratarie in quo pecunia vel res aliqua perdi possit, & qui contrafecerit in libris quinq denariorum pro qualibet vice puniatur. Insuper cum officiales stipendiis sibi assignatis & per eos acceptatis debeant esse cōtenti, rectorēq & eius officiales & domesticos remunerationis gratiam deceat honestate præuia expectare. ℂ Statuimus q nulla persona præsumat muneribus promissionibus vel aliter verbis aut factis corrūpere aliquem iudicem Notarium aduocatum fisci vel quemcūq alium officialem vel familiarem seu domesticum aliquem eorum ad aliquod officium generale speciale siue ad aliquam executionē vel prosecutionem alicuius negocii siue causæ quomodolibet deputatum, sed nec ipsi officiales vel familiares siue domestici aliquid recipere a quocūq sue vel sui dominii iurisditionis subiecto. Qui contrafecerit officio ipso sit ipso iure priuatus. Et insup pro quātitate vel re data vel recepta contra dictam formam quæ non excedat valorem viginti solidorum denariorum in decem librarum denariorum vice qualibet puniat. Et si fuerit valoris a viginti solidis supra pro qualibet libra valoris illius rei in decem libr. denariorum puniatur. Item sequentes constitutionem aliam Domini Bertrādi prædicti volumus q Notarii camere Rectoris & Thesaurarii seu curiæ generalis Rectoris. Officium sindicatus & procurationis vel alterius promotionis negociorum in se publice vel occulte assumere non attēptent nec intercessores pro vniuersitatibus vel singularibus personis existant alioquin vltra pœnā excōmunicationis quā ipso facto incurrāt officio Notariatus ppetuo sint priuati, & deinceps ad aliquod officium in terris ecclesiæ ullo tempore assumi non possit.

ℂ De officio quatuor iudicum curiæ generalis Marchiæ. Rub. V.

EGidius Sabinensis episcopus apostolicæ sedis legatus & domini nostri Papæ Vicarius. Iudicum curiæ generalis officia iurisditionis morem solitum & cōstitutiones veteres in hac parte sequentes sic duximus distinguenda. Iudex sup spiritualibus cognoscat de omnibus causis spiritualibus, & de omnibus causis pertinentibus ad forum ecclesiasticum, & de omnibus appellationibus interpositis & interponendis ad eum seu Rectorem seu auditorem super spiritualibus dictæ prouinciæ ab epis Abbatibus plebanis, & quibuscūq prælatis Rectoribus & clericis quorumcūq locorum regimini Marchiæ cōmissorum, & de omnibus aliis, quæ infra in constitutionibus tertii libri huius voluminis continentur. Iudex causarum criminalium cognoscat de omnibus primis causis criminalibus meris & mixtis, tam meri q mixti imperii per accusationes denunciationes & inquisitiones ad eum delatas & in his cognoscendis & terminandis secundum constitutiones insertas in hoc volumine & maximæ in quarto libro plenam habeat Potestatem. Iudex causarū ciuilium cognoscat de oibus primis causis ciuilibus, quæ ad Rectorem Marchiæ siue ipsius iudicis audiētiam: siue curiam deuoluūtur & in his omnibus cognoscēdis & terminandis secundum cōstitutiones huius voluminis & maximæ locatas in quin-

to libro plenam intelligatur iurisditionem habere. Iudex uero appellationum Marchiæ habeat Poteſtatem:& iuriſditionem cognoſcendi & terminandi cauſas omnes appellationum & nullitatum, quæ interponuntur ad ipſum vel Rectorem Marchiæ ſuper temporalibus a iudice maleficiorum & iudice ciuilium prædictis & a iudicibus præſidalibus & comitatus quondam Vrbini & comitatus quondam Fani & Rectore, ac officialibus maſſerrabarie & omnibus Poteſtatibus iudicibus & officialibus quorumcūq; locorum regimini Rectoris prouinciæ cōmiſſorum & in omnibus, & de omnibus quæ & pro, ut in conſtitutionibus huius voluminis & maximæ poſitis in ſexto lib. plenius cōtinetur. Conſtitutionē aūt bonæ memoriæ dñi Bertrandi tunc ebredinenſis Archiepi & reformatoris prouinciaæ obſeruari volumus, quā vtiliter edidit in hac forma. Item cum indecens ſit promiſcuis actionibus rerum turbari officia pſertim iudicū, quibus eſt honor debitus deferendus quod tñ eſſe contingit cum alii creditum ſiue cōmiſſum officium alterius ſub reptitia impetratione vel importunitate præcum exercet. Nos volentes q quilibet iudicum maioris curie ſic onus ſuum portare debeat & cōmiſſum ſibi officium ſtudeat exercere q ſe alteri officio nō imiſceat nec ſe de eo ſine cauſa rationabili intromittat. Eadem auctoritate ſtatuimus & ordinamus q cauſæ ciuiles: ſeu criminales cuiuſcūq; conditionis exiſtant, quæ ad cognitionem examinationem & deciſionem quorūuis iudicum curiæ: ſecundum modum ſuū & iuriſditionem eiſdem a rectore cōmiſſam de ſui natura debebunt & poterunt pertinere per rectorem prouinciæ, alteri iudici vel perſone nullatenus cōmittatur niſi forte iudex ille ad quem cauſæ cognitio pertineret partibus, aut alteri earum eſſet ſuſpectus aut de cauſa propter impedimentum infirmitatis aut abſentiæ, aut aliud propter quod intromittere ſe non poſſet ſeu cōmiſſio per Rectorem alii fienda de partium procederet volūtate. Item attendentes q neq; rationi conſonat, neq; iuri q iudex ad quem a partibus pro recipienda iuſtitia debet accedi conuerſo ordine ad partes præſertim quæ propter cōmiſſa maleficia ſe reddunt indignos veniat ſe propter hoc a loco, vbi maior curia teneretur multorum, quorum cauſæ ibidem aguntur præiudicium & impedimentum iuſtitie abſentando. Eadem auctoritate ſtatuimus & ordinamus q quādocūq; contingerit aliquem ſeu aliquos cuiuſcūq; ſtatus aut conditionis exiſtāt deferri, accuſari ſeu denunciari: vel contra eos ex officio procedi de quouis crimine publico vel priuato ad examinationem & iuriſditionem Rectoris prouinciæ ſeu iudicū ſuorum quomodolibet pertinente iudices maioris curiæ ſeu præſidatuum ad locū delicti, ſeu ad perſonas de delictis culpabiles aſſeruntur nullatenus niſi ex magna & euidenti cauſa Rectoris arbitrio & cum Theſaurarii & iudicum ſuorum cōſilio decernenda valeant ſeu debeant proficiſci. Sed ſi ſuper cōmiſſis delictis aliqua generalis vel ſpecialis ſūmaria vel alia prout Rectori ſeu iudici videbitur informatio fuerit facienda vnus, ſeu duo Notarii idonei & fideles ad informationem recipiendam huiuſmodi & pro deſcribendis delatorum bonis & aliis quæ occurrerent per Rectorem ſeu iudicem tranſmittantur, & qui criminoſi ſeu culpabiles aſſeruntur de criminibus, de quibus Ciuitates vel loca iuriſditionem non haberent pro ſubeunda iuſtitia ad maiorem curiam veniant, & per Poteſtates, Rectores & regimina terrarū ad ipſam maiorem curiam & Iudices ſub fida cuſtodia trāſmittantur. Si vero Poteſtates Rectores & regimina terrarum vbi malefactores: ſeu delati latitarent, ſeu morarentur, continuo etiam illo tempore in quo ipſi officiales per prædictos Rectores vel Iudices exiſterent requiſiti non curarent vel iniuſte differrent delatos huiuſmodi ad præfatam curiam maiorem ſub fida cuſtodia remittere & perſonaliter exhibere ex tunc ipſo facto Ptās: Rector & regimina ſniam excōmunicationis incurrant & terra vbi delati huiuſmodi fuerint requiſiti eccleſiaſtico ſit ſuppoſita iterdicto & nihilhominus incurrat pœnam mille florenorum auri camere Ro. eccleſiæ applicandam. Inſuper quia contingit interdum neceſſitas infirmitatis vel abſentiæ, vel alterius iuſti impedimenti propter quod quicūq; dictorū iudicum ſuo officio præſentialiter in loco curiæ ſeruire nō poſſit. ¶ Statuimus q tunc alter ex eis vel aduocatus

catus fisci possit tenere locum absentis a loco curiæ, vel vt prædicitur impediti, quē ipse principalis iudex: cuius locus tenendus est, vel rector ad id duxerit deputandus. Ad plenam probationem huiusmodi locumtenentis deputationis sufficiat, si notarius actorum siue cameræ in quocunq; actu qui per eum fieret in sua scriptura notet seu appellet eum locūtenentem etiam, si aliter de cōmissione huiusmodi nō constaret. Volumus tñ φ si absentia vel impedimentum hmōi fuerit in iudice maleficiorum minus. xxx. diebus, eius locūtenens non possit interim sñiam absolutoriam ferre de crimine, nec testes in causa criminis publicare. Et prædicta locum habeant etiam in iudicibus aliorum rectorum dictarum prouinciarum iuxta officium per rectorem ipsorum cuilibet attributum.

¶ De officio iudicum præsidatuum. Rub. VI.

EGidius eps Sabineñ. Apostolicæ sedis legatus, & dñi Papæ vicarius. ¶ Pro cōmoditate prouincialium: vt facilius consequantur iustitiam cum eam possint a pluribus inuenire ab antiquo existit ordinatum, & ab inde continue consuetum officium iudicum præsidatuum Marchiæ: ad quorum in suis præsidatibus officium & iurisditionem pertinet cognoscere & terminare: criminales & ciuiles primas causas procedendo & sententiādo ſm formam cōstōnum, sicut iudices curiæ dictæ Marchiæ generales. Verū qa decēs & iuri consonum est, φ maiores causæ & arduæ ad maiorem curiam deferant, & ēt litigantiū exposcat vtilitas φ arduæ causæ & graues ventillentur in auditorio in quo inuenitur copia petitorum. Statuimus φ causæ dominii seu iurisditionum castrorū & causæ contentionis territorii inter ciuitates & castra & causæ vassallagiorum & homagiorum & causæ iurisditionū vel priuilegiorum, quæ ptenderēt cōtra ecclesiam: vel apostolicam sedē: vel curiā rectoris & suorum officialium & causæ bonorum cameræ cōfiscatorū & ptendentiū ius in eis, & causæ inter fiscū & priuatos seu cōitates non per ipsos pſidatuū iudices, sed per rectores Marchiæ vel suos iudices generales, ad quos pertinent: cognoscantur & etiam terminent.

¶ De casibus atrocibus & capitalibus nō cognoscēdis absq; licētia rectoris. R. VII.

BErtrandus eps Sabineñ. dum erat archieps Ebrediñ. & reformator in suis cōstitutionibus. Item eadem auctoritate statuimus & ordinamus φ iudices præsidatuum de criminalibus atrocibus & capitalibus ad eorum examen deductis, vel in posterum deducendis, possint cognoscere & plene examinare vsq; ad diffinitiuam sñiam exclusiue. Sniare aūt absoluendo vel condēnādo, nullatenus valeāt nisi rectore primitus requisito. Qui rector iuxta suum beneplacitum cām hmōi criminalem ad se seu ad maiorē curiam reuocabit, vel iudici prædicto pſidatus remittet & dimittet sententialiter terminandam. Alias autem causas præfati iudices indistincte audiant & decidant, & debite exequantur.

¶ De cōpositionibus per iudices pſidatuū nō fiēdis absq; licētia rectoris. R. VIII.

IIdem Bertrandus reformator. ¶ Item eadem auctoritate statuimus & ordinamus φ iudices pſidatuum prædictorum super delictis ad eorum examen deductis, nullam transactionem seu compositiōem possint facere vel recipere: vel pecuniam pro delicto debitam remittere, rectore & thesaurario inconsultis, sed cum transactio, compositio vel remissio eis videbitur facienda, & in aliis pœnis & delictis in quibus per nostras constitutiones non est certa limitata pœna, prædictis rectori & thesaurario cum plena instructiōe negocii cōscientiam facere teneantur.

¶ De appellationibus cognoscendis per iudices præsidatuum. Rubrica. IX.

NEapoleo tituli sancti Adriani Diaconus Cardinalis, rector Marchiæ. Quia quod a pluribus queritur: facilius inuenitur: et cum in locis causæ graues & arduæ sint tractandæ: vbi copia iuris peritorum existat hoc perpetuo phibemus edicto: quod nullus particularis iudex per Rectorē in aliquo psidatu constitutus prouinciæ supradictæ audeat vel psumat de aliqua causa appellationis cognoscere interposita ab aliqua sententia pcessu ciuili vel criminali excedente sūmam. xxv. librarū denariorum Rauennatuū, siue eius æstimationem, vel de aliquo grauamine, cuius interesse videatur excedere dictam summam, sed de ipsis causis siue pcessibus, de quibus fuerit appellatum, quæ pdictam summam: siue summæ æstimatiōem excederent ad rectorem & suum iudicem appellationum seu ipsorum alterum recurratur. Et nihilominus etiam in minimis causis: q nec dictam summam excedūt, possit dictus iudex appellationum cognoscere & iurisditionem habeat in eisdem & ad eum & suam curiam possit libere appellari p ut placuerit & videbitur expedire: & pcessus factus coram iudice psidatus contra formā pñtis ɔstōnis nullius firmitatis existat. Adiicimus ɔstōni pdictæ: quod vbi infra sūmam. xxv. libr. denariorum talis iurisditio coartatur vsq ad quadraginta libras denariorum eādē duximus extendendam.

De officio Marescalli. Rubrica. X.

EGidius epūs Sabineñ. apostolicæ sedis legatus, & dñi nostri Papæ Vicarius. Marescalli est decens & expediens offm̄ declarare, & qd ad eius curiam spectet pñti ɔstōne monstrare. Teneatur itaq ipse Marescallus executiones sniaꝶ ɔdēnationū lataꝶ super criminalibus ad poenas criminales personales vel reales facere per se vel alium p ut expediens fuerit ad requisitionem seu mandatū rectoris seu iudicis ɔdemnantis: vel sui successoris in officio, aut ēt ad requisitionē thesaurarii de cōdēnatis cameræ per snias apud ipsum thesaurariū existentes. Et exbāditos cōdemnatos & malefactores psequi & capere & capi facere iuxta posse ad requisitionem pdictorum vel alterius eorundē, & alias executiones contra rebelles uel inobedientes facere, quæ sibi ex iusta cā impositæ fuerint per rectorem. Et quotiens p pdictis accesserit extra terram residentiæ curiæ dicti rectoris, vadat cum littera dicti rectoris continente cām pro qua mittitur declaratam, & non ducat secū vltra tres eqtes: & sex pedites alienis expensis, nec cameræ, nisi negociū siue maleficium p quo mitteret: eēt arduum, & cōtra potētes hoies vel cōmunitates, de quibus sit verisimile, quod ad illud contra eos expediendum dictus Marescallus non sufficiat cū eqtibus & peditibus añ dictis. Quo casu Rector possit augere numerum equitum & peditum ducendorum moderate tñ, pro ut opportunitas negocii exiget bona fide & ex iusta cā, super quo ipsius rectoris cōscientiam oneramus, & numerus quem ordinandū tunc duxerit in dictæ cōmissiōis littera declaret. Et cum ipsum Marescallum pro prædictis sm dictā formam, non in seruitium alicuius priuatæ personæ ire contingerit: possit recipere singulis diebus sui accessus moræ & redditus octo anconitanos argēteos pro suo & sui equi salario, & expēsis. Et p quolibet equite: quem secum duxerit de suis vel hñtibus stipendium ab ecclesia duos Anconitanos de argento & dimidium. Et pro quolibet pedite stipendium habente ab Ecclesia vnum anconitanum de argento. Et p quolibet equite stipendium non habente quinq anconitanos de argento, & pro quolibet pedite stipendium non habente duos anconitanos, & vltra aliquid pro expensis vel salario velamine aliquo vel modo non possit petere, recipere, vel habere quæ salaria persoluantur de bonis illorum contra quos pro executione marescallus vel eius Locūtenens, aut Notarius mittitur, siue sit cōitas, siue singularis persona, qñ tñ mittitur contra singulares personas & non propter delictum cōitatis, nihil cōmunitas sibi soluat pro salario vel expensis. Et si tunc qñ itur pro delicto siue inobediētia, aut culpa singularium personarum nō inueniretur de bonis ipsorum malefactorum. Thesaurarius de pecunia cameræ pro qua itur, ipsa salaria soluere teneatur, & quando contra plures singulares personas acceditur vt prædicitur: & fit executio in

eadem

eadem ciuitate vel castro, seu territorio per omnes pro rata dicta salaria persoluant, nec pro se marescallus, quando ipse personaliter non accedit, præsumat quicqnam accipere, etiam si sponte offeretur.

¶ De officio & mercede notariorum camere rectoris & sigilli. Rub. XI.

EGidius Sabinen. eps apostolicæ sedis legatus, & dñi Papæ vicarius. Cupientes nullas fieri exactiones illicitas, & maxime per existētes circa latus rectoris, sicut alias pluries factū esse audiuimus. Salaria scripturarum notariorum cameræ rectoris, & solutiones pro sigillo eiusdē rectoris taxamus & limitamus: vt infra sequitur. Mādantes ipsis notariis & sigillum ipsum tenentibus, ne vllo modo aliquid vltra ipsam taxationem recipere audeant pena vnius floreni auri pro quolibet & qualibet vice qua contrafecerit & ad restitutiōem eius quod acceperint & quadrupli per rectorē effectualiter cōpellantur. In primis pro litteris & sigillo capitaniæ siue rectoriæ Massætrabariæ & terrarum sanctæ Agatæ quatuor florenos. Pro litteris & sigillo officii marescalli vel officii iudicatus curiæ generalis vel præsidalis vel officii aduocatiōis & procurationis fisci vel camere ad negocia vel officii iudicatus cōmitatus quondā Fani seu cuiuscunque officii ex predictis & qualibet dictarum litterarum sigillatura duos florenos auri. Pro litteris & sigillo potestarie cuiuslibet ciuitatis vel terre de maioribus vel magnis florenos duos. De mediocribus florenum vnum. De paruis vel minoribus florenum medium. Pro litteris & sigillo cuiuslibet cancellariæ presidatuum aut comitatuum predictorum florenum vnum. Pro notario cameræ thesaurarii tātūdem. Pro litteris & sigillo officii cuiuslibet notarii generalis vel psidalis, vel comitatuum pdictorum vnum florenum. Pro litteris & sigillo cuiuscunque dispensationis officii florenum vnum. Pro litteris & sigillo securitatis cōi & hoibus alicuius ciuitatis vel terræ de maioribus vel magnis florenum vnum. De mediocribus decē anconitanos de argento. De paruis vel minoribus sex anconitanos de argento. Pro litteris & sigillo securitatis alicuius personæ singularis duos anconitanos de argento. Pro litteris & sigillo concessionis represaliarum pro communitate florenos duos. Pro singulari persona florenum vnum. Pro litteris & sigillo cuiuscunque præcepti anconitanos quatuor. Pro littera clausa quæ mittitur in seruitiū alicuius personæ & sigillo anconitanos duos. Pro littera & sigillo licentiæ edificationis vel reparationis duos florenos. Pro littera & sigillo confirmationis gratiæ iudeorū quatuor florenos. Pro litteris & sigillo licentiæ quæ datur questuariis florenos duos. Pro littera & sigillo quod supersedeatur in aliquo processu etiam de consensu thesaurarii quatuor anconitanos. Pro littera & sigillo mandati, quod tollatur processus contra singularem personam factus anconitanos octo. Si factus sit cōtra cōitatem florenū vnum. Pro litteris & sigillo diminutionis fumantium pro quolibet centenario fumantium florenum vnum. Pro litteris & sigillo super appellatione interposita ad rectorem duos anconitanos. Pro appellationis exhibitione in publicam formā anconitanum vnum, Pro interpositione & registratura dictæ appellationis, quando interponetur coram rectore tres anconitanos. Pro instrumento publico cōmissionis, cuiuscunque causæ duos anconitanos. Pro litteris & sigillo concessionis executionis quæ fieret per rectorem ad instātiam alicuius tres anconitanos. Pro aliis scripturis aliorum actorum iudicialium recipiant: sicut debent recipere notarii bancarum. Pro registratione cuiuslibet litteræ domini rectoris registrandæ, quæ esset cōcessa in seruitium alicuius duos anconitanos. Pro reassumptione cuiuslibet litteræ registratæ, recipiat tantum quantum de prima littera. Pro aliis litteris priuilegiis & scripturis: de quibus supra non esset determinatum in earum singulis procedat sm magis simile. Et si nullo mō simile reperiretur, recipiant quod rector taxauerit & non aliter. Pro instrumēto publico cōpositiones liberatiōis & absolutiōis, quæ fierent cum ipso rectore vel eius officialibus. Bonifacii octaui cōstitutiōne cauetur, quod non plus quam notarii thesaurarii recipiant: cuius cōstitutionis tenor infra sub rubrica prima cōtinetur.

¶ De solutionibus Notariorum The-saurarii. Rubrica.XII.

BOnifacius papa octauus. Notarii vero cameræ rectoris, & Notarii thesaurarii dictæ prouinciæ: quorum per constitutiones prædictas salarium nō taxatur. In salariis suis modus infrascriptus obseruetur. Notarius quidem Thesaurarii pro instrumento, siue apodissa solutionis & quietationis: si quantitas soluta centum solidos non excedat, duos solidos, & si excedit vsq; ad centum libras, denarios quatuor pro libra quantitatis solutæ. Si vero centum libras excedit, duos denarios vsualis monetæ: ad quam fit compositio, habeat pro libra qualibet quantitatis solutæ contentæ: dummodo pro instrumento huiusmodi quantæcunq; fuerint summæ vltra centum solidos memoratæ monetæ accipere non præsumant. Notarius vero cameræ dicti Rectoris pro instrumento compositionis liberationis & absolutionis quæ fiunt cum ipso Rectore vel eius officialibus, & per eos seruatis distinctionibus supradictis circa salarium Notarii Thesaurarii recipiant & non vltra: ita videlicet, q pro quantitate remissa nihil exigat vel accipiat quoquo modo. Pro cancellatione autem sententiæ vel actorum quorumlibet nihil omnino soluatur.

¶ De solutionibus Notariorum Thesaurarii. Rubrica. XIII.

EGidius Sabinen. eps apostolicæ sedis legatus, & domini nostri Papæ vicarius. ¶ Statuimus & ordinamus, q Notarii Thesaurarii pro copia cuiuscunq; cōdēnationis & scripturæ per eos de camera exhibenda in publicam formam, ut infra declaratur, recipiant & non vltra, videlicet. Pro copia cuiuscūq; condemnationis quæ sumetur in publicam formam de archiuis, recipiant sm infrascriptam taxationē, videlicet. Si condemnatio fuerit de minimis maleficiis, vtputa verbis iniuriosis insultu damnis datis, & similibus, recipiāt duos anconitanos. Et si ꝯdemnatio fuerit de aliquibus grauioribus sicut percussionibus sine sanguine & innouatiōibus factis sine carceratione vel personali offensione, recipiant quinq; anconitanos cū dimidio. Et si condemnatio fuerit de atrocibus, vtputa percussionibus cum sanguine, vel membri amputatione, vel debilitatione, vel homicidio: vel robatiōe innouationibus factis cum carceratione: vel personali offensione, recipiant quindecim anchonitanos. Et si in vna condemnatione continerentur plures personæ cōdemnatæ, quæ ponerentur in copia huiusmodi pro qualibet persona vltra primam, recipiāt medium anconitanum: ita tñ q copia vnius condemnationis quotquot personæ fuerint, summam triginta anconitanorum non excedat. Et si condemnatio esset contra vniuersitatem: recipiant pro copia duplum eius: quod dictum est de cōdemnatione singularis personæ: etiam si ibi continerentur officiales nominatim, vel non nominatim. Pro rubricis condemnationum cum nominibus & cognominibus condemnatorum & effectuum saltem in genere delicti & pœna imposita. Si fuerint singulares personæ condemnatæ, vna condemnatione tantum, recipiant duos anconitanos. Et si pluribus condemnationibus pro qualibet vltra primam recipiat vnum anconitanum. Et si plures essent in eadem condemnatione pro quolibet vltra primum medietatem eius, quod dictum est de primo. Et si fuerit vniuersitas condemnata cum officialibus, vel sine, recipiant pro prima tres anconitanos: & pro qualibet alia vnum Anconitanum. Pro instrumentis seu apocis in publicam formam solutionis tallearum pro qualibet libra duos denarios monetæ solutæ. ¶ Pro cassatione & renouatione fumantium mandato rectoris causa cognita pro quolibet centenario fumantium diminuto vnum florenum & pro rata, vt tangit.

¶ De salario & mercede scripturarum notariorum bancarum. Rubrica. XIIII.

Egidius

EGidius Sabineñ. eps apostolicæ sedis legatus, & dñi Papæ vicarius. Notarii bãcarum curiæ quorumcunq; iudicum tam generalium q̃ præsidalium teneantur & debeant seriose & per ordinem registrare omnes & singulas scripturas quæ producentur coram eis totas & integras: & pro scriptura quam non registrauerint, non possint recipere aliquam solutionem. A prædicta registratione excipimus acta publica, seu copias publicas actorum facta in alia curia, seu coram aliis iudicibus, officialibus: seu arbitris: aut arbitratoribus, quæ producerẽtur coram ipsis notariis, seu eorum iudice, de quibus sufficiat scribere in actis productiõem distinctam & certam ſm iura, ita q͂ possit apparere de copia talium productorum. Et in qualibet banca cuiuslibet dictorum iudicum deputetur vnus ex Notariis ipsius bancæ in cancellarium per Rectorem & Thesaurarium, qui Cancellarius prouid at & curet sollicite, vt acta omnia illius bancæ scribantur extense & per ordinem in quaternis & non in cedulis, & registrentur per ordinem in eisdem libris seu quaternis, & ipse solus & non alius ex Notariis bancarum recipiat solutiones pro scripturis productis & actis registratis ſm taxationem infrascriptam & non plus vllo modo. Et totum quod inde receperit & perueniet ex dictis scripturis: diligenter conseruet: & singulis Kalendis de ipsis mercedibus siue salariis sic perceptis & conseruatis per eum, faciat fidelem & legalem distributionem in hunc modum, videlicet, q͂ quartam partem ipsarum mercedum, siue salariorum Thesaurario Romanæ ecclesiæ pro ipsa camera assignabit. Medietatem vero æqualiter distribuet inter se, & alios Connotarios eiusdem bancæ pro eorum salario pro rata, & reliquam quartam partem dabit & assignabit pro expensis suis & consociorum Notariorum Rectori vel iudici: cuius expensis steterint, aliam inter seipsos distribuent pro expensis pro rata. ¶ Solutiones vero quas recipere debet dictus Cancellarius pro omnibus scripturis registratis: & in actis positis per ipsum, & alios Notarios suæ bancæ, limitamus & taxamus in hunc modum: videlicet q͂ pro ipsis actis & scripturis (vt prædicitur) registratis, & in libro positis, recipiat vnum Anconitanum de argento pro qualibet charta siue folio, quæ charta siue folium debeat continere ad minus quinquaginta lineas, siue virgulas: & qualibet linea debeat continere ad minus sexdecim dictiones. Et si fuerit scriptura breuior vel prolixior, semper soluatur pro rata, exceptis præceptis factis in confessos, & secundis Decretis & diffinitiuis sententiis ciuilium & criminalium causarum: tam principalium q̃ primarum & secundarum appellationum pro quibus possint solutiones recipere, ea registrando ſm infrascriptam limitationem, & non vltra: videlicet in causis ciuilibus. ¶ Pro præcepto facto in confessum, si quãtitas non excedat valorem centum solidorum, recipiat a petente duodecim denarios. Si vero fuerit maior, non tamen excedat vigintiquinque libras: recipiat solidos duos. Si vero fuerit maior, tñ non excedat quinquaginta libras: solidos tres. Et ab inde supra vsq; ad centum libras, solidos quatuor. Si vero fuerit maior cuiuscũq; quantitatis vel æstimationis, recipiat pro quolibet centenario duodecim denarios, dũmodo non excedat summam viginti solidorum. ¶ Pro secundo vero decreto recipiat medietatem eius, quod infra dicitur de diffinitiua sententia. ¶ Pro diffinitiua vero sententia in causa ciuili principali, cuius valor non excedat summã centum solidorum, recipiat a qualibet parte solidos tres. Si vero sit maioris summæ nõ tamen excedat decem libras, a qualibet parte recipiat solidos quatuor. Si vero sit maioris quantitatis, non tamen excedat summam vigintiquinq; librarum, a qualibet parte, recipiat solidos quinq;. Si vero sit maioris quantitatis: non tamen excedat quinquaginta libras, a qualibet parte recipiat nouem solidos. Si vero sit maioris quantitatis, non tamen excedat centum libras, recipiat a qualibet parte quindecim solidos. Si vero sit maioris summæ, non tamen excedat ducentas libras, recipiat a qualibet parte viginti solidos. Si vero sit maioris summæ, non tamen excedat quingentas libras, a qualibet parte recipiat triginta solidos. Si uero fuerit maioris summæ, non tamen excedat mille libras, a qualibet parte recipiat quadraginta solidos. Si uero excesserit mille libras cuiuscunque quantitatis uel ualoris fuerit

res:a qualibet pte recipiat tres libras,& nō plus. A mille libris supra,recipiat vltra dictas tres libras decē solidos pro quolibet milliari quotcūq; fuerit, dūmodo nō excedat sūmam viginti solid.,et si aliqua partiū esset cōtumax,non ꝓpterea plus recipiat a parte præsenti in omnibus summis supradictis. Et prædicta solutio de summis sufficiat,siue vna persona,siue plures quotcunq; fuerit per partem in causa illa, vel sententia,& similiter de supradictis præceptis. In causis autem criminalibus meris & mixtis pro prima scriptura sententiæ & registratura in quinterno, si fuerit condemnatoria: nihil omnino recipiat.Sed si aliqua partium eam publicam voluerit,recipiat tantum quantum debet recipere de prima scriptura sententiæ absolutoriæ.Pro sententia diffinitiua absolutoria,& prima scriptura eius registratiōe in causa criminali mera vel mixta:siquidem ipsa sentētia fuerit lata super minimis maleficiis,videlicet super verbis iniuriosis,damnis datis:insultu, & similibus, recipiat duos anconitanos. Si vero lata fuerit super aliqualiter grauibus:utputa percussionibus sine sanguine,innouationibus factis sine personali offensione,vel carceratione,vel similibus,recipiat quatuor anconitanos. Si vero lata fuerit super atrocibus, vtputa percussionibus cum effusione sanguinis, vel membri debilitatione, vel amputatione,vel homicidio,vel robaria,vel innouationibus factis cum incarceratione:vel personali offensione,vel similibus,seu grauioribus: aut maioribus: recipiat a parte absoluta decem anconitanos.Si vero talis sententia lata fuerit pro pluribus existentibus in eodem processu,a quolibet vltra primum recipiat medium anconitanum,ita tamen ꝙ summa non excedat viginti anconitanos.Si vero sententia absolutoria lata fuerit pro cōmunitate vel vniuersitate alicuius ciuitatis,terræ,vel loci:etiam si ibi comprehendantur officiales nominatim: vel non nominatim,recipiat duplum eius,quod dictum est de specialibus personis.In causis vero appellationum pro diffinitiua sententia scribenda & registranda,recipiat tantundem quantū recipi debet in sententia diffinitiua principalis causæ ciuilis vel criminalis.In spiritualibus vero causis quæ non recipiunt æstimationem pecuniariam,sicut est causa electionis institutionis præsentationis vel matrimonii recipiat iuxta taxationē fiendam per spiritualem vel eius iudicem.Et omnes dictæ solutiones supra in hac constitutione & in aliis constitutionibus in hoc volumine insertis contente intelligātur ad monetam & de moneta de qua anconitanus de argēto valeat quattuor solidos denariorum.Et semper in huiusmodi solutionibus anconitanus recipiatur pro quatuor solidis:& bononenus de argento pro duobus solidis.Pro copia vero in publicam formam datā parti dictarum scripturarum omnium, semper recipiat ad modum chartæ siue folii intellecti,ut supra,vnum anconitanum de argento pro rata. Et si aliquis de notariis mitteretur extra curiam salarium,quod inde percipit,deductis congruis expensis, statim cum redit debeat cancellario suæ bancæ assignare, qui illud conseruet & distribuat:sicut alia salaria supradicta.

¶De sigillis pertinentibus ad bancas & eoꝝ solutionibus. Rubrica.XV.

Egidius episcopus Sabinensis Apostolicæ sedis legatus,& domini nostri Papæ vicarius.Sigilla pertinentia ad administrationem iustitiæ in curia generali ꝑter sigillum proprium Rectoris:statuimus esse tria.quorum duo sint apud thesaurarium vel eius notarium:vnum quorum sit longum,& vocetur sigillum curiæ spiritualium:cum quo sigillentur omnes & singulæ litteræ,quæ occurrunt in quibuslibet causis ad forum & iurisditionem rectoris spiritualium & sui iudicis super spiritualibus pertinentibus:& sine illo sigillo illis litteris non credatur.Aliud dictorum duorum sigillorum,vocetur sigillum curiæ generalis, cum quo sigillentur omnes litteræ pertinentes ad causas vertentes coram iudice ciuilium,& coram iudice appellationum dictæ curiæ generalis,& coram cōmissariis,& sine illo sigillo illis litteris non credatur.Et pro dictis sigillis recipiat thesaurarius vel eius Notarius quantitates inferius denotatas pro camera & non vltra.Tertium vero sigillum vocetur

& sit sigillum

& sit sigillum curiæ maleficiorum, quod sit apud iudicem maleficiorum vel Notarium bancæ, siue Cancellarium cum quo sigillentur gratis omnes litteræ pertinentes ad causas criminales, & sine illo sigillo illis litteris non credatur. ℂ Litteræ autē prædictæ in omnibus curiis antedictis, nullatenus per Thesaurarium vel eius Notarium sigillentur, nisi prius sint visæ & bullatæ per iudicem, pro cuius parte diriguntur, cuius iudicis bulla visa in litteris Notarius Thesaurariis tenens dicta duo sigilla sine difficultate aliqua, sigillo conuenienti sigillet: pro qua sigillatura & cera recipiat pro camera, vt infra videlicet. Pro sigillatura litteræ citatoriæ, sex denarios. Et si plures sint citandi pro quolibet vltra primum, duos denarios, dummodo summam duorum solidorum non excedat. Pro sigillatura litteræ appellationis cum mandato, duodecim denarios. Pro sigillatura cuiuscunq; præcepti, duodecim denarios. Pro sigillatura secundarum litterarum appellationis, duodecim denarios. Pro sigillatura litterarum tenutæ & executionis reuocationis tenutæ vel executionis pro quolibet prædictorum duodecim denarios. Pro sigillatura litteræ excōmunicationis & denunciationis, medium anconitanum. Pro sigillatura litteræ absolutionis ab excōmunicatione medium anconitanum. Et si plures fuerint excōmunicati: vel denunciati, vel absoluti: pro quolibet vltra primum, duodecim denarios. Pro sigillatura litteræ reuocationis in forma cum nonnulli: tres solidos. Pro sigillatura litteræ reuocationis interdicti positi in aliqua ciuitate: & pro ipsis litteris: florenos duos auri. Si in Communantia, florenum vnum. Si in aliquo castro: anconitanos decem. Pro sigillatura litterarum suspensionis interdicti, & litteris in ciuitate, florenum vnum: In Communantia: octo anconitanos. In castris vero quinq; anconitanos. Pro sigillatura litterarum suspensionis interdicti pro vna die occasione festiuitatis alicuius, vel sepulturæ mortui, & pro ipsis litteris anconitanos sex.

ℂ De viagiis iudicum, & officialium, & maiorum, ac commissionum salariis. Rubrica. XVI.

Egidius episcopus Sabineń. Apostolicæ sedis legatus, & domini nostri Papæ Vicarius. ℂ Quanquam viagia & absentationes iudicum & officialium rectoris a loco curiæ non sit decens absque causa iusta fieri: tamen propter exigentiam negociorum multorum curiæ rectoris & cameræ, & cultum iustitiæ, oportet quandoq; viagia & accessus fieri per terras: & sic est solitum ab antiquo. Ne autem prouinciales ex talibus viagiis vltra debitum aggrauētur. Statuimus ꝙ nullus iudex aut officialis curiæ rectoris, viagia vel executiones faciat contra formam constitutionum insertarum in isto volumine, nec absque speciali commissione & litteris specialibus rectoris præfati. Et rector nullo modo concedat nec cōmittat, nisi cum ex iusta causa cognouerit expedire. Et iudex pro qualibet die recipiat duos florenos auri & non plus. Notarius vero eius recipiat pro se & equo trigintaquinque solidos denariorum & non plus. Quæ salaria soluantur per illos, propter quorum defectus mittuntur, siue sit communitas, siue singulares personæ. Si vero non ob defectum alterius, sed pro pace inienda, vel conseruanda, aut pro magno futuro scandalo, seu damno vitando, seu ob aliud publicum bonum mittetur, tunc soluantur dicta salaria per illos, quos Rector in dictis commissionis litteris iusta causa motus duxerit declarandos. Et idem modus seruetur de Notariis, qui ex dictis causis, siue quacunque ipsarum mittuntur, saluo ꝙ eorum salarium pro se & equo, & famulo, vel bayulo: quem secum ducat & teneat, & eorum expensæ decem anconitań. de argento per diem, summam nullatenus excedat. ℂ Commissionum autem dictis iudicibus fiendarum per Rectorem de quacunq; causa cognoscenda vel terminanda: salarium limitetur per Rectorem moderatum & facile: ita ꝙ viginti florenorum auri summam in vna questione inter vtranq; partem nullatenus excedat.

¶ De executoribus & executionibus. Rubrica. XVII.

EGidius eps Sabiñ. Apostolicæ sedis legatus: & domini nostri Papæ Vicarius. ¶ Executorum multitudinem: & ipsorum effrenatam exactionem in subditorum fidelium Ecclesiæ releuamen restinguere cupientes. Statuimus q pro singularibus personis & earum interesse executores decætero non mittantur, nisi petẽtis expensis: quas tñ a condemnato in expensis recuperare valeat: sicut alias expensas ordine iuris. Et similiter pro vniuersitate, collegio, vel officiali, aut prælato. Pro curia autem ad inquirendum vbi expedit de maleficio vel capiendo malefactorem vel aliud simile opportunum, tunc mittatur de conscientia Rectoris, tñ expensis delinquentium, siue culpabilium: siue declaratorum in littera cõmissionis Rectoris vt supra in constitutione proxima continetur. Pro camera vero quotiens mitti cõtingerit executorem pro tallea, censu vel affictu cõtra cõmunitates aliquas non prumpatur subito ad executoris missionem, sed prius per litteras cõmunitas requirat: & eidem mandetur q soluat, & in litteris quantitas persoluenda: & causa propter quã tenetur soluere: & terminus ad quem debet soluere declaretur, qui terminus sit post præsentationem litterarum vnius mensis ad minus, quo termino elapso ipsa cõmunitas quæ in solutiõe cessauerit & contumax extitit (legitimo impedimento cessante) vltra illud quod debebat quartũ plus eius, in cuius solutione cessauit cameræ soluere teneatur. Et dicto elapso termino quandocunq; rectori & thesaurario videbit, possit executorem mittere contra ipsam cõmunitatem, qui omnibus modis opportunis exigat quod debetur, & pœnam quarti pluris prædictam, de qua nihil penitus remittatur. Saluis aliis pœnis in cessantibus dare & soluere censum & fictum debitũ in priuilegiis & litteris apostolicis ordinatis. Et executor qui pro talibus mittit efficaciter executionem faciat diligenter & sollicite toto posse & ingenio continue laborando per pignorum captionem & personarum detentionem: & modis aliis opportunis, & aliter salarium habere non debeat. Si vero mitteretur executor pro camera ad exactionem & condemnationem pecuniarum, seu pro incorporando, aut locando bona confiscata, aut pro aliis iustis negociis cameræ, & pro ipsius cameræ vtilitate: Thesaurarius de pecunia & habere cameræ salarium soluere teneatur. Salaria vero executorum: quæ taxauimus eisdem pro suis laboribus & expensis, vltra quæ nihil omnino occasione alicuius executionis recipiant pœna viginti quinq; librarum denariorum pro quolibet & qualibet vice: & restitutionis eius; quod vltra accepit cum duplo, sunt ista. Videlicet, q si executor iuerit & continue steterit cum equo pro qualibet die sui accessus moræ & reditus, recipiat triginta duos solidos denariorum. Et si duxerit & secum tenuerit vnũ famulum siue bayulum, recipiat pro illo quolibet dictorum dierum octo solidos denariorum. Et si executor fuerit bayulus vel alius pedes missus sine equo, recipiat pro quolibet die sui accessus moræ & reditus, decem solidos. Et quolibet casu prædictorum debeat executor pro executione efficaci diligenter & continue laborare, aliter nullum salarium habeat: & puniatur vigintiquinq; libris denariorum. Et plures executores simul ad eandem terram pro eodem negocio non mittantur: & simul & eodem tempore, etiam pro curia eadem persona vel communitas pluribus executoribus non debeat fatigari. Sed omnes tunc opportunæ executiones pro curia contra eandem Communitatem: vel singulares personas in eadem terra vni executori & non pluribus committantur. Et quando ad plures terras itur per eundem eodem viagio pro die pro qua solueretur sibi in vna terra, nihil in alia terra recipiat, nec pro viagio a loco curiæ accessus & reditus, sed solum pro tempore moræ in quacunq; terra soluatur eisdem.

¶ De capitibus solidorum, siue salariis soluendis cameræ a litigantibus. Rubrica. XVIII.

Egidius

EGidius Episcopus Sabinensis apostolicæ sedis legatus, & Domini nostri Papæ Vicarius. Inueterata cõsuetudo cuius ignoratur initium: & antiquissimæ constitutiones, quarum primordiales ignorantur auctores, licet multi postea quibusdam declaratis, siue additis eas approbauerint & firmauerint, induxere: ꝙ in causis ciuilibus & pecuniariis certa salaria soluerentur ꝓ salariis, & pro expensis salarioꝝ iudicũ supportandis. In principalibus qdẽ, siue primis causis, si in contumacia exigente: interponatur primum decretum tempore interpositionis ipsius, ex quo detur tenuta. Et si primum decretum non interueniat, sed fiat præceptum in cõfessum tempore talis præcepti, & si non interueniat tale præceptum: sed procedatur in causa, tunc si quidem sit summaria, vel extraordinaria tempore quo dabitur terminus vtriq; parti ad probandum in causa. Si vero sit causa ordinaria, tunc tẽpore litis contestationis. In causa vero appellationis tempore sententiæ, super appellatione ferenda: salaria siue capita solidorum cameræ persoluantur, dũmodo in eadem causa & eodem negocio non soluantur, vltra quam semel causa durante corã eodem iudice dictæ curiæ, vel suo successore, siue ad alium iudicem per appellationem nullitatem aut restitutionem, aut quomodolibet deuoluatur. In criminalibus autem causis in dicta curia initiatis non soluantur prædicta salaria: nec in capitalibus. nec in pecuniariis vbicũq; initiatis, sed solum in causis condemnationum pecuniarum a quibus ad eandem curiam cõtingerit a curiis particularibus, & officialibus interponi, vel ad eandem curiam cõtra eas super nullitate recurri. Si detur alicui licentia quæ ex vrbanitate: aut ex lege, edicto petatur: super hoc salarium nõ soluatur. Et si fuerit dictæ cameræ semel solutum salarium in causa principalis debiti, & discussionis, licet data de hoc licentia pro eodem debito recurratur ad agẽdum contra pignorum possessores, salarium vlterius non soluatur in causa huiusmodi subsecuta. Quantitas vero capitum solidorum, siue salariorum in dictis casibus cameræ soluendorum, pensatis diligenter antiquis, & nouis constitutionibus, & consuetudine, & vtilitate prouincialium: & curiæ: videtur commode taliter moderanda, videlicet, ꝙ in causis, in quibus debẽt solui capita solidorum, si causa fuerit vsq; ad ducentas libras denariorum, soluantur pro qualibet libra a qualibet partiũ sex denarii, & a ducentis libris supra vsq; ad quingentas soluantur tres denarii pro libra per quamlibet partem. Abinde supra quantacunq; sit quantitas & valor causæ soluantur duo denarii, pro qualibet libra per quãlibet partem dũmodo salarium summam quinquaginta librarum denariorum inter vtrãq; partem non excedat. Inuenimus esse per antiquas constitutiones prouisum, ꝙ si propter euidentem paupertatem, vel alia iusta causa videbitur iudici in totum vel in partem remittendũ possit, huiusmodi solutiones remittere, & quãdo æquitas sic suaserit ipsi iudices in hoc sic caute procedant: ꝙ camera in aliquo non fraudetur.

¶ De aduocato & procuratore fisci ad causas cameræ & pauperum, & procuratore ad negocia cameræ. Rubrica. XIX.

BErtrandus Episcopus Sabinensis dum erat Archiepiscopus Ebredinensis & reformator. Item quia segnius expediunt cõmissa negocia plures & examinatione procuratorum & aduocatorum continua causæ fiscales interdum negligenter ducuntur & propter ignorantiam quæ ex prædictorum mutatione contingũt sæpe nimium retardantur & quod est periculosius admittuntur, eadẽ auctoritate volumus & ordinamus ꝙ vnus fidelis & discretus & in iure peritus & non de prouincia oriundus existens procurator fisci ad causas & aduocatus simul cõstituatur et cum competenti salario deputet̃ qui in causis fiscalibus motis et mouendis diligenter et fideliter curam habeat et eas pure sine diffugio, et pro utilitate cameræ, et non uoluntarie in aliquorum præiudicium prosequatur et ipsas causas fine debito terminari et executioni mandari, pro utilitate cameræ sollicite procurando.

¶ De Notario, siue procuratore cameræ ad negocia. Rubricæ XX.

IDem Bertrandus. ¶ Item uolentes sic iura Romanæ ecclesiæ sine cuiusquã iniuria procurari, quod per administratorum ignorantiam non admittantur, nec per negligentiam indebite a tyrãnis uel aliis occupentur. Eadem auctoritate statuimus et ordinamus: quod unus officialis, procurator ad negocia vulgariter appellatus, per Rectorẽ et Thesaurarium constituatur, et cum competenti salario ordinetur, qui discretus et fidelis, et non de prouincia existens bona mobilia et imobilia cameræ Romanæ ecclesiæ iam confiscata, et alio quouis titulo legitime acquisita uel quomodolibet acquirenda per singulas terras ecclesiæ prouinciæ prædictæ diligenter inquirat: et inquisita et reperta fideliter cum integritate describat: et ad manus ecclesiæ Romanæ recipere et incorporare procuret, et ea cum auctoritate, et uoluntate Thesaurarii ministret, et fructus ex terris et bonis recipiat rationem singulis sex mẽsibus fidelẽ dicto Thesaurario redditurus. Et cũ super occupatiõe: receptiõe, seu descriptione bonorũ controuersia huiusmodi facti uel iuris emerserit, uel ab aliquibus, iuste vel iniuste fuerit impeditus: controuersia prædicta & impedimentum Rectori & Thesaurario aut procuratori fisci ad causas referre continuo teneatur, vt super illo debitum apponatur remedium & tam ecclesiæ Romanæ, quam priuatis super hoc ius & iustitia ministretur.

¶ Quod Aduocatus & procurator fisci sit procurator pauperum. Rub. XXI.

NEapoleo tituli Sancti Adriani Diaconus Cardinalis Rector Marchiæ. Aduocati, & procuratores fisci, sint aduocati & procuratores pauperum, sine aliquo salario a pauperibus recipiendo. Quis autem dicatur pauper, Rectoris & iudicis, discretioni & arbitrio relinquatur.

¶ De Aduocatis & procuratoribus Collegii curiæ generalis. Rub. XXII.

EX multis antiquis constitutiõibus compilata. Aduocatos & procuratores de collegio Aduocatorum & procuratorum curiæ generalis totius prouinciæ: quos vtilimos & decores dictæ curiæ & nostro officio & toti prouinciæ, & prouincialibus & cultui iustitiæ: ac etiam amplitudini fori (experiẽtia docẽte) cognouimus, gaudere & potiri volumus & decernimus, omnibus & singulis priuilegiis imunitatibus & exemptionibus eisdem factis, per quoscunque nostros in officio prædecessores legatos, seu officiales Sanctæ Romanæ ecclesiæ: seu apostolicæ sedis. Quæ omnia & singula ex certa scientia confirmamus, & approbamus, & renouamus, & statuimus, & mandamus perpetuo inuiolabiliter obseruari obmittentes eorũdem priuilegiorum verbales formas pro eo: quod esset valde prolixum eas præsenti constitutione inserere. Sed de eorũdem priuilegiorum & imunitatum affectibus, hæc duximus principaliter exprimẽda, videlicet, quod dictum uenerandum collegiũ, ipsius quoque collegii personas eorũque familias & bona sub nostra & nostræ generalis curiæ speciali protectione, familiaritate, & defensione suscipimus, & esse decernimus. Statuta quoque et consuetudines ipsius collegii ex certa scientia cõprobamus, et ea firma et ualida esse iubemus. Et quod dicti aduocati et procuratores: et eorum familiares nõ possint per aliquẽ vocari vel quõlibet trahi in agẽdo vel defendendo in aliquibus causis ciuilibus, et criminalibus spiritualibus vel tẽporalibus ordinariis vel extraordinariis vel quõodolibet cõpelli vel cohereceri i aliqua curia vel examine præterquam rectoris prouinciæ & suorum iudicũ in curia generali, & quicquid cõtrafieret nõ teneat ipso iure, nec per aliquem officialem Rectoris, vel alium, seu aliam persona

nam torqueri

nam torqueri, vel carcerari sine Rectoris speciali licentia & mandato. Qui etiā di/cti Aduocati & procuratores, & eorum familiæ: & familiares sint liberi & exempti ab omnibus, & singulis angariis, sordidis, & extraordinariis, & quibuscunq; aliis oneribus; & obsequiis meris realibusq; rebus, seu pro rebus immobilibus tantum imponuntur dūtaxat exceptis. Et q; in his meris realibus non vlterius grauentur: q̄ cæteri prouinciales cōmuniter: & sm iustitiā onerentur. Quod & prætextu repsa/liarum, quibuscūq; personis concessarum, & concedendarum: vel prætextu, qua/rūcunq; rebellionum inobedientiarum excessuum cōmissorum: vel cōmittendo/rum, per quæcūq; cōmunia vel officiales, vel singulares personas non debeant: nec possint ipsi vel eorum familiares, aut bona capi: detineri, arrestari, vel aliquatenus molestari. Quodq; arma quæcūq; offendibilia vel defendibilia, per totam prouinciam. Et quæcūq; loca Rectoris prouinciæ cōmissa regimini possint ipsi & ipsorū familiares portare libere & impune: non obstātibus constitutionibus statutis: & ordinamentis vel consuetudinibus. Quibuscūq; prouinciæ vel dictorum locorum: et prædictorum occasione non possint per aliquos officiales dictorum locorum ge/nerales vel particulares molestari vel aliquatenus aggrauari. ¶ Volumus etiam, & mandamus q; omnes & singuli Rectores & officiales cōmunitatum quarūcunq; & maximæ vbi Rectoris prouinciæ curiam residere contingerit quandocūq;, & quotiensc ūq; per dictum collegium vel aliquem de dicto collegio, vel eorum procuratores vel Sindicum fuerint requisiti totum tenorem præsentis constitutionis inde late teneantur inserere, & deinde continue retinere publice in statutis, & volumi/ne statutorum suorum. Ita q; verisimiliter possit ad omnium notitiam peruenire. Contrafactores autem contra formam præsentis constitutionis vel alicuius partis ipsius, siquidem officiales vel aliquæ aliæ personæ speciales excōis. Si vero cōmu/nitas: vniuersitas, vel collegium interdicti sententias quas exnunc, prout extunc in eos & ipsorum quēlibet proferimus in his scriptis, incurrere volumus ipso facto.

¶ Quod nullus de collegio possit recipi in fideiussorem pro aliqua cau/sa ciuili vel criminali. Rub. XXIII.

DEcernimus, & ordinamus: q; aliquis de dicto collegio non recipiatur in fi/deiussorem in aliqua causa ciuili vel criminali, vel pro aliquo habēte, vel habituro aliquam causam ordinariam, vel extraordinariam: ciuilē, vel cri/minalem coram quocunq; iudice vel officiale. Et si receptus fuerit talis fideiussio vel promissio non teneat ipso iure, nisi fideiuberetur, pro aliquo alio de collegio supradicto, & q; quilibet de collegio, qui postularetur, vel reciperetur in fideiusso/rem teneatur prædicere iudici, seu officiali, qui eum reciperet, q; ipse de collegio prædicto est. Et si non prædixerit puniatur qualibet vice, qua fideiusserit non præ/dicendo in uigintiquinq; libris denariorum, & nihilominus in fideiussionem, qua sic fecit sit obligatus sicut si collegiatus non esset.

¶ Quod nulla statuta fiant per cōmunitates contra collegiatos. Rub. XXIIII.

QVia in aliquibus terris: in quibus generalis curia rectoris quandocūq; re sidet, statuta seu reformationes aliquādo uigent forensium generaliter, vel specialiter contra dictos aduocatos & procuratores, aut alios curia/les dictæ curiæ, ut minori pœna offendens eos q̄ alios teneantur: uel offendantur impune uel ipsi de eorum excessibus maiori pœna puniantur, q̄ alii aut cuiuscunq; alterius tenoris. ¶ Statuimus q; ipsa statuta locum non habeant nec intelligantur: nec obseruentur contra dictos aduocatos & procuratores: & curiales, & quatenus eos tangunt, & contra eos essent sint nullius efficacie uel momenti.

¶ Quod pro litis, sigillis: & scripturis collegiati nil persoluant. Rub. XXV.

ITtem consuetudinem sequentes antiqua statuimus, q Aduocati & procuratores dicti collegii pro scripturis & sigillis Rectoris cameræ iudicum & bancarũ & eorum causis, & negociis nil omnino soluere teneantur. Sed scripturas & sigilla eis gratis fieri, & etiã exhiberi, & i eorũ causis nil ab eis p salariis aliqbus exigat.

¶ Quod Aduocati & procuratores nil exigant ex patrociniis, nisi ut ex conuentione eis competat actio. Rub. XXVI.

EGidius Episcopus Sabinensis apostolicæ sedis legatus: & domini nostri Papæ Vicarius. Item q nullus aduocatus, vel procurator curiæ generalis possit petere aliquid, vel exigere pro salario sui patrocinii, nisi solum illud quod appareret sibi expresse conuentum & promissum, & ab illo tantum qui per se vel procuratorem cũ pleno mãdato illud promisisset, vel ab eius heredibus & successoribus, fideiussoribus: vel expromissoribus. Et hæc locum habeant in salariis patrociniorũ, quæ præstarentur post diem præsentis constitutionis. Et si aliquis peteret aduocatum vel procuratorem, & non esset in concordia de salario, iudex tunc teneat dare aduocatum & procuratorem, & declarare, siue taxare salarium in prima: secunda, & tertia causa, & vltra iudicis taxationem eo casu peti non possit. In salariis vero præstitorum in præteritum patrociniorum volumus q pro sex annis proximæ præteritis remaneat eis ius eorum salarii integrum, pro aliis sex annis exinde proxime præcedentibus possint exigere dimidiam conuenti: vel congrui salarii tãtum a duodecim annis vltra: pto præteritis prius temporibus nil omnino petatur. Item volumus q pro salario patrociniorum præstitorũ ante tempus nostræ legationis nil petatur, vsq ad vnum annum a tempore promulgationis pñtis cõstitutionis.

¶ Quod non possit salariũ ab vniuersitate petere, nisi pro vno anno. R. XXVII.

EGidius Episcopus Sabinensis apostolicæ sedis legatus, & Domini nostri Papæ Vicarius. Item q Aduocati & procuratores, siue Sindici constituti, seu cõducti generaliter in causis, seu ad causas absq determinatione temporis certi, vel pro vno anno ab vniuersitate, vel collegio aliquo non possint petere salarium pro tempore futuro post hanc constitutionem, nisi de nouo fuerint conducti pro anno sequenti, vel pro alio certo tempore.

¶ De curialibus curiæ generalis. Rub. XXVIII.

NEapoleo tituli Sancti Adriani Dyaconus Cardi. Rector marchiæ. Curiales omnes & singulos curiæ generalis Rectoris prouinciæ ipsam curiam continue sequentes: vt libere valeant ipsi curiæ continue, vt decet, seruire & ne per aliquos a dicto seruitio aduocentur. ¶ Volumus & ordinamus ad aliquã aliam curiam vel examen inuitos non trahi in ciuili vel criminali, tam in agendo, q̃ in defendẽdo, nisi solum coram Rectore prouinciæ, & sua: & suorum iudicum curia generali: & habeãt imunitatem ab oneribus & muneribus per omnia, sicut illi qui sunt de collegio supra in constitutione proxima nominato. Curiales aũt quantum ad prædicta intelligãtur esse & sint omnes & singuli familiares Rectoris, & suorũ iudicum & stipẽdiarii nostri & cameræ Ro. ecclesiæ & eorũ veri familiares in ministerio stipẽdii & bayuli curiæ scripti in matricula bayulorũ, & alii macellarii, fornarii, seu pistores, viuaterii, & pãnifaculæ, & triculæ, et quicũq alii artifices seruientes & ministri continue sequentes curiam, qui fuerint probati per Rectorem: seu aliũ cui hoc specialiter duxerit cõmittendũ, vel per iudicem maleficiorum. Et de his curialibus oibus fiat per eũdem iudicem: seu cõmissarium vnus liber: seu una matricula vbi contineãtur oĩa eorũ nomina, & tempus receptionis, & approbationis eorũ, & per quem recipiunt, & talis matricula ponatur, & sit in actis in camera Romana

& qui

& qui in dicta matricula scriptus non fuerit pro curiali nullatenus habeatur.

¶Quod Aduocati: & Procuratores non teneantur respondere, nec iurare in alia curia. Rub. XXIX.

IDem Neapoleo Aduocatus: procurator, bayulus: vel officialis, qlibet curiæ generalis: si ab aliquo conuentus fuerit, respondere teneatur in curia nostra: tantũ de his omnibus & singulis stetur declarationi curiæ. Illud autem statuendo pcipimus, quicũq; fuerit Aduocatus, Procurator, Bayulus, vel Officialis curiæ, vel Rectoris prouinciæ: non teneatur iurare in aliqua Ciuitate: Cõmunantia, vel villa: seu quocũq; alio loco, seu quæcũq; præcepta potestatis, Rectoris, seu alicuius officialis: aut Baronis, aut alicuius alterius personæ facere: vel coram eis respondere pro negociis, vel ipsorum occasione, quæ pro curia gerũt, vel gessisse dicunt. Nec potestas, siue Rector: vel alius officialis baro vel quæuis alia persona cogat illum aduocatum vel procuratorem: bayulum, vel officialem quocũq; colore quæsito iurare facere sua præcepta, vel pignus aliquod auferat vel auferri faciat, nec aliquã securitatem accipiat, nec aliquod grauamen minas, siue timorem sibi inferat: vel inferri faciat occasione prædicta, nec aliquam fraudem in prædictis facere præsumat. Ciuitas vero, quæ contra hoc fecerit, vel fieri fecerit: vel mandauerit trecentum librarum, Rector, Comes, vel Baro centum librarum: quilibet alius officialis quinquaginta librarum denariorum pœnis subiaceat. Et insuper pœne priuationis sui officii potestates, officiales, & rectores ipsius decreuimus subiacere. Et aduocati & procuratores de collegio in nostra curia commorantes extra nostram curiam, in ciuilibus & criminalibus non trahantur inuiti.

¶De Bayulis & precone. Rub. XXX.

BAyulus & nuncius pro faciendis ambasiatis curiæ Rectoris, nullus ordinetur: vel creetur: nisi ad id sit idoneus & legalis, & qui per iudices Rectoris, vel saltem suum iudicem maleficiorum, pro legali & idoneo, fuerit approbatus, & præstiterit iuramentum corporale & promissionem de faciendo bene & legaliter sollicite, & diligenter, sm formam constitutionum, & cõmissiones sibi fiendas verbo vel litteris per Rectorem eiusq; iudicem & officiales omnes & singulas ambasiatas eis committendas: & ipsas referendo sm formam suæ commissionis & nostrarum constitutionum. Et de prædictis faciendis & obseruandis det vnum vel plures fideiussores si & prout dicto iudici placuerit. Et prædicta omnia reducantur in scriptis, & ponantur in vno libro de hoc fiendo per Notarios curiæ maleficiorum in quo libro scribantur & contineantur omnia nomina bayulorum & eorum promissiones: & iuramenta, & fideiussores. Si per iudicem recepti fuerint cum Anno, mense, & die, cuiuslibet prædictorum. Et Sindici terrarum teneantur bayulos dicti Iudici assignare & pro eis idoneos fideiussores dare debeant sm modum hactenus obseruatum & inferius declarandum. Illud idem præcipimus, & obseruari volumus in præsidalibus & comitatu quondam Fani, in datione & præstatione bayulorum per Sindicos terrarum, & dicti Sindici teneantur quolibet anno vná biretam: vel caputeum de rubeo cum signis clauium valoris viginti solidorum eorum bayulo singulariter expensis cõium prædictorum exhibere. Contrafacientes vero in decem florenis auri, pro quolibet puniantur. Et quilibet bayulus teneatur dcm caputeum, vel biretam continue in capite patenter portare, dum fuerit in terra residentiæ curiæ. Et quádo in alia terra fuerit tunc tẽpore citationis & exercitii cuiuscũq; officii portare similiter teneat, & si nõ portauerit dictum signum in actu officii cuiuscũq;, quãuis actus valeat, tamen ipse bayulus in decẽ libris denariorũ vice qualibet puniatur, & qui eum incedentem vel existentem absq; prædicto signo, offenderit, non plus puniatur q̃ si priuatam personã aliam offendisset. Et qui nõ fue-

rit scriptus in dicto libro et receptus per dictum modũ nullatenus pro bayulo ha/beatur: et ꝙ per dictum iudicem elligatur duo ex dictis bayulis, qui sint capitanei omnium bayulorum prædictorum, qui capitanei ambo, uel saltē unus ex eis mo/retur continue in terra, vbi curia residet toto tempore dicti sui officii Capitanea/tus prædicti. Et officium talium capitañ. duret per sex menses ad minus arbitrio iudicis maleficiorum, et abinde ad annum non possit esse iterum ad tale officium et faciant, et exerceant eorum officium pro ut eis fuerit impositum per dictum iu dicem: et per ipsum iudicem corrigantur et puniantur ad eius arbitriumiet uolun tatem. Et quilibet dictorum bayulorum cum erit in loco, ubi residentiã fecerit cu ria generalis teneatur portare caputeum rubeum, uel biretam cum signis clauium Romanæ ecclesiæ: pœna unius floreni auri, quotiens in aliquo prædictorum fue/rit contrafactum. Volumus tamen ꝙ prædictis non obstantibus quando iudici di/ctæ curiæ uidebitur, et maxime quando non inueniretur cōmoditas nunciorum in dicta matricula descriptorum: possit per alium specialem nuncium coram se iu ratum suas litteras facere præsentari, et eius relationi credatur. Et si per Notarium actorum cameræ in cōmissione, siue relatione citatiōis, uel banni appellet, seu vo cetur quis bayulus, siue preco credatur ꝙ sit bayulus: siue preco absq; probatione. Et si littera citatoria uel mādatoria præsentaretur per partem uel aliam personam cum rogatione Notarii, qui inde faciat instrumentum publicum continens teno/rem talis litteræ: & alia solemnia instrumentorum ualeat citatio, absq; bayulo & credatur de citatione instrumento publico. Nomina autem terrarũ q̄ consueuerũt & debent curiæ bayulos assignare cum numero bayulorum: quos assignare cōsue uerunt & debēt: sunt hæc, uidelicet terrarum magnarũ & maiorum cōmunitates, duos bayulos curiæ generali prouinciæ. Et vnum curiæ præsidatus cui subsunt, pro qualibet. Cōmunitates mediocrum terrarum unum bayulum curiæ sui præsidatus ꝓ qualibet. Cōmunitates terraꝝ paruaꝝ vnum bayulũ curiæ gñalis p̄dictæ ꝓuinciæ pro qualibet. Et cōmunitates minorum terrarum unum baylum curiæ sui præsida tus, pro qualibet dare teneantur. Et prædicta de præsidibus loquentia locũ habeāt in terris prouinciæ Marchiæ. In aliis autem prouinciis fiat similiter, ſm distinctio/nem superius annotatam. Inhibemus ꝙ nullus præstet impedimentum bayulis, & aliis executoribus & officialibus Rectoris, & exercentibus, & exequentibus offi/cium eis cōmissum, tam in his, quæ ad eoꝝ officium spectant, q̄ in aliis, quæ de mā dato Rectoris, vel iudicis duxerit facienda, & ipsorum officium cōmissionem, & executionem ipsam libere fieri & exerceri in quibuscūq; causis & negociis patian/tur. Et eis Rectores terrarum, & omnes officiales cōmunantiæ Ciuitates, & omnes singulares personæ ad requisitionem Rectoris, uel suorum iudicum: uel aliorũ offi cialium curiæ assistant prestando eis auxilium, fauorem, opem, & cōsilium oppor tunum, ut libere suum officium exerceant, & exequantur, et ipsis teneantur effica/citer obedire. Contrafacientes autem uel fieri facientes, seu mandantes in uiginti/quinq; florenis auri: pro quolibet et qualibet uice, qua cōtrafactum fuerit punian/tur. Si uero graue impedimentum et iniuriosum præstiterit, uel aliter dictis officia libus iniuriam intulerit pœnis in præsentis voluminis constitutionibus declaratis decernimus puniendos. Porro illud statuimus: ꝙ si per curiam præceptum fuerit alicui bayulo, vel nūcio, ꝙ tenutam alicuius, det alicui pro debito, uel ex quacūq; causa, et ipsa res ablata fuerit ipsi bayulo uel nūcio: uel alicui: cui data sit tenuta per ipsum bayulum auferentes, seu impedimentum præstantes, quocūq; modo in ui/gintiquinq; florenis auri, pro quolibet ipsorum contrafaciētium, qualibet uice: et interesse parti resarciendum effectualiter condēnetur, de qua ablatione, seu impe/dimento stetur bayuli sacramēto, super hoc specialter præstito cum vno idoneo teste. Ipsi uero bayuli in pignorādo, citādo, et referendo, & in aliis ad eoꝝ officiũ spectātibus, se fideliter gerāt. Contrafaciētes vero in decem florenis auri puniātur. Illud quoq; statuimus, ꝙ semp in citatione, uel p̄ntatione lraꝝ a iudicibus vel offi cialibus directaꝝ, & sup aliis seq̄strationibus, & ēt executionibus, & de aliis ad eoꝝ

officium

officium pertinentibus, de mandato Rectoris: vel suorum iudicum factis stetur, & credatur relationi bayulorum, & cuilibet eorum curiæ, & officialium iuratorum. Omnes autem & singuli bayuli nuntii, seu Castaldi curiæ generalis, teneantur iurare omnes ambasiatas, & citationes cōmittendas eis per curiam bona fide &, legaliter facere, & in eis nullum dolum: fraudem: vel falsitatem cōmittere & fidelem relationem facere, & etiam facere scribi. Et qui contrafecerit tanq̃ falsarius de prouincia expellatur, & insuper emendet dānum, in quod per hoc aliquis incurrisset. Præcipimus quoque, quotienscũq; contingeret aliquem officialem, vel bayulum curiæ Rectoris ire ad citādum aliquam cōmunantiam, vel singularem personam, & requisiuerit aliquem, vt sibi demonstret vel ostendet personā citandam, vel eius domum sibi ostendere teneatur ad petitionem: & requisitionē ipsius bayuli & credatur bayuli sacramento de nouo faciendo, & habeatur pro probatione legitima. Et qui contrafecerit in vigintiquinq; florenis auri condemnetur. De citationibus quoq; & præsentationibus litterarum stetur & credatur relationibus bayulorũ curiæ, seu nuncii iurati etiam si de cōmissione non constaret, & idem locum habeat in citatione viua voce facta in terra: vbi curia generalis residebit. Et teneaẽ referre, & litteras reportare in termino citatiōis, sub pœna quinq; florenoꝝ auri, pro qualibet vice & damnum pti emendare. Citatio quoq; & præsentatio, ac relatio litterarum Rectoris: siue iudicum quacunque die etiam si fuerit feriata in honorem Dei: vel sanctorum quomodocũq; valeat & teneat: lege vel canone non obstante: & si dies termini fuerit feriata, dies sequens pro termino habeatur, & citatus die proxima, nō feriata comparere teneatur. Bayulorum vero salaria taxamus & limitamus, vt infra quos nihil aliud vltra recipere volumus pœna decem librarum denariorũ, pro quolibet & qualibet vice, & restitutionis eius, quod vltra acceperit cũ duplo. Si bayulus citauerit aliquem in audiētia generali, recipiat' pro quolibet citato quatuor denarios: & si citauerit extra audientiam in terra, vbi residet curia, pro quolibet citato octo denarios. Si vero citauerit aliquem extra terram residentiæ curiæ, seu litteras curiæ præsentauerit recipiat, pro qualibet distantia viginti miliariũ tres anconitanos de argento, & si plus vel minus fuerit in eundo & redeundo soluatur pro rata. Et si plures citationes fecerit eadem die: in eadem terra, vel pluribus, pro qualibet citatione recipiat partem dicti salarii pro rata, ita q̃ inter omnes dictam sũmam non excedat, & cum fuerit in terra eadem die, omnes citationes facere teneatur. Item baylus si non retulerit citationem infra terminum citationis, vt dem̃ est, nihilominus teneatur citationem a se factam, in quocũq; loco distāte a loco residentiæ curiæ minus triginta miliaribus, infra octo dies: & si in loco vel terra distante infra quindecim dies a die factæ cōmissionis, nisi ex pacto conuenerit illi ad cuius instantiam fit citatio, se breuiori termino referre, tunc enim seruet promissa pœna, quolibet prædictorum casuũ quinq; florenorum auri, pro qualibet vice. Citatio tamen per hoc & relatio non vitietur, etiam si fiat relatio post terminum. Item bayulus: siue trombetta curiæ ponens aliquem in bāno clamando alta voce sono tubæ præmisso in ciuili vel criminali: causa vel mixta ad petitionem alicuius duos solidos denariorum: & tantũdem pro rebānimento. Et si plures fuerint in eodem processu recipiat a quolibet ultra primum, pro banno quatuor denarios: & tantũdem pro rebānimento. Item quando bayulus vel alia persona quā custos carceris de mandato Rectoris: vel iudicum aliquem custodiuerit extra carcerem recipiat vnusquisq; inter diem & noctem, pro quolibet custodito quinq; solidos, nec vltra aliquid recipiat pro expensis: uel alia quacũq; ratione vel causa.

¶ De custodia carceris, et captiuoꝝ, seu detentoꝝ curiæ generalis. Rub. XXXI.

EGidius Episcopus Sabineñ. apostolicæ sedis legatus, & Domini nostri papæ Vicarius. Ad custodiam carceris, & captiuoꝝ Rectoris prouinciæ, & suorum iudicum, & officialium curiæ generalis eligatur per rectorem & thesaurariũ

aliquis idoneus de quo sibi videtur superstes & custos dicti carceris cum salario de/
centi per eos declarando sicut eis videbitur conuenire per dictum thesaurarium de
pecunia camere persoluendo, qui custos recipiat & diligēter custodiat omnes per/
sonas: quæ sibi assignabuntur de mandato Rectoris, vel suorum iudicum: aut alte/
rius ex eis, & quicūq; assignat, siue tradit dicto custodi, vel eius locūtenenti aliquē
captum ponendum in dictis carceribus debeat eidem: cui assignet & tradat vna cū
capto apodissam bullatam: bulla mandatis continentem diem assignationis, & no
men, & pronomen assignati: & pondus pœnæ, seu causæ, pro qua debet detineri,
videlicet vtrum pro pœna personæ: an pro pœna pecuniaria; & quanta: & an pro
crimine, an pro debito & quanto, an pro castigatione, forsan parentum suoꝝ vo/
luntate procedente, vel alio modo. Et istæ apodissæ omnes registrentur per nota/
rium maleficiorum, quando mandato Rectoris vel iudicis maleficiorum, quis po
neretur in carcere, vel quando mandato alterius iudicis, per Notariū illius iudicis,
cuius mandato positus esset. Qui registratores ipsarum apodissarū copiā, in fine cu
iuslibet mensis, de his qui illo mense positi essent in carcere, tradere teneatur The/
saurario, vel eius locūtenenti, & nullus de dicto carcere relaxetur, nisi cum manda
to, siue licentia illius, cuius mandato positus esset, de qua licentia relaxationis ipsi
custodi: vel suo locūtenenti constet, per apodissam continentem diem, nomē, &
pronomen relaxandi, & per quem relaxari iubetur. Quas apodissas custos ipse dili
genter conseruet, & faciat conseruari: & in fine cuiuslibet mensis copiam licentia/
rum illius mensis Thesaurario: vel eius locūtenenti consignet. Et si ex prædictarum
apodissarum, primarum, & secūdarū assignatione Thesaurarius poterit esse de car
ceratis omnibus, & tempore more cuiuslibet eorum plenarie iformatus. Et custos
prædictus: siue eius locumtenens, a quolibet prædictorum carceratorum: duos so/
lidos denariorum, tantum fm formam constitutionis bonifacianę: & non vltra
recipiat. Et quicquid inde a carceratis, siue alia persona pro eis receperit, in fine cu/
iuslibet mensis Thesaurario: pro camera integre reassignet. Et si aliquis ex dcis car/
ceratis relaxaretur: absq; licentia eius, qui carcerari mādauit, vel ab ipso carcere au/
fugeret: vel quomodocūq; euaderet, seu recederet, aliter quod præsumeretꝰ absq;
custodis, vel sui locūtenentis malitia: vel saltem culpa euenire non posse: teneatur
ipse custos ad eandem pœnam realem vel personalem, & eandem quantitatem de
biti contenti in apodissa assignata, dum carceratus fuerit, nisi forsan iste custos car/
ceratos, huiusmodi postea reassignet: aut ipsius custodis locūtenētis, cuius dolo vel
culpa contigissent prædicta, qui locūtenens, tunc ad dictas pœnas teneatur, & non
custos prædictus. Pro familiaribus vero rectoris, & suorum iudicum officialium: &
pro stipendiariis ecclesiæ, et pro bayulis curiæ generalis, si eos carcerari continge/
ret, nihil recipiat custos: vel eius locūtenens prædictus, vel familiaris ipsorū. Si autē
aliquid receperit dictus custos locūtenens, vel familiaris per se, vel alium quocūq;
colore, vel velamine a carcerato, vel alio pro eo vltra formam pñtis constitutio/
nis quadruplum carcerato restituat: & in .xv. libris vice qualibet puniatur.

¶ De statutis, & ordinamentis terrarum. Rub. XXXII.

EGidius Episcopus Sabineñ. apostolicæ sedis legatus, & Domini nostri Papæ Vicarius. Potestate permissa nō imerito, quilibet prohibetur abuti. Legum la/tores priuilegia decreuere amittere eum, qui permissa sibi abutiꝰ potestate. Cūq; cōmunitates & officiales terrarum, quibus est de iure, vel priuilegio statuto rum, seu municipalium legum edēdarū attributa potestas suis finibus nō contenti, sed potius transgredientes terminos: quos posuerunt pr̄es sui, plerūq; etiam prorū pāt, & prorūpere satagant ad edēdum de facto statuta: ordinamenta, seu municipa les leges iniquas, cōtra bonorem sanctæ matris Ecclesiæ eorum dominam: & con tra statum prouinciæ: & ipsorum condentium: præiudicium & iacturam. Et ad obuiandum eorum pernitiosis ausibus; plurimas esse editas cōstitutiones inueni/

mus: quas infra per ordinem referemus. Tamen vt ipsæ cōstitutiones salubriter edi/
tæ præualeant, omnia statuta contra ipsas & contra quascunq; alias constitutiones
generales insertas in præsenti volumine edita & edenda, cassamus, irritamus, & vi/
ribus vacuamus: & nullius valoris esse & momenti. Statuentes ꝙ nulla cōmunitas,
aut vniuersitas alicuius ciuitatis, cōmunantiæ, castri, seu villæ, audeat vel præsumat
de cætero condere: aut iam facta retinere, vel facta aut fienda seruare: aliqua statuta
ordinamenta, decreta: aut municipales leges: seu alias quocūq; noie nuncupent, nisi
sint illa prius visa, cognita, & inspecta: & expresse ac singulariter approbata p rectorē
ꝓuinciæ, vel eū seu eos ex suis iudicibus cui vel qbus ipse rector duxerit cōmitteñ. de
qua approbatiōe ꝯstet per publicum instrumētū. Cōmunitates siue vniuersitates cō
trafacientes in duobus millibus floreñ. auri vice qualibet cameræ condemnetur.
Officiales vero ea auctorantes, seu consentientes eisdem tertia parte dictarum pœna
rum in quolibet dictorum casuum puniantur. Et ipsa statuta & ordinamenta, & qc/
quid gestum & factum fuerit prætextu statutorum seu ordinamentorum decretoꝝ
& legum municipalium huiusmodi non approbatorum non valeant, & ipso iure
sint nulla. Et ne videatur hoc cedere in grauamen & inconueniens dictarum cōita
tum. Statuimus ꝙ pro inspectione & correctione, & approbatione dictoꝝ statutoꝝ
ordinamentoꝝ, decretoꝝ, & legū huiusmodi, nullus iudex, aut notarius: siue rector
aliquid possit recipere, & approbatio semel facta sufficiat & duret, donec ipsa statu
ta fuerint renouata. ¶ Constituimus insuper & ordinamus ꝙ statuta quarūcunq;
terrarū, ciuitatum vel locoꝝ: collegioꝝ, vel vniuersitatum, epoꝝ vel aliorum præ
latorum, aut officialium, edita vel edenda, quæ essent contra libertatem ecclesia/
sticam, vel contra constitutiones generales nostras seu prouinciæ, vel earum teno
rem: vel contra iurisditionem seu honorem Romanæ ecclesiæ vel rectoris vel suo
rum officialium, aut eorum curiæ, vel contra curiales curiæ generalis, non valeāt,
sed sint nulla, ipso iure ipsa exnunc reprobamus, cassamus, & viribus omnibus va/
cuamus. Extirpandum etiam duximus reprobæ consuetudinis vitium dictarum ꝓ/
uinciaꝝ, quod sicut veridica relatione percepimus inualuit, ꝙ in multis ciuitatibus
cōmunantiis, castris, & aliis vniuersitatibus, Potestates, capitanei & alii officiales &
Rectores qcunq; ad potestarias, capitaneantias, rectorias, & officia huiusmodi, nisi
primo iuramento firmauerint se esse de parte guelfa vel gebellina, alba vel nigræ
& nisi se seruaturos statuta ipsoꝝ locoꝝ clausa iurauerint, nullatenus admittanť. In
quorum statutis & consuetudinibus supradictis vtplurimum, nonnulla reperiūtur
illicita impossibilia, & contra libertatem ecclesiæ edita, & interdum partialitatis &
diuisionis, occasionē ꝑstantia, & fomentum. Ne igitur sub talis iureiurādi specie et
generalitate verborum sic iurantibus peccandi occasio ꝑbeatur, cum iuramentum
non fuerit: ut esset iniquitatis uinculum institutum. Hac ꝑsenti constitutione in per
petuum ualitura ꝑdictorum iuramentorum modos & consuetudines reprobantes
omnia & singula statuta, ordinamenta: & leges municipales quaslibet cuiuscūq; ci/
uitatis, cōmunantiæ, uel alterius iurisditionem habentis continentia, ꝙ prædicta
& alia uel similia iuramenta seu promissiones per eorum Potestates, capitaneos, et
officiales quoscunq; ꝑstari debent uel fieri quocunq; modo cassamus, seu cassa et ir
rita nunciamus. Et si ꝑstita uel facta fuerint: forsitan ad obseruationem dictorū iu/
ramentorum, seu promissionum tanq̄ reprobatorum a iure, declaramus tales sic iu
rātes & promittētes aliquatenus non teneri. Teneanť tamen Rectores & officiales
prædicti in principio suorum officiorum et regiminum iuramenta præstare, ꝙ fi/
deles & deuoti Romanæ Ecclesiæ existant, & ꝙ omnes constitutiones generales
firmiter obseruabunt: & contra eas non facient: nec fieri consentient quoquomo/
do. Et ꝙ omnia statuta & ordinamenta approbata per Rectorem obseruabunt,
quæ iusta & æqua fuerint: & non obuiantia libertati ecclesiasticæ. Qui vero in ꝑdi
ctis, uel aliquo prædictorum inuentus fuerit culpabilis uel delinquens, tam in reci/
piendo, q̄ præstando, uel præstari faciendo iuramentum & promissionem huius/
modi, seu etiam statuta talia uel ordinamenta condenda, seu iam edita & condita

retinendo:si sit cōmunitas & vniuersitas:vel quæuis alia singularis persona: in cen/
tum florenis auri puniatur,& talia statuta & ordinamenta sint nulla ipso iure. Et eis
dem penis subiaceant quicūq; ausi fuerint penā pecuniariam imponere contra de/
linquentes vel alio quæsito colore exigere in fraudē iurisditionis vel cōstitutionū
curie per quā curie generali in aliquo derogetur. Similibus etiā penis puniantur cō
siliarii priores seu Antiani Cōmunia quarūlibet ciuitatū cōmunātiaꝝ: seu locorum
quæ statuta seu reformationes faciant seu fieri permittant : seu iam facta habent vel
obseruant quæ in fauorē vel odiū alicuius partialitatis vel spiritualis persone loque
rentur seu faciant quoquo modo:sed potius faciant de capitularibus aboleri & ad
ipsoꝝ obseruationē volumus aliquē non teneri. Nos autē auctoritate presentiū cō/
stitutionum ipsa statuta & reformationes cassamus & iritamus & cassa & irrita nun
ciamus.Et nihilominus officiales consiliarii priores Antiani cōtrafacientes vel fieri
facientes excōmunicationis.Cōmunia vero interdicti incurrant sententiam ipso fa
cto.Inuenimus quoq; bonæ memoriæ dn̄m Bertrandū ep̄m Sabineñ. dū erat archi
ep̄s ebrediñ. & reformatiōis officio in prouinciis & terris ecclesiæ fungebatur edi/
disse vtiliter constitutiones quatuor infrascriptas, quarum vnius tenor talis est. Itē
quia quædam vniuersitates,q̄ suis non contentæ iuribus insidiantur & inhiant alie/
nis.Et dum superiorum iura aperte nequeunt vsurpare vias indirectas & insidiosas,
querūt & inueniunt:per quas fraudem & legi & homini facientes fraudis suæ opta/
tum consequūtur effectum. Appellationes ad Romanam vel maiorem prouinciæ
curiam emissas:vel ab oppressis(si esset eis libertas) emittendas per indirectū impe/
diunt exgrauatores vel sindicos,seu quosuis alios officiales ad cognoscendum: vel
quomodolibet se interponendum de huiusmodi grauaminibus vel latis sententiis
faciendo,vel condemnatis appellantes vel appellare,si auderent volentes concor
dare cum parte,vel compromittere compellēdo.Nos talibus & tam pernitiosis et
infidelitati proximis ausibus salubriter occurrere cupientes . Eadem auctoritate sta
tuimus & ordinamus ꝙ in ciuitatibus,castris,terris aliis, in quibus appellationes ad
ecclesiam Romanam pertinere noscuntur,et de quibus per appellatiōem causæ et
examen maioris curiæ deuoluuntur,ex nunc in antea non sint,nec facti remaneāt,
nec in futurum ordinentur:seu ꝯstituantur aliqui exgrauatores,sindici,arbitri:seu q
uis alii officiales,qui directe vel indirecte de causis in quibus ad sedem apostolicam
vel ad maiorem curiam fuerit appellatum:vel poterit appellari,cognoscere nec de
cidere debeant seu valeant:nec aliquo modo per viam concordiæ: vel aliter se in/
tromittere de eisdem.Nec constitutiones fiant,nec de facto attentatæ seruentur su/
per dando vel stando consilio sapientis,neq; aliqui officiales similia hmōi in se reci
pere,vel recepta exercere præsumant:nec aliqua executio contra aliquem fiat ante
sententiam,quæ in rem iudicatam transiuerit.Nec etiam aliqui appellantes de & su
per causis de quibus appellauerint vel appellare potuerint vel voluerint in quouis
compromittere:vel ante sñiam depositum facere cōpellantur.Vt autem p̄dicta ple/
nius & fidelius obseruentur,statuta vel ordinamēta aduersus prædictam directe vel
indirecte edita vel in posteꝝ forte edenda cassamus & irritamus,& cassa & irrita nū
ciamus . Volentes & mandantes omnia statuta super p̄dictis vel aliquo p̄dictorum
edita de libris statutoꝝ efficaciter cancellari,ꝙ si contra constitutionem p̄ntē quic
q̄ directe vel indirecte fuerit attemptatum,officiales p̄dictos creatos vel creādos vl/
tra decem dies a tempore publicationis p̄ntium statutoꝝ officium retinendo , vel
officia hmōi exercendo,vel aliquid de stando consilio sapientis:vel ad depositum
ante sententiam faciendam quomodolibet cōpellendo statuta circa præmissa: vel
similia in posterum faciendo seu facta seruando , & non infra mensem cassando &
appellantes ad curiam Romanam seu maiorem prouinciæ impediēdo directe vel
indirecte,vel per obliquum appellationes prosequi pro suo libito voluntatis singu/
laris personæ excōis sententiam,& pœnā mille florenoꝝ auri,cameræ Pape appli/
cañ.incurrat ex transgressione hmōi ipso facto. Vniuersitas vero quæ in p̄dictis cul/
pabilis fuerit,seu aliquo præmissorum ecclesiastico subiaceat interdicto ipso facto,

& nihilominus

Et nihilominus ipso facto priuata sit ptāriis & oībus priuilegiis & immunitatibus, ac libertatibus quæ dinoscūtur a Romana ecclesia & aliis obtinere. Et quia ꝑpter malitias vniuersitatum & aliquorum tyrannizantium in eisdem, non possent cōmode prædicta exequi, & s̄m scriptam iuris rōnem probari. Decernimus & declaramus: ꝙ in hoc casu ad plenam ꝓbationē sufficiant, & per iudicem recipi debeāt fama publica, & delatū a iudice appellanti & appellare volenti, & ab eo præstitū iuramētum.

¶ Alterius vero ꝯstitutiōis tenor super dictis statutis terraꝝ, talis ē. Rub. XXXIII.

ITem cum quædam vniuersitates & cōmunitates Ciuitatum, Castrorum, & aliarum terrarum, aut propter eorum corrupta regimina, aut propter aliquos in eis rapacem tyrannidem exercentes: a constitutionibus, quas sui prædecessores fecere: & tenaciter obseruauerant recedentes, & a terminis, quos parentes eorum posuerant temere deuiantes, non vocato speciali vel generali consilio, pro ut fuerat consuetum, collectas & præstātias intollerabiles pro arbitrio & uoluntate aliquoꝝ paucoꝝ: & hoc non cōmunitatis: sed aliquorum maiorum seu tyranorum iudicio ellectorum, non attentis causa & honore impositis, sed pro uolūtate maiorum uel tyrānorum imponunt, ex quibus multi non ualentes talia onera sustinere cum sua familia mendicando exulare coguntur, & status prouinciæ debilitatur, & in terris ex inæquali & importabili distributione onerum: multa plerunqꝫ scandala generātur. Nos præfatis dispēdiis & scandalis, pro ut est possibile occurrere cupientes. Auctoritate prædicta statuimus & ordinamus, ꝙ abinde in antea quandocunqꝫ in aliqua ciuitate, uel terra: seu cōmunitate aliqua tallea collecta: uel præstantia ex quacunqꝫ ratione occasione uel causa fuerit imponenda: uocetur consilium terræ speciale uel generale s̄m terraꝝ statuta, pro ut: a uigintiqnqꝫ annis ultra edita fuerat cōsuetum, in quo consilio onus seu negocium quod eminebit, & utrum ēt illud onus seu negocium prosequi uel executioni mandari expediat, & quanta pecunia ad illius expeditionem seu executionem sufficiat, exponatur. Et si habito diligēti tractatu, duæ partes illorum, qui s̄m prædicta statuta antiqua ad consilium uocabuntur: consenserint, consensu eorum cognito & præstito iuramento ad bussulas & pallu ctas, ꝙ collectæ uel p̄stātiæ usqꝫ adquā quantitatem indici expediat, & imponi debeat, & tunc usqꝫ ad illam quantitatem tantum: & non ultra collectæ uel præstantiæ indici ualeant, & imponi pro quātitate fructuum quos quisqꝫ perceperit undecunqꝫ. Fumantiæ vero census affictus, & officialium quorumcunqꝫ salaria per focularia: & non per libras seu æstima exigantur. Nec aliquibus de terris ipsis, vel aliis cuiuscunqꝫ status & conditionis existāt ab vniuersitate vel consilio terræ cuiuscunqꝫ p̄dictaꝝ collectaꝝ vel præstātiarum, ordinatio: deliberatio, inditio, impositio, seu distributio, vel arbitrium deliberandi, ordinandi, imponendi, seu indicendi collectas vel præstantias huiusmodi dari seu concedi, aliquatenus valeat vel cōmitti. Et si cōtra præsentes constitutiones vel ipsarum effectum in aliquibus ciuitatibus vel terris aliis aliqua statuta a vigintiquinqꝫ annis citra sunt facta uel fieri forsitan contingat in futurum. Illa tanq̄ pernitiosa præiudicialia & damnosa: cassamus & irritamus, & nullius esse volumus & decernimus firmitatis. Volētes ea sub pœnis interdicti infra mensem de libris Statutorum, efficaciter tolli & cassari, & nullo tempore ea vel similia statui, nec in libris redigi statutorum. Et nihilominus si contra præsentes constitutiones, per alium modum & ordinem q̄ superius est expressum in aliquibus ciuitatibus vel terris, collectæ seu præstantiæ de facto impositæ fuerint, vel indirecte vel arbitrium super huiusmodi collectarum vel præstantiarum deliberatione, ordinatione, seu impositione aliquibus singularibus concessum fuerit vel commissum omnes consulentes: & arrengantes, & scribentes, ꝙ p̄dictum arbitrium aliq̄bus personis singularibus, vel singulari consilio huiusmodi cōmittantur, ac ipsum arbitriū in se suscipientes, ac impedientes, quo minus s̄m morem antiquum (vt p̄mittitur) collectæ et p̄stantiæ huiusmodi imponantur: aut arrengari super hoc prohibentes

excõmunicationis sententiam,& pœna quinq; floreñ.auri,cameræ Ro. eccle. ap/plicañ.pro quolibet ipso facto incurrant.Et nihilominus si ab indicendis vel impo nendis collectis uel p̃stantiis,pñs constitutio veraciter non fuerit obseruata:impo/sitio & inditio non valeat,nec aliquis ad soluẽdas huiusmodi tallias teneatur.Et fa/cientes p̃stantias vel quascũq; alias contra ecclesiam Romanam in eius p̃iudiciũ in dicendas,excõis incurrant sñiam ipso facto,& in tantam quantitatem quantam im ponent soluendam cameræ Ro.eccle.pro transgressione huiusmodi teneatur.

¶ Alterius vero tertiæ ex dictis ɔstõnibus dicti dñi Bertrandi tenor talis est.
¶ Quod gabellæ & datiuæ impositæ præter formam p̃missæ cõsti tutionis sint ipso iure nullæ & cassæ. Rubrica. XXXIIII.

ITem quia postq̃ in prouinciis inualuere tyranni,vel ꝓpter partialitatem terraꝝ regimina fuere occupata: i multis ciuitatibus & terris diuersæ & importunæ,& quasi importabiles indictæ & violenter vsurpatæ fuerunt datiuæ & gabellæ, ex quibus subditi in detrimentũ Reip.cuius interest locupletes habere subiectos,depau perantur,& ex pecunia inde cũ pacto redacta datur occasio multa illicita cõmitten di.Nos huic morbo volentes possibilem adhibere medelã. Statuimus eadẽ auctori tate,& ordinamus q̄ oẽs datiuæ & gabellæ a vigintiquinq; annis citra indictæ, nisi ciuitatum & aliaꝝ terraꝝ cõicato generali consilio:& habito consilio maioris pat tis:& ɔsensu ad bussulas & palluctas,vt supra in ɔstõne ꝓxima expressum est:hmõi ga bellæ &,datiuæ sint indictæ,& ex nunc inantea indicendæ cassari debeãt, nec aliq̃s cuiuscunq; ɔdõnis existat:exigat per se vel alios datiuas & gabellas hmõi. Et statuta & ordinationes,& reformationes super hoc aliter q̃ supra p̃mittitur factas, cassamus & irritamus & viribus vacuamus.Prohibẽtes insup q̄ in futuꝝ p̃ter formã p̃dictæ da tiuæ & gabellæ nec indicãtur nec statuta & ordinationes vel reformatiões sup hoc attẽptenẽ gabellas & datiuas nisi cõi(vt p̃fertur)ɔsensu indictas exigentes & de no/uo indicendas & p̃dictis ɔsentientes ac tales datiuas &, gabellas nõ inuite soluentes pœnis ɔstõne supra ꝓxima cõtẽtis q̃s ipso facto icurrãt ꝑ trãsgressiõe hmõi puniant.

¶ Alterius aũt q̃rtæ ex dictis cõstitutionibus eiusdẽ dñi Berrãdi tenor talis est.
¶ De pœna applicãtium sibi pecunias exactas de gabellis & datiuis. Rub.XXXV.

ITem quia Reip.interest locupletes habere subiectos & sicut rationi congruit vt quos omnes tãgit ab omnibus approbetur, ac ratiõe & equitate multũ ober rat q̄ alii colligentes:quæ non meruerũt de bonis esurientiũ sine eoꝝ conscien tia saturentur, quod tm̃ euenire contingit quando bona vniuersitatum vel etiã sin gularum personaꝝ quæ ex collectis præstantiis gabellis & datiis & aliis obuentioni bus colliguntur directe vel indirecte veniunt ad illos, qui tanq̃ tauri inter vaccas ex prærogatiua potentie vel impressione tyrãnidis existentes bona huiusmodi suis vsi bus vendicant applicant & vsurpant.Nos contra tales inconuenientias & insolen/tias q̃tum nobis est possibile prouidere volẽtes. Eadem auctoritate statuimus & or dinamus,q̄ nulli cuiuscunq; conditionis existãt bona aliqua mobilia vel imobilia, vel pecunias,quæ ex datiuis,collectis,p̃stantiis,vel gabellis,seu quibusuis aliis obuẽ, tionibus introitibus vniuersitatũ vel cõitatum quaruncũq; habebuntur, recipiẽtur, vel q̃ulibet redigenẽ accipere per se vel alios directe vel indirecte valeant,vel suis vsibus quomodolibet applicare,nisi a tota cõitate vel vniuersitate , nõ tñ p modũ consilii spãlis vel generalis,sed etiam per modũ parlamenti generalis talibus cõces/sum fuerit,q̄ bona vel pecunias hmõi possent suis vsibus applicari. Alioquin accipi entes,vel sibi appropriantes p̃dicta bona contra hmõi constitutionis formam cõti nẽtiã:seu tenorem vltra p̃dictam excõmunicationis pœnam eo ipso perdãt omnia bona sua fisco Romanæ ecclesiæ applicanda:& consentientes & dantes hmõi oc/cupationi operam,opem,consilium,vel fauorem vltra p̃dictam pœnam excõmu/

nicationis

nicationis ipso facto quingentorum florenorum auri applicandorum p̄fatæ eccle/ siæ feriantur. Huic constitutioni adiicimus, q nulli, qui aliq̄ p̄eminentiam, poten/ tiam vel tyrānidem obtinuerit in aliqua terra vel cōmunitate, vel adiutor seu fau/ tor talis obtinentis fuerit, proficiat, vel valeat aliqua quietatio remissio vel pactum vel liberatio facta in præteritum, vel fienda in futurū tempore tyrannidis potentiæ, seu p̄eminentiæ, aut post de his quæ percepisset vel administrasset de pecunia, siue bonis illius cōitatis, vel hoium ipsius. Sed tales quietatiōes, liberationes, remissiōes & pacta tanq̄ ambitiosa & fraudulenta, & contra vtilitatem publicam decernimus non valere: & eis non obstantibus talia præcepta restituere, & administrationis rō/ nem integram, cum reliquorum restitutione in duplū reddere teneātur. P̄nti quoq; ɔstitutione decernimus oēs ecclesias & personas ecclesiasticas cum suis iuribus debi ta imunitate gaudere: nec in aliquibus maliciis conteri, sed potius in omnibus priui legiis, et libertatibus: et iuribus et sp̄alibus priuilegiis sibi et eorum bonis indultis de fensari, liberosq; manere ab omnibus angariis: et quibuscunq; indebitis exactiōibus et grauaminibus, per quæ suæ possit quietis debitum q̄uolibet impediri. Cōstitutio nes, capitula, statuta, ordinamenta, seu reformationes consiliorū, quæ in ciuitatibus castris, seu cōitatibus contra libertatem ecclesiæ, vel etiam contra iurisditionem & honorem Romanæ ec. siue contra nostras constitutiones sub quacunq; verborum forma facta: vel in posterum facienda, & oēs p̄cessus ipsorū occasione directe vel in directe habitos vel habendos cassamus & irritamus, cassa & irrita nūciamus, nec eo rum aliquis obseruare teneatur p̄textu cuiuscunq; p̄missionis, obligationis, seu pœ/ næ impositionis: ad cuius obseruationem volumus quomodolibet nō teneri. Præ/ cipientes insuper q iam facta de statutis & capitulis statutorū, & reformationum ex trahantur seu deleant̄ hinc ad vnum mensem a tempore p̄mulgationis p̄ntis consti tutionis computandum: nec vlterius reponantur vel obseruentur aliquatenus. Qui vero ɔtrafecerint vel fieri fecrit vel huic ɔstōni p̄uenerint p̄ter pœnas ɔtra tales iure scriptas: si ciuitas aut alia terra vel cōitas in mille, & Comes vel alius dn̄s temporalē iurisditionem habens: in quingētos florenos auri puniatur. Sentētias vero latas: seu p̄cessus quoscunq; factos: & qui fierent in futurum p̄textu dictarū cōstitutionū, seu sta/ tutorū vel ēt ordinamētorū, aut ēt reformationū ex nūc cassos & irritos nūciamus. Illud aūt decernimus, q si forte aliquis occasione p̄dicta pœnā soluerit, vel dānum seu iniuriā passus fuerit: supradicti Potestas, officialis, rectores: & vniuersitas, comes, vel alius dn̄s eorum q̄libet teneatur eidem damnum vel iniuriam passo integre re/ sarcire. ℭ Si vero Potestas, Rector: vel quicunq; alius officialis volens p̄dicta statuta constitutiones, ordinamenta, reformationes, & p̄hibita obseruare officium sibi cō missum: occasione prædicta dimitteret vel repelleret ab eo, vniuersitas seu cōitas integrum salarium pro toto tempore eidem soluere teneatur, ac si officium ipsum compleuisset. Præmissas quoq; pœnas extēdi volumus ad ciuitates & singulares per sonas, quæ prætextu aliquorum priuilegiorum, quæ a sede apostolica, vel aliter as/ serunt se habere aliqua vltra ipsorū priuilegiorū tenorem statuerunt & ordinauerūt in ecclesiarum & ecclesiasticarū rerū, atq; Ro. ecclesiæ p̄iudicium vel grauamen.

ℭ De potestatibus & officialibus eligendis per rectorem in cer tis terris. Rubrica. XXXVI.

Neapoleo tituli sancti Adriani diaconus Cardinalis rector Marchiæ. In terris in quibus Potestates & officiales per Rectorem p̄uinciæ pro ecclesia debeāt poni vel elligi. Nullus sine sua licentia audeat officium vel regimen assume/ re, seu aliqualiter exercere. Contrafacientes pœnam ducentorum florenorum auri incurrant. Adiicientes etiam, q processus qui fierent, & sententiæ quæ ferrentur per tales seu facti sunt hactenus, & gesta quæcunq; nullius, penitus sint momenti, utpote facti per incompetentem iudicem. Et insuper terræ huiusmodi elligētes vel officia lem aliquem ad officium assumentes sine rectoris (vt præmittitur) licentia speciali

mille florenorum auri pœnā ipso facto incurrant. Statuentes etiam ꝙ terræ quæ ha ctenus ad officia sine licentia tunc Rectoris aliquos assumpserint, siue quomodoli bet admiserint infra qndecim dierum spacium rectori designent, & cum effectu per soluant quantum dicta de causa: camera, seu curia extitit defraudata. Contrafacien tes ipso facto incurrant pœnas superius denotatas.

¶ De Ambasiatori & ambasiatis mitteñ. per terras ad curiam. Rub. XXXVII.

Egidius epũs Sabineñ. Apostolicæ sedis legatus, & dñi Papæ Vicarius. ¶ Ne cõ munitates faciant impensas inutiles & inanes circa superfluam missionē Am basiatorum ad Rectorem, seu eius curiam aut legatos aut alios officiales eccle siæ, aut alia loca. Statuimus ꝙ nulla cõmunitas vel eius officiales mittant aliquem ambasiatorem: nisi in casibus euidenter expedientibus cõmunitati, & tunc nõ mit tant vltra numerum designatum: videlicet cõitas magnæ vel maioris ciuitatis vel terræ vnum vel duos. Cõitates aliarum terrarum siue locorum vnum tantum. Et q libet ambasiator ab equo missus per quamcunq; cõitatem non possit recipere, nec sibi dari debeant vltra octo anconitanos pro q̃libet die pro se & equo: & duos anco nitanos de argento pro vno famulo die quolibet, & cuilibet nuncio pedes misso p cõmunitatem quamcunq;, non possint dari vltra tres anconitanos de argento per diem. Insuper ne Potestas, iudex, & officiales terrarum a suis gerendis officiis aduo cētur. Et ne per ipsos ambasiatæ inutiles procurentur. Statuimus ꝙ nullus Potestas, iudex seu officialis alicuius terræ possit mitti, nec ipse accedere pro ambasiata alicu ius terræ, cuius officialis extitit absq; legati siue rectoris speciali licētia, & tunc vltra illud salarium recipere non valeat vllo modo. ¶ Volumus etiam ꝙ per aliquā cõi tatem: aut eius officiales pro negociis alicuius specialis personæ de ipsa terra vel ali unde, nullatenus mittatur aliquis ambasiator salario siue expensis cõmunitatis, sed solum expensis & salario illius, in cuius seruitium mitteretur. Et ne circa ambasiatā exponendam aliquis error occurrat. Statuimus ꝙ pro aliqua ambasiata alicuius cõ munitatis, seu pro parte alicuius cõmunitatis non mittatur, nec accedat absq; præ sentis ambasiatæ scriptis continētibus summam ambasiatæ: & munitis testimonio sigilli illius cõmunitatis, pro cuius parte dicitur destinatus, quæ scripta, & quando & ipsi, ad quem, & quis mittitur, debeat continere. Et contrafacientes tam mitten tes q̃ missi in quinquaginta florenis auri, puniantur pro quolibet & qualibet vice qua contrafecerint.

¶ De sindicatu officialium. Rubrica. XXXVIII.

Egidius episcopus Sabinensis, Apostolicæ sedis legatus, & Domini nostri Pa pæ vicarius. ¶ Cum honestum sit & lege statutum, ꝙ quilibet administrator officii, siue villicationis rationem reddere teneatur: decēs est, ꝙ officiales om nes & singuli, deputati & deputandi per ecclesiam: seu rectorem prouinciæ pro ec clesia, finito eorum officio ad curiam generalem dicti Rectoris: & coram ipso acce dant, & ibidem morentur tempore debito de sua administratione & officio reddi turi debitam rationem. Et quamuis super huiusmodi materia tam fœlicis recorda tionis domini Bonifacii Papæ octaui, q̃ etiam cæterorum legatorum Apostolicæ sedis: & rectorum, & reformatorum sub diuersis ordinationibus temporum, & in determinata generalitate verborum, constitutiones editæ reperiantur. Quia tamē ipse declaratione & reductione ad consonantiā indigent eas quantum ad eoꝝ effe ctum cum debita declaratione & reductione ad consonantiam in hanc constitu tionem vnicā duximus redigendas. Statuentes vt omnes & singuli iudices Notarii & Potestates, Rectores, & officiales quicunq; per Rectorem ad officium aliquod deputati, incontinenti eorum officio: seu tempore ipsorum officii consumato: per onaliter compareant coram rectore prouinciæ in loco suæ residentiæ & suæ cu

riæ generalis. Et ibidem personaliter morantes reddant sui officii & gestorum per eos tempore dicti officii ab eodem Rectore sibi cōmissi integram rationem, & que relantibus de eis super prædictis respondeant: & de his quæ tenētur cōmunitatibus, seu singularibus personis, aut cameræ Romanæ eccle. debitam satisfactionem impendant. Tempus vero quo ad sindicandum morari debeant pro reddenda ratiōe prædicta finito officio limitamus & declaramus in hunc modum, videlicet, q̄ si stetit per sex menses tantum in illo officio, aut minus decem dierum spacium. Si maiori tempore vsq; ad annum inclusiue quindecim dierum. Si vltra ad annum, viginti dierum spacium ad sindicatum huiusmodi intelligimus ordinatum. Et quilibet dictorum officialium per mensem ante finem sui officii teneatur notificare Thesaurario finem sui officii, qui ex tunc infra octo dies finem illius officii, & tempus quo ille officialis sindicabitur, notificet communitatibus locorum, in quibus ille officialis sindicandus gessit officium. Et quantum ad cōmunitates quæ habent sindicum in curia, sufficiat Thesaurario q̄ sindicus terrarum, & cōmunitatum, & locorū vbi talis officialis gessit officium, siue iurisditionem exercuit in dicta generali curia residentibus, si tales Sindicos ibi habent, clare notificet: qui sindici expensis ipsarum cōmunitatum prædicta eis notificata per Thesaurarium notificent. Et illis cōmunitatibus quæ ibi non habent sindicum: ipse Thesaurarius prædicta per litteras notificet. Quæ Cōmunitates & ipsarum officiales pu. per eorum loca consueta notificare & præconizari faciant: q̄ omnes volentes conqueri de illo officiali, vel contra ipsum aliquid obiicere vel petere, compareant coram dicto domino Rectore tempore debito recepturi iustitiæ complementum. Et si quis ex dictis officialibus prædictam notificationem Thesaurario non fecerit (vt prædicitur) teneatur finito eius officio per litteras rectoris, vel cui, seu quibus sindicatum Rector cōmiserit facere fieri terris & cōmunitatibus locorum, sui finiti officii notificationem prædictam. Et ex tempore factæ dictæ notificationis & non prius post finitum eorum officium quantum ad eius cōmodum incipiāt currere dies sindicatus prædicti. Et interim nihilominus stent personaliter in dicta curia, & querelantibus de iure respondeant.
Volumus etiam q̄ dicti officiales sindicandi saltem per vnam diem ante sui sindicatus initiū, teneant Rectori siue auditori super spiritualibus, aut eius iudici super spūalibus notificare sui sindicatus principium & officium quod gessit, & nomen & p̄nomen ipsius sindicandi. Qui Rector siue auditor super spiritualibus, siue eius iudex p̄dictus prima die dicti sindicatus, vel prius per suum editum patens quod affigi faciat ad fores audientiæ suæ, siue in ipsa audientia, mandet sub pœna excōmunicationis: quam si secus fecerint, incurrant ipso facto omnibus & singulis, quæ scirent aliquam barratariam, venalitatem iustitiæ: aut iniquam & illicitam extorsionem, seu lucrum factum per talem officialem tempore sui officii, aut famam vel indicium de prædictis: illud debeat vtiliter & integre reuelare & notificare rectori Marchiæ, siue deputato aut deputantis per eum ad huiusmodi sindicatum. Qui Rector quando per se sindicaret, vel illi quibus cōmiserit huiusmodi sindicatum, teneantur de prædictis omnibus & singulis notificatis seu reuelatis, & in genere de non reuelatis inquirere & inuestigare per omnes quos crediderint verisimiliter de talibus habere notitiam, & maxime ab aduocatis & procuratoribus omnibus & singulis residentibus in dicta curia, qui tunc reperirentur ibidem, & ipsos singulariter per iuramentum super prædictis examinet, & eorum dicta secreta teneantur. Et si quis de dictis aduocatis aut procuratoribus sic examinatis: de prædictis tacuerit quod sciuerit: vel falsitatem scienter dixerit, vltra pœnam periurii, & perpetuæ infamiæ incurrat excommunicationis sententiam ipso facto. Et quicunque de prædictis (vt prædicitur) commissis per officialem prædictum dixerit, seu reuelauerit dicto Rectori vel sindicatoribus deputatis ab eo, si ipse reuelans vel per se vel alium dans per se vel alio, vel corruptor dicti officialis forsan extitisset, nullam penam pertimescat, sed a tali reatu reuelato (vt prædicitur) sit totaliter absolutus. Sindicatores vero in prima medietate temporis sindicatus, inquirant de omnibus, quæ habent

inquirere:& querelas recipiant ab omnibus volentibus querelare contra officiales qui sindicantur de omnibus & singulis quæ administrassent, gessissent, seu fecissent in eorum officiis, & occasione ipsorum officiorum, aut ipsorum officio tempore: & maxime illicite extorquedo vel pcipiendo lucra illicita. Super quibus inquisitione & q̃rela Rector, seu sindicatores deputati ab eo, pcedere possint breuiter, sũmarie: & de facto & sine strepitu & figura iudicii, etiam diebus feriatis in honorem Dei & Sanctorum, vel alia ratione, & omni iuris & iudiciorũ ordine, & solennitate omissis, & sic diligenter & sollicite sindicantes se habeant, ac etiam querelantes: ꝙ omnem processum, inquisitiones, & querelas infra dictum tempus sindicatus per sententiam diffinitiuam, absolutoriam, vel condemnatoriam, pro ut iustitia exigerit, debeant penitus expedire. Et si infra dies totius sindicatus sententia non fuerit lata absolutoria vel condemnatoria super huiusmodi pcessibus. Elapsis dictis diebus sindicatus officiales ipsi pro absolutis habeantur ab inquisitione & oi querela sup qua seu quibus infra dictos dies lata non fuerit diffinitiua sententia. Et sindicatores ipsi de his super quibus omiserunt, ferre sententiam teneãtur cameræ, & etiam parti læsæ ad omne illud ad quod tenebantur officiales prædicti. Et nihilominus ipsi sindicatores pœna centum florenorum auri pro quolibet, & vice qualibet puniantur. Et si contigerit ꝙ dicti officiales qui sindicanť infra tps sindicatus eorum se absentarent seu recederent a loco dictæ curiæ: aut recesserint ante sindicatum, & ad reddẽdam rationem non venerint, quilibet tales fugientes capere, & ad curiam reducere valeat, & tunc contra eum pro quocunq; querelante ad probationem querelæ iuramentum sufficiat querelantis. Et si captus & reductus nõ fuerit: talis fugiens habeatur pro confesso & conuicto de omnibus & singulis ĩ inquisitiõe & querelis cõtentis & tanq̃ confessus, & conuictus possit & debeat condemnari: & nihilominus ad perpetuam ipsius infamiam talis officialis fugitiuus in pallatio habitationis Rectoris vel generalis curiæ, expensis cameræ depingatur. Si vero infra primam medietatem temporis sindicatus aliqua querela contra eum qui sindicatur facta non fuerit, nec habita fuerit super inquisitione, probatio ex tunc transacta dicta medietate temporis possint sindicatores quandocunq; eis videbitur absolutoriã ferre sententiam, & ea lata officialis liberum habeat arbitrium recedendi.

¶ De parlamento & exercitu. Rubrica. XXXIX.

EGidius Sabinensis Ep̃s apostolicæ sedis legatus, & Dñi nostri Papæ Vicarius. ¶ Omnes episcopi, plati, clerici, & religiosi: ciuitates: & vniuersitates, & loca Potestates, seu rectores: & nobiles qui vocati per rectorem, thesaurarium vel eius Vicarium: vel eorum litteras fuerint: teneantur ad parlamentum venire, quotiẽs & p ut mãdatũ fuerit & eis iniũctũ, sane vniuersitates & cõitates p pprios sindicos & nõ per aliã cõmunãtiã vel personã, vel per sindicũ alicuius alterius cõitatis. Nullus aũt dictum parlamẽtũ turbet dicto aut facto: quam turbationẽ declarandam & exponendam ipsius rectoris vel iudicis de hoc cognoscentis, arbitrio reseruamus. Statimus etiam, ꝙ quelibet vniuersitas cõmunitas nobilis, & quæcunq; alia persona teneatur venire in exercitum equester & pedester: pro ut eis per dictum Rectorẽ vel eius Vicarium, seu iudicem, vel ipsorum litteras mandatum extiterit. Contrafaciẽtes vero in quolibet casu prædictorum: Rectoris & suorum iudicum arbitrio puniantur. Qui habentes super his consilium Thesaurarii: iudicum, & aduocati fisci cõsideratis qualitate inobedientiæ vel excessus, & qualitate inobedientium siue excedentium, & causa & aliis circunstantiis diligenter & moderate (vt decet) & negocium exigerit: procedant in dicto arbitrio, super quibus eorum conscientias oneramus. Fœlicis recordationis dominus Bonifacius papa octauus constituit, ꝙ si aliquando in dicto exercitu per Rectorem Ciuitatis, vel Castri, vniuersitas aliqua cum ipso Rectore (vt assolet) conuenerit de subsidio equitum vel peditum imposito pro huiusmodi exercitu redimendo certam pecuniam in equitum vel peditum

stipendia

stipendia:erogaū. huiusmodi pecuniam pro rata temporis exercitus, si factus fuerit tamen:& si exercitum fieri non contingat nullatenus exigatur,& quod exactum fuerit vel solutum soluentibus sine difficultate reddatur. Nos etiam praesentis cōstitutionis auctoritate absoluimus Rectores terrarum ab omnibus statutis & ordinamentis: quae impediunt vel impedire possunt eos, quominus libere vel absolute possint cogere & poenas imponere,& ab illis eas exigere:qui non iuerit in exercitū vel caualcatam mandato Rectoris faciendam. Nos enim statuta & ordinamenta huiusmodi cassamus & irritamus,& cassa & irrita nūciamus aliquo iure sup his posito in ꝯtrariū non obstāte,in quo supioris auctoritas semp intelligi debet excepta. ℂ Statuimus etiam ꝙ quotienscunq; mandato Rectoris, seu officialium Ecclesiae, de hoc potestatem habentium alicui cōmunitati pro exercitu certus indicitur hominum numerus, cōmunitas illa, numerum illum peditum iuxta mandati formam transmittat de omnibus hominibus ipsius Ciuitatis, diuidēdo inter omnes ipsos de Ciuitate & cōmunitate, onus huiusmodi ad mutam ſm certum dierum numerum designandum vsquequo sit ad omnes peruentum: si tanto tempore durabit exercitus & circulo hominum, per contractas, seu certam distributionem finito recipiatur a capite, si opus fuerit:& successiue fiat vt prima. Et si ante finitum circulum distributionis, huiusmodi prima, vel vlteriori vice fuerit finitus exercitus tempore sequentis exercitus, iniungendi redeatur ad illos, qui dimissi fuerunt in praecedenti exercitu:ita ꝙ ad aequationem oneris, in huiusmodi negocio procedatur. Si vero cōmunitas numerum hominum sibi iniunctum velit nō per mutam, sed ad stipendium mittere possit dūmodo quātitas stipendii duos anconitanos de argento, pro quolibet die qualibet non excedat, Et si pro tali stipendio homines non inuenirentur vadant per mutam, onus quāto melius fieri poterit coequando & stipendiū huiusmodi cum sit onus psonale colligatur: per capita, seu focularia & nō per libram.

ℂ De securitate venientium ad curiam. Rub. XL.

BErtrandus Sabinensis Episcopus, dum erat Archiepiscopus Ebredinensis,& reformator constitutionem quandam edidit in hac forma. Item constitutionem dudum editam super securitate personarum,& reꝝ illoꝝ, qui vocantur ad curiam generalem cum additamēto aliquo reformationis. ℂ Statuimus & ordinamus, ꝙ quicūq; per Rectorem:seu Iudices, vel alios officiales maiores curiae citatus quomodolibet fuerit, vel vocatus, vel sine citatione pro obtinenda iustitia venire voluerit ad terram, seu locum, vbi retinetur:seu pro tempore retinebitur curia generalis, vel ad curiam praedictam grasciam, seu mercationes: aut mercimonia, vel quaeuis alia deferre, seu vēdere voluerit, sine fraude secure in persona:& rebus possit venire:stare, & redire non obstantibus quibuscūq; repraesaliis quibusuis vniuersitatibus, seu singularibus personis concessis iam: vel in posterum concedendis. Quas repraesalias decernimus: declaramus, & volumus aduocatos & veniētes ex causis praedictis ad terram, ubi (vt praemittitur) maior curia residebit, et si in cōcessione represaliarum huiusmodi de hoc facto ageretur, expresse vllatenus nō extēdi. Q. d' si aliqui contra constitutionem praesentem occasione represaliarum huiusmodi damna praedictis vocatis vel uenientibus in personis, seu rebus veniendo, stando:uel redeundo duxerint inferenda. Ipsi tāq̄ non habentes repraesalias poena debita puniantur,& nihilominus debita propter quae repraesalie concesse sunt, vel in posterum concedentur ipso facto amittant, nec ad petendum vel exigendū ipsa debita, quae eo casu declaramus amissa, vlterius admittantur.

ℂ De custodia Fortilitiarum & Roccaꝝ, quae tenenẽ pro Ecclesia. Rub. XLI.

BOnifacius Papa octauus in sua constitutione decreuit: ꝙ cum communitas vel castrum aliquod propter culpam eorum ad mandatum Rectoris prouinciae,

vel officialium suorum per homines aliarum terrarum contingerit custodiri cu/stodiantur ipsius loci custoditi expensis. Cui constitutioni adiicimus, ꝙ quando propter bonum publicum totius prouinciæ terram aliquã: vel locum Rector cu/stodiendum prouiderit vel ab inimicis ecclesiæ, seu prædatoribus defendendũ, tũc talis custodia, seu defensio omnium prouincialium fiat expensis.

¶ De Terris: rebus: & iur. Romanæ Ecclesiæ non occupandis: & occupatis restituendis. Rub. XLII.

EGidius Episcopus Sabinensis apostolicæ sedis legatus, & Domini nostri Papæ Vicarius. ¶ Licet aduersus occupatores Terrarum Ecclesiæ in prouinciis Italiæ consistentium: tam per constitutiones nonnullorum summorum Põtificum, q̃ alias multipliciter sit prouisum. Hominum tamen crescente malitia co/gimur, quantum nobis est possibile: insuper nouas adhibere medelas. Hac ergo in perpetuum valitura constitutione sancimus, ꝙ si quis cuiuscunq; conditionis præ/eminentie, seu status existat, etiam si pontificali, illustri, seu alia quacũq; præfulgeat dignitate terram quãcunq; Ciuitatem: Castrum, Villam, Fortilitium: Roccam: seu quæuis alia loca ad Ecclesiam Romanam spectantia, sub quouis quæsito colore, si/ne Sedis Apostolicæ licentia speciali occupauerit, seu occupatoribus præstiterit scienter auxilium, consilium: vel fauorem, vel socius fuerit occupantis, seu occupa/tionem ratam habuerit, aut receptauerit, vel defensauerit occupantes, aut aliter spi/ritu rebellionis assumpto contra Ecclesiam supradictam, seu eius dominium, etiam terras præfate Ecclesiæ infra prouinciam memoratam consistentes inuadẽdo, ob/sistendo, seu alias vel enormiter perturbando, præter alias pœnas, a quibuscũq; iuribus constitutionibus statutis, & consuetudinibus aduersus tales promulgatas, bona eorum quæcunq; sint, & vbicũq; consistentia ipso facto sint, & esse censeãtur fisco cameræ apostolicæ applicata. Districtius inhibentes, ne vlla trãsactio, pactio, remis/sio, donatio, concessio, compositio: seu quæuis alia liberatio fiat, seu fieri possit su/per confiscatione prædicta. Et si quam seu si quas fieri contingerit, ex tunc cassa/mus, irritamus & penitus annullamus & eas nullas cassas, & irritas nunciamus. De/cernentes ex nunc irritum & inane, si secus contra prædicta a quoq; sine licentia apostolicæ sedis quicq̃ contingerit attemptari. Huic atem adiicimus sancioni, ꝙ si quis Rector cuiuslibet prouinciæ eidem Ecclesiæ subiecte, vel Thesaurarius, aut Iudex, seu Notarius in scribendo uenerit contra prædicta, Rector quingentarum, Thesaurarius ducentarum, Iudex centum: Notarius quinquaginta Marcharum ar/genti pœnas, dicto fisco applicandas incurrant ipso facto. Annullationibus supradi/ctis, necnon cæteris iuribus constitutionibus, seu statutis contra supradictas pœnas: quoquo modo inferentibus in suo robore duraturis, quibus per hanc constitutio/nem nolumus in aliquo derogari. Cæterum quia bona res & iura multa pertinẽtia ad Romanam Ecclesiam diuersis astutiis: & fraudibus, & præsumptuosis temeritati bus occupantur indebite & occupata tenentur per nonnullos iniquitatis filios con tra bonum publicũ, & in eoꝝ periculum animaꝝ. Præsenti constitutione in perpe tuum valitura. Sancimus: ꝙ nullus decetero sub quocunq; colore vel causa absq; concessione Romani Pont. vel legati, aut officialis Ecclesiæ de his locandis, seu cõ cedendis potestatẽ hñtis accipere: inuadere. uel occupare ꝑsumant, nec iam capta, seu occupata in præteritum audeat decetero retinere. Sed ipsa occupata, nobis vel Rectori, & Thesaurario pro camera restituat cum effectu infra mensem a die cõsti/tutionis pñtis, & si quis iustam locationem concessionem, vel titulũ ab apostolica sede, vel eius legato aliquo prædecessore nostro, vel p̃teritis officialibus ecclesiæ haberet, vel habere p̃tenderet: de aliquibus bonis rebus & iuribus ecclñæ, illa oĩa & singula infra vnius mensis spacium a die pñtis cõstitutionis coram nobis: vel recto re teneatur ostẽdere & ꝓbare, & super ipsis, abinde in posterum nullatenus audiat. Et omnes nũc scientes huiusmodi occupatores, seu detentores, pñtes vel futuros te

neantur

neantur infra dictum mensem, & qui sciunt, infra mensem a die sciētiæ, quos sciuerint in futurum nobis: vel Rectori pro ecclesia & Thesaurario reuelare, notificare, & deferre. Contrafacientes vero in quolibet casuū prædictorum eo ipso excōmunicationis sententiæ decernimus subiacere, & ad restitutionem bonoꝝ rerum & iurium ipsoꝝ ecclesiæ cum fructibus teneantur, & nihilominus in quadruplum ualoris eius, quod sic occupauerint uel tenuerint, seu tenent illicitæ: seu detineri senserint & non reuelauerint puniantur. Et contra ipsos de prædictis, & quolibet prædictorum possit inquiri ex officio, & ad denūciationem, seu accusationem cuiuscūq; psonæ fama publica pcedente, vel nō, & super his pcedi sūmarie simpliciter & de plano, ac sine strepitu & figura iudicii. Et quilibet possit esse accusator & habea tertiam partem pœnæ, quæ soluetur eidem denunciatori, seu accusatori cum effectu per Thesaurarium persoluendam. Volentes etiam indēnitati Romanæ Ecclesiæ salubriter prouidere præsenti constitutione, cassamus & irritamus omnes venditiones: locationes, feudationes: alienationes, & quascūq; concessiones quomodocūq; ad modicum, vel non modicum tempus factas de iuribus terraꝝ, nemorū; molēdinoꝝ, pascuorum: domorum: passagiorum, pōtium, piscationis aquarum, ductuum, portuum: & omnium aliarum rerum ad dictam Romanam ecclesiā pertinētium quocūq; iure uel causa, quibuscūq; personis collegiis vniuersitatibus, vel cōmunitatibus: vel aliis quibuscūq; personis in quacunq; prouincia Ecclesiæ Romanæ. Et prædicta omnia ad ius & proprietatem Romanæ Ecclesiæ reuocamus: Thesaurario Romanæ Ecclesiæ: & omnibus officialibus nunciis & bayulis præcipiendo & licentiam tribuendo auctoritate nostra ad vtilitatem Romanæ Ecclesiæ ꝙ possint capere & stagire prædicta, nulla temporis præscriptione in talibus obstante. Nisi forte summus Pontifex per speciale priuilegium alicui de prædictis concessisset, quod priuilegium præcipimus nobis vel Rectori prouinciæ, infra vnius mensis spacium a publicatione præsentium constitutionum ostendi. Ex tunc vero nullatenus super processu audiatur, nisi fuerit iusto impedimento detentus. Illud quoq; præcipimus: ꝙ quicūq; illicite habet per se vel alium aliquid de bonis aliquibus vel iuribus Romanæ Ecclesiæ illud infra mensem a die quo præsentes constitutiones lectæ & publicatæ fuerint nobis uel Rectori prædicto nomine Romanæ Ecclesiæ restituant cum effectu. Porro si quis commiserit aliquod maleficium: et alienauerit bona sua ante maleficium: et bona sua tempore maleficii detinuerit, et possiderit, ipsa alienatio pro simulata et fictitia habeatur. Etiam si nomine eius cui alienauerit se constituerit possidere, ita ꝙ exactio pœnæ debitæ pro maleficio commisso super his bonis fieri valeat, ac si sententia præcessisset, nisi de ueritate contractus fieret plena fides per testes fidedignos. Quod si de proximo anno ante maleficium commissum alienauerit: etiam si possessionem transtulerit, vtrum præsumatur in fraudem dictæ curiæ dicti Rectoris et ipsius iudicis, coram quo quæstio fuerit declarationi et arbitrio relaxetur. Præsenti constitutione statuimus atq; firmamus, vt omnis suspitionis materia et periculum euitetur, ꝙ in criminalibus causis: et aliis Romanæ Ecclesiæ et curiæ rectoris iura tangentibus decidendis omnino nulla fiat cōmissio sine ipsius rectoris licentia speciali factaq; non teneatur, et committens in centum florenis auri debeat condemnari.

¶ De fortilitiis absq; licentia summi Pontificis vel Legati non edificandis nec reparandis. Rubrica. XLIII.

Bonæ memoriæ Dñs Bertrandus Eps Sabinensis dū erat Archieps Ebredinensis et reformator quasdam constitutiones edidit in hac forma. ¶ Item eadē auctoritate statuimus et ordinamus, ꝙ in castris et terris romanæ Ecclesiæ constitutis: seu in territoriis et districtibus eorundem nulla vniuersitas, uel cōmunitas, uel specialis persona cuiuscunq; conditionis et status existat, constituat, uel edificari faciat castra: seu fortilitia uel munitiōes, seu terras u el aliqua alia edificia, quæ

cōmuni iudicio pro defensione uel offensione speciem uel instar fortilitiarum habeant vel castroꝝ. Quodq; illi qui hmōi castra seu fortilitia in p̄dictis terris & earū districtibus iam fecerunt: seu facere inceperunt incepta uel pfecta destruāt infra mēsem ab hac die publicationis continue numerādū. Alioquin et castra ipsa incepta, seu facta elapso mense & fienda eo ipso sint cameræ Romanæ Ecclesiæ confiscata. Et nihilominus p̄ntis cōstitutionis transgressores vltra p̄dictas pœnas excōmunicationis in personas & interdicti, in terris in quibus fient: vel facta remanebunt fortilitia in pœnā mille florenorum auri eidem cameræ applicāda incidant ipso facto. Et demū dictam cōstitutionem, per eūdem Dn̄m Bertrādum per aliam ipsius constitutionem declaratam fuisse, ꝙ non fuerat nec erat suæ intentionis, ꝙ ad pallatia cōmunitatū & domos eis contiguas, & muros Ciuitatum & terraꝝ, nec ad fortilitia vltra & ante vigintiquinq; annos, tunc proximæ p̄teritos a data suaꝝ constitutionum, dicta cōstitutio & pœnæ in ea positæ se extenderēt quoquo modo. Constitutiones autem p̄dictas dicti dn̄i Bertrandi cum aliquali additione firmantes & aliqd adiicientes. Statuimus ꝙ qui contra formam ipsaꝝ cōstitutionum cōstruxerit, vel edificauerit, vel construi vel edificari fecerit in futurum aut forsan iam in præteritum a quadragintaquinq; annis citra de prohibitis, per dictas constitutiones aliqd perpetrauerit ultra pœnas in cōstitutionibus ipsis insertas, ne dum locū edificii prohibiti & ipsius supficiem. Sed etiam omnia imobilia ipsius sita, iuxta edificium huiusmodi vel in locis vicinis, aut positis in territorio eiusdem Ciuitatis Cōmunātie: vel Castri, in cuius territorio tale fortilitium, siue edificium p̄hibitum attemptauit ipso facto & iure sint cameræ Romanæ Ecclesiæ confiscata. Et p̄dicta oīa & singula in oibus p̄uinciis, terris & locis Romanæ ecclesiæ volumus vendicare.

¶ De lr̄is Rectoris & suæ curiæ recipiēdis vt decet & legi faciēdis. Rub. XLIIII.

EGidius Sabinensis Ep̄s apostolicæ sedis legatus, & Dn̄i nostri Papæ Vicarius. Potestates cōmunitatum, Iudices, Rectores, & locoꝝ officiales lr̄as legati, Rectoris & suoꝝ iudicum & officialiū eisdem cōmunitatibus & vniuersitatibus directas reuerenter recipiāt & eas legi faciant in cōsilio generali. Ita ꝙ deueniāt ad notitiam singuloꝝ, et quod mādatur, fideliter adimpleatur: et ipsas lr̄as incōtinenti restituant bayulo recepta inde copia si uoluerint sine fraude. Et litteræ p̄sentatæ cuicunq; Potestati vel Capitaneo, vel Iudici, uel eoꝝ Vicario, aut socio, vel Prioribus, siue Antianis: aut alicui ipsoꝝ, vel alteri officiali cōmunitatis cuiuscūq; habeāt perinde ac si essent p̄ntati toti cōmunitati et fingatur ad ipsoꝝ oium notitiam p̄uenisse, et perinde possit in negocio p̄cedi, ac si toti cōmunitati præsentatæ et notificatæ fuissent. Et nihilominus qui contrāfecerint in nō recipiendo lr̄as vt supra dicitur vel receptas non faciendo legi in consilio generali: uel in nō restituendo ipsas litteras sicut decet bayulo, in quinquaginta florenis auri vice qualibet puniatur, et de prædictis et quolibet prædictorum credatur et stetur relatione dicti bayuli cum corporali ab eo de nouo præstito iuramento. Insuper volentes ꝙ Rectori prouinciæ et officialibus suæ curiæ: tam generalibus q̄ specialibus honor debitus conseruetur. Statuimus ꝙ nullus Potestas, Capitaneus, Rector et quiuis iudex, uel officialis nullaq; Ciuitas: vniuersitas, et aliæ speciales personæ iurisditionem aliquam obtinentes uel non lr̄as legati, uel Rectoris uel suorum iudicum et officialiū, quorumlibet, tam generalium, q̄ præsidalium occultare, corrumpere: cancellare, destruere, comburere: uel aliquibus ad comburendum dare uel comedi facere quod aliquando (ut audiuimus) fieri consueuit uel alias illudere: seu perturbare audeat. Si qui autem contra prædicta fecerint: vel fieri fecerint uel mandauerint, uel in prædictis p̄stiterint, auxilium, consiliū, vel fauorem in ducētis florenis auri pœna puniantur, et nihilominus ille potestas, Capitaneus, Rector et officialis quicūq; et quis alia persona, tāq̄ rebellis Sanctæ Rom. ecclesiæ censeri debeat & haberi. ita ꝙ deinceps potestaria: capitania, & quolibet alio officio uel iurisditione, quod & quam

gerebat

gerebat:ſit & intelligatur pñtis conſtitutionis auctoritate priuatus, & in perpetuũ in dicta prouincia nõ poſſit ad alia officia uel regimina quocũq; nomine cenſeantur:ſeu honores aliquos elligi aliquatenus uel aſſumi. Et ꝙ Rectorum & officialiũ quorũlibet delinquẽtium in pdictis ſalaria lata ſententia cõtra ipſos, vel poſt prohibitionem eis factam:per Rectorem vel Iudicem ne ſoluerentur eiſdem, ſolui nõ debeãt nec poſſint per illas Ciuitates:vel Cõmunitates, quorum regimini vel officio præſidebant. Sed potius ipſa ſalaria cameræ Romanæ Eccleſiæ eo ipſo ſint, & eſſe intelligantur legitime confiſcata & ꝙ per curiam ſuper contẽtis in dictis litteris ſic retentis procedi poſſit in cauſa:ac ſi lr̃æ fuiſſent reſtitutæ: & proceſſus valeat & quicquid per ſic delinquentes factum extiterit ipſo iure non valeat, & de prædictis ſtetur relationi bayuli, cum depoſitione vnius teſtis, vel cum publica fama probata: per idoneos teſtes vel cum aliis veriſimilibus iudiciis, quæ iudicia relinquimus arbitrio iudicantis:quæ relatio cum altero prædictorum, pro plena probatione habeatur atq; legitima.

De exilio non imponendo prouincialibus. Rub. XLV.

EGidius Sabinenſis Ep̃s apoſtolicæ ſedis legatus, & Dñi noſtri papæ Vicarius. Quãuis per cõſtitutiones Rectoꝶ olim fuerit ordinatum ꝙ, Rector & iudex: ſeu quicũq; ipſoꝶ poſſet omnes & ſingulos, quos vellet cõfinare, & ad confinia & locum, quẽ voluerit intra & extra ꝓuinciam mittere. Nos tñ conſiderãtes:ꝙ graue eſt abſq; magna cauſa alicui interdicere patriam:& ꝙ ex hoc ſi de facili fieret poſſent diuiſiones in terris, & magna ſcandala exoriri. Idcirco pro bono ſtatu cuiuſlibet ꝓuinciæ volẽtes moderamẽ debitum adhibere. Statuimus ꝙ nullus iudex, aut officialis Rectoris ꝓuinciæ, nulluſq; Poteſtas, Iudex, aut officialis cuiuſcũq; terræ vel loci poſſit cõfinia indicere, vel mandare, nec alicui pr̃iam:uel ꝓuinciam interdicere ꝑpetuo, vel ad tẽpus. Sed quotiens pro bono ſtatu ꝓuinciæ, ſiue alicuius terræ:ſiue loci aut pro euitãdo magno ſcandalo id videbit̃ eſſe expediens, tale negocium ad rectoris ꝓuinciæ notitiam deferat̃. Qui Rector ſuper hmõi negocio cõuocet Theſaurariũ & iudicem ipſius Rectoris in ſua generali curia reſidentes:& aduocatum fiſci, & eis tale negocium clare & ſerioſe exponat, & ab eis & quolibet ipſorum ſpeciale exigat iuramentum, ꝙ ſuper ipſo negocio fideliter cõſulent illud, quod eſſe pro meliori crediderint, & fiat prout tunc per dcm̃ Rectorem, Iudices, Theſaurarium, & Aduocatum fiſci iuramento firmãtes, id quod decreuerint ſe credere, ꝓcedere ac fieri pro meliori & vtiliori ſtatu ꝓuinciæ, ſeu terræ ſuper illo negocio fuerit ordinatum, de datione hmõi confinium faciẽda, uel non, & pœna imponenda in non obſeruãtes confinia firmiter obſeruent̃. De quibus iuramẽtis & ordinatione rogetur Notarius & fiat inſtrumentum. Per pdicta tamen ꝓceſſibus & ſententiis maleficiorum ſm formam cõſtitutionum latis & conſtitutionibus de ipſis, & de bannitis, & cõdemnatis pro maleficiis loquentibus & inſertis in pñti uolumine nolumus in aliquo derogari.

De victualibus non portãdis extra prouinciam. Rub. XLVI.

EGidius Sabinenſis Epiſcopus apoſtolicæ ſedis legatus, & Dñi noſtri Papæ Vicarius. Auaritiæ cœcitas, & dãnãdæ cupiditatis improbitas, ita quorũdã animos occupauit:ꝙ diebus elapſis, granum:ordeum, & alia blada graſciam, & victualia multa:ex quibus incolæ prouinciæ debeant deducere vitam ſuam, extra ipſam & confines ipſius portauerunt & extraxerunt, per terram vel per mare & cõtinuo exquiſitis fraudibus portare & extrahere non uerẽtur, propter qd̾ dicta blada & victualia intantum cariora ultra modum debitum aliquãdo ſunt effecta, ꝙ niſi ꝑ nos de cõpetenti & celeri remedio ſuccurratur ad importabile poſſent diſpẽdium, ac periculum ꝓuinciæ deuenire. Nos igitur qui curis ſollicitari debemus cõtinuis,

vt subditorum dispendiis obuiemus & eorum cōmodis(inquātum possumus)intendamus.Hac pñti & irrefragabili cōstitutione sancimus:q nulla ciuitas castrū cōmunātia vel villa,vel quiuis baro.vel nobilis:aut alia singularis psona,vndecunq,& cuiuscūq cōditionis existat extra puinciam,seu extra eius terras,siue fines, granum:ordeum,seu bladū aliquod,siue victualia,aut aliquā grassiā portare: aut extrahere vel extrahi facere per terrā,vel per mare,seu per aliquem locum deferri,nec in pdictis opem,auxiliū,& consiliū:uel fauorē publice uel occulte, directe vel indirecte : seu quouis alio colore quæsito pstare aliquatenus præsumant. Qui vero cōtra prædicta uel aliquod pdictorum fecerit,si cōitas in trecentis florenis auri,si baro in centum florenis auri:& alia singularis psona in quinquaginta florenis auri Roma.cameræ ecclesiæ puniatur,ac etiā in amissione bladi,victualiū,bestiarum curruū nauium pdicta portātium puniat.Et cuilibet liceat tales in pdictis: vel aliquo pdictorū delinquentes,& in ipso delicto inuentos apphendere,& arrestare,& apphendi , & arrestari facere.Et habere debeāt capientes tertiā partem oium pdictarum pecuniarum, & rerum,tamen infra quintā diem tales sic captos,& arrestatos cum victualibus pdictis & rebus,& bestiis pñtare & denūciare Rectori puinciæ,& sue curiæ teneantur ad poenam quinquaginta florenorum auri effectualiter auferēdam.Liceat et omnes delinquētes pdictos in oībus capitulis supradictis denunciare vel accusare. Præsenti insup addicimus sanctioni:q cuilibet pñtis nīæ ↄstitutionis auctoritate sit licitum,granū:ordeum,& quodcūq bladū,vinū:oleum:sal:grassiā quālibet,& mercationes quascūq ad curiam legati apostolicæ sedis:vel Rectoris puinciæ gñalē,siue ad locū,vbi ipsa curia residet:deferre,vel deferri facere vndecūq,nō obstātibus aliquibus statutis reformationibus puisionibus ↄstumis & quibusuis ordinationibus alicuius ciuitatis cōmunantiæ castri:vel uille,uel cuiuscūq vniuersitatis vel Collegii,baronis vel alterius specialis psonæ directe vel indirecte obuiātibus in prædictis vel aliquo pdictorum.Insup quādam cōstitutionem editā circa dictā materiā per bonæ memoriæ Dñm Bertrādum Epm Sabineñ.dū erat Archieps Ebredineñ. & fungebatur reformatoris officio huic duximus inserēdam:cuius tenor talis est.Itē cum humanæ naturæ sit proprium alios affici beneficiis aliorum,& sic alter alterius onera portare debeat,q indigētes vicinorum abundātium subsidiis releuent.Eadem auctoritate statuimus & ordinamus,q per totam puinciā:nō obstātibus quibusuis ipsius prouinciæ cōstitutionibus,vel statutis:quicūq de loco ad locū,& terra ad terram, infra dictam puinciam possit libere & impune & absq Rectoris,Thesaurarii, Marescalli,vel alterius cuiuscūq officialis apodissa licētia,vel buletta,deferre ducere,seu vehere,seu deferri duci:uel transduci facere granū,vinū,oleū , animalia:& omnia alia victualia,seu grassia & quæcūq alia mercimonia,seu uecturas cuiuscūq ↄditionis:seu valoris existant:pro suæ libito voluntatis, & præcipue ad locum vbi maior curia Rectoris prouinciæ residebit.Hoc saluo q ad terras Ro.eccl.rebelles nō possint durāte rebellione res hmōi uel quæcūq aliæ sine poena pditionis, & alia rectoris arbitrio inferēda duci trāsuehi,seu portari.Per hoc aūt nō intelligimus,q si res pdictas per loca,vbi Ro.Eccl'a vectigal,seu passagiū recipe cōsueuit,duci ↄtingerit, vel trāsferri,de & pro ipsis rebus cōsuetum uectigal,seu passagium exigatur.

¶De compositionibus super maleficiis:seu processibus & condemnationibus. Rub. XLVII.

EGidius Eps Sabinē. apostolicæ sedis legatus & domini nostri Papæ vicarius. Super negocio compositionum inuenimus bonæ memoriæ Dñm Bertrandum,dum erat Archiepiscopus Ebredinensis & reformatoris fungebat officio per suas cōstitutiones prouide statuisse,q nullus accusatus, denunciatus,vel inquisitus ad componendum cum curia:vel camera,directe vel indirecte,per macerationem,vel longam moram carceris vel retardationem,processus vel aliter cōpellatur,vel per se aut personas interpositas inuitetur. Sed contra ipsum reum fm iura,&

iura & constitutiones cum debita deliberatione, tamen absq; cunctatione morato ria procedatur, & auditis iustis defensionibus tam per diffinitiuam sententiam ab/ solutoriam, vel cõdemnatoriam terminetur: dũmodo spontaneæ compositiones alias licitæ, per hoc non intelligantur esse prohibitæ. Et ꝙ nulla vniuersita vel per/ sona priuata ad compositionem faciendam admittatur, nisi componẽs in actu cõ/ positionis in manus Rectoris vel Thesaurarii iuret corporaliter: ꝙ nihil per se, vel alium vel alios pro eo sciente uel pro causa, pro qua componitur, dederit, vel dabit alicui officiali curiæ, vel alteri eorũ nomine, uel familiaribus eorũdem, vt per hoc ad compositionem admitteretur simpliciter, vel magis forsitan gratiose: vel alias qualitercũq; directe vel indirecte ex causa vel occasione compositionis huiusmodi vel delicti, quod prætenditur perpetratum. Per hoc autem non negamus quin No/ tariis & custodibus carceris de suis iustis salariis satisfiat. Et ꝙ si quis super præmissis inueniretur degerans, vel dans ꝯtra præmissa, compositio eo ipso sit nulla, & ideo caret effectu, dato vel promisso pro compositione apud cameram remanente, & ille qui contra constitutionem ipsam reciperet, ipso facto excommunicationis sen tentiam incurrat. Nos etiam simile iuramentum per Potestatẽ & Priores, siue An/ tianos cõmunitatis & vniuersitatis, pro qua componentur, ante ipsam compositio nem, præstari iubemus, de quo fiat fides Rectori & Thesaurario tempore compo/ sitionis, per publicum instrumentum alias compositionem decernimus esse nul/ lam. Decreuit etiam & nos approbamus, ꝙ in generali compositione, quæ fieret cum aliqua cõmunitate: vel vniuersitate pro rebellione inobedientia: seu aliis of/ fensionibus, defectibus, & delictis non includerentur: sed excluderẽtur, expresse in/ telligãtur exclusi heretici, sodomitæ, homicidæ, raptores virginum specialiter deo consecratarum, falsatores monete, incendiarii: publici latrones, sacrilegii, & in per sonis officialium ecclesiæ: & curialium maioris curiæ delinquentes. Quodq; si Re ctor prouinciæ, postq̃ sibi notum esset vel fama publica esset in prouincia: ꝙ crea/ tus esset nouus Rector ipsius prouinciæ, non possit pœnam imponendam forsitan alicui ex bannito remittere, nec inquisitiones & delationes in libris & actis scriptas mandare, cassari, vel facere cãcellari, nisi vocata parte & procuratore fisci inquan/ tum cameræ pœna contingeret talem reum exigente iustitia per diffinitiuam sen/ tentiam liberaret, uel nisi interueniente Thesaurario cum ipso Rectore seruatis cõ/ stitutionibus cum inquisito, seu delato duceret componendũ. Quod etiam cũ ac/ cusato: seu delato per accusationem, vel denunciationem in qua deductum esset damnum & interesse partis nõ fieret compositio: nisi prius super damno: seu inter/ esse huiusmodi remittendo, vel aliter inter partes concordatum esset, uel nisi in cõ positione ius partis componendo cum vtroq; simul deducatur, uel nisi deferentes per curiam requisiti malitiose uel uoluntarie, prout Rectori & Thesaurario videre tur cum delato renueret concordare. Cũq; post præfatas constitutiones Domini Bertrandi prædicti Sanctissimus pater & D. Dominus Innocentius diuina ꝓuiden/ tia Papa sextus per suas prouidas constitutiones, quarum vna incipit. Sicut facilitas alia vero incipit, quis omnes regẽdos quos nobis diuina prouidentia &c. Quarum constitutionum seriem supra in primo libro harum cõstitutionum inseri fecimus prohibuerat de homicidio cõponi & etiam per Rectorem prouinciæ, siue Thesau/ rarium componi, vel processum cassari, vel tolli, seu suspendi prout in ipsis cõstitu tionibus plenius continetur: ipsas constitutiones mandamus inuiolabiliter obser/ uari. Et quia per constitutiones nostras cõtentas in præsenti volumine, ut plurimũ pœnas certas cum magno temperamẽto limitamus pro delictis, quæ prius passim in arbitrio iudicis cõsistebãt, de quibus si diminueret esset ad impunitionẽ delicto rum quodãmõ deuenire & icẽtiuũ singulis tribuere delinquẽdi. Et publice interest ne mala remaneãt impunita. Et pñti ꝯstõne statuimus, ꝙ nulla cõpositio, trãsactio, vel remissio decetero p rectorẽ, & thesaurariũ, vel aliũ ipsoꝝ, uel quẽcũq; aliũ offi/ cialẽ fieri possit de aliq̃bus ꝓcessibus: bãnis ꝯdẽnationibus, aut delictis p quã tollere/ tur, uel remitteret aliq̃ pœna pecuniaria p nr̃as ꝯstões ordiata i, & p illo delicto, de

quo fieret compositio, transactio: vel remissio, in criminalibus & delictis, in quibus reperiretur per nostras cõstitutiones certa limitata & statuta pecuniaria pœna. Pro aliis vero delictis, pro quibus per nostras constitutiones pœna pecuniaria limitata non esset contra culpabiles fiat condemnatio in ea pœna: quæ per Rectorem prouinciæ cum consilio Thesaurarii, & suorum iudicum maioris curiæ, & aduocati fisci habita consideratione locorum & personarum, & qualitatis delicti & diligenti deliberatione ne quid durius: vel remissius: q̃ expediat statuatur, fuerit ordinatum, nec ad compositionem aliquam aliam, super futuris processibus condemnationibus: & excessibus procedatur: sed de cõmissis in præteritum possit fieri compositio generalis, vel specialis, in omnibus casibus specialiter non prohibitis, prout est hactenus consuetum. Verum quia penæ debent suos tenere auctores. ¶ Statuimus q̄ in compositione aut transactione aliqua, quæ decetero fiet: cum quacũq; cõmunitate vel vniuersitate, aut expen. cuiuscunq; communitatis vel vniuersitatis nullatenus includantur, nec in aliquo modo absoluãtur, nec liberentur aliquæ singulares personæ imposterum delinquentes. Sed quælibet persona singularis pro suo, vel sui prædecessoris reatu singulariter & diuisim suis componat expensis absq; vniuersitate, vel cõmunitate, & absq; vniuersitatis, siue cõmunitatis pecunia: onere, auxilio, siue fauore, & si secus factum fuerit non valeat ipso iure.

¶De non exercendo officium aliquod per substitutum, vel Vicarium, sine licentia Rectoris. Rub. XLVIII.

BErtrandus Episcopus Sabinensis, dum erat Archiepiscopus Ebredinẽsis & reformator. Item eadem auctoritate statuimus: & ordinamus, q̄ in prouinciis Ecclesiæ nullus in Potestatem: Capitaneum, seu Rectorem Ciuitatis Castri, seu alterius terræ assumptus vel imposterum assumendus cuiuscũq; status: & conditionis existat officium huiusmodi per substitutum: vel Vicarium audeat sine Rectoris licentia exercere: sed aut per seipsum principaliter: saltem pro medietate temporis exerceat, aut oblatum officium aliqualiter non assumat, nisi forte infirmitate vel alias iusta vel rationabili causa pro nostro, vel Rectoris arbitrio decernenda ipsum contingerit absentari. Alioquin assumentes & assumpti vltra sententiam excõmunicationis, quingentorum florenorum auri, pro quolibet ipso facto, pœnã se nouerint incursuros.

¶De bannitis condemnatis rebellibus, & malefactoribus capiendis, & remittendis. Rub. XLIX.

EGidius Episcopus Sabinensis apostolicæ sedis legatus: & Domini nostri Papæ Vicarius. Quia non decet eos: qui propter eorum excessus, processus, banna & condemnationes, & eorum pænas euitent, & impunitatem inueniant ad quæcunq; loca prouinciarum, & terrarum Rectorum Romanæ ecclesiæ in Italia, citra Regnum Siciliæ consistentia fugientes pertranseunt, sue malitie cõsequantur optatum, ne possint suis perfidiis alios fideles ecclesiæ dictorum locorũ ad perfidiam similem, vel peiorem inducere. ¶Statuimus & ordinamus, q̄ quotiens aliquis de locis regimini Rectoris Marchiæ deputatis, seu aliunde in ipsis locis delinquens rebellis bannitus & condemnatus sententia dicti Rectoris, aut suorum iudicũ generalium, vel præsidalium, aut contra quem per ipsos & ipsorum aliquem procederetur delictis per eum cõmissis in locis prædictis iurisditionis dicti Rectoris reperiretur, aut in aliqua alia dictarum prouinciarum, siue terrarum Ecclesiæ, & per litteras sic procedentis, siue Rectoris Marchiæ reperiretur homo huiusmodi a p̄side p̄uinciæ, siue Rectore illius loci, vbi sic repertus fuerit, negligẽtia omni, ac fraude remotis ipse præsidens, siue rector per litteras huiusmodi requisitus: teneatur indilate talem hominem repetitum capere, seu capi facere, & ad dictum Rectorem

Marchiæ,

marchiæ, seu eius iudicem repetētē sub custodia fida remittere, & eidem facere assi gnari. Et sit econuerso dictus Rector Marchiæ & sui iudices & officiales de oibus si milibus in locis suæ iurisditiōis repertis & repetitis, per lras dictorum aliorum p̄sidentiū si ue rectorum, in quorum territorio deliqssent, facere teneanť, & sic inuicē rectores & offi ciales diuersarum p̄uinciarum facere teneanť. Qui vero contra prædicta fecerit, seu ea obseruare contempserit vel neglexerit cuiuscunq; status siue conditionis existat, ēt si pontificali aut illustri præfulgeat dignitate excōicationis sententiæ, eo ipso decer nimus subiacere, & idem in singulis prouintiis & terris ecclesiæ obseruetur.

¶ De priuilegiis terrarum & iurisditionū p̄tēdentiū vt exhibeanť & registrenť. Ru. L.

EGidius Sabineñ. eps, Apostolicæ sedis legatus, & dñi nostri Papæ Vicarius. ¶ Beneficia Romanorum pōtificū & legatorum apostolicæ sedis sic decet eē mā sura, & ea merentibus fauorabiliter cōseruari, vt ab eis fraus & omnis malitia excludať. Cum ergo multi, sicut audiuimus ausi sint retrolapsis temporibus p̄textu priuilegiorum fictorum & non verorum, nec legitimorum iurisditiones: & iura Roma næ ecclesiæ, ac eiusdem Rectoris & officialium fraudulenter eludere, & eidem iu risditioni detrahere. Præsenti constitutione statuimus, q̄ omnes & singulæ cōitates ac singulares personæ iurisditionem aliquam, siue exemptionem, aut priuilegium cōtra iurisditionem officialium ecclesiæ, vel diminutionē eorum officii, seu quæ præ tendant ad ipsorum officialium curiam, aut aliquos in omnibus vel certis annis trahi non posse omnia eorum priuilegia quæ prætenderent, & quæ in actis came ræ thesaurarii registrari hactenus non fecissent, nec taliter registrata appareant: de beant coram Rectore prouinciæ, vel ad id deputādo ab eo non per copias: sed per originalia infra tres menses post promulgationem p̄ntium constitutioonum exhibe re. & in actis dictæ camere facere registrari, alioquin p̄dicta non obseruantes priuile giis oibus & singulis: & libertatibus (vt prædicitur) non exhibitis & non registratis quæ ex tunc qn̄cunq; postea apparerent, p̄sumimus & fingimus adulterina & falsa: eo ipso priuamus, & illa decernimus nullius esse momenti, & decætero non profi cere producenti, & eis nullam fidem decætero adhiberi.

¶ De descriptionibus & distinctionibus ciuitatū & terrarum. Rub. LI.

CVm expediat haberi per officiales ecclesiæ: & prouinciales omnes notitiam nominum & quantitatum & qualitatum terrarum regimini rectoris p̄uinciæ pro ecclesia cōmissarum, tam pro delatione honorum, & deputatione offi cialium vbi expedit, q̄ in dictione onerum: vt hæc & alia s̄m statum conditionem & magnitudinem cuiuscunq; terræ vtiliter & portabiliter valeāt ordinari præsenti constitutione terras ipsas describēdas, diuidentes eas in quinque partes siue gradus, In primo quorum graduum ponuntur ciuitates & terræ maiores & magis nobiles. In secundo gradu ponuntur Ciuitates & terræ magnæ. In tertio gradu ponuntur terræ mediocres. In quarto gradu terræ paruæ. Et in quinto gradu terræ minores, Statuentes q̄ quotiens alicui cōmunitati vel vniuersitati reperitur pœna pecunia ria aliqua imposita per constitutiones nostras: vel pro aliquo delicto per sentētiam illa pœna intelligatur locum habere in maioribus cōmunitatibus maiorum ciuita tum vel terrarum. In magnis autem ciuitatibus siue cōitatibus locum habeant duæ tertiæ partes illius pœnæ. In mediocribus vero tertia pars illius pœnæ. In paruis me dietas dictæ tertiæ partis. In minoribus vero locū habeat solum dimidia dictæ me dietatis & non plus. Et perinde habeantur, ac si in qualibet constitutione pœnā im ponente, & s̄nia qualibet hæc distinctio foret expressa. Volumus ēt & declaramus: q̄ in cōitatibus & terris, quæ hic non reperienť noiatæ siue expresse s̄m sibi similes hic exp̄ssas: fiat pœnarum impositio contra eas. Saluo q̄ si vniuersitas vel terra aliqua esset subiecta alicui ciuitati vel terræ: tūc talis sit subiecta: & ciuitas & terra quelibet

pro sibi subiectis, sicut pro se ad pœnas huiusmodi teneantur.

¶ Ciuitates & terræ subiectæ regimini rectoris Marchiæ anconitanæ.

Ciuitates maiores.
Ancona
Firmum
Camerenum
Esculum
Vrbinum
Ciuitates magnæ
Pensaurum
Fanum
Forosinfronium
Calium
Exium
Racanetum
Macerata
Fabrianum
Sanctũ Seuerinum
Mediocres
Auximum
Cingulum
Rocca contrada
Monticulum

Matelica
Tolentinum
Sanctũ Genesium
Mons milonis
Amandula
Sernanum
Mons fortinus
Arquata
Ripatransonum
Sanctũ Elepidium
Offida
Mons rubianus
Mons granarius
Mons sanctæ Mariæ in giorgio
Mons Vlmi
Mons sanctus
Ciuita noua
Mons bodii
¶ Paruæ.
Senegalia ciuitas

Corinaltum
Mons nouus
Serra comitum
Serra sancti Quirici
Pirus
Castrum ficardũ
Mons sanctæ Mariæ in cassiano
Appignanum
Belforte
Mons luponus
Murrũ vallium
Mons causarius
Sanctum iustum
Mons florum
Consengianum
Mons altus
Mons denouem
Mons Elpari
Sancta Victoria
Mons sci martini

Pẽna sancti Ioãnis
Mons monaci
Mons sanctæ Mariæ in lapide
Castengianum
Furcæ
¶ Minores
Humana ciuitas
Villa iustitiæ, vel castrũ mõtis offi.
Barbara
Mons ficchus
Domus
Staffulum
Offania
Porchia
Patregnanum
Rotella
Castrũ gagliardũ
Mõs filiorũ optrani
Mons fani.

¶ Singula Castra comitatus quondã Fani. ¶ De comitatu quõdã Vrbini, duo sunt mediocra, videlicet. Castrũ durantis, & Castrũ sastrobariæ. Alia vero castra & villæ sunt minores. ¶ Item de Massatrabaria duo castra sunt mediocra, videlicet, Castrum sancti Angeli in vado. Castrum mercatelli. Alia castra & villæ sunt minora. ¶ Item castra & villæ terrarum sanctæ Agatæ sunt omnia de mediocribus. In aliis vero prouintiis quilibet rector distinctionem similem facere teneatur.

¶ De insignibus & armis clauium ecclesiæ apponendis in locis publicis & patentibus, & Tubis. Rubrica. LII.

AD hoc vt terræ oẽs & singulæ ad Ro. ecclesiã in spũalibus & tẽporalibus pleno iure spectantes in partibus Italiæ citra regnũ Siciliæ consistentes signis euidentibus, nedũ ab incolis earundem, sed etiam a forensibus & transeuntibus a terris aliis dinoscantur. Et vt interior animorũ fidelis subiectio per gestus & habitus exteriores aperte (vt conuenit) demonstret. Statuimus ꝙ quelibet cõitas siue vniuersitas cuiuscunq; ciuitatis, castri, terræ, vel villæ dictorũ locorũ ecclesiæ teneãtur & debeant infra vnius mensis spaciũ a die pñtis ꝯstõnis in portis, plateis, & locis ac edificiis publicis: siue habitationis suorũ officialium oibus & singulis. Et sil Dñi quorũcũq; castrorũ in portis oibus, & edificiis maioribus siue fortilitiis magnis quorũlibet suorũ castrorũ facere patenter publice & honorifice sculpiri in lapidibus, vel saltem depingi coloribus congruis, ita ꝙ possit manifeste ab omnibus per ipsas ciuitates: castra, terras: & villas transeuntibus cognosci, inspici & videri. Et ibidẽ sit perpetuo remansura insignia & arma ecclesiæ: q̃ sunt claues concessæ beato Petro apostolo Vicaro Iesu xp̃i, & insignia siue arma sanctissimi patris & dñi dñi Innocẽtii diuina ꝓuidentia sacrosanctæ Roma. ac vñs. ecc. papæ Sexti. Et deinde successiue, insignia, & arma quorũlibet Romanorum Pontificum canonice intrãtium infra sex menses, postq̃ successor ad apostolatus apicem assumptus extiterit. Et ꝙ p̃dicta efficaciter fiant, potestates, capitanei, & officiales quilibet dictarum terrarum: & cuiuslibet earum dent omnibus modis operam opportunam: ita ꝙ prædicta penitus executioni mandentur. Et si arma alicuius cõmunitatis vniuersitatis vel nobilis sculperentur

retur vel depingerent in loco aliquo vel circa, vbi erant sculpta vel depicta arma ecclesiæ, & dñi Papæ illa non psumptuose, sed reuerenter locent: vt insignia ut arma Romanæ ec. & dñi Papæ decentem preminentiam super cætera habeant, & fideles fidelitatem quam asserunt: ostendant in gestibus, & inferioris gradus meritum superiotis agnoscat. Insuper eisdem rõnibus & causis inducti volumus & mandamus, q omnes & singulæ cõitates & vniuersitates pdictæ, q habent & habere consueuerunt in pteritũ vel in futurũ habebunt sigillum pprium, vel cum sigillo sigillante ipsorũ litteras vel scripturas: in ipso sigillo supra arma, siue isignia ipsius cõitatis vel vniuersitatis apparentet infra dictum mẽsem in pñtibus faciant apponi & sculpiri arma & insignia ecclesiæ & clauium pdictarum vel eorum sigilla de nouo refici, & cum dictis armis ecclesiæ de nouo fabricari & vetera sigilla destruere, & absque dictis armis ecclesiæ nullo sigillo vti decætero, nec absq eis nouum sigillum aliquod fabricare. Sed sigillo eorum cum dictis armis ecclesiæ vti in eorũ litteris & omnibus aliis actibus vbi sigillũ fuerit opportunum. Insuper cõitates oẽs & castrorũ Domini pcones siue tubatores: aut trombettas vulgariter nuncupatos teneantur ad quamlibet tubã & tibiã eorũ apponi facere: & cõtinue retinere pẽnonẽ, in quo in eminentiori parte supra alia arma cõitatis vel dñi contineantur apparenter arma ecclesiæ supradictæ. Et qui contrafecerit in quocũq casuum pdictorum, vel adimplere pdicta cum effectu neglexerit. Si cõitas siue vniuersitas fuerit iterdicti. Si officialis vel alia singularis persona excõis sententiæ eo ipso decernimus subiacere. Et nihilominus vniuersitas: siue cõitas ipsa trecentorũ florenorũ auri, & officialis seu alia singularis persona centũ flor. auri, pœnis pro transgressione & inobediẽtia huiusmodi puniatur.

¶ Incipit Liber Tertius de Cõstituutionibus pertinentibus ad offm spũalium.

¶ De officio rectoris siue auditoris super spũalibus. Rubrica. I.

Consuetudo antiqua, cuius non reperitur initium. Et veteres cõstitutiones successiue per Rectores & officiales ecclesiæ confirmatæ. Quarũ primi nõ reperiunt auctores. Et exigẽtia cõmoda puincialiũ: qui metropolitanũ non hñt. Et opportunitas explicandorũ negociorũ ecclesiæ & suorũ officialium. Et summi Põtificis forsan ordinatio, uel saltem tollerantia retroactis temporibus tribuere Rectori puinciæ sup spũalibus. Qui qñq auditor vocatus extitit officium late diffusum, adeo q idẽ Rector siue auditor, vt quilibet ordinarius, de oibus causis spũalibus ad forũ ecclesiasticũ pertinẽtibus, cognitionẽ & decisionem consueuerunt exercere: & vice ordinarii fungi in quibuscunq causis ciuilibus & criminalibus, & correctionibus delictorum: & ordinariorũ epõrum: & aliorũ platorũ locorum suo regimini cõmissorũ causas cognoscere, & eorũ supplere negligentiam & defectũ. Et ẽt ↄsueuit cognoscere & terminare cãs appellationũ ab ipsis ordinariis & platis, & qbuscũq clericis: seu eorũ sentẽtiis interlocutoriis & diffinitiuis, & qbuscũq grauaminibus interiectas. Nos igitur non videntes euidentẽ vtilitatẽ mutationis: siue reuocationis ↄsuetudinis & ↄstõnis hmõi ipsas pro euitatione scandali & bono pu. duximus approbandas.

¶ De officio iudicis super spũalibus. Rubrica. II.

Iudex super spiritualibus per Rectorem siue auditorem generaliter deputatus sit & esse intelligatur iudex competens & ordinarius in omnibus causis spiritualibus, & criminalibus & ciuilibus ad forum ecclesiasticum pertinentibus, præter q in his q sibi a dicto Rectore siue auditore forent spãliter interdicta. Et pterq in causis appellationũ a suis sentẽtiis: siue grauaminibus interpositis seu interponẽdis, de qbus dictus Rector spũaliũ, siue Auditor p se vel p aliũ sit cognitor & ẽt terminator.

¶De modo procedendi in causis spiritualibus. Rub. III.

Spiritualium causarum & omnium pertinentiũ ad forũ dicti auditoris vel sui iudicis vel delegati: siue sint criminales: siue ciuiles: siue appellationũ. Similis ordo sit in procedendo & in sententiando, sicut determinatur per nostras constitutiones in causis ciuilibus criminalibus: & appellationibus pertinentibus ad forum secularium iudicis seu rectoris temporalis prouinciarum.

¶De excõicatiõibus & interdictis in fauoré appellati. & ꝓsequẽtium ius suũ in curia nostra. Rubrica. IIII.

Auditor & iudex super spũalibus, & qlibet ipsoꝝ quãcũq; ipsi vel alter ipsoꝝ inde fuerint reqsiti per iudicẽ appellationũ vel delegatũ: corã quo cã appellationis interpositæ ad rectorẽ, vel suũ iudicẽ, aut officialẽ verteref: vel ꝓ parte appellante, vel ius suũ ꝓsequente coram rectore vel suis iudicibus, teneaẽ sub pœna excõis in officiales seu singulares personas iterdicti in cõitates & terras, quas pœnas incurrant ipso facto, mandare oĩbus, ꝙ innouatio facta ↄtra dictos appellãtes, vel ius suũ ꝓsequentes, debeãt infra terminum per eos assignandũ reuocari, & ad pristinũ statum reduci: & ꝙ ab omni nouitate noxia debeant abstinere.

¶De modo deferendi corpus Christi ad infirmũ & illud referendum. Rubrica. V.

Vt debitæ deuotionis occasio circa corpus Dñi nostri Iesu xpi ꝓ redẽptiõe fidelium imolatũ oĩbus ꝑbeatur. Præcipimus ꝙ quotiens idẽ Corpus dñi nrĩ Iesu xpi ad infirmum deferri contingerit in calice, vel pixide, vel alio decenti vase ad hoc spãliter deputato, cooperto, mundo, & pulchro velamine. Sacerdos veste alba vel alio habitu decenti indutus ambabus manibus, añ pectus deferat reuerenter ad infirmũ ministro ecclesiæ, vel in clericali habitu cũ cãpanella & lumine ꝑcedẽte, & idipsum in reditu obseruetur: si idẽ corpus domini ↄtingerit reportari.

¶Quod missa nõ celebreẽ sine lumine cere. Rub. VI.

Item præcipimus ne quis præsbyter absq; lumine candelæ de cera missarum solemnia audeat celebrare.

¶De non celebrando in locis interdictis, & non participando cum excõmunicatis. Rubrica. VII.

Item districtius inhibemus, ꝙ nemo audeat celebrare in locis interdictis: nec cũ excommunicatis, aut interdictis in diuinis officiis adesse, vel aliter cum eis participare contra canonum instituta.

¶De pœna admittentium publicæ excõicatum vel interdictum cuiuscunq; conditionis. Rub. VIII.

Item interdicimus ne quis aliquem publice excõicatum vel interdictum cuiuscunq; conditionis vel status existat, quolibet scienter admittat: Trangressores autem constitutionis nostræ cuiuscunq; conditionis aut relligionis existent exẽpti & non exempti ipso facto sententiam excõmunicationis incurrant, & aliter Rectoris, siue iudicis spiritualium arbitrio puniantur.

¶De pœna excõmunicati vel suspensi immiscentis se diuinis. Rubrica. IX.

Item siquis excõicatus aut suspensus sñiam excõis aut suspensionis cõtemnẽs celebrare ꝑsumpserit aut iniecerit se diuinis: eũ decernimus officio & beneficio pñti constitutione priuatum, & aliter rectoris arbitrio puniendum.

¶Quod clerici non incedant sine tonsura & habitu, nec secularibus inhonestis actibus se imisceant. Ru. X.

Item statuimus & acrius prohibemus, ne quisquam clericus beneficiatus: aut in sacris existẽs ordinibus sine congruenti tonsura & habitu clericali decenti incedat: nec vtatur inhonestæ mercationis, vel negociationis officio vel taberna, nec in taberna comedat siue bibat, nisi in itinere constitutus, nec ludere audeat ad aleas vel taxillos publice vel priuate. Contrafacientes vero iudicis arbitrio punianẽ.

¶ Ne clerici fœnerentur. Rubrica. XI.

ITem interdicimus, ne quisq̃ clericus per se vel per alium publice vel occulte ad vsuras seu caput saluũ pecuniã mutuet: nec aliqd aliud faciat vel ꝯcedat: ex quo possit aliquid vltra sortem percipi, vel lucrum fœneratitium peruenire.

¶ Ne vsurarii absoluãt, v' ecclesiastica sepultura gaudeãt: nisi sub certa forma. R. XII.

ITem ꝓcipimus: ꝙ nullus publicus vsurarius etiam in mortis articulo absoluatur & etiam ecclesiastica gaudeat sepultura: nisi prius eos, a quibus vsuram extorserit, & quantitatem extortam, iuramento proprio manifestet, & primo ẽt ab eo idonea cautio exigatur de restituendis vel remittendis vsuris his: a quibus eas extorserit: vel fraudulenter sibi promitti fecerit, iuxta tenorẽ fœlicis recordatiõis summi Pont. Gregorii decimi, editæ in consilio Lugdunensi. Præcipientes insuper ecclesiarum prælatis, vt constitutionem ipsam frequentius in ecclesiis & prædicationibus publicent: eamq; diligenter faciant obseruari.

¶ De pœna clericoꝝ tenentiũ publicæ concubinam. Rubricæ. XIII.

ITem interdicimus omnibus clericis & relligiosis, ꝓsertim in sacris ordinibus cõstitutis, cõcubinas vel focarias retinere vel habere publice. Qui vero contrafecerit: incurrat excõis sententiam ipso facto, & aliter sic grauiter puniatur, ꝙ pœna decente cognoscat: q̃ graue sit hoc crimen in clericis & enorme.

¶ De pœna Clerici arma portantis. Rubrica. XIIII.

ITem interdicimus omnibus clericis & religiosis personis in ciuitate, castris, vel villis arma portare. Et si quis contrafecerit, in tribus florenis auri vice qualibet puniatur, & arma amittat.

¶ Quod Clerici non incedant post tertiũ sonum campanæ. Rubrica. XV.

ITem cum non solum a malo, verumetiam a specie mali ꝓcipiat apostolus abstinere. Interdicimus eisdem clericis, ne post pulsationem campanæ cuiuslibet loci de nocte absq; maxima rõnabili causa & necessaria per terram incedant, sicut nec laycis cuiuslibet loci licet. Cõtrafacientes: Rectoris arbitrio puniantur.

¶ De hora celebrandi matutina. Rub. XVI.

ITem omnibus ecclesiarum rectoribus & ministris præcipimus, vt in ecclesiis sibi cõmissis, matutinum officium saltem compleant in aurora, excepto specialiter dumtaxat paschali tempore quo sufficiat illud perfici orto sole.

¶ De pignorantibus vasa sacra, vel ornamenta ecclesiastica, & recipientibus ea pignori. Rubrica. XVII.

iTem interdicimus, ne quisq̃ calicem, patenam, vel crucem, turribulum, vel sacerdotalia indumenta, vel librum ecclesiasticum, aut quæuis alia ornamẽta ecclesiastica pignori obliget: vel obligari præsumat. Alioquin mutuans quod mutuauerit amittat: pro debiti quantitate obligans: puniatur.

¶ Ne Clerici assumant officium cõis, nec exerceant aduocationem in curia seculari & de pœna admittẽtiũ. Rubrica. XVIII.

iTem statuimus, ꝙ nullus clericus in sacris ordinibus constitutus, assumat officium cõis, nec sit consiliarius, nec statuarius: nec aduocationis: vel procurationis, aut sindicatus in foro seculari officium faciat, nec assumat nisi pro ecclesia & miserabilibus personis sub pœna excõis quam contrafacientes incurrant, & incurrere volumus ipso facto. Prohibentes potestatibus iudicibus, & aliis officialibus, ꝙ eos ad ꝓdicta non admittant sub pœna simili incurrenda similiter.

¶ Ne clerici recipiant contractus in fraudem collectaꝝ, & de pœna contrafacientis. Rubrica. XIX.

iTem prohibemus & interdicimus, ne aliquis Clericus a patre: a fratre, vel aliis quibuscunq; recipiat emptiones, donationes, vel alias cessiones in fraudem terræ & cõmunis vnde est, & vt propter hoc cõmune terræ suæ fraudetur in datiis & collectis quas debet: & solitum est percipere de bonis prædictis. Contrafacientes vero & fieri facientes, sententiam excõmunicationis incurrant: & cessationes & contractus huiusmodi non valeant nec teneant ipso iure.

Ⓒ De pœna sustinétiũ sniam excõis, vel interdicti aio idurato vltra certa tpa. R. XX.

SI qua cõitas sniam excõis in Ptãtem Rectoré, cõsiliarios: vel officiales suæ terræ occasiõe suoꝝ officioꝝ p Rectoré vel legatũ Ro. eccl. vel iudicem in spũalibus aut epos ꝑlatam, aut ét interdicti sniam in terra ipsa ꝓmulgatam spacio duorũ mensium sustinuerit: indurato aio. Cõitas, siue vniuersitas in cétum florenis auri: rector siue Potestas ciuitatis vel vniuersitatis in. xxv. florenis auri, & quilibet alius officialis in decem florenis auri curiæ condemnetur. Singularis verò persona q̃ excõis sniam a suo iudice ꝓmulgatam per idem tp̃s sustinuerit, nec cum effectu petierit se absolui. Si comes vel baro fuerit, centum florenis auri. Si nobilis alius, floreñ. xxv. Si plebeius, decé floreñ. auri pœnæ se nouerit subiacere. Quod si forte p̃missæ vniuersitates: vel aliæ singulares personæ p alios duos mẽses sustinuerint aio obstinato pœnæ prædictæ in singulis duplicenť, & grauius iudicum arbitrio puniantur: si tempore prolixiori in sua duritia contumaciter duxerint persistendum.

Ⓒ Quod quilibet ep̃s hẽat ꝓcuratorem in curia generali. Rubrica. XXI.

q Via nonnulli epi, ꝑlati, & vniuersitates ꝓuinciaꝝ, & eoꝝ officiales se a processibus & ꝯdemnationibus, seu sentẽtiis spũalibus: quos & quas a nobis, seu rectore vel nostra curia contra subditos & vniuersitates, ꝓ ut ipsoꝝ exigerit impietatum temeritas: ꝓmulgari contigerit, excusare per crassam & supinam ignorantiã molliunť: ac frequenter p insultũ guerraꝝ & rebellionũ & discrimina fragrantia, eisdem epis nequeunt intimari. Nos volentes prædictis per debita iuris remedia obuiare hac cõstitutione irrefragabili decernimus & ordinamus, vt p̃dicti epi & eorum capitula ecclesiis vacantibus, & plebani & p̃lati locoꝝ suum ꝓcuratoré seu sindicum constituere in curia rectoris prouinciæ teneanť ꝯtinue ibi moraturũ deniq̃ rectori infra mensem a p̃ntis ꝯstõnis tpe p̃ntetur: per qué, seu quos p̃latis, epis, capitulis & eoꝝ officialibus, ꝓcessus, & ordinationes cõmemoratæ sniæ debeant & valeãt intimari, ipsosq̃ epos: capitula: plebanos superius noiatos, considerata locoꝝ distantia & ipsoꝝ qualitate, perinde teneri ad obseruationé & ordinationem sniaꝝ seu ꝓcessuum prædictoꝝ, postq̃ in nostra curia fuerint publicati: ac si eisdé forent ꝑsonaliter p̃ntati, q̃ epi & p̃lati debeant infra vnũ mẽsem a die publicationis præsentis cõstitutionis, prædictæ constitutionis copiam sibi fieri facere & habere.

Ⓒ Quod epi & cæteri p̃lati religiosi: & fratres ét exempti teneanť seruare excõnes, suspensiones, & interdicta de priuilegio Papæ circa prædicta. Rubr. XXII.

Tem q̃m ꝯscientiæ p̃sumptuosa temeritas quorundam aios sic tenebrose occupat & inuadit, sic mentem obnubilat eorundem: vt veritate, ac rõne postpositis arbitrii proprii & voluntatis propositum sequi velint, sicut in plerisq̃ religiosis & ecclesiasticis contingere cognouimus ab expto, dũ & per rectoré, seu auctoritate nostra contra cõtumaces, inobedientes, atq̃ in rebelles Romanæ ecclesiæ: atq̃ nostros, eorũq̃ demeritis exigẽtibus, atq̃ culpis, excõmunicatiois in personas: suspẽsionis & interdicti in vniuersitates, atq̃ collegia sniæ promulganť, quanq̃ sniæ publicæ sint prolatæ, plerīq̃ religioso clerici sic ipsoꝝ obnubilant mentes & aium, q̃ p̃dictas sniias non obseruant ad eoꝝ excusationé cãm friuolam p̃tendentes. Quidã enim asserunt ad p̃dictaꝝ sniarum obseruantiam priuilegio nõ teneri. Quidã vero crassam & supinam ignorantiã allegant & dicunt p̃dictas snias nõ peruenisse ad notitiam eorundem, quod absurdum & inexcusabile esse dignoscitur, cum non sit necesse auribus inculcari: q̃ tam publice & solemniter publicatur, seu etiam promulgatur. Ex, quo quot & quanta resultent animarum pericula, & subditoꝝ discrimina nemo sane mentis ignorat. Iustitia nempe ex prædictis turbatur, rũpiturq̃ neruus ecclesiasticæ disciplinæ, delinquentibus peccandi audacia tribuiť, & in turbatione status pacifici

tus pacifici & tranquilli prouinciæ:& subditoꝝ periculum & discrimen,nostra iurisditio & executio,non absq; apostolicæ sedis & nostri cōtemptu in diuersis casibus multipliciter impeditur.Et licet ad obuiandum prædictis malitiis & fraudibus multa sint adinuenta remedia,propter quæ possemus temeritatem compescere.Prædictorum tñ sanctissimus pater & summus Pont.Ioannes.xxii. ad malitias & dolositates hmōi compescendas,concessit litteras in hac forma. Ioānes epš seruus seruorū Dei dilecto filio Aemilio præposito,Belmontis præpositum solitum gubernari,ordinis sancti Augustini Vallonen̄.diocesis,capellano nostro,Marchiæ anchonitanæ Rectori,salutem & apostolicam ben̄.Sicut ad nostri apostolatus peruenit auditū ꝑdictorum minoꝝ heremitaꝝ sancti Augustini & alioꝝ mendicantium,& nō mēdicantium ordiñ. fratrum,ac nōnulli etiam clerici seculares,& aliæ personæ ecclesiasticæ in terris prouinciæ Marchiæ anconitanæ,& aliis terris tuo regimini cōmissis constituti excōmunicationis & interdicti sententias per te latas:dicentes ad ipsarum obseruationem aliquatenus non teneri, obseruare contemnant,propter quæ tuæ iurisditionis executio:non absq; nostro & apostolicæ sedis cōtemptu in diuersis casibus multipliciter impeditur. ℭ Nos igitur volentes in hac parte de opportuno remedio prouidere compellen̄. prædictos fratres,clericos,& personas cuiuscunq; status existant,& quemcunq; locum seu prælaturam vel officium obtinere noscantur,& etiam conuentum ipsorum: & ecclesiasticas personas easdem ad obseruandū inuiolabiliter sententias supradictas excōis in personas & interdicti sñias in conuētum & ecclesias,& loca ipsorum quibuscunq; priuilegiis:& indulgentiis,& litteris apostolicis,generalibus vel spālibus eis vel ipsoꝝ aliquibus & ordinibus eorundem sub quacunq; verborum forma concessis,per quæ nullum in hac parte volumus afferri suffragium:nequaq̄ obstantibus plenam & liberam tibi cōcedimus tenore pñtium facultatem. ℭ Cum igitur tam in officio ordinariæ potestatis q̄ prædictarum litterarum auctoritate nostra teneamur prædictis fraudibus obuiare: & quantum possumus ipsas compescere & punire auctoritate qua fungimur in hac parte præsenti edicto,monemus oēs ep̄os,priores,prouinciales locoꝝ: fratrum prædicatorum ministros,custodes,guardianos fratrum minorum,priores,prouinciales locoꝝ heremitarum:& omnes fratres & cōuersos ꝑdictorum ordinum:in ꝓuincia Marchiæ constitutos:& omnes,& singulos abbates,priores,ꝑpositos,& plebanos,& vniuersarū ecclesiarum rectores per dictam prouinciam constitutos:exemptos vel non exemptos cuiuscunq; ordinis præeminentiæ,siue status existant.Eisq; præcipimus & mādamus sub pœna ingressus ecclesiæ.Ep̄is tamen cum reuerentia excōmunicationis in personas cæterorum ꝑdictorum:& suspensionis in capitula,& collegia,& interdicti seruandi in ecclesiis eorundem,quatenus sentētiam per nos seu auctoritate nostra publice in nostro auditorio contra aliquam ciuitatem,castrum,terram,seu vniuersitatem,vel specialem personam latam occasione rebellionis assumptæ infra qndecim dies a promulgatione eiusdem sententiæ in ꝑdictis ciuitate:castro: seu terra: videlicet vnusquisq; in ciuitate,cōmunantia,siue castro sit interdictum,& interdictio in quo:vel in quibus ipsoꝝ,vel alterius eoꝝ sitæ ecclesiæ eē dignoscanť: teneātur inuiolabiliter obseruare,ac denunciare obseruari. ℭ Excommunicatos vero occasione prædicta,vbicunq; sint,indifferenter,& infallibiliter ipsos teneantur per se vel alium ex prædictis causis denunciare:publice subiacere excōmunicationis vinculo:eosq; euitare & euitari facere iuxta canonicas sanctiones.Quem terminum eis pro primo secundo tertio vltimo & peremptorio termino assignamus.Alioquin ipsos prædictam sententiam ingressionis ecclesiæ excommunicationis suspensionis & interdicti,quam in ipsos canonica monitione præmissa proferimus in his scriptis ipsos incurrere volumus ipso facto.

ℭ Quod notificatio sententiæ excommunicationis & interdicti, possit fieri per interdictum. Rubrica. XXIII.

q Via multotiens illi, contra quos per auditorem, seu iudicem super spirituali bus generalem: vel eorum cômissarium seu cômissarios proferuntur senten tiæ excôicationis vel interdicti, tales sententias vilipendunt sub ꝑtextu igno rantiæ per eos fictæ seu capitulatæ. Statuimus ꝙ quotiensciũq; dictis proferentibus dictas sententias, vel eorum in officio successoribus videbitur, possit per edictũ pu/ blice apponendum ad ianuam palatii vel audientiæ curiæ generalis iudicum fieri notificatio talium sñiarum excôicatoꝝ seu interdictoꝝ. Et talis notificatio per inde valeat, & ad obseruationẽ dictaꝝ sñiarum artet, ac si personaliter ipsis excôicatis & interdictis: & illis quorum interest, talis notificatio facta esset.

¶ Quod inquisitores non procedant ficte nec colore quæsito contra aliquem nõ hereticum; nec de crimine ꝙ heresim non saperet manifeste, nec cruce signaret, nec cruce signatis indulgentiam vel priuilegium concedant: nec dent licẽtiã ar/ morum nisi octo personis, vt hic continetur. Rubrica. XXIIII.

ITem volentes splendore negocii fidei, quod summam puritatem exposcit, per actus quorũuis inquisitoꝝ hereticæ prauitatis, vt indiscretos & improbos tene/ brosi fumi caligine obscurati: & per ipsoꝝ inquisitoꝝ auaritiã: vel q̃uis aliã inso/ lertiam linguas loquentium denigrari. Et desiderantes hmôi detestãdi criminis pni tiosa labe respersos, sic p diligẽtẽ inq̃sitionẽ & debitã aiaduersionẽ de medio fideliũ extirpari, ꝙ p inquisitoꝝ & ipsoꝝ malitias, vel imperitias, status & fama fideliũ & in nocentum nõ lædatˀ. Auctoritate ꝑdicta statuimus & ordinamus: ꝙ inquisitores he/ reticæ prauitatis in quacunq; prouincia cõstituti: & vicarii ab eis vel ꝓuinciali depu tati ministri sic diligenter & fideliter in officio inquisitionis hereticæ prauitatis offi cium suum exerceant, & contra suspectos vel diffamatos de heresi, postpositis odio amore, ꝑce, precio, vel fauore procedant, ꝙ se de cognitione: indagine, ꝓnũciatio ne, vel quouis alio ꝓcessu' quorumcunq; alioꝝ criminum nullatenus intromittant, nec alia crimina quæ heresim non saperent manifeste ad crimen heresis, vt per hoc de ipsis possit cognoscere, retorqueant voluntatem seu reducant. Nec alicui vel ali quibus crimen heresis falso imponant: vel imponi ab aliis patiantur. Signum ve/ nerabilis crucis nulli, nisi quantum eis ex speciali licentia Apostolicæ sedis, de qua prius Rectori fidem faciant: hæ litteræ non imponant alicui nec assignent. Et vbi auctoritate Apostolica cruce signarent:, sicut de iure non possunt, prædictis cruce si gnatis, nec aliis aliquid concedere, ꝙ tempore interdicti auctoritate apostolica, vel quacunque alia vice appositi possint interesse diuinis: nec eos ab aliis suis peccatis, nec a sententia excommunicationis a canone vel ab homine lata, præterq̃ per eos vel prædecessores vel vicarios suos prolata absoluere, nec cum aliquibus super irre gularitate quo quo modo contracta quomodolibet dispensare, neq; priuilegia ali/ qua concedere, vel indulgentias dare, nisi in casibus quibus ipsis a sede Apostolica est concessum. Neq; sine ordinariis vel eorum vicariis compositionem seu transa/ ctionem: quæ in locum succedit sententiæ cum delatis facere: nec etiam cum epi/ scopo, seu vicario, nisi publice & de consilio peritoꝝ. Nec in fraudẽ aliquos in suã fa miliaritatẽ, vt per hoc possint arma portare, possint recipere, nec iam receptos ali/ qualiter retinere. Et vt tollatur fraudis suspitio, & inquisitores precum importunita tes euitent. Quilibet inquisitor & Vicarius vltra octo personas in talem familiarita/ tem sine Rectoris prouinciæ licentia non possit recipere vel habere. Quorum octo nomina ipsi rectori in scriptis anteq̃ possint arma impune portare, tradere teneanˀ. Quod si præfati inquisitores vel vicarii præsentis constitutionis fuerint transgresso res excedentes directe vel indirecte in prædictis: vel aliquo ꝑdictorum, vel in cõtra/ rium temere venientes, excôis sententiam incurrant ipso facto. Et minister prouin ciæ super hoc sũmarie informatus: remoto ab inquisitiôis officio huiusmodi delin/ quentes imediate alium substituere teneaˀ. Nec talis in hac causa amoto honore ad ministrationem, vel officium in suo ordine valeat obtinere.

¶ Liber Quartus incipit continēs cōstitutiones perti/
nētes ad ꝓcessus & punitiones maleficiorum.

¶ De modo procedendi sup maleficiis cōtra delinquētes. Rubrica Prima.

Tatuimus ꝙ in qbuslibet maleficiis & excessibus vel quasi, possit
procedi cū accusatore, & denunciatore publice, cuius intersit, &
per modū inqsitionis ex officio. s. quo ad inquisitionē ex officio
in casibus, in ꝑxima cōstitutione concessis, & ad denūciationem
qūocūq dictoꝝ modoꝝ isimul & separatim, & incepta vna via
possit redire ad aliā ne maleficia remaneant impunita seruato iu
ris ordine, & solēnitate, vel nō iure aliquo non obstāte. Cuilibet
tā legitima facti defensione ꝯseruata iudices curiæ ad indagationē veritatis teneri
volumus nō ad obseruātiam solēnitatis iudiciarii ordinis coartamus. Et ad veritatē
inuestigādā ꝓcedere possint, sicut eis videbiť expedire sūmarie & de plano ac sine
strepitu & figura iudicii. Aestimatio aūt in iure simul cū criminali deduci aut intē/
ptari nō possit. Et vt clarius modus ꝓcedēdi in causis criminalibus appareat, ordina- Modus procedendi in criminalibus.
mus ꝙ ex debita accusatiōe vel denūciatiōe & recepto ab accusatore vel denūciato
re iuramēto, ꝙ credit ꝯtēta in accusatiōe vera eē, & denūciatiōe: & ea se posse ꝓbare
& inscriptiōe facta ab accusatore, q̄ se obliget ad pœnā tallionis, & denūciatoris q̄ se
obliget ad pœnā extraordiariā ſm formā iuris & satisdatiōe idonea de reficiēdo ex
pēsas denūciato, siue accusato si in ꝓbatiōe defecerit: & nō ꝓbauerit plene, vel semi
plene, vel formata inqsitiōe citeť reus inqsitus ſm formā ꝯstōnū de citatiōe loquē/
tiū. Et si nō cōparuerit ponať in bāno cū certo termino arbitrio iudicis assignādo.
Et demū elapso termino bāni ꝯdēneť. Si vero reus cōparuerit ante bānū: vel anteq̄
labatur terminus vel ante sniam recipiať eius excusatio, & ponať in carcere vel cō/
mittatur fideiussoribus, sicut per ꝯstōnem nīam, vel vbi ꝯstitutio nō loquereť de iu
re fieri debet, & deť ei terminus ad defendendū arbitrio iudicis. Et simiľr accusato
ri & denūciatori: vel eius ꝓcuratori ad ꝓbandū suā accusationē vel denunciationē,
si fuerit negata in totū vel in partē. Et infra dcm̄ terminū vtraq pars debeat ꝓbari p
oēm modū probādi. Et decetero nō audiať: nisi iusta causa mouerit iudicē ad aliā
dilationē dādam & elapso termino publiceňť testes, si ꝓducti & examinati sunt. Et
detur terminus iudicis arbitrio ad accipiēdum copiā de ꝓductis ad opponēdum &
probādum ꝯtra eoq; elapso deť terminus ad allegādū & decurso dcō termino fera/
tur snia ꝯdēnatoria, vel absolutoria ꝓut iustitia suadebit. Et victus victori semp in ta
li snia ꝯdemneť in expēsis nō obstāte iuramēto aliquo ꝓstito in cā. Et vt ꝓdcā pos/
sint facilius expediri, volumus & ordiamus, ꝙ qlibet accusator: siue denūciator ipe
quo exhibet accusationē, vł denūciationē. Et qlibet accusatus, inqsitus, vel denūcia
tus qū se ꝑsonaľr excusauerit, statim post excusationē teneať cōstituere & vnū ordi
nare de ꝓcuratoribus residētibus in curia in suū ꝓcuratorē ꝑñtē, & acceptantē ad to
tam cām hmōi & occurētia, & opportuna in ea, cuius ꝓcuratoris nomē: & ꝯstitu/
tio ponať in actis vt possit apparere, & sciri pro singulis actibus incūbentibus & op/
portunis. Et qui sic nō cōstituerit & nō assignauerit, & in actis scribi nō fecerit ꝓcu/
rator possit ad singulos actus, & ad sniam audiēdam ad banchū citari cū proclama
tione. Vel accusator, vel denūciator, in accusationis: vel denūciationis exhibitione,
& accusatus vel inqsitus in excusatione eligat locū certum in terra vbi residet curia
ad quē citeť ad singulos actus illius cāæ. Et valeat talis citatio, ac si facta esset perso/
naliter, vel ad domū, & ſm formā iuris, & valeat citatio ad sniam audiendā in cau/
sis criminalibus: ēt si nō sit peremptoria, & pro perēptoria habeať. Volumus etiā:
ꝙ Notarii accusationē: vel denūciationem aliquā nō recipiāt: nisi illā primo iudi/
ci oñdant: qui iudex nomen offerentis faciat scribi in actis ipsumq; porrigentē iura
re, ꝙ ipsam animo calūniæ non ꝓducat: nec offerat. Et noia testium recipiat ab eo/
dem quē si calūniantem inuenerit, puniat accusatorē ad pœnam talionis, denūcia/
torem ad pœnam extraordinariam ſm formam iuris.

¶ In quibus casibus possit per inquisitionem ꝓcedi ex officio. Rub. II.

STatuimus & pñti cõstitutione firmamus, ꝙ nulla inquisitio fiat ex officio: sine expresso noie denũciantis de aliquo maleficio vel quasi per iudices vel officiales, nisi forsitã de publicis, siue atrocibus criminibus, vel nisi fieret super eo, qđ diceret per aliquem Rectorem Ciuitatis vel Castri, seu quemcunq; aliũ iudicẽ, aut quãcũq; aliam pſonam ꝓcessum inouatum, vel impeditum, aut grauamẽ aliqđ illatum esset ꝯtra aliquem appellãtem ad romanã: vel gñalem ꝓuinciæ, aut ꝑſidalem curiam, vel etiam ꝓsequentem ius suũ in romana vel in ꝓuinciæ curia, vel ꝯtra venientem, seu venire uolẽtem ad accusandum quolibet in dicta curia, uel cõtra eorũ consanguineos, uel affines, uel ꝯtra eoꝝ bona, uel laboratores, vel nisi fieret cõtra illos, qui dicerent statuta, reformationes, cõstitutiones quascunq; fuisse in ꝑiudiciũ ecclesiasticæ libertatis, vel in ꝑiudicium iurisditionis Romanæ Eccl. vel nisi fieret cõtra receptatores exbãnitoꝝ curiæ uel ꝯtra eos, qui aliquid occupassent de bonis & iuribus: quibuscũq; ꝑtinentibus & spectãtibus ad Romanam Ecc. vel alias ecclesias, uel nisi fieret de excessibus cõmissis per aliquos magnates, uel ꝑtẽtes contra aliquas impotẽtes uel debiles pſonas. Qui autem sint magnates & potẽtes debiles, & impotentes, Rectoris: uel iudicis declarationi & arbitrio reseruamus, uel nisi fieret contra cõitates, quæ non custodiũt stratas & loca, ne fiant robariæ, & maleficia: & quæ malefactores nõ capiunt, & nisi fieret de maleficiis: & excessibus, quæ cõmitterentur, uel fierent in pñtia rectoris: uel iudicis, & officialium suoꝝ. Et nisi ꝓcederet de contemptu mãdati: & inobedientia rectoris, & eoꝝ iudicum, vel nisi ꝓcederet de maleficiis uel quasi in personã rectoris, uel iudicum, & officialium, uel aduocatorum, uel ꝓcuratoꝝ collegii curiæ generalis, vel bayuloꝝ dictæ curiæ, uel executorum eiusdem, uel nisi ꝓcederetur de impedimentis factis officialibus, executoribus, uel nunciis curiæ in executione officii, seu commissionis sibi factæ. Et in prædictis casibus possit procedi per inquisitionem, siue infamia præcedat, siue non. In aliis autem criminibus inquisitio non accipiatur, nisi publicus accusator, denunciator: seu promotor appareat.

¶ De denunciatoribus deputandis, & hñdis cõtinuo per uniuersitates. Rub. III.

NE maleficia occultẽtur: & pp hoc remaneãt ĩpunita, statuimus ꝙ q̃libet vniuersitas deputet unũ legalẽ hominẽ & idoneũ, qui iuret corã iudice maleficiorum ꝓuinciæ & ꝓmittat denũciare dicto iudici, oia & singula maleficia, quæ cõmitti ꝯtingerit in locis quibuscũq; sue vniuersitatis p quascũq; personas infra octo dies postq̃ ipsa maleficia cõmissa fueriñt cum loco tẽpore circũstantiis: & testibus debitis absq; aliqua fraude, cuius officium duret saltẽ per annum. Et successiue quãdo vnus decesserit uel ipsius officiũ finitum fuerit alius deputetur, ita ꝙ cõtinue in qualibet vniuersitate denũciator hmõi habeaẽ. Et vniuersitas quæ prædicta nõ obseruauerit in mille floreñ. auri pro q̃libet vice, & denũciator, qui (vt ꝑdicitur) non denũciauerit in quinquaginta floreñ. auri pro qualibet uice puniatur. Et facta ꝑdicta denunciatione iudex maleficioꝝ in his quæ ad eum ꝑtinẽt. Et iudex spũalium in his: quæ ad eum spectarẽt, inq̃rat & ꝓcedat indilate: nisi fuerit ꝑuentus per illos, qui hñt iurisditionẽ ab eccl̃ia ꝓcedẽdi, & in ꝓcedendo, & puniẽdo seruet modũ per ꝯstitutiones nr̃as in casibus criminalibus ordinatũ. Non tñ teneaẽ talis denũciator ad pœnam: uel expẽsas ex eo quod in ꝓbatione deficeret, nisi ad denunciationem, contra non culpabilem procederet fraudulenter.

¶ De abolitione concedenda. Rub. IIII.

QVia multi q̃nq; & sæpe per iracũdiam & quandoq; per errorẽ ad accusandum ꝓsiliunt. Statuimus & pñti cõstitutione firmamus: ꝙ accusanti & abolitionẽ petẽti & licẽtiam desistẽti ab accusatiõe per eum fcã abolitio ipsa

litio ipsa

litio ipsa per iudices ꝓcedat: & ipsa abolitione petita sup dicta accusatione vlterius procedi nõ possit. Et quicqd sup ipsa accusatione & eadẽ instãtia fieret nõ valeat ul lo mõ, nisi ex euidẽti causa & aptissima cõtrarium iudici videret, dũmodo petens soluerit cameræ Romanæ eccle. quinq; solidos: vel minus vt iudici videbit. Quã solutionẽ teneat dictus petẽs abolitionẽ ondere & finem facere iudici supradicto p apodissam Thesaurarii vel eius locũtenentis, vel officialis cõstituti ad recipiẽdum capita solidorũ in qua cõtineat dies solutionis, & aliter abolitio locum nõ habeat. Et Notarius maleficiorũ qui scriberet in ꝓcessu teneat ad pœnã priuationis officii dictam apodissam solutionis registrare in actis, iuxta ꝓcessum, de quo abolitio petitur. Exceptis heresi, sodomia, latrocinio, incestu, homicidio, raptu virginũ, & monialium, falsitate: incendio doloso, sacrilegio, furto, & delictis cõmissis in personis officialium & curialiũ curiæ & prouinciæ, & vulneribus atrocibus, in qbus abolitio nullatenus admittatur.

¶De modo & effectu citationis & banni. Rub. V.

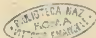
Citationes in causis criminalibus fiant per publicũ nuncium vel ꝑconem, vel nuncium specialr iuratũ in cã illa vel negocio illius citationis. Et ꝙ sit publicus nũcius vel ꝑco, vel specialr iuratus (vt supra dicit) stetur scripture Notarii maleficiorũ sic asserẽtis in cõmissione: siue relatione. Et taliũ nũciorũ vel ꝑconis relationi de citationibus, & bãnis: & quibuslibet ambassiatis eis impositis credat: & stetur. Et fiat citatio p lras, quas nũcius, vel ꝑco portet & ꝑ̃ntet citãdo, bullatas bulla Rectoris, iudicis, vel locũtenentis: pro cuius pte citat, nisi in terra in qua curia residet, in qua sufficiat citari sine lris. Et fiat citatio ꝑsonaliter de ipso citãdo, vel saltẽ ad domũ habitationis, siue domicilii citandi. Et qd portauerit & ꝑ̃ntauerit lras, de quibus supra fit mentio, credat, & stet relationi dicti nũcii vel ꝑconis. Et valeat citatio in maleficiis, non obstãte, ꝙ nõ fieret ad petitionẽ aduerse partis, vel ꝙ pars aduersa in termino se non ꝑ̃ntauerit. Et citatus (vt ꝑdicitur) siue sit vniuersitas, vel collegium, siue sit potestas, officialis, vel alia quæcũq; publica vel priuata: vel singularis persona, ꝙ cõpareat certo termino ad se accusandum ab excusatione, denunciatione, uel inquisitione in casibus, in quibus põt inquiri quãtum ad inquisitionem, si non cõparuerit in termino: vel infra terminũ citationis, nisi fuerit iusto impedimento impeditus, seu detẽtus, habeat pro cõtumace et sine alia ꝓnunciatione: vel reputatione cõtumaciæ. Et elapso illo termino citationis possit cõtra sic contumacem ꝓcedi ad bãni dationẽ qñcunq; absq; alia notificatione: vel requisitione. Qd bãnum mãdato Rectoris, iudicis: vel Locũtenentis detur per ꝑconem sono tubæ præmisso, & alta voce clamãtem, & detur publice ad banchũ iuris dũ sedet pro tribunali in publica audiẽtia, in quo bãno dicat ꝙ Rector, vel iudex, seu locũtenẽs facit illum exbãniri pp illam cõtumaciam & delictum, sup quo fuit citatus: quod delictum exprimat in bãno, & in ipso bãno assignetur terminus sibi arbitrio iudicis declaratus & certus ad comparẽdum. Et nisi in termino bãni uel infra terminũ comparuerit & se excusauerit, tunc habeat pro cõfesso et conuicto, et uere contumace et possit diffinitiue condẽnari de crimine absq; alia notificatione banni: uel alia citatione. Saluo ꝙ sic citatus et bannitus etiam post terminum banni et ante sententiam quandocũq; comparuerit, et se excusare uoluerit et super crimine se defendere: audiat super crimine non obstante: ꝙ elapsus esset terminus banni. Insuper quia multi quãdoq; se malitiose occultant: et subtrahunt, ne possit ad eorum loca per citationem accedi, et quãdoq; rebellio impedit ne possit ad locum citãdi nũcius accedere ad citandum ad locum sui domicilii, et quandoq; forensis qui in prouincia deliquit, in prouincia non reperitur, nec ibi domicilium habet. In huiusmodi similibus casibus sequentes antiquam cõsuetudinem, et constitutiones antiquas, volumus ꝙ sufficiat fieri citatio publice per edictum uel per precõem cum tuba ad bãchum iuris, quando iura redduntur sicut uidebitur iudicanti.

De præuentione. Rub. VI.

NOnnulli officiales terrarum curiã generalem prouinciæ cum ficta præuentione maliciose conãtur eludere, & subitas quasdã citationes faciunt apparere, quorum fraudibus obuiare volẽtes. Statuimus, quod nisi prius instituta accusatione legitima de crimine corã eis vel legitima inquisitione formata in casibus: in quibus possunt inquirere, nulla eorum, vel pro eorum parte fiat citatio sup aliquo crimine: nec fiat die accusationis vel inquisitionis. Et si aliter cõtra prædicta facta fuerit citatio non teneat ipso iure & ex illa accusatione inquisitione, & citatione cõtra prædicta facta nulla cõtra generalem curiam Rectoris & suorum iudicum intelligatur esse facta præuentio, & quandocunque allegaretur: vel opponeretur præuentio contra dictam curiã semper allegans, seu apponẽs teneatur probare, quod citatio & processus alibi facti sint legitimi & in omni tempore præcedentes, nec sufficiat quod citatio eorum eodẽ die cum citatione generalis curiæ appareret, sed si nõ appareat prioritas tẽporis citatio maioris curiæ vt pote maiorem auctoritatem hñtis citationi minoris curiæ præferatur.

De non ponẽdo aliquẽ in carcere sine mandato Iudicis vel Rectoris. Rub. VII.

NE promiscuis actibus rerum turbent officia. Statuimus & firmamus, quod nullus de curia Rectoris prouinciæ audeat, vel præsumat aliquem carcerare: seu in carcere poni facere aliquo mõ vel aliquo colore quæsito, nisi fiat hoc ad mandatũ rectoris, vel suorum iudicũ, vel alterius eorum quod per eosdẽ fieri possit in casibus præmissis. Si quis cõtrafecerit, si priuata persona fuerit pœna ordinata per cõstitutionem nostram in priuato carcere, si officialis aut nũcius: arbitrio iudicum puniatur.

De procuratoribus admittendis in criminalibus. Rub. VIII.

FElicis recordationis Bonifacius Papa octauus in quadã sua cõstitutione ordinauit: quod procuratores legitime constituti ab exbãnitis per Rectorẽ dictæ prouinciæ vel iudicem: seu officialẽ ipsius, ac alii eorum legitimi defensores ad defensionẽ eorũdem exbãnitorum & bonorum suorum in causis & casibus, in quibus defensores & procuratores de iure admitti debẽt, prout admittẽdi fuerit, admittant, cui constitutioni adiicimus: quod in causis appellationũ & nullitatũ criminalibus iterponẽdis a quocunque alio, quam a Rectore, vel suo iudice maleficiorum possit interuenire procurator: tam ad appellãdum, quam ad prosequendũ, et si excederit pœnam relegationis, seu et essent capitales. In causis vero appellatiõis, quæ iterponerent a rectore vel suo iudice maleficiorum: quãtũ ad cõstitutionem & ad missionẽ procuratoris iura cõia obseruentur.

De filiisfa. adultis & mulieribus quando admittũtur in causis criminalibus. R. IX.

VT facilius probationes amplientur. Hac cõstitutione statuimus, quod in oĩbus maleficiis: vel quasi, filiifamilias mulieres & minores viginti annis, maiores tñ quatuordecim ad testimonium perhibendum admittantur: & eorum dicto & attestationi fides plena detur, non obstantibus filiatione sexu & minore ætate: dũmodo aliud non obsistat. Insuper præsenti cõstitutione firmamus, quod si quis filiusfami. maleficium cõmiserit, & per Rectorem prouinciæ, vel suos iudices extiterit cõdẽnatus, & ille habuerit peculium integre bãni vel pœnæ exactio fieri possit de peculio sibi debito. Si vero peculium nullũ habuerit vel minus sufficiens ad exactionem cõdẽnationis factæ de ipso, pater pro filio vsque ad debitũ & bonorum subsidium teneatur discretione seruata circa facultates & numerum filiorum cum misericordia semper. Et pro filio, pro quo sit semel soluta legitima: vlterius peti non possit: nec ipse filius post mortem pris eam petere possit. Et filiusfa. seu minor vigintiquinque annis, maior tamen quatuordecim in criminalibus causis in curia Rectoris & suorum iudicum

rum iudicum & officialium accusare: denúciare, & se defendere possit, etiã sine cõsensu patris: & curatoris auctoritate, & intelligãtur habere psonam legitimam standi in iudicio in causis criminalibus, tam in primis causis, q̃ in causis appellationũ.

¶De cõmissione testium in criminalibus. Rub. X.

AD releuandum puinciales ab incõmodis oĩbus & inutilibus expensis & oneribus statuimus, ꝙ quotiens iudici maleficioꝝ, seu alteri de causa cognoscenti videbitur possit in causa turbatæ possessionis, vel occupatiõis, seu inuasionis, & in similibus, & in causa mera ciuili, & spirituali cõmittere examinationẽ, & iuramenta testium pro vtraq; parte, vel altera prout sibi videbitur: & si commiserit alicui Notario, ille Notarius possit per se ipsum scribere depositiones. Et iuramenta & fungi vice & officio iudicis & Notarii in omnibus sibi cõmissis & scriptura illorum & facientibus ad prædicta.

¶De probatione famæ, & consociorum, ꝙ sufficiant in robariis, & certis aliis casibus. Rub. XI.

PLerũq; contingit, ꝙ robariæ incendia, & alia grauia maleficia vel damna in terra, vel in mari cõmittuntur de nocte quæ per manifestas probationes de visu quandoq; probari non possunt, nec est conueniens ꝙ talia ppetrata impunita remaneant, nec ꝙ passi talia damna remaneant debito remedio destituti. ¶Ideo statuimus ꝙ talia probari valeant per publicam famam probandã per homines terrarum vicinarum loci vbi maleficium est cõmissum. Et dicta fama habeatur pro plena probatione. Et ille vel illi siue vniuersitas: siue specialis persona cõtra quem sic probatur maleficium cõmissum, compellãtur ad emendationem dãnoꝝ iudicis arbitri persoluẽdam, & pœna debita puniatur. Incisores fructiferum arborũ, & vitium uel aliter dãnum dantes iudicis arbitrio puniant. Et possit, & debeat procedere contra eos ad condẽnationem per pbationem publicæ famæ, & aliis legitimis modis, & præsumptionibus etiam si plene de maleficio non constet. Insuper statuimus ꝙ quicũq; de die vel de nocte ubicunq;, & quandocũq; infra puinciam, per quemcunq;: seu quoscũq; spoliatus, derobatus, seu depredatus fuerit & aliquas percussiones, seu vulnera uel uiolẽtiam receperit suãq; derobationem, spoliationẽ, percussionem: vulnera siue uiolentiam per alios testes, q̃ per socios suos & illos qui præsentes fuerint probare nequiuerit, ueritasq; aliter sciri nequeat, nisi per illos, qui audiuerint & uiderint, ꝙ non solum in subsidium iuris, uerũtiam in odium depredantium, derobantium: ac uiolatorum huiusmodi. Et ut ubicunq; crimina claruerint, puniri debeant, suam intentionem per consortes socios suos: & illos qui præsentes fuerint: audiuerint, & viderint, dũmodo alii idonei existant, libere possint & ualeant comprobare non obstante, ꝙ per aduersam partem posset obiici, ꝙ tales capitales essent inimici. Quam exceptiõem decernimus in hoc casu nullatenus admittẽdam, nisi forte esset præteritæ inimicitiæ: quæ ante huiusmodi iniuriam & uiolentiam essent exortæ. Et hoc ideo decernimus: quia huiusmodi excipientes causam dederunt: ut tales de nouo sui efficerentur inimici.

¶De malefactore, contra quẽ apparent indicia, qũo citetur. Rub. XII.

PVblice interest ne maleficia remaneant impunita, ꝙ plerunq; contingit propter malitias, & contumacias malefactorum, contra quos per officium curiæ ex delictis per ipsos cõmissis proceditur per viam accusationis, denunciatiõis, vel inquisitionis. Et cum post excusationem ipsorum malefactoꝝ, habitis per ipsos Iudices & officiales, contra ipsos legitimis indiciis ad inueniẽdum veritatem, corã iudicibus requirantur. Ipsi autem malefactores se contumaciter absentãtes propter

defectum processus probationis remaneant impediti. Ideo volentes ipsorum malefactorum fraudibus obuiare, & ne de eorum dolositate valeant gloriari. Statuimus: quod quotienscunque per aliquem ex curiæ generalis iudicibus, cōtra aliquos malefactores per viam inquisitionis, denunciationis, vel accusationis procedi contingerit, & super processibus ipsis dicti malefactores se excusauerint, & post eorum excusationem legitima indicia per iudices habita fuerint de quibus facta fuerit copia ipsi contra quem habita sunt, & dato eis termino ad reprobandum indicia: & termino elapso, & reprobatione nō facta: dicti malefactores: per litteras curiæ generalis: vel alio legitimo modo citentur, quod veniant personaliter coram iudice statuendo in termino iudicis arbitrio, pro eo quod legitima indicia sunt habita contra ipsos. In quo quidem termino si non comparuerint, dictus Iudex habita contumacia ipsorum delinquentium, pro plena probatione possit procedere ad condēnationem: cōtra ipsos delinquentes, tanquam contra cōfessos & conuictos, nō obstante quod se a dicto maleficio, coram dicto iudice excusauerint, & quod fideiussores dati tempore excusationis ipsorum teneantur ad solutionem condemnationis prædictæ, & ad executionem dictæ cōdemnationis procedi valeat contra ipsos.

¶ De condēnationibus in causis criminalibus. Rub. XIII.

SEntentiæ in criminalibus contra cōtumaces, & bānitos post decursum termini num, bāni fieri possint absque aliqua citatione ad sententiam audiēdam, aut aliū actum. ¶ In non cōtumacibus vero sufficiat partes citari ad audiendam sentētiam, etiam si citatio non contineat, quod sit peremptoria, & semper terminus talis citationis, pro peremptorio habeatur. Insuper cum contingat (vt experientia manifestat) quod propter mutationem Notariorum & officialium: & eorum negligentiā in non custodiendo acta, & propter mutationem curiæ per diuersa loca, & quandoque propter malitiam condēnatorum, & propter alias varias causas processus pendentes dilacerantur, vel aliter destruuntur, ita quod haberi, reperiri: vel legi nō possunt & inde camera Romanæ Ecclesiæ dāna maxima sortitur, & propterea multi delinquentes efficiuntur impunes. ¶ Statuimus & ordinamus, quod quotiescunque sententia criminalis reperitur in camera Romanæ Ecclesiæ: seu Thesaurarii eiusdē inter alias sententias: siue sit condemnatoria, siue absolutoria faciens mentionem de processibus: qui præcesserint eam, & a tali sententia non esset appellatum: reclamatū: vel cōtra eam de nullitate actum, infra annum, a tempore quo lata fuerit, quod abinde in posterum elapso āno præsumatur pro tali sententia, & fingatur eam præcessisse totus processus: de quo in ea sit mētio, & talem processum legitimum extitisse, sicut in ipsa sententia recitatur. Et eo prætextu, quod processus non reperitur vel haberi, aut legi non potest, non ualeat talis sentētia annullari, uel nulla declarari. Vel prætextu posterioris appellatiōis aut querelæ retractari, uel aliqualiter impugnari, uel infringi, nec possit eius executio aliquo modo impediri. In præteritis aūt sententiis etiā prædicta omnia volumus sibi locū vendicare. Volumus ēt & ordinamus, quod in omnibus casibus supradictis si condemnatus velit appellare uel de nullitate agere post elapsum dictum annum in casibus: in quibus alias sibi liceret de iure per prædicta nō tollatur sibi ius appellationis, & nullitatis & ostēdendi aliis modis, quam per prædictos defectus processuum suam inocentiam.

¶ De mitigatione pœnarum propter cōfessionē, pacē, & solutionē infra .xv. dies. R. XIIII.

QVia legislatores, ac etiam iudicantes potius ad demoliendam pœnā quā exasperādā præsertim vbi pietas, humilitas, vel necessitas illud suadet & doceat inclinari. Præsenti constitutione sancimus quod quotienscunque pro maleficio contra aliquem proceditur in curia generali alicuius prouinciæ ecclesiæ, vel præsidali super aliquo crimine, criminaliter ex quo pœna esset pecuniaria imponenda, siue pœna

siue pœna sit per constitutiones limitata, siue arbitrio Rectoris vel iudicis imponẽda reus contra quem proceditur compareat. Et in prima excusatione, siue responsione ad accusationem: denunciationem: vel inquisitionem sponte confiteaẽ delictum & cum aduersario, cui iniuriam in persona vel rebus intulit: pacẽ habuerit & eam ostenderit in iudicio per publicum instrumẽtum ante sentẽtiam, & pœnã soluerit cameræ infra quindecim dies post condẽnationem, & nimia paupertate euidenter laborare appareat. Tunc his quatuor concurrẽtibus soluta quarta parte pœnæ, quæ pro illo delicto imponi deberet a cæteris pœnæ partibus absoluaẽ, & processus ac sententia cancelletur. Si vero (vt pdicitur) confessus fuerit, & cætera pdicta non cõcurrerint, tunc quarta pars pœnæ prædictæ sibi effectualiter minuatur. Et si cum confessione habuerit solam pacem, vel solam solutionem infra terminũ, vel nimiam paupertatẽ, pœnæ pdictæ medietas minuatur. Si aũt confessus non fuerit, nec alia beneficia habuerit, sed infra dcm̃ terminum quindecim dieꝝ pœnã soluerit quarta pars pœnæ sibi de gratia minuatur. Si vero nõ fuerit confessus, sed conuictus (vt pdicitur) nec infra quindecim dies pœnam soluerit ex pace tantũ vel nimia tantum paupertate sexte partis pœnæ fiat remissio pro ambabus simul, videlicet, pace & graui paupertate quarte partis fiat remissio. Si vero cum solutione infra dcm̃ terminum pacem vel grauẽ paupertatẽ habuerit tertia pars pœnæ minuaẽ eidẽ. Et si cum solutione infra terminum pacem & paupertatem pdictam habuerit medietatis pœnæ indulgẽtiam prosequatur. Et quia a volẽtibus bñdictionẽ ipsam nõ immerito, plongatur. Statuimus ꝙ qui (vt pdicitur) cõfessus nõ fuerit: sed negauerit & postea conuictus fuerit in quarto pluri pœna condẽnetur, & qui condẽnatus non soluerit infra mensem, quartum plus pœnæ in condemnatione contente soluere teneatur & ab eo condẽnato in quartũ plus & condẽnatio penitus exigatur.

¶ De augmentatione pœnarum & ex certis causis. Rub. XV.

Egidius Eps Sabinensis apostolicæ sedis legatus: & Dñi nostri Papæ Vicarius. ¶ Diligentibus oculis caute circũscriptionis prouida iura pensarunt personas loca, & tempora, & circunstantias alia delicta redigi grauiora, vt sicut nec durius oportet statui, ita nec remissius in grauiter excedentibus statuatur. ¶ Si quis igitur iudicem vel Notarium alicuius curiæ generalis Rectoris alicuius prouinciæ offenderit in personam, vel ad id fuerit auxiliator ipsis sedẽtibus in loco tribunali pro iure reddendo, vel alibi in opportuno exercitio sui officii, dum aliquem actum iurisditionalem pro officio exercuerit in quadruplum cõdemnetur cuius, quod si priuatam personam offenderit puniatur, Sin autem cõmissa fuerit contra eos: aliquo tempore officii, vel sindicatus, vel recessus. Excedentes taliter in triplum non quadruplum puniantur. Et eadem pœna triplicata puniatur offendens aduocatum, & procuratorem fisci, vel aliquem de collegio aduocatorum: & procuratorũ curiæ generalis. Si quis autem offenderit in rebus, vel personis ambasciatores accedentes ad legatum vel rectorẽ puinciæ in accessu, mora & reditu pœna triplicata similiter puniatur, nisi offensio facta fuerit in pñtia Dñi Legati vel Rectoris, quo casu tam præsumptuosa pernitiosi exẽpli audacia, dicti Rectoris: seu iudicis maleficiorũ arbitrio, considerata qualitate personarum offendentium & offensarum qualitate: & quãtitate atꝗ causa offense, aliisꝗ circũstantiis acrius puniatur. Si quis offenderit venientes, & stantes in exercitu vel parlamento mãdato legati: vel rectoris, vel in eoꝝ recessu puniatur in triplũ pœnæ pecuniarie, quæ pro tali offensa si facta eẽt in alium: deberetur. Volumus etiã ꝙ pœnæ oẽs pecuniarie per cõstitutionem ordinate pro quibuscũꝗ excessibus: si cõtingat ipsos excessus cõmitti, corã quocũꝗ officiali iurisditionem contẽtiosam habentem: dum iura reddit, aut in pallatio habitationis ipsius, aut in parlamento, vel generali consilio: vel contra existentes ad funus alicuius mortui, vel si cõmitteretur noctis tẽpore, vel tempore incendii exorti in terra, vbi illud fieret: vel naufragio: vel in foro publico vel platea, seu in diui/

nis, vel in Ecclesia, vel in cimiterio contiguo, vel in prædicatione: vel fieret pro vindicta in aliquem de cõsanguinitate illius a quo ipse offendens prius fuisset offensus: & talis vindicta fieret primo offensore viuente, aut si die natiuitatis domini, festo annunciationis Sanctæ Mariæ, in dominica palmarum, ebdomada sancta, in festo resurrectionis dominicæ, pentecosten: & festo assumptionis beatæ Mariæ, pœnæ in quolibet prædictorum casuum duplicentur. Et si pro maleficio siue per iniuriam rumpatur pax singularium personarum in quadruplum puniatur. Et qui cum balistis lãceis manariis spedis vel cum pauisibus & similibus armis deliquerit in terris maioribus triplicentur pœnæ & in aliis duplicentur.

¶ De bannitis & condemnatis pro maleficio. Rub. XVI.

BOnæ memoriæ Dñs Bertrandus Epũs Sabinensis: dum erat Archiepũs Ebredinensis & reformator constitutionem edidit in hac forma. ¶ Item cum a fidelitate & debita obedientia exorbitare non modicum videatur, ꝙ in terris ecclesie: aut apud ipsius subditos illæ receptentur personæ & residere priuate vel publice præmittantur, qui exigentibus eorũdem meritis sunt per ecclesiam romanã, & eius officiales iuxta iura, seu constitutiones prouinciæ ex banniti. Nos a subditis Romanæ Ecclesiæ omnem inobedientie & erroris suspitionem remoueri volentes: & malefactores, qui diu sine receptationibus crassari non possunt in iudicio, & iustitia persequi debite cupiẽtes. Eadem auctoritate statuimus & ordinamus: ꝙ nulla vniuersitas, seu cõmunitas Ciuitatis Castri, vel alicuius alterius terræ, seu aliqua alia singularis persona cuiuscunq; conditionis existat aliquam personam per rectorem Marchiæ, seu alios officiales Romanæ Ecclesiæ exbãnitam recipiat, defendat, teneat, seu receptet. Alioquin tenentes, defendentes, seu receptantes post requisitionem vel inhibitionem maioris curiæ, super hoc factam vel alias scienter huiusmodi exbãnitos: singulares personæ vltra excõmunicationis sententiam quam ipso facto incurrant pœnam mille florenorum auri, Vniuersitas vero vltra interdictũ cui ipso facto subiaceat pœnam quinquemillia florenorum auri se nouerit incurrisse. Pœnis nihilominus aliis in constitutionibus prouinciæ, super hoc inflictis, in suo robore permansuris. Item in pœnam & confusionem exbãnitorum & condemnatoꝝ pro maleficiis Romanæ Ecclesiæ: & suorum officialium a diuersis retro ecclesiæ officialibus diuisim æditas inuenimus uarias & diuersas constitutiones, quas quia in aliquibus contrarias in suis dispositionibus & prolixas cum inutilibus & superfluis verbis & minus ordinatas inuenimus, resecatis superfluis inutilibus & contrariis ordinate in unam pñtem constitutionem duximus reducendam. Statuentes ꝙ Thesaurarius cuiuslibet prouinciæ teneatur expensis cameræ in omnibus & singulis Ciuitatibus & terris prouinciæ, in qua est Thesaurarius ecclesiæ, mittere & assignari facere singulis tribus mensibus nomina & pronomina, & cognomina bãnitorum & condemnatorum pro maleficiis curiæ generalis Rectoris ipsius prouinciæ, unde sunt cum substantia delictorum, pro quibus exbãniti sunt & condemnati & pœnis. Ipse quoq; cõmunitates teneantur singulis tribus mensibus in eorum parlamentis: generalibus consiliis prædicta nomina, pronomina & delicta publice legi facere & diuulgare, vel facere bãniri & diuulgari per preconem in publicis locis & consuetis pœna & bãno cuilibet cõmunitati trecentoꝝ floreñ. auri, pro qualibet & qualibet vice qua contrafecerint, vel prædicta obseruare neglexerint iminente. Et nihilominus omnes & singuli de cõmunitate illa & degentes, in loco dictæ communitatis elapso dicto termino trium mensium a die dictæ missionis & assignationis (vt pdicitur) factæ scire fingantur dicta nomina: pronomina, delicta, condemnationes, & banna condemnatorum, exbannitorum, de terra sua & districtu ipsius missa & assignata (vt pdicitur) & deinde nulla possit ignorantia excusari. Et ex inde in posterũ nullus publice, vel occulte audeat talem exbannitum uel condemnatum receptare nec eidem præstare auxilium, consilium, uel fauorem. Et qui contrafecerit si fuerit

vniuersitas

vniuersitas, siue cõitas, potestas, aut alius officialis, & talis cõdemnatus sit exbānitus
ad mortem, in trecentis floreñ. auri. Si ad perditionem alicuius membri: in ducētis
florenis auri. Si in pecunia similis quantitatis ad quā talis exbānitus cõdēnatus extiꝛ
terit, pœna oĩmode puniatur. Si vero cõtrafaciens fuerit alia singularis persona ꝓ ex
bannito in persona vel in membro: in. xxv. florenis auri. Si in pecunia, in. x. floreꝛ
nis auri puniatur. ¶ Statuimus etiam ꝙ dicti officiales & cõitates terrarum studeant di
ctos exbānitos & ꝯdemnatos in eorum terris, ciuitatibus, siue castris publice cõuersanꝛ
tes ad requisitionē rectoris vel iudicis capere, & curiæ dicti rectoris efficaciter pñtaꝛ
re. Alioquin contrafacientes teneantur in dictis pœnis pro exbānito in persona vel
membro. Et si in pecunia vsq; ad eandem pœnam qua exbānitus tenebatur. Et nulꝛ
lus in suis fortilitiis siue domibus tales exbānitos & condemnatos audeat cõtra offiꝛ
ciales ecclesiæ, seu ne capiantur ab eis, defensare vel occultare: sed ipsam domum
vel fortilitium cuicunq; officiali ecclesiæ volenti talem capere, ad eius requisitionē
aperire, pandendi & rimandi facultatem facere: & ad exbānitos ipos & condemna
tos capiendos præbere auxiliū, consilium, & fauorem iuxta ipsius posse, ꝓut ab ipo
officiali requisitus fuerit. Et q contrafecerit, eandē pœnam incurrat, & oĩa sua bona
cameræ Ro. eccle. confiscentur. Et vt quilibet ꝯtra bannitos & cõdemnatos ad ma
teriam habeat iustitiam & executionem ipsius quasi in hac parte ministrari iuuare.
Statuimus ꝙ cuilibet etiam si alias bānitus & condēnatus extiterit, liceat dictos exbā
nitos & condemnatos ad mortem vel membrorum perditionē, vel in pœnā pecunia
riam vltra quinquaginta florenos auri impune offendere in persona & rebus quaꝛ
cunq; offensione citra mortem & mēbri amputationem, destructionē, siue debilita
tionem. Et de tali offensa facta ex permissione huius constitutionis ꝓcedi nõ possit
per accusationem, denunciationem, vel inquisitionem. Et ne crescente talium ban
nitorum & cõdemnatorum perfidia, crescat modus & cura exterminationis eorū maꝛ
gis sollicite procurandæ. Statuimus ꝙ si ipsi post eorum condemnationes cõtumaces
& indurati per sex menses persisterēt ex tunc cum spe manifesti p̃mii: liceat cuilibet
ipsos & quemlibet ipsorum capere, & rectori seu eius maleficiorum iudici pñtare, qua ca
ptione & pñtatione facta, si capiens & pñtans bannitus & condēnatus non fuerit, &
pñtatus pecuniariter condemnatus sit tertiam partem eius, quod inde camera con
sequetur, dictus capiens & pñtans a Thesaurario habeat cū effectu, dū tñ nulla fraus
interueniat capientis. Et si capiens & pñtans fuerit bannitus & ꝯdemnatus ꝓ simili
vel minori crimine ꝗ captus & pñtatus hmõi, ipse capiēs & pñtans sit eo ipso a suo
bāno & ꝯdēnatiõe absolutus & liberatus, & gratis debeat cācellari: dūmodo captus
non sit minoris status & ꝯditionis ꝗ capiens. Si vero capiens & pñtans eēt minoris
status aut dignitatis ꝗ captus, vel esset pro maiori crimine bannitus & condēnatus
ꝗ captus: tūc suum bānum & cõdemnatio non cassetur seu liberetur ab eis: sed ꝯsequa
tur alia pecuniaria p̃mia s̃m qualitatem banni & ꝯdemnatiõis capti & pñtati. Et vt
bannitis & ꝯdemnatis pro maleficio oĩs cõuersatio & secure persistendi in sua perfi
dia auferatur, cassamus, tollimus: & reuocamus omnes & singulas securitates: fidanꝛ
tias, & licentias eis per officiales concessas quoscunq;. Et districtius inhibemus ne de
cætero aliqua fidantia, licentia: vel securitas eis, vel alicui eorum ꝯcedatur. Saluo ꝙ si
aliquis exbannitus vel condemnatus fuerit de nouo maleficio accusatus, denunciaꝛ
tus vel inq̃situs de crimine pro quo pœna corporalis deberet imponi, ꝙ eo casu detur
licentia sibi & securitas de tali priori condemnatione vel banno vno vel pluribus,
quotcunq; & eo comparēte detineatur pro eo ꝙ comparuerit. Et si cõtingat eū abꝛ
solui libere facultatem habeat recedendi, nec pro antecedentibus bānis seu cõdemꝛ
nationibus: aut maleficiis possit molestari vel ꝓcedi. Si vero accusaretur, denunciaꝛ
retur vel inquireretur de alio maleficio de quo nõ esset corporalis vel membri pœꝛ
na imponenda: tunc ad se defendendū & excusandum per procuratorem admittatur
eius exbānitione vel condemnatione non obstante. Et cuilibet ꝓcuratori vel aduoꝛ
cato dictis casibus sit licitum ꝓcurare & aduocare, & cuilibet fideiubere pro eo. Insu
per tenorem pñtis constitutionis prohibemus expresse, ne aliquis cuiuscunq; cõdiꝛ

tionis aut status existat: audeat, vel præsumat occupare, accipere: defendere: vel celare aliquid de bonis dictorum bannitorum & condemnatorum. Et qui contrafecerit quadruplum eius quod celauerit, cameræ soluere teneatur.

¶ De pœna elligentium vel assumẽtium aliquem Imperatorẽ: Regẽ, Principẽ: vel Potestatem in terris ecclesiæ. Rubrica. XVII.

DE profundo diuinæ dispositionis consilio. Noscitur pro statu fidei & fideliũ ordinatum, q̄ sacrosancta Ro. ecclesia in ꝯgregatione ac pastura ipsoꝝ fidelium, tempora ibus nõ careret auxiliis. Quin potius adiumẽta fidelibus semper ꝯfitetur incrementis. Et exinde nõ absq; miraculis fulgentibus extitit subsecutũ, q̄ per monarchias mundi temporaliũ principes illuminatos splendore fidei a superna clementia eo deuentum extitit, vt nõ solũ in vrbe vtriusq; potestatis monarchiã esse apud Romanos Pont. cẽseret, sed ẽt plurimaꝝ aliaꝝ ꝓuinciaꝝ & terraꝝ Italiæ, & maxime prouinciæ patrimõii Beati Petri in tuscia cum ciuitatibus beatæ mariæ & interamne, & comitatus Sabinensis prouinciæ campaniæ, & ꝓuinciæ maritimæ, Prouinciæ ducatus Spoletani. Prouinciæ marchiæ Anchõitanæ, cum Massatrabaria: Ciuitatis Vrbini: & comitatus quõdam ipsius. Et terris sanctæ Agatæ. Et prouinciæ Romandiolæ regimen, & dñium plenũ inueniatur apud eandem ecclesiam, & Romanos Pont. ꝯstitutũ. Quod cupiẽtes inecõcussum perpetuis tpibus obseruari, & nullis infructuosis ꝓcellis, aut supboꝝ vẽtoꝝ turbinibus agitari hac ꝯstitutione (deo propitio) in perpetuum valitura. Statuimus vt in dictis ꝓuinciis aut in terris ecclesiæ vel eaꝝ aliqua nullo vnq̄ tpe aliquis Imperator: Rex: Princeps: Marchio: Dux: Comes: aut Baro: vel ipsoꝝ, aut alicuius ipsoꝝ frater: filius: vel nepos: vel quiuis alius nobilis, notabilis, potens, vel vniuersitas ciuitatis, castri, seu villæ per se vel aliam personam submittendo qũolibet in Rectorem, potestatem, capitaneum, defensorem, cõseruatorem, custodem, vel officialem cuiuscunq; nominis, aut tituli vel dominii nomine, elligatur, seu assumatur: vel electus aut assumptus retineatur absq; sedis Apostolice licentia speciali concessa, aut per ipsius sedis litteras concessionem licentiæ huiusmodi spẽaliter exprimẽtes. Q d si secus factum fuerit nominatiõem: electiõem, & assumptionem huiusmodi decernimus esse nullas, & non solũ nominatores electoꝝ & assumptoꝝ, verũetiam noĩati: electi: & assumpti: si hmõi nominationi & electioni cõsenserint, aut se de ipsis quomodolibet intromiserit intendentes & obedientes eisdem: & ad hoc dantes ipsis nominatoribus, electoribus, vel assumptoribus, aut noiatis: electis: vel assumptis auxilium, consiliũ, vel fauorem, publice vel occulte, cuiuscunq; dignitatis, ꝓeminẽtiæ, ꝯditionis, aut status extiterit, & etiã Priores: Antiani, & Cõsiliarii qui ꝓdicta consenserint: vel pñtes fuerint & non cõtradixerint, ac ꝓ posse non restiterint, eo ipso excõis sñiam incurrant. Et nihilominus cõtrafacientes in prædictis: vel aliquo ꝓdictoꝝ, priuamus in perpetuũ oĩbus feudis priuilegiis, libertatibus, & immunitatibus: gratiis: & honoribus quæ a prædicta vel aliis tenent ecclesiis: ita q̄ illi, ad quos eorum collatio, concessio, seu dispositio pertinet resumendi ea retinendi seu conferendi aliis: aut de ipsis etiam disponendi, pro ut ad eos pertinet, liberam habeant potestatem, & eorum contrafacientiũ bona alia cameræ Romanæ ecclesiæ confiscamus. Cõmunitates contrafacientes: in duobus millibus florenis auri. Singulares vero personæ, in trecentis florenis auri penitus puniantur. Præcepta quoq;, mandata, ordinationes, & statuta, quæ sic nominati: electi: aut assumpti fecerint, vel cum eorum auctoritate facta fuerint, & sentẽtias omnes quas tulerint, & contractus quos prætextu officii fecerint, nulla & irrita nunciamus. Iudices vero & tabelliones, qui super his: aut eorm aliquibus contra præsentis constitutionis edictum patrocinari vel instrumenta conficere: forte præsumpserint, iudicatus & tabellionatus officiis decernimus esse priuatos, non obstantibus ad prædicta, vel aliquod prædictorum aliquibus statutis, constitutionibus, ordinamentis, aut cõsuetudinibus quibuscunq;.

¶ De pœna

¶De pœna occupantium, vel occupatam tenentiũ per tyrannidem aliquam terrã ecclesiæ: vel in ea vsurpantium iurisditionem: & elligentium in eis, ac ellectorũ contra formam constitutionum. Rubrica. XVIII.

OFficii nostri cura nos excitat, vt subditoꝝ remediis & defensioni eoꝝ ac iurium & iurisditionum Ro. ecclesiæ sollicite intendamus. Statuimus itaqꝫ ꝙ nullus cuiuscũqꝫ status & ꝯdõnis existat, ciuitates, castra, & terras ecclesiæ ꝑ violentiã, ꝓditionem, furtũ, seu quocunqꝫ alio modo inuitis: vel volentibus ipsius terræ incolis vel habitatoribus, aut aliqua parte ipsoꝝ per tyrannidẽ occupare: vel occupata tenere, aut ad sic occupandum vel tenendum præstare auxilium, ꝯsilium vel fauorẽ, aut inde expellere aliq̃ partẽ, seu aliquos hoĩes. Nec ẽt audeat in aliqua di ctarum terraꝝ dñium, iurisditionẽ, aut ꝑeminentiam, aut tyrãnidem assumere, aut ꝙ ꝓdicta: vel aliquod ꝓdictoꝝ fiant, mandare: tractare, operam dare, ꝓstare auxiliũ: ꝯsiliũ, vel fauorẽ. Et terras, & loca sic occupata, qlibet occupans vel occupata detinens restituere: & libere dimittere infra vnum mẽsem rectori ꝓuinciæ ꝓ ecclesia teneatur, ꝙ si secus a quoquã fuerit attẽptatum, contrafacientes vt reos maiestatis & rebellionis decernimus puniendos, necnõ pœnas cõtra reos maiestatis & rebelliõis a iure statutas ipso iure & facto decernimus incurrisse. Ipsi ẽt & eoꝝ posteri in perpetuũ in terris ecclesiæ ad nullum officiũ & beneficium admittanť: sed potius sint ipso iure exclusi. Sint ẽt intestabiles & ꝓcessus, & gesta per eos, & ꝯtractus quicũqꝫ in initi cũ eisdẽ, & ꝑ eos in ipsoꝝ cõmodũ ipso iure sint nulli. Priuilegiis feudis & beneficiis quæ obtinere a Ro. ecclesia dignoscuntur: sint ipso iure priuati. Ipsosqꝫ omnes & singulos pœnas contentas in ꝯstõne papali incipiente. Dieꝝ crescentiũ malitia, incurrere volumus ipso facto, easdem pœnas oẽs: & singulas cõitates & terras, quas sic occupatas detinent: decernimus incurrisse ipso facto. Adiicientes in detestationẽ talis criminis scelerati, ꝙ ipsi, ipsorumqꝫ bona, & hoĩes de terris ꝓfatis possint vt hostes Ro. ecclesiæ, & imperii Romani libere & impune offendi vel capi & capientiũ serui efficiantur, quos quilibet capiens valeat venũdare. Qui aũt sint tales, de qbus supra describitur: delinquẽtes: ꝓbare sufficiat per. x. testes idoneos deponẽtes de fama: etiam sine cã scientiæ, vel ꝙ tales cõiter reputentur. Et de ꝓdictis oĩbus & singulis iudex maleficioꝝ possit & debeat inquirere ex mero officio ad denũciationem cuiuscunqꝫ personæ. Et nihilominus ipse iudex maleficioꝝ singulis sex mensibus teneatur dictam ꝯstitutionem per suas litteras notificare oĩbus cõitatibus terraꝝ & locorũ, & officialibus eorundem, & eisdem mandare sub dictis pœnis, ꝙ dictam ꝯstõnem legi faciant, & vulgarizari in publico parlamento, vel saltem in consilio generali. Pñti quoqꝫ ꝯstõne præcipimus omnibus & singulis ciuitatibus, cõmunantiis: & singularibus & spãlibus personis sub debito fidelitatis, quo Romanæ ecceclesiæ tenentur, ꝙ nulla ciuitas, cõmunãtia, vel singularis persona audeat recipere aliq̃ ciuitatẽ, castrũ: vel villam in sua defensione, cura, ꝓtectione, seu recomendatione, seu alio mõ quocũqꝫ colore quesito sub sua iurisditione vel aliq̃ defensiõe, seu alia ꝯfederatione, nec aliquã obligationem: vel ꝓmissionem, vel confederationem: cum eis faciat vel cõtrahat sine rectoris prouinciæ licentia speciali: nos. n. omnes subiectiões, obligationes, & ꝓmissiones huiusmodi quascunqꝫ: & sub quocũqꝫ colore vel nomine olim factas, seu in posterum fierent: vel præstari contigerit: cassamus: irritamus, dissoluimus, & cassa: irrita: & dissoluta nunciamus, & ad eoꝝ obseruantiã decernimus quoslibet non teneri nec obligari. Cõitates vero quæ in posterũ contra istam cõstitutionem & ꝯtenta in ea fecerint vel fieri fecerint: vel in talibus præstiterint auxilium, cõsilium, vel fauorem, in decem millibus floreñ. auri condemnamus. Alias vero personas spãles: in quingentis floreñ. auri condemnamus, & sint & esse intelligant priuati omni iurisditione, priuilegio, beneficio, libertate, & imunitate quam obtinere noscuntur a Ro. ecclesia, & a nobis, & a nostris ꝓcessoribus, & quibuscunqꝫ legatis, & officialibus ecc. Ptãs vero, rector: cõsiliarii, & officiales, qui in his delinquẽtes fuerint: suis officiis sint ipso iure priuati. Et salaria eis debita siue ꝓmissa occasiõe sui

officii,nullo modo soluantur eis,sed cameræ Ro. ec. sint confiscata ipso facto: & p camerarium ipsius terræ retineantur,& thesaurario soluantur. Nullus aūt iudex vel Notarius prædictis interesse præsumat,nec instrumentū publicū vel aliam scripturā de pdictis vel aliquo pdictorū scribat:dicte,seu dictari faciat sub pœna pstiti sacramē ti & priuationis notariatus seu officii & suæ dignitatis. Et potestas, iudex, seu quiuis officialis,cuius tempore actum fuerit aliquod de pdictis in aliqua terrarū ecclesiæ ad nullum officium vllo tpe admittatur. Et nihilominus cōitates,terras, seu vniuersitates,ciuitates,quæ contra pdicta,vel aliquod pdictorū fecerint ecclesiastico interdicto. Officiales vero & spāles personas sniæ excōis,quas pœnas eo ipso incurrant, decernimus subiacere. Et oībus priuilegiis,indulgentiis,honoribus,iurisditionibus,libertatibus,& īmunitatibus,quæ a Ro.ec. vel aliunde obtinere noscuntur, sint eo ipso priuati. Item iurisditionem Ro. ecclesiæ seruare cupientes sancimus q nullus Potestas,capitaneus:iudex,vicarius,vel quiuis officialis alicuius ciuitatis,cōmunantiæ castri,vniuersitatis,vel villæ procedat,cognoscat,seu condemnet aliquē ad mortē vel membri mutilationem,vel ad aliam pœnam personalē occasione alicuius maleficii:vel excessus,qui diceretur per ipsum cōmissus,de quo ipsa ciuitas, cōmunantia,castrum,vniuersitas,vel villa, non haberet priuilegium ab ecclesia Romana pcedendi:cognoscendi & condemnandi, nec iurisditionē Ro. ecclesiæ aliquo mō ingenio colore quæsito vsurpet,vel vsurpare faciat. Contrafacientes vero vel fieri facientes: vel mandantes. Si ciuitas,cōmunantia:castrū,vniuersitas, vel villa ecclesiastico īterdicto. Si singularis psona excōis sniæ ipso facto volumus subiacere. Et nihilominus oībus priuilegiis,digni tatibus:honoribus:iurisditionibus,& officiis:bñficiis,libertatibus,oneribus,& imunitatibus,quæ a Romana ecclesia,vel aliunde habeant,vel habere noscuntur,priuentur. Et tales processus & sniæ nullius sint valoris vel efficaciæ. Sed ex nūc cassamus & irritamus:& de libris tolli & cassari mādamus. Insuper si qua terra vel cōitas cui nō licet,vel est phibitum elligere vel assumere, fecerit aut ellegerit per se vel alium ptātem,aut rectorem:aut capitaneum, iudicē, seu vicarium,vel notarium,vel alium officialem quocūq; noīe censeatur,aut habēs ius elligendi:ellegerit personam phibitam per constitutiones nostras,vel per rectorē puinciæ. Ipsam ellectionē,noīationem,vel assumptionem cassamus & irritamus, & cassas & irritas nunciamus. Cōmunitasq; quæ contrafecerit vel fieri fecerit:in trecētis florenis auri puniatur. Eos vero sic ellectos vel assumptos talibus regiminibus regendis,si se ingesserint,centū floreñ. auri pœnæ decernimus subiacere. Et nihilominus offm ipsum dimittere teneanť,& pcessus facti p eos sint nulli & irriti ipso iure.

¶ De rebellibus & inimicis ecclesiæ,& præbentibus eisdem auxilium:cōsilium,vel fauorem. Rubrica. XIX.

COmperimus bonæ memoriæ dñm Bertrandum epm Sabiñ. dum reformatoris officio in terris pfatis ecc. fungebať,vt rebellibus Sanctæ matris ecclesiæ & eiusdem officialibus aufereret occasio seruiendi,& i obdurata malitia persistendi prouide statuisse,q qñcunq contingerit aliq cōitatē seu vniuersitatem ciuitatis,castri,vel terræ aduersus ecclesiam,seu officiales eiusdem qñolibet rebellari. Et ppterea ecclesia seu officiales ipsius aduersus vniuersitates hmōi in rebellionis spiritu permanentes spiritualiter vel temporaliter per exercitum, vel aliter duxerit procedendum. Nulla alia vniuersitas vel singularis persona talibus rebellibus publice vel occulte,directe vel indirecte aliquod præbeat auxilium,præsidium,vel fauorem,decernens transgressores hmōi suæ constitutionis. Si vniuersitas foret subiacere ecclesiastico interdicto,& pœnis trium millium floreñ. auri & iure elligendi potestatem & oībus priuilegiis:imunitatibus,& libertatibus quæ a Roma. ecclesia seu aliis ecclesiis obtinent esse eo ipso priuatas. Si vero singulares forent personæ, eas excōis sniam & pœnæ infamiæ,& mille floreñ. auri & perditionis priuilegiorū, immunitatum,& libertatum:quas a pfatis ecclesiis obtinerent, incurrere voluit ipso facto.

facto. Quam constitutionem vtilem reputãtes. Decernimus eam inuiolabiliter obseruari. Extendẽtes eãdem ad illos, qui cõitatibus: barõibus, nobilibus: rebellibus, & aliis quibuscũq; personis rebellibus: præbuerint auxilium, præsidium, vel fauorem. Et etiam qui ad eos, qui in ipsis cõitatibus, vniuersitatibus, aut terris rebellibus, siue ab aliis quibuscũq; rebellibus assumerent, vel assumptum retinerent officium aliquod potestariæ: capitaniæ, custodiæ notariatus, vel cuiuscunq; alterius generis, vel ipsis rebellibus, aut alicui ipsorum huiusmodi officia concesserint, vel concedi consenserint, vt tales oĩbus pœnis subiaceant antedictis. Et salario pro tali officio promisso constituto, seu cõsueto careant, quod salarium cameræ Ro. Ecclesiæ applicet, & ellectio, vel assumptio sit nulla, & quicquid fieret per ellectum, vel assumptum hmõi prætextu, talis officii non valeat ipso iure. Et ne calũniosa malitia, seu pernitiosa subtilitas quorundam subiectorum causam adinuenire possit, super nominibus rebellium & inimicorum ecclesiæ: & præbentium eisdem auxilium, consilium vel fauorem. Quid hæc nomina ĩportet, declaramus illos rebelles intelligi: & inimicos ecclesiæ qui pro talibus fuerint ab ecclesia, seu eius officialibus condemnati, aut publice declarati, & illos contra quos ecclesia, vel sui officiales indicerẽt, seu fieri facerẽt exercitus, vel caualcatas: seu guerras hostiliter. Et illos qui contra ecclesiam, vel eius officiales, & terras ecclesiæ guerras mouerint, seu fecerint, aut talia faciẽtibus præbuerint adiutorium, vel fauorem. Auxiliatores autem: consiliatores, & fautores, rebellium: & inimicorum ecclesiæ: eiusq; officialium declaramus illos debere intelligi, qui ipsis rebellibus, siue inimicis præberent gentem aliquam, æquestrem, siue pedestrem, aut homines aliquos ad guerram, siue defensionem, aut custodiam, aut ipsos rebelles associarent in prædictis, aut assumentes ab eis: vel assumptum, aut initiatum, etiam ante rebellionem tenentes, vel exercentes aliquod officium, aut ipsis rebellibus concedentes aliquod officium, uel in concesso, siue initiato, etiam ante rebellionem retinentes, aut mittentes, portantes, præbentes, vel præberi facientes, rebellibus: arma, victualia, vel mercationes: uel res aliquas: aut eisdem molentes, vel moli facientes, blada: aut eisdem præbentes securitatem: vel transitum per sua loca, aut eisdem destinantes litteras, uel nuncios, absq; speciali licentia rectoris prouinciæ: vel suorum officialium, seu capitanei guerre, pro ecclesia, aut ab eis recipiẽtes nuncium: vel litteras, quem & quas, sine aliqua tarditate eidem Rectori, aut Capitaneo præsentarent: vel facerent præsentari, aut cum ipsis rebellibus conuersarentur: vel eos associarent, vel eisdem quocũq; alio modo, cum stipendio uel sine, seruirent: uel darẽt opere, facto, uel dicto: auxilium, consilium, uel fauorem. Et qui sint tales declarationi: & interpretationi Rectoris prouinciæ, & suorum iudicum reseruamus. Insuper quia in qualitate, quantitatẽ: modo, tempore, & personis rebelliũ, & hostium, & auxiliatorum, consultorum, & fautorum prædictorum magna potest differentia euenire, & sm̃ qualitatẽ delicti pœna debeat mẽsurari. Statuimus q; Rector prouinciæ, siue ipsius iudex maleficiorum possit dictas pœnas augere, mutare: minuere, & legales: & alias pœnas addicere, aut imponere, prout inspecta qualitate delicti & personarum, siue vniuersitatum, & perseuerantiam in delictis: & aliis circunstantiis uiderit conuenire. Et q̃a rebellio auxilium, & fautoria prædicta non debẽt ab aliis delictis impunitatem, sed aggrauationem cõstare. Statuimus q; in omnibus prædictis rebellibus, inimicis, auxiliatoribus, & fautoribus, pro omnibus & singulis delictis aliis rebellione: auxilio & fautoria durantibus. Et donec ad mandata ecclesiæ cum effectu redierint cõmissæ pœnæ pecuniariæ duplicentur, & aliæ pœnæ arbitrio iudicis aggrauent. Aliis pœnis per cõstitutiones papales in dictis casibus, & quolibet ipsorum statutis in suo statu & robore duraturis.

¶ De pœna facientium guerras, & exercitus, vel caualcatas, & ad id apparatum aliquem, uel congregationem gentium. Rub. XX.

P Ro excellenti dono pacis, quod Dñs noster Iesus Christus, pro hereditate

preciosa reliquit,& per discipulos suos vniuersis annúciari constituit, studiis omni/bus sollicitis cóseruando legum latores,et præsertim Romanos Pótifices & officia/les ecclesiæ in præfatis prouinciis,tam prouide q̃ vtiliter diuersimode laborarunt. Et quia talis quietis tuitio non potest cómode fieri,nisi guerrarum motores,qui tã/q̃ lupi rapaces sciciétes facultates & sanguinem alioꝝ ab eoꝝ pernitiosis conatibus arceantur. Super hoc inuenimus multas constitutiones & varias promulgatas, iter quas illam editam per fœlicis recordationis Sũmũ Pont.Ioan. xxii. incipienté. Ad hoc dignoscitur media &c. Quam supra in primo libro harum constitutionum in/terseruimus seriose. Alias vero constitutiones per diuersos officiales, licet fideliter editas,quia tamen varias & prolixas & in partibus earum superuacuas, resecatis sup/fluis & contrariis & inutilibus in vnam constitutionem præsentem cum aliquibus declarationibus & additamétis,duximus redigendas.Ordinantes & districtius pro/hibentes:q̃ nulla gens armigera,equester vel pedester ad guerram seu p̃dationé di/spositam,nulliq; stipendiarii equestres vel pedestres seu ad stipendia morari cósueti pro guerris,audeát cum stipendio vel sine intrare p̃uincias vel terras ecclesiæ absq; sedis apostolicæ vel legati vicarii,aut rectoris prouinciæ pro ecclesia:aut eorum lo cumtenentis,cuius iurisditionis terras vel terram vellent intrare,licétia speciali,nec sine dicta licentia firma,vel p̃missiones facere de intrádo,nec de stádo ad seruitiũ ali cuius cóitatis vel alicuius potétis nobilis aut alterius singularis p̃sonæ de dictis locis: vel aliũde,dicta loca pro guerra vel p̃datione intrare vel iuadere voleñ.Nec aliq̃ có munitas vel singularis persona de dictis locis audeat aliquos stipendiarios vel gen/tem alienam,vel de prouincia congregare,vel firmare:aut tenere cum stipédio vel sine ad guerram actam,siue dispositá,etiam sub colore custodiæ terræ, aut suæ per/sonæ,nec aliquam gentem in dictas prouincias & terras ecclesiæ, aut aliqua ipsarũ ad guerram dispositam introducere,receptare,aut ei ingressum vel transitum, vel victualia præstare:aut alias quomodolibet directe vel indirecte præbere auxiliũ,có/silium:vel fauorem,nec aliquis de tali congregatione fieri audeat,vel ei congrega tioni modo aliquo interesse absq; sedis apostolicæ,vel legati,vel rectoris:aut locũ/tenentis(vt prædicitur)licentia speciali.Nec sine prædictorum licentia siue máda/to guerram siue guerras:caualcatam,prædationem,exercitum, aut guasta hostili/ter facere,aut obsidionem aliquam,aut captionem personarum vel bestiarum, aut aliarum rerum hostiliter,siue per modum guerræ facere seu fieri facere. Et qui con/tra prædicta vel aliquod prædictorum fecerit,aut fieri fecerit, aut facienti præstite/rit auxilium,consilium,vel fauorem:omnes & singulas pœnas cótentas in dicta có/stitutione Papali incurrere volumus ipso facto. Et nihilominus prædicti guerrã mo uentes,aut congregationem gentium facientes,pœnis legalibus se nouerint subia/cere:& omnibus & singulis pœnis a iure productis contra cõmittentes crimen læ/sæ maiestatis & perdulionis. Volumus etiam & districtius inhibemus:q̃ nulla cómu nitas officialis aut singularis persona ad stipendium vel gratis aut qũocunq; teneat vel sumat etiam sub custodiæ velamine vel qũocũq; stipédiarios aliquos a sua terra: siue in terra in qua eos tenuerit alienigenas siue forenses aut alios hmõi forenses ar/migeros,nisi prius illorum noĩa & cognomina rectori scriptos exhibeat:& super his ab eodem rectore licentiam obtineat specialem. Quã prohibitiõem ad familiares proprios,quos quis de suo proprio & suis expẽsis: vel pro officio licito s̃m morem consuetum & debitum absq; fraude tenuerit:decernimus non extendi. Contrafacié tes autem pœnis prædictis volumus subiacere.

¶ De represaliis non concedendis. Rubrica. XXI.

QVia ex represaliarum concessione plurima consueuerunt scádala perue/nire. Ne cuiq̃ liceat sibi ius dicere aduersus alterum. Statuimus q̃ nulla ci uitas,villa,vel terra Baro,vel comes, vel quæ quis alia p̃sona ꝯtra homi nes,loca,& res eiusdem prouinciæ,nec etiam alios quoscunq; præsumant vel attẽ/

ptent

ptent represaliarum licentiam concedere, nec aliquis audeat represaliis aliquibus vti sine Rectoris licentia spali, & vnusquisq in curia ius suum prosequatur. Nos aut tales represalias & eaꝝ concessiones decernimus non valere. Et insuper contrafaciētes vel fieri facientes vel mandantes. Si cōitas fuerit, in duobus millibus floreñ. auri. Si officialis vel singularis persona, in ducentis flo. auri effectualiter condemnetur. Et insuper is vel ii contra qué vel contra quos hmôi represaliæ sine dicta licentia factæ essent per illos qui contrafecerint, seruentur indemnes aliis pœnis ɔtra tales in iure scriptis, nihilominus in suo robore duraturis, cassantes & irritantes omnia statuta ordinamenta & reformationes consilioꝝ: atq decreta ciuitatum, castroꝝ: cōmunātiarum directe vel indirecte loquentium contra constitutionem prædictam.

¶ De pœna facientium cōfederationē, ligam, vel conuenticulā. Rubrica. XXII.

Quia conuenticulæ, confederationes, & ligæ quæ factæ sunt retroactis tēporibus absq licentia apostolicæ sedis vel rectoris prouinciæ cām præbuerūt magnorum errorum: & fuerunt fomentum guerrarū: & esse possent verisimiliter in futurum. Hac pꝰida constitutione cassamus, irritamus, & cassas & dissolutas nunciamus, omnem societatem, ligam, & fraternitatem: confederationem, capitaniam: rectoriam, iuramentum, ꝓmissiōem: & obligationem, seu cautelam, seu quocūq nomine vel colore olim factas, seu quæ in posteꝝ fierent, vel ꝑstari contigerit inter ciuitates & cōmunantias, vel inter cōmunantiam & cōmunantiā, vel de terra ad terram, vel de persona ad personas: vel inter aliquas ciuitates: & terras, cōmunantiā, & personas vicissim. Decernentes q nulla ciuitas decætero, cōmunātia: terra, vel singularis persona audeat, vel ꝑsumat: seu attemptet inire, contrahere, seu tractare: dictare, vel consentire societatē, ligam, obligationē, ɔfederationē, seu cautelam, seu aliquid aliud quod tantūdem portet cōuenticulas illicitas: vel capitaneū aliquem, seu rectorē: vel gubernatorem, seu consiliarium: seu quouis alio noie nuncupetē elligere, ordinare, cōstituere: habere, vel tenere alicuius societatis, obligationis, ligæ, & fraternitatis, confederationis: & capitaniæ, rectoriæ, seu caualcatæ: nec prædictis modo aliquo interesse: nec ellectionem, vel creationem hmôi acceptare, nec ei consentire: nec tale offm̄ exercere. Nec aliquis iudex: notarius, vel quæuis alia persona audeat vel præsumat: directe vel indirecte sub pœna priuationis notariæ dignitatis scribere, publicare, vel dictare aliquod instrumentū seu aliā quamcūq scripturā de ꝑdictis vel aliquo ꝑdictoꝝ. Cōtrafacientes vero vel fieri facientes in ꝑdictis vel aliquo ꝑdictoꝝ. Si cōitas: in mille floreñ. auri. Si comes: baro, vel miles, in trecētis. Si alia singularis persona, in ducentis flor. puniatᷣ: & eoꝝ bona cameræ Ro. ec. confiscata esse volumus ipso facto. Et nihilominus singulares ꝑsonæ quæ cōtrafecerint in aliquo ꝑdictoꝝ. Et capitanei qui dictū offm̄ attemptauerint exercere: ipso facto sniam excōis incurrant. Ciuitates vero, cōmunantiæ, castra, & terræ, seu vniuersitates quæ ɔtra ꝑdicta cōmiserint, ecclesiastico supponimus interdicto, & sint & eē intelligantᷣ contrafaciētes cōtra ꝑdicta vel aliquod ꝑdictoꝝ priuati oibus priuilegiis beneficiis: indulgētiis: iurisditionibus, libertatibus: officiis, & imunitatibus q̄ obtinerent, seu obtinere possent a Ro. ec. vel aliunde. Et supradictæ pœnæ in omnibus & per omnia, habeant locū contra illos qui ad ꝑdicta, vel aliquod prædictoꝝ faciēda vel fieri facienda dederint: seu ꝑstiterint auxilium, consilium, vel fauorem.

¶ Quod nullus assumatᷣ in capitaneum, potestatem: confalonerium, vel officialem alicuius præeminentiæ in terra propria. Rubrica. XXIII.

Bertrandus eps̄ Sabineñ. dum erat archieps̄ ebredineñ. & reformator. Item q̄a sacrilegii crimen est in terra ꝑpria aliquod offm̄ exercere. Eadem auctoritate statuimus & ordinamus, q nullus cuiuscunq ɔdōnis aut status existat in ciuitate vel in terra aliqua vnde originē trahat, vel vbi domiciliū habet, vel de cuius di/

strictu existat accipere, exercere, vel tenere valeat. Nec audeat offm ptãtis, capitanei, vexillarii, confalonerii, cõseruatoris, defensoris, vel ptectoris, seu quoduis aliud quocunq; noie nuncupatur: per quod ciues, municipes, seu districtuales alios supioritatẽ ptãtis: seu praeminẽtiae praerogatiuam posset sibi aliquem vẽdicare. Nullaq; ciuitas: vel quis alia vniuersitas, aliquem vel aliquos ad hmõi officia vel similia assumere uel elligere, vel assumptum vel assumptos vltra vnius mensis a tpe pñtium publicationis cõtinue cõputañ. spacium retinere. Si quis aũt ↄtra ↄstõnem ipam aliqd' ex praedictis officiis receperit in futuꝝ, vel iam recepta non dimiserit, realiter infra mensem a die praesentium continue numerandũ vltra penam excõis praedictam oĩbus bonis suis camerae Ro. ec. applicandis, sint ipso facto priuati, & ab omnibus legitimis actibus: honoribus: & officiis perpetuo sint exclusi. Ciuitates vero & quis aliae cõitates: quae tales ad officia pdicta: & similia elligerent vel assumerent, & iã assumptum vltra pdictum mensem duxerit retinendum vltra penam interdicti: cui ipo facto subiaceant, in penam mille floreñ. auri applicañ. fisco Romanae ecclesiae, & perditionem ellectionis, potestariae, ac omnium priuilegioꝝ & imunitatum, q̃ & quas a Romana & aliis ecclesiis obtinuerint: incidant ipso facto.

¶ De poena teneñ. simul plura officia & continuantium offm. Rubrica. XXIIII.

IDem Bertrandus eps Sabineñ. dum erat Archipr ebredinensis & reformator. ¶ Item volentes sic vniuersitatibus ciuitatum, terraꝝ: castroꝝ, & aliaꝝ terraꝝ ꝓuinciae Marchiae elligendi in terris eoꝝ potestates & rectores hñtibus ptãtem & possessionem, seu quasi elligendi, potestates & rectores hmõi ↄseruare: q͂ per hoc romanae Ecc. quae pdictis vniuersitatibus, potestates seu rectors assumendi elligẽdi cõcessit licentiã, seu permisit, iustitia non laedatur. Ac ꝓuidere volẽtes, q͂ nullus qui ad potestarias & rectorias ipsas plus libidine dominandi, & terras in potestate tyrãnica retinendi q̃ intentione iustitiam ministrandi aspirant, occasio exercendi in terris ipsis tyrãnidem auferatur. Eadem auctoritate statuimus & ordinamus: q͂ nulla vniuersitas possit aliquem elligere vel assumere potestatem, seu rectorem, aut camerarium vel deputatum ad custodiam vel guardiam: vel alium officialem, seu iam ellectum vel assumptum tenere vltra sex menses in officio duraturum. Neq; aliquis pdicta vel similia officia, vel ipsoꝝ aliquod vltra praedictum tempus audeat vel valeat recipere, seu recepta vel iam in futurum recipienda aliqualiter retinere. Finitis aũt & completis praedictis sex mensibus, nec ille qui prius ellectus seu assumptus in Potestatem seu Rectorem, vel quoduis aliquod officium fuerit, nec aliquis de terra illius, nec de domo seu genere illius vsq; ad tertium gradum per quamcunq; ellectionem de ipso vel de ipsis vno & eodem tempore, vel pluribus temporibus vel vicibus factã infra sequentem terminum, aut infra duos annos in dicta vniuersitate seu terra, vel idẽ simile officium, vel quoduis aliud nullatenus audeat per se vel alios exercere. Insuper volumus & ordinamus, q͂ nullus cuiuscũq; conditionis aut status existat in diuersis ciuitatibus, castris, seu terris ecclesiae, duas vel plures potestarias seu rectorias vel similia, vel quaeuis alia officia eodem tempore valeat exercere: nisi super praedictis ꝓrogatione vel reassumptione officii in termino & gubernatione duarum potestariarum vel plurium per nos vel per rectorem prouinciae ex causa rationabili fuerit dispensatum, q͂ si contra praesentem constitutionem elligendo potestariã vltra sex menses, vel officium prorogando, vel infra terminum iterum elligendo: aut ptãriã uel quae cũq; alia officia elligendo: recipiendo: uel cõtinuando directe uel indirecte fuerit aliqd attemptatum: ellectio, creatio, prorogatio receptio, & cõtinuatio potestariaꝝ hmõi, uel officioꝝ quorumlibet aliorum oĩ careãt roboris firmitate. Et sententiae per tales, seu eoꝝ noie latae, & processus habiti, & quaeuis alia per ipsos uel eorum auctoritate, uel mandato facta, ipso iure sint nulla, & nulli, & nullae, & tanq̃ ab incompetenti potestate, seu iudice, uel officiali temere attẽptata, nullũ p omnia sortiantur effectum. Et nihilominus uniuersitates ↄtra ↄstitutiões huiusmodi uenientes

vltra

vltra interdicti sententiam cui ipso facto subiacăet iure elligendi potestatem, vel rectorem perpetuo sint priuata. Et cōtractātes, seu reassumētes, & recipientes potestarias, seu rectorias huiusmodi sentētiam excōmunicationis eo ipso incurrāt, & ad recipiēdum dictas potestarias rectorias, seu quæuis alia officia in pdictis terris & aliis: & ad oēs actus legitimos indigni, & inhabiles reputent, & ab ipsis: & ab oibus priuilegiis, imunitatibus, & libertatibus, ac bonis & honoribus, quæ ab ecclesia romana & aliis ecclesiis obtinent: pro transgressione huiusmodi ppetuo sint priuati.

¶ De pœna impedientium officiales in eorum officio. Rub. XXV.

NOn absq; magnæ opportunitatis vtilitate iubet apostolus omnes subesse principi, tāq̄ præcellenti, & ducibus tāq̄ a deo missis legū ēt circūspecta prouisione mōstratur necessarium esse magistratus vigere per quos iura reddūtur, cōsiderās parum esse iura proferri nisi essent officiales ministri per quos defenderentur iura & executioni debitæ mādarentur. Resistere igitur vidētur legi diuinæ, & humanæ atq; sūmo pontifici, qui suorum officialium officia satagunt impedire. Volentes igitur talium pernitiosam, & periculosam temeritatis audaciam coercere. Statuimus q̄ si quis in hoc genus sceleris (quod absit) irrepserit: q̄ legatum apostolicæ sedis, aut Rectorem prouinciæ pro ecclesia in executione ipsoꝝ officii: & maxime dum parlamentum, aut sinodus congregaretur, uel celebraretur, vel audiētiam publice præberent, vel sententiam proferrent, aut iura redderent: impediret: aut impedire ausus fuerit, aut fecerit, seu operatus fuerit, ne per quascunq; ciuitates: terras: castra, loca suæ iurisditionis liberum habeant accessum, ingressum, eggressum, & transitum, etiam sub colore custodie, vel alio quocunq; velamine aliquid prædictorum facerent, tractauerint, mandauerint, vel præbuerint, auxilium, consilium, vel fauorem pœnis omnibus a iure productis cōtra reos criminis læsæ maiestatis, & perdulionis: & pœnis contentis in constitutione papali incipiente. Dierū crescente malitia ipsum decernimus subiacere. Si vero prædicta cōmiserit: cōtra iudicem vel marescallum: & eorum officium. Siquidem fuerit cōmunitas, mille marcarum argenti. Si autem comes: uel Baro, quingentarum marcarū argenti. Et si alius nobilis: vel potestas, aut quicūq; officialis, ducentaꝝ marcaꝝ argenti. Et si alia singularis psona, centum marcaꝝ argenti pœnis decernimus subiacere, q̄s pœnas si nō soluerint infra terminum, in snia per iudicem statuēdum extūc actiori pœna iudicis arbitrio puniatur. Si quis autem, bayulū, nūcium, uel executorem rectoris prouinciæ, uel suoꝝ iudicum: ne faciant citationem, vel dationem, tenute, vel captionem pignoꝝ, aut executionē, vel officium sibi cōmissum, phibuerit, vel impediuerit per se: vel alium: directe vel indirecte, aut pignus acceptū, absq; ipsius voluntate auferre p̄sumpserit, aut se opposuerit, ne libere quācūq; terram, vel loca intraret, exiret: & transiret libere, aut pdicta fieri mandauerit, aut ad ea facienda p̄stiterit: auxilium, cōsilium: vel fauorem. Si quidem cōitas, vel vniuersitas fuerit, quingentoꝝ florenoꝝ auri. Si Comes, vel Baro, trecentoꝝ florenoꝝ auri. Si alia singularis psona: quinquaginta florenoꝝ auri, pœnis decernimus subiacere. Et nihilominus quādo nūcius: bayulus: siue executor impeditus: prohibitus: seu non permissus fuerit intrare terram, vel locum in qua seu quo ambasiata sua fuerit facienda: sufficiat ipsam citationem notificasse & ambasiatam quamcunq; cōmissam per ipsum ad portam illius terræ, vel loci, vel coram ipsis custodibus, siue aliis opponētibus, siue impedientibus. Et habeatur perinde, ac si citatio, notificatio, & ambasiata quomodocūq; illis, seu de illis quibus esset facienda: totaliter facta esset: & idē per omnia sequatur effectus, quātum ad p̄iudicium illius, siue illoꝝ, contra quos siue qbus erant hmōi facienda. Et quātum ad cōmodum illoꝝ, quorum tales notificationes, citationes, executiones, siue ambasiatas interesset eē factas, uel eas fieri procurasset. Et de impedimentis, & obstaculis prædictis, et quolibet pdictoꝝ, et etiā de citatione & ambasiata ac de executionibus quibuslibet sibi cōmissis credatur & stetur re-

lationi bayuli, & nũcii, cursoris: & executoris officialis iurati generaliter, uel saltem specialiter in ambasiata prædicta. Insuper quia nõ sufficit abstinere a malo nisi fiat quod bonum est. Statuimus ꝙ omnes & singulæ cõmunitates & uniuersitates ciuitatum castrorum, & terrarum quarũlibet & officiales earum & quicũq; nobiles, & aliæ singulares personæ teneanť dictis legatis, rectoribus prouinciaꝝ, iudicibus, marescallis: bayulis: nunciis: & executoribus præstare cum debita reuerentia sine fraude ad eorum officia sibi cõmissa, auxilium, consilium, uel fauorem prout, sicut & quando per eosdem fuerint requisiti. Contrafacientes uero siue prædicta adimplere cessantes media pœna, si fuerit pecuniaria, uel integra qua tenerentur, si eoꝝ impediuissent officium. Et quia propter fraudulentias, malitias, & astutias: prædicta cõmittentium probatio exacta in prædictis, vtplurimum, haberi non potest. Statuimus ꝙ ad cõdẽnationẽ in quolibet dictorum casuum sufficiat probatio publicæ famæ, siue indicia quæ iudicanti verisimilia videbuntur. Et nihilominus vltra alias pœnas prædictas in quolibet dictorum casuum: cõmunitates, Ciuitates, & Castra, & terræ quæ contrafecerint: seu in quibus & quorum territoriis contrafactum fuerit, & ipsorum territoria & loca ecclesiastico subiicimus interdicto. Officiales & singulares personas quascunq;, cuiuscunq; status & conditionis, aut dignitatis existant etiam si pontificali: aut illustri præfulgeant dignitate: contrafacientes excommunicationis vinculo inodamus. Et de prædictis omnibus & singulis quilibet possit esse accusator & denunciator: & etiam possit mero ex officio ad denunciationem cuiuscunq; procedi. Et in tali casu nullus possit ad excusationem interuenire nec ad aliquam exceptionem: seu defensionem pro officiali, uel aliqua singulari persona nisi prius delinquens comparuerit personaliter coram iudice cognoscente de prædictis & idoneæ satis dederit: vel personaliter detẽtioni se subiecerit prout ex qualitate delicti, & pœnæ iudex viderit conuenire. Qua cõparitione personalr facta legitimas defensiões fiendas, ſm formam nr̃aꝝ cõstitutionũ nõ duximus denegãdas.

¶De pœna impedientium prosequẽtes: & volentes prosequi iura sua in Romana curia, vel curiis Rectorum prouinciaꝝ, pro ecclesia. Rub. XXVI.

QVia inuenimus quãplures iniquitatis filios iurisditioni Sanctæ mr̃is Ecclesiæ dolosis artibus insidiantes, & subtilibus machinationibus detrahẽtes, & propter hoc diuersimode multipliciter impediẽtes, ꝓsequẽtes, & volentes ꝓsequi iura sua in romana curia, vel rectorum pro ecclesia in dictis ꝓuinciis: & terris ecclesiæ: & suorum iudicum, & officialium eorum excogitatis omnibus fraudibus: & infidelibus ausibus constitutione præsenti duximus obuiandũ statuentes & destrictius inhibentes, ne aliqua cõmunitas: vniuersitas, collegium, potestas, capitaneus, vel quiuis officialis: aut alia quæcunq; ꝑsona ecclesiastica, vel mundana cuiuscunq; status conditionis uel dignitatis existat, etiam si pontificali: uel illustri præfulgeat dignitate audeat, vel præsumat aliquem prosequentem, vel prosequi volentem iura sua per modum appellationis nullitatis actionis libelli, vel petitionis querele, aut recursus cuiuslibet: aut quouis alio modo, aut ipsorum fideiussores parentes, liberos: consanguineos, affines, laboratores: inquilinos: procuratores, vel negociorum gestores aut testes capere, detinere: carcerare, pignorare: terrere, mulctare, aut contra eos: ciuiliter uel criminaliter ex ea causa, uel alia quacũq; quam semper præsumimus fictam, & in fraudem excogitatã procedere, aut ipsos processibus aliquibus implicare, aut iterdicere aliquibus aduocatis, vel procuratoribus, vel talibus prosequentibus, vel prosequi volentibus patrocinentur, vel cõsulant, vel notariis, ne instrumẽta, vel scripturas opportunas eis exhibeant, aut eis probationes, aut iura eorum subtrahere, vel destruere, aut impedire: aut eis iustitiam, vel cõmodum, vel officium aliquod publicum: vel priuatum, vel suorum bonoꝝ administrationem possessionem: uel fructuum perceptionẽ: aut moram in patria, vel terra aliqua, interdicere, denegare, vel impedire, aut statuta, vel reformationes facere,

facere, vel facta seruare, contra tales prosequētes, aut prosequi volentes, directe vel indirecte, nec ad cōpromissum aliquod, vel consilium sapientis eos cōpellere, vel inducere quoquo modo. Nec in causis: in quibus ipse cōmunitates: siue ipsarū officiales haberent cognitionem primarum: vel etiam secūdarum causarum statuere: uel prohibere, ne appelletur in quocūq; genere causarum, vel recurratur, præsertim cū ad hoc videatur cōtra dictas curias, & in fraudem iurisditionis earum, & prohibendo primam appellationē, ne possent forsan de ipsis cognoscere, pclusa videret uia etiam ad secūdam, quæ esset ad dictas curias ecclesiæ deuoluenda. Nec etiā audeāt ipsorum prosequētium, uel psequi uolentium (vt prædicitur) iura sua aduersarii expensis facere uel impedire, nec etiā ipsas alias quocunq; colore quæsito, uel non qsito dānificare: uel impedire, nec etiam q prædicta vel aliquod prædictorum fiāt, mandare, ordinare, permittere, uel consentire, aut ad ea præbere, auxilium, consiliū, uel fauorem. Cōtrafacientes uero, si fuerit cōmunitas, uniuersitas, uel collegium, & eorum terras: vel territoria ecclesiastico subiicimus iterdicto. Et nihilominus si cā fuerit criminalis, & super crimine capitali, mille marcarum argēti. Si criminalis & nō super crimine capitali: quingentarum marcarum argenti. Si ciuilis, centum marcarū argenti poenis decernimus subiacere. Si vero fuerit talis contrafaciēs officialis, uel singularis psona alia quecūq;: cuiuscūq; status, uel pditionis existat, ēt si pōtificali, uel illustri præfulgeat dignitate excōmunicationis sententiæ & medietatis dictarum poenarum: in quolibet dictorum casuum punitioni decernimus subiacere. Et nihilominus omnia & singula facta & actitata contra formam præsentis constitutionis, uel in ipsius fraudem, nulla esse decernimus ipso iure. Et quia propter malitias cōmunitatum & quorūdam tyrānizantium in eisdem non possent: vtplurimum, prædicta sm scriptam iuris rationem exactiōis probari. Decernimus: q in prædictis ad plenā probationem sufficiat, & per iudicem recipi debeat fama publica, & delatū a iudice tali prosequēti, seu uolenti sua iura prosequi, & ab eo præstitum sacramentum.

De homicidio. Rub. XXVII.

Homicidium si quis dolose aut studiose fecerit, uel fieri fecerit & in fortiā curiæ peruenerit legali poena puniatur, ita q inde poenitus moriatur. Si autem in fortiā curiæ nō venerit citet: & exbāniat & pdēnet ppetuo in dicta poena, & eius bona omnia cameræ romanæ ecclesiæ cōfiscentur & deuastentur, & deuastata pro camera conseruentur, uel uendantur prout Rectori, & Thesaurario videbitur expedire. Si autem plures de uno & eodem homicidio culpabiles proponantur, tunc iudex maleficiorum curiæ gnālis puinciæ pximiores psanguineos occisi ad accusatorem: si quis interuenerit, coram se faciat euocari, & diligenter ab eis per iuramentum de qualitate culpe cuiuslibet ipsorum & utrum sint culpabiles in faciendo, aut præcipi mandando, uel fieri faciendo, aut in associando uel alio auxilio: seu fauore, & per eos uel maiorem partem ipsorum elligi faciant ex culpabilibus in faciendo unum principalem auctorem, qui solus poena legitima & confiscationis, & deuastationis puniatur, & unum alium elligi faciat per eosdem de mandantibus: siue fieri faciētibus si quis interuenerit. Et si dicti accusator & proximiores & cōsanguinei non reperirentur: uel non elligerentur ipse iudex dictos principales in faciēdo & fieri faciendo facta inuestigatione (ut sibi uidet) possit elligere, qui duo tantum possint dictis poenis puniri & plures non pro eodem homicidio. Et si nullus reperiatur fieri faciens, siue mandans tunc unus solus poena, quæ superius dicitur feriatur. Alii uero culpabiles qui pro principalibus auctoribus non fuerit ellecti: tāq; auctores & fautores, siue in faciendo: siue fieri faciendo culpabiles fuerint sic puniantur & de auxilio & fauore. Si autem principalem homicidam associauit tpe homicidii: & illum qui occidebat percussit uel tenuit, uel ita impediuit q se nequiuit defendere nō obstāte sua detētiōe uel impedimēto, sicut principalis auctor puniat. Si vero principalē homicidā associauit sciēter ad homicidiū tēpore homicidii & nō

percussit, nec aliud operatus est, in trecentis florenis auri pœna puniatur. Et si dicto tempore associauit homicidam, & ne caperetur defendit: simili pœna puniatur. Et qui non associauit principalem homicidam ad homicidium tempore homicidii: sed ipsum post homicidium commissum defendit, ita q capi non potuit, aut in domo, vel loco alio scienter occultauit, ita q ab officialibus, vel eorum famulis illum prosequẽtibus, inueniri & capi non potuit, pœna ducentoꝝ florenoꝝ auri puniatur. Qui vero fuit de tractantibus: vel ordinãtibus, siue consulẽtibus, q homicidium fieret, non tamẽ principalis fieri faciens, siue mandans pœna ducentoꝝ florenorum auri puniatur. Parricida vero & hii, qui parricidaꝝ nomine, seu pœna a lege comprehendũtur scienter illud scelus perpetrantes pœnis legalibus, vel aliis similibus rectoris, siue maleficioꝝ iudicis arbitrio puniãtur. Qui vero absq; aliqua culpa casu: qui præuideri non potuit nec debuit, vel ad defensionem sibi permissam, vel iure pmittente occidit, nulla pœna penitus puniat. Qui vero homicidiũ, non dolo nec licite, sed cum aliqua culpa ex improuiso cõmiserit inspecta qualitate personæ & facti, & circũstantiis debitis pœna pecuniaria, vsq; in ducentis floreñ. auri Rectoris arbitrio, vel iudicis maleficiorum, & suæ curiæ puniatur. Et de qualitate dictarũ pœnarum pecuniarum: heredes occisi debeant habere tertiam partem, pro recompensatione eorum iniuriæ.

¶ De pœna amputantiũ manũ, pedẽ, nasum, digitũ, vel aliud, vel ea debilitantium, & dentes frangentium cadere in terram. Rub. XXXVIII.

SI quis amputauerit alicui manum, pedem, nasum, digitum: vel aliud mẽbrum principale, vel occultũ studiose offenderit, q̃uis ſm iura legis corneliæ teneatur, tamen de benignitate statuimus, q in ducentis florenis auri puniatur, quã pœnam, si infra terminum in sententia declarandum non soluerit, extunc durius rectoris & iudicis arbitrio puniatur. Si vero debilitauerit non amputãdo: cẽtum quinquaginta florenorum auri pœna puniatur, quam pœnam, si non soluerit infra tempus in sententia declarandum iudicantis arbitrio acrius puniatur. Si vero digitum manus alicui amputauerit, in centum florenis auri puniatur. Et si quis aliquem ita percusserit: q fecerit sibi cadere dentes, puniatur in quinquaginta florenis auri, ultra pœnam: p percussiõe in facie ordinatã. Et si plures dentes cadere fecerit, p quolibet, vltra primũ, & vltra pœnam percussionis in facie, in .xxv. flor. auri puniat. Si vero dẽtẽ vnũ, vel plures fregerit, media pœna puniat: q̃ puniret, si fecisset cadere.

¶ De pœna percutientium, & offendentium in psonã, sine armis. Rub. XXXIX.

SI quis iniuriose aliquem percusserit alapa, uel pugno in facie: ita q sanguis inde exiuerit puniat in .xxx. flo. auri: & si sanguis nõ exiuerit puniat in medietate pœnæ. Si vero quis in alia parte corporis percusserit cũ sanguine: in .x. flor. auri: si sine sanguine, in media pœna puniat. Si vero qs aliquẽ cũ calce pcusserit, & exinde sanguis exiuerit: in .xx. flor. auri: & si sanguis non exiuerit: in .x. flor. auri puniatur. Si autem aliquis aliquem iniuriose momorderit in facie, ita q cicatrix perpetuo euidens remanebit, in quinquaginta florenis auri puniatur. Et si cicatrix prædicta non remanserit, in uigintiquinq; florenis auri puniatur. Si in alia parte corporis malo modo momorderit: & sanguis exiuerit, in quindecim florenis auri, & si sanguis non exiuerit, in medietate dictæ pœnæ puniatur. Si uero quis alii iniuriose extraxerit pilos de barba, siue barbam depilauerit: puniatur in triginta florenis auri. Et si quis decapillauerit aliquem, uel fecerit sibi iniuriose cadere: aut delaniauerit caputeum, biretum, infulam, uel capellum de capite, aut mulieri uelletum: in decem florenis auri puniatur. Et si iniuriose aliquem cœperit per pannos ad pectus, vel per capezale, uel dilaniauerit alicui pannos de dorso, in decem florenis auri puniatur. Si uero impinxerit aliquẽ, ita q cadere fecerit, & sanguis exiuerit de facie in

quinquaginta

quinquaginta florenis auri. Si de alia pte corporis in vigintiquinq; florenis auri puniatur. Et si sanguis non exiuerit in quindecim florenis auri puniatur. Et si ex dicta impincta nõ ceciderit, media pœna puniaẽ. Et si quis iniuriose cæperit aliquẽ per nasum, vel manum miserit ad gulã, ita q̃ sanguis exiuerit: in triginta flo. auri puniatur. Et si sanguis non exiuerit media pœna puniatur. Et si quis aliquem iniuriose per terram extrasinauerit, in vigintiquinq; florenis auri puniatur. Et si quis in facie alicuius expuerit, uel aliquam turpitudinem studiose, vel iniuriose piecerit in vigintiquinq; floreñ. auri & plus: vsq; in quinquaginta floreñ. auri arbitrio iudicis puniatur. In aliis vero locis personæ, q̃ in facie in medietatæ dictæ pœnæ puniatur.

¶ De pœna percutientium aliquem cum armis. Rub. XXX.

SI quis aliquem percusserit: vel vulnerauerit cum armis ferreis, vel ferratis, bastone, uel lapide in capite cum fractura cranei carnis, & sanguinis effusione, puniatur in centum florenis auri. Si vero cum sanguine, & non cum fractura cranei, in quinquaginta florenis auri. Si vero cum dictis armis aliquem vulnerauerit: in facie, vel in gula cum effusione sanguinis, ex quo vulnere sit cicatrix perpetuo enormiter remansura, in ducentis flo. auri puniaẽ, quos si nõ soluerit infra terminũ in snia statuẽdum, ex tũc seuerius arbitrio iudicis puniaẽ. Si uero cicatrix (quæ prædicitur) non sit remansura & sanguis exiuerit, in vigintiquinq; florenis auri puniatur. Qui uero in capite: uel gula, cum dictis armis euaginatis aliquem percusserit, sine sanguine in uigintiquinq; florenis auri. Si uero cum armis non euaginatis, in uiginti florenis auri puniatur. Si uero quis percusserit aliquem, cum aliquo dictorum armoꝝ a gula ĩfra, & inde sanguis exiuerit, in triginta floreñ. auri puniatur. Si uero sanguis non exiuerit, in quindecim florenis auri puniatur. Si uero cum ligno: uel aliis armis: q̃ prædictis, quis aliquem percusserit, cum sanguine, uel sine, quolibet dictorum casuum, media pœna puniatur.

¶ De pœna insultãtium aliquẽ & euaginãtiũ arma: & admenãtiũ cũ eis. R. XXXI.

SI quis aliquem insultauerit, inuaserit, siue aggressus fuerit cum armis ad domũ propriam, uel conductam, uel cassinam insultati, & ipsam intrauerit, in triginta florenis auri puniatur. Et si nõ intrauerit, in quindecim florenis auri puniatur. Si uero sine armis prædicta fecerit: media pœna puniatur. Si autem insultũ alibi fecerit: si cum armis in decem florenis auri: si sine armis, in quinq; florenis auri puniatur. Et si quis ex prædictis insultantibus tempore insultus: siue statim pòst aliã iniuriã, ꝯtra insultatũ eundẽ fecerit, ex qua pœna maior resultaret: illa maiori pœna puniatur: & nõ de ĩsultu. Si quis uero ꝯtra aliquẽ euaginauerit aliqđ genus armoꝝ offensibiliũ, & cum tali genere armoꝝ, uel lãcea ferrata iniuriose admenando, nõ ꝓcedendo ad feritã: in decẽ flo. auri puniatur. Et si euaginauerit: & nõ admenauerit, uel si admenauerit, & nõ euaginauerit, in medietate dictæ pœnæ puniatur.

¶ De verbis iniuriosis, & minatoriis. Rub. XXXII.

SI quis alicui personæ dixerit uerba iniuriosa, uidelicet, falsus, ꝓditor paterenus, hereticus: cornutus, raualgiosus: uel his similia, uel alterum ipsorum verborũ: in octo florenis auri: pro quolibet uerbo, & uice qualibet puniatur. Et si alicui iniuriose improperauerit mortem uiolentam alicuius, de ascendentibus, uel descẽdentibus, aut de collateralibus, usq; ad tertium gradum, in uigintiquinq; floreñ. auri puniatur. Si uero exmentierit aliquem iniuriose, in sex florenis auri. Si autẽ alia verba leuiora dixerit iniuriose, in tribus florenis auri puniatur.

¶ De ponẽtibus ad domũ alicuius rẽ iniuriosam, uel diffamatoriã. Rub. XXXIII

SI quis studiose de nocte posuerit ad domum, vel hostium domus, siue ante domum alicuius cornu, vel cornua bestiarum foetens vel foetida, vel aliquod valde turpe, aut scripturam, siue cedulam continenté aliquid diffamatorium: vel obprobriosum domino: vel habitatori domus, in viginti florenis auri puniatur. Et si de die in decem florenis auri puniatur.

¶ De mandatoribus: associatoribus, fautoribus, & auxiliatoribus. Rub. XXXIIII.

SI quis mandauerit aliquod maleficium fieri quod secutum fuerit, aut associauerit aliquem ad aliquod maleficium cõmittendum, aut ipsi cõmittendi tẽpore maleficii præstiterit, auxilium, consilium: uel fauorem simili poena, qua principalis cõmittens puniatur: nisi in casibus, in quibus de talibus mandantibus: associantibus, & præstantibus, auxilium, consilium, uel fauorem est circa eorum poena per cõstitutiones aliud specialiter ordinatum. Et si aliquis iniuriam alteri inferri mãdauerit, quæ non fuerit subsecuta siquidem magna esset iniuria, vsq; in viginti florenis auri, si leuis esset iniuria vsq; in decem florenis auri puniatur.

¶ De defensis per inuocationem auxilii domini Papæ, vel legati, vel Rectoris in protestatione. Rub. XXXV.

IVris gentium naturali ratione induxit auctoritas, vt quisq; quod ob tutelam sui corporis fecerit iure fecisse existimetur, quia tamen aggressus sæpe contingit in tantam superuenire potẽtiam, q̃ quãuis oppresso de iure se defendere liceat tamen de facto non possit. Et ne videatur talis impotens: qui tutionem a sũmo põtifice suo domino naturali expectat, absq; ipsius pontificis: qui vbiq; præsens esse nõ potest: auxilio derelictus, conueniens est, q̃ talis impotens præsentis nominis ipsius summi pontificis, vel suorum officialium defendatur. Præsentis igitur constitutionis auctoritate licentiam impartimur cuiq; aggresso, seu timenti offensam, aut violentiam forsitan in persona: vel rebus quas possidet, vel quasi inferri: vt per inuocationem papæ, uel sui legati, aut Rectoris prouinciæ se defendat, & illi: siue illis quos vetuit ex parte Domini papæ, vel sui legati, aut Rectoris prouinciæ prohibeat, vt ipsum offendere non præsumat decetero in persona, vel rebus. Et similiter prohibere valeat, ne offendat patrem: auum, ascendentes suos, aut descendẽtes, aut alios, qui in sua familia commorantur: & de quolibet prædictorum prohibere possit singulariter, & diuisim de altero: siue aliquibus, aut cõiter sicut velit. Caueat tamẽ, ne contra actus a iure pmissos, & licitos talem defensam, & phibitionem imponat. Et qui contempserit iniuste phibitionem: & defensionem hmõi iuste factam, & de ea non accepta ad iniuriam aliquã ausus fuerit psilire, vltra poenam: per cõstitutiones alias in illo excessu statutam, si illa pecuniaria fuerit, duplum illius poenæ soluere teneatur. Et si poena pro illo excessu aliter ordinata fuerit in duriorem poenam rectoris, seu iudicis maleficiorum arbitrio valeat cõmutari. Sinautem actus ille ɔtra quẽ obiiceretur huiusmodi phibitio, vel defensa, vel licitus, & iustus existeret, vel pmissus, aut si talis defensa, aut prohibitio contra iudicem vel officialem: dum exequitur ea, quæ pertinent ad suum officium forsitan causa frustrandi iudicium, aut domino per vasallum cum debita, & consueta seruitia exigit, talis prohibitio seu defensa in huiusmodi casibus nil operetur & sperni possit impune.

¶ De falsariis. Rub. XXXVI.

FAlsam monetam si quis cuderit, vel cudi fecerit poena legali dãnetur. Litteras apostolicas si quis falsauerit, siue ipsam bullam: vel falsari fecerit poena iuris puniatur. Falsum instrumentum si quis scienter fabricauerit, vel fabricari fecerit, aut scienter ipso vsus fuerit pæna legalis veniã non meretur. Falsum testimoniũ si

quis

quis in causa criminali vel ciuili tulerit, aut testem falsum scienter in ea causa produxerit, aut eo sciente in tali causa vsus fuerit, in centum uigintiquinq; floreñ. auri puniatur: quam pœnam si non soluerit infra terminum in iudicis sniam statuendũ iudicis arbitrio acrius puniatur. Si quis vero totõderit vel lauauerit monetam causa illam diminuendi. Si fuerit aurea, in cẽtum floreñ. auri pro qualibet moneta aurea, si argentea, in quinquaginta floreñ. auri pro qualibet vice puniatur.

¶ De priuatis carceribus. Rub. XXXVII.

CArcere priuato detinens aliquem vltra tres dies legali pœna puniat. Minus vero detinens siquidem detinuerit per vnam diem: vel infra, in centum uigintiqnq; floreñ. auri. Si vero vltra vnã diẽ, in duplũ quã pœnã pecuniariã si non soluerit in quocũq; dictoꝝ casuum infra terminum, in sẽtẽtia statuendum legali pœna puniatur. Et si pp metũ talis carcerãs aliqd a carcerato exigerit vltra pœnam carceris, pro illo puniatur, ac si uiolẽter derobasset. Et si eundem carceratum ad aliquid quietandũ: seu remittẽdũ coegerit terrore dicti carceris, ac si tantũdem violẽter derobasset eidem similr puniatur. Et si metu carceris ad aliquod falsum instrumentum, vel testimoniũ, vel falsam scripturam, vel quid aliud illicitum, detentum induxerit, tãq̃ principalis auctor sceleris teneatur. Et si eidem carcerato aliquã iniuriam vltra carcerem intulerit pro illa in duplum q̃ si intulisset alteri puniatur.

¶ De latronibus, robatoribus, & furibus. Rub. XXXVIII.

PVblici & famosi robatores: raptores, & latrones, iuxta legales dispositiones pœnam sentiãt cõmissorum. Et similiter frequentatoꝝ itinerum aggressores si in ipsa aggressione aliquem occiderint, vel res per violentiam derobauerit. Si autem aliquis alius non malæ famæ per uim rem aliquam abstulerit, siue rapuerit, siquidem res ui ablata fuerit ualoris uigintiquinq; floreñ. auri: uel abinde infra in quadruplum soluendum cameræ puniatur. Et in restitutione rei ablate parti, & tantũdem eidem teneatur. Si uero abinde supra usq; in trecentis floreñ. in quintuplo puniatur: quam pœnam si non soluerit infra tempus in sententia statuendum pœnæ legitimæ relinquatur. Si uero fuerit ualoris trecentorum floreñ. auri uel abinde supra pœna legali plectatur. Qui autem non uiolenter, sed furto rem aliquam receperit, puniatur imediate eius quod puniretur si per uim nõ malæ famæ, homo accepisset in casibus, in quibus in uiolento ablatore est pœna pecuniaria, uel pœnã similem patiatur. Si uero fur pœnam illam mediam soluere non poterit, & nõ soluerit infra tẽpus a iudice in snia statuẽdum luat pœnam legibus ordinatam.

¶ De pœna iferẽtiũ uim expulsiuã uel turbatiuã in rebus alterius. Rub. XXXIX.

HAc præsenti cõstitutione decernimus & districtius inhibemus, ne aliqua Ciuitas, uel cõmunitas, seu specialis psona cuiuscũq; gradus & conditionis existat audeat ppria auctoritate rẽ imobilẽ corporalẽ vel icorporalẽ apud aliũ cõstitutã inuadere, uel possessionem alicuius turbare, nec ius sibi dicere in eadẽ, sed super ea adeat iudicem cõpetentem. Et si cõtrafactum fuerit uel mãdatum pter rei restitutionem & dãni satisfactionem, & turbationis cassationem, si cõitas trecentorum florenorum auri pœnis puniatur. Singularis persona uigintiquinq; florenorum auri pœnæ subiaceat ipso facto. Et a dicta pœna non excusetur prætextu alicuius tituli, nisi habuerit illum a possessore, & illius traditionem, uel nisi habuerit licentiam a iudice possessore præsente: uel requisito concessam. Adiicimus constitutioni pdictæ, q̃ quãtum ad occupationem, & inuasionẽ per quã singularis psona alium possessorem priuauerit, uel possessorẽ non admiserit redeũtem, si dicta pœna supra distincta sit minor, q̃ ualor rei occupatæ, siue inuasæ augeatur dicta pœna usq;

ad valorem rei,& quātum ad turbationem per quā quis possessione non priuetur. Si sit minor medietate valoris rei suppleat pœnæ : vsq; ad medietatem valoris rei in qua committitur violentia turbatiua.

De veneficis. Rub. XL.

VEneno aliquem necātes quod plus est, q̄ gladio perimere pœna eadem puniantur: quæ est in ꝯstōne loquēte de homicidio. Et si venenū malū vendiderit qs, uel alio mō cōcesserit dolose ex quo alius sit mortuus pœna simili puniatur. Et si ignorāter vendiderit vel cōcesserit, & inde aliquis necatus fuerit puniatur pœna homicidii non dolose tñ culpabiliter cōmissi. Et si quis venenum ꝓbuerit causa necandi: licet mors secuta non fuerit, pœna legali puniatur.

De raptu mulierum, adulterio, incestu, stupro, & fornicatiōe. Rub. XLI.

MVlierem nuptam: virginem, vel viduam bonæ famæ si quis violenter rapuerit, seu per vim carnaliter cognouerit, aut stuprum cum puero si quis cōmiserit, aut in peccatum sodomiticū inciderit existēs maior viginti octo annis legalibus pœnis se nouerit subiacere. Vxorem alterius quis retinens uolētem absq; uoluntate mariti libidinis causa in cētum floreñ. auri. Et carnaliter cognoscēs & non retinens in. xxv. floreñ. auri. Vxorem ꝓpriam dimittens, & concubinam retinens in. xxx. floreñ. auri pœna condēnetur. Insuper firmamus cōstitutionem editam, per bonæ memoriæ Dñm Bertrādum Ep̄m Sabinensem, dum erat Archiep̄s Ebredinensis, & reformatoris officio fungebatur in hac forma. Item quia ꝓpter falsas aliquoꝝ nequitie filioꝝ accusationes : seu delationes super incestu & adulterio, qd̄ inter quasuis personas ꝑtenditur perpetrari interdū: turbātur matrimonia quiescētia, & quo ad thorū, quoꝝ periculose & indebite semp coitus nascuntur, inter ipsos piūctos, odia & scandala generantur. Nos huic morbo æquam & cōgruam uolentes adhibere medelam. Eadē auctoritate statuimus & ordinamus, ꝙ in criminibus incestus, & adulterii, stupri fornicatiōis nullus accusando: vel defendēdo priuatim vel publice admittatur, nisi eēt, uir, pater, mater, auus, uel auia, filii, et nepotis utriusq; sexus: usq; ad secūdum gradum, fratres et sorores, & filii fratrum et soroꝝ, qui ꝑnominati solum ad prædictam accusationem, seu delationem, quia domus et generis sui quodāmodo prosequuntur iniuriam, admittantur.

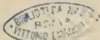
De pœna deierantis. Rub. XLII.

VT deierantes, et periuria refrenemus ꝑñti cōstitutione decernimus, ꝙ deierantes in quacūq; causa ciuili, uel criminali in decem floreñ. auri puniātur. Et quātum ad pœnam huius cōstitutiōis respōsio credulitatis facta positionibus præstito a respondente iuramento calūniæ, cum de proprio iurantis: et respondentis facto tractatur, habeatur, ac si sub iuramento veritatis esset responsum.

De pœna petentis plus debito uel debitum iam solutum. Rub. XLIII.

PLus quantitatis: seu repetens uel peti mandans, uel faciens peti absq; rationabili causa ignorantiæ a toto cadat quod petiit, & in tantum quantum est qd̄ plus petiit cameræ condemnetur. Et ad refrenandum calumnias petentium debitum iam solutum, statuimus ꝙ petens scienter, seu peti faciens uel mandans peti in iudicio debitum iam solutum. Et de quo ipsi petēti uel alteri pro eo, uel ipsius antecessori, uel auctori sit quomodolibet satisfactum, nisi habeant iustam causam ignorantiæ, quantum ad solutionem factam alteri ꝑsonæ: q̄ sibi in duplum eius qd̄ petiit & solutum extiterit cameræ condemnetur.

De pœna

¶ De pœna rumpentium pacem. Rubrica. XLIIII.

ORdinamus atq; mandamus ꝙ paces & reconciliationes ciuitatum castro℞, villa℞: & terra℞ quarũlibet per rectorẽ vel eius auctoritatẽ factæ, vel i poste/ rũ Deo ꝓpitio faciendæ : a cunctis ciuitatibus, vniuersitatibus, & singulari/ bus personis quibuscunq; inuiolabiliter custodiantur & obseruẽtur. Nullusq; siue fue rit ciuitas, vniuersitas, baro, miles, nobilis, vel alia singularis persona, paces & recõ/ ciliationes ꝑdictas: & cuiuscunq; ipsa℞ effectũ & firmamentũ violare, rumpere, seu turbare, directe vel indirecte ꝑsumãt. Qui vero cõtra ꝑdicta vel aliquod ꝑdictorũ fe/ cerit, vel aliquid attemptare ꝑsumpserit ꝑter pœnas stipulatas Romanæ ec. atq; pro missas tanq̃ proditor sanctæ Ro. ec. rebellis, & hostis maiestatis eiusdẽ a ciuitate ꝓ/ uincialibus & personis censeri debeat: habitationesq; eius, & alia bona sua ad perpe/ tuam rei memoriam destruantur: & funditus & radicitus dirupta & destructa sint ca meræ Romanæ ecclesiæ confiscata.

An cũ ultra pene stipulate camar. ut ... p...

¶ De pœna iniuriose noiantiũ aliq̃ partẽ guelfam vel gebellinã. Rub. XLV.

CVm partialitates hoium ꝓuincia℞ & terra℞ dicto℞ locorum eosdem infece/ rint, & bonis tpalibus exinaniuerĩt: & eis multa pericula animæ & corporis incurrerint: & incurrant quotidie: intendẽtes saluti & quieti ꝓuincia℞ & ter/ rarũ hmõi ꝓuidere. Statuimus & ordinamus ꝙ nulla vnq̃ ꝑsona cuiuscũq; status aut cõditiõis existat, audeat, vel ꝑsumat noiare partem guelfam vel gebellinã: seu quã/ libet aliam partem, seu partialitatem, atq; ipsum partiariũ alicuius partialitatis vel ali qua alia noia fingere quæ possent partialitatẽ ostendere pœna. xv. floreñ. auri cuili/ bet qui contrafecerit iminere. Et nullus possit cridare ꝙ aliqua pars vel cõitas: vel ꝑ sona viuat, nisi solũ viuat ecclesia & eius officiales. Et qui cõtrafecerit vltra pœnam tumultus vel aliorum delictorum quæ cõmiserit, centum florenorum auri pœna pu niatur, siue semel, siue plures in eodem tumultu.

¶ De prohibita portatione armorum. Rubr. XLVI.

q Vicunq; venerit ad curiã legati apostolicæ sedis vel rectoris ꝓ ecclesia & ci/ uitatẽ vel terrã residentiæ legati: vel rectoris ꝑdicto℞ vel alio℞: vel alicuius eo℞ curiæ, statim postq̃ intrat dictã terram vel ciuitatẽ, vadat ad hospitium vel domũ vbi debet, seu vult hospitari, & ibi arma deponat, & incedendo per terrã arma non portet. Nec etiam aliq̃s ciuis terrigena vel forensis audeat per dictã ciuita tẽ vel terrã arma portare publice vel occulte. Et qui contrafecerit ꝓ quolibet gene/ re armo℞ offensibiliũ, in quinq; flor. auri puniat. Et pro quolibet genere armo℞ de fensibiliũ: in duobus flor. auri puniat. Et si dicta arma portaret corã legato, in q̃dru/ plum. Si coram rectore prouinciæ: in triplũ. Si coram iudicibus eo℞ ꝓ tribunali se/ dentibus, aut in audientia publica eo℞ curiæ q̃n iura reddunt, aut in pallatio habita tionis dicto℞ legati vel rectoris, in duplũ puniatur, nisi essent tales arma portantes fa miliares dicti legati, vel rectoris, vel eo℞ iudices: notarii, vel officiales, vel familiares continui eorum: & cũ eis eo℞ expensis viuentes. Et nisi essent stipendiarii ecclesiæ, vel alii quibus liceat arma portare per formam nostrarum constitutionum, & nisi a legato vel a rectore prædictis de hoc haberent licentiam specialem.

¶ De pœna destruentium domos sine licentia rectoris Marchiæ. Rub. XLVII.

NE vrbes & castra seu loca deforment ruinis. Et quia sæpius in ciuitatibus & lo cis per partiales destruuntur domus, alio interdũ colore quæsito: seu alicuius maleficii cã ficta. Volumus statuimus & ordinamus, ꝙ in aliqua ciuitate, ca/ stro, seu aliquo alio loco dicta℞ ꝓuincia℞ & loco℞ aliqua domus non possit destrui

dirui, & sublimari aliqua cā vel occasione, sine rectoris ꝓuinciæ vel suoꝝ iudicum licentia vel mandato, nisi dñs forte cuius esset: faceret pro meliorando vel reedificando eandem. Et si contrafactum fuerit, si cōitas: in mille marchis argenti. Si comes vel baro, in trecentis. Alia persona singularis: in ducentis marchis argenti puniatur. Et nihilominus ad restitutionem damnorum teneatur talia damna passis.

¶ De pœna auferentium nouum siue prohibitum pedagium. Rub. XLVIII.

NVlla ciuitas: castrum, vel villa, Baro, miles, vel aliqua alia singularis persona audeat vel præsumat instituere ordinare accipere vel accipi facere nouum pedagium: gabellam, vel aliquod simile, propter quod alii q̃ciues vel habitatores eiusdem loci grauentur aliquo modo vel ingenio, nisi per priuilegiū vel ꝑ longam, vel antiquū & legitimū ꝑscriptum vsum per se & suos maiores obtentum ostenderint talia recipere posse: & si de hoc fuerit dubiū infra vnum mensem a die pñtis ꝯstitutionis coram rectore ꝓuinciæ vel suis iudicibus: probatiōes exhibeat opportunas. Siquis aūt contra ꝑmissa fecerit vel fieri mandauerit. Si fuerit comes, in trecentis floreñ. auri. Si officialis uel singularis persona: in quinquaginta floreñ. auri ꝑ transgressione hmōi puniatur & quotiens fuerit contrafactum.

¶ Quod vnaquæq; terra teneat suas stratas & locos securos. Rub. XLIX.

QVælibet uniuersitas, ciuitas, castrum: uel uilla, comes, baro, seu dñs alicuius castri uel rocchæ terras & loca, territorium & districtum suum diligenter custodiat & faciat custodiri, ita q͂ in eis rapinæ, derobatiōes, homicidia: aliaq; grauia mala minime cōmittantur. Et si fiant ibi: siquidem de illis puniendis, iurisditionē ab ecclesia habeant infra. xxx. dies postq̃ cōmissa fuerint ſm iustitiam studeant penitus vendicare, & damna passis faciant emendari. Et si dictam iurisditionē non haberent: malefactores rectori ꝓuinciæ, uel suo iudici maleficiorū cum effectu pñtent infra octo dies proxima die maleficii ꝑpetrati. Quod si secus fecerint in quolibet casuum ꝑdictoꝝ infra alios tres dies post quemcūq; dictoꝝ termi noꝝ damna passis de bonis cōitatum seu dñoꝝ, in quoꝝ territorio extiterit facinus perpetratum cum effectu resarciant & emendent: & in tantundē soluendū per eos cameræ puniant. Verū si malefactores ipsi infra octo dieꝝ spacium a tpe cōmissi facinoris fuerint (ut prædicitur) pñtati, de eorum bonis satisfieri, & plene robaria facta restitui poterit siue non poterit: tūc illi in quoꝝ territoriis robaria uel maleficiū factum fuerit: sint a pœna & emendatione liberi & exempti. ¶ Ad ꝓbationem autē robariæ sufficere decernimus publicā famā cum iuramento derobati si fuerit manens status & famæ nō suspectæ: & alia legitima indicia, & ꝓbationes, & adminicula iudicis arbitrio approbanda. Et si dubiū extiterit in cuius territorio sit locus vbi ꝑpetrata dicunt hæc arbitrio rectoris & suæ curiæ reseruamus. Addimus insup q͂ oēs pœnæ statutæ in oibus supradictis, tūc demū uendicent sibi locū, qñ hoies terræ, in cuius territorio fuerit cōmissum maleficiū, in custodiendo locū maleficii: uel in capiēdo malefactorē, uel custodire uel capi facere fuisse negligētes ꝯstiterit uel remissos ꝯsideratis loco & tpe & aliis circūstātiis diligēter. Decernimus isup q͂ ciuitas: castrū seu uilla, in quibus aliqua ꝑda siue robaria publice duceret, uel in qbus malefactores ipsi cōmisso maleficio scienter receptabuntur: teneant ad restitutionē reꝝ ablataꝝ illius ꝑ illos ꝑdones seu malefactores apportataꝝ, seu ꝯductaꝝ, siue æstimataꝝ illaꝝ: & insuper noie pœnæ tantundem cameræ Romanæ ec. soluere teneantur.

¶ De pœna non reficientium pontes, fontes, & uias. Rubr. L.

q Via hostilitatibus & guerris quæ in memoratis ꝓuinciis hactenus miserabiliter pullularūt facientibus & occasione ꝑstantibus pontes: fontes, uiæ, & stratæ publicæ,

tæ publicæ, & itinera consueta destructa & dirupta pmanserunt: vt ad pñs manent, non sine graui periculo & damno puincialium & cõmorantium ad cõem vtilitatẽ hoium & habitatoꝝ prouinciæ. Ordinamus atq; mãdamus ꝙ quælibet ciuitas, vniuersitas: castrũ, vel villa, vel cõmunantia quælibet, & quilibet baro, comes, vel nobilis, pontes, fontes: stratas, vias publicas, & itinera cõsueta, dirupta: & exterminata, seu destructa reficere & reparare diligenter, & vbi hactenus non fuissent de nouo facere cõstruere & edificare, seu cõstrui & edificari facere infra duos menses proxime sequentes per eoꝝ territoria & districtus: ita ꝙ hoies & iumenta transire valeãt libere sollicitis pcuratoribus teneantur. Qui vero contrafecerit & nõ paruerit pdictis, siue cõitas, ciuitas, vel alia vniuersitas, siue singularis persona fuerit rectoris puinciæ & suoꝝ iudicũ pdõne loci, psonaꝝ & negocii qualitate inspecta arbitrio puniatur. Et dãna inde passis emẽdare integre teneanť. Et cuilibet liceat accusare & denũciare delinquentes in oibus & singulis casibus supradictis tertiã partẽ pœnaꝝ efficaciter recepturť. Et nihilominus iudices & officiales tam generales ꝗ præsidales inquirere & procedere possint & debeant in casibus supradictis & quolibet eorũdẽ.

¶ De aucupatoribus & venatoribus. Rubrica. LI.

BOnifacius. VIII. Concedimus vt liceat cuilibet layco tpibus & locis competẽtibus cum canibus, auibus, & retibus solito mõ venari & aucupari, nulla rectoris pstitutione obstante, aut prohibitione. Veteri cõstitutione cauetur, ꝙ nullus de dicta puincia baro vel miles, & quælibet alia persona audeat vel psumat aucupari, seu capere pernices, aut qualeas ad scurum, seu ad ingeniũ: seu ad instrumentũ quod dicitur bucinum. Et insuper ꝙ nullus psumat columbos alicuius ad aliquod ingenium capere, nec pparare ingeniũ ad columbos capiendos, & qui ptrafecerit pœnæ. xx. floreñ. auri se nouerit subiacẽdũ: & teneať quilibet denunciare eosdẽ venatores. Et qui scienter denunciare recusauerit, pdictã pœnã se nouerit incursuꝝ.

¶ De pœna elligẽtiũ vel retinentiũ rebelles & bãnitos ecclesiæ. Rub. LII.

BErtrandus eps̃ Sabineñ. dum erat archieps̃ ebredineñ. & pro ecclesia reformator pstitutionem quandã, quam inuiolabiliter obseruari mãdamus, edidit in hac forma. ¶ Item eadem auctoritate statuimus & ordinamus, ꝙ nulla ciuitas vel quæuis alia cõitas in futuꝝ elligere vel assumere, vel iam assumptũ vltra mẽsem retinere audeat, in Ptatẽ, capitaneũ, vel quoduis aliud officium aliquo tpe ellectionis uel assumptiõis per rectorẽ puinciæ, vel ipsius iudicẽ, exbãnitũ vel rebellem Ro. ecclesiæ: & officialium eiusdẽ, uel de terra in rebellione existente originẽ trahẽtem, vel in ea domiciliũ obtinentem, hoc saluo ꝙ exititii de terris rebellibus, alias Ro. ecclesiæ fideles ad hmõi offm̃ possint impune elligi & assumi. Cõitates aũt contra pñtem pstõnem directe uel indirecte qũolibet venientes vltra pœnã interdicti: cui ipso facto subiaceant, facultate elligendi Ptãtem eo ipso perpetuo sint priuatæ. Et nihilominus incurrãt pœnã mille floreñ. auri cameræ Ro. ec. penitus applicañ. Addimus insuper pstõni prædictæ, ꝙ infideles, exbanniti: rebelles, ptumaces, & inobediẽtes Romanæ ec. & rectori puinciæ, & suæ curiæ ab oi gratia & priuilegio Romanæ ec. & suoꝝ officialiũ penitus excludantur. Nullaq; ciuitas: cõmunãtia: seu locus quibus elligendi uel assumẽdi rectores: ptãtes, vel officiales quoscunq; libertas competit, atq; ius. Nullaq; singularis persona audeat vel præsumat elligere vel retinere ad regimen: vel offm̃ quodcunq; terræ suæ, uel loci, infideles, rebelles, exbãnitos publice excõicatos, cõtumaces, uel inobedientes Romanæ ec. & suoꝝ officialium, aut in aliqua terra interdicta pro rebellione habitatioñ. siue residentiã p officio aliquo faciant: nec ad terras aliquas pro huiusmodi officiis se cõferãt. Cõitas uero quæ contrafecerit uel fieri fecerit, uel fieri mandauerit: mille floreñ. auri. Spãles uero personæ, centũ floreñ. auri pœnis subiaceant. Insuper officiales sic postulantes

electos & assumptos suo priuamus officio, ea quæ per ipsos vel aliquē ipsorū officiis fieri cōtingerit cassamus & irritamus, ipsiq; si capi poterūt & in curiæ fortia ducti carcerentur & etiam puniantur vt supra.

¶De pœna non parentis mandato officialis. Rub. LIII.

q Votienscunq; exigētibus dolo & cōtumacia alicuius cōmunitatis vel vniuersitatis vel specialiū personarū non soluentiū ea quæ officiales ecclesie mādant, aut nō obtēperantiū eisdē officialibus in his quæ fieri & pstari iuste mandauerint aliquā caualcatā vel quēcunq; alium pcessum fieri cōtingerit fiat periculis & expēsis cōitatum, seu vniuersitatū, vel specialiū personarū cōmittentium inobediētiā siue dolū, oia quæcūq; mādata per rectorē p ecclesia siue eorū iudices & officiales facta siue in eis sint pœne iposite siue non, præcipimus inuiolabiliter obseruari & custodiri. Et qui contrafecerit vel fieri fecerit mulctetur vsq; ad quantitatem a iure permissam.

¶De pœnis pecuniariis ad quā monetā itelligātur. Rub. LIIII.

PEnas quascūq; pecuniarias impositas per constitutiones quascunq; & oēs solutiōes notariorum, & pro scripturis & sigillis executorum & officialium quorumcūq; & etiā bayulorū & preconum salaria intelligi & reduci volumus ad monetā paruā, ita q quilibet anconitanus de argento in prædictis valeat quattuor solidos denariorū paruorū, & quilibet florenus seu ducatus de auro valeat decem septem anconitanos de argēto, & quelibet marca argēti valeat quattuor flor. auri. Et ad quācunq; dictarū monetarum reperiatur pœnā imposita vel solutio aliqua ordinata eius valoris intelligantur, put in præsenti cōstitutione duximus declarādū.

¶De maleficiis in quibus non est p cōstitutiōes determinata pœna. Rub. LV.

COnsueuerunt legis latores oia qto possunt certa & determinata lege ponere & q paucissima relinquere iudicantibus. Et propterea nos constitutionibus præsentibus qto magis potuimus limitauimus pœnas. Quotiens aūt excessus cōtingeret in quo per has cstitutiones certa pœna determinata nō esset, tūc in punitione illius procedatur secundū q reperitur pœna determinata per cōstitutionem in alio delicto cōsimili. Et si nullo modo in cstitutionibus reperiretur, tūc fiat punitio in ea pœna quæ per rectorem cū consilio thesaurarii & suorū iudicum maioris curiæ & aduocati fisci habita cōsideratione locorum personarū & qualitatis delicti & diligenti deliberatione ne quid durius vel remissius q expediat faciant, fuerit ordinata.

¶Liber quintus incipit continens constitutiones pertinentes ad causas ciuiles.

¶De officio & iurisditione iudicis ciuilium causarum. Rub. I.

Vdex per rectorem ad ciuilia deputatus in sua curia generali sit & esse intelligatur ordinarius iudex in omnibus & singulis causis ciuilibus & maioribus & minoribus & quaruncunq; qtitatū vel rerum sint illæ causæ siue vertātur inter singulares personas siue inter cōitates, vniuersitates, vel collegia vel cōmixta iter eos: vel quōcunq;. Et de prædictis causis omnibus & singulis, & etiam de omnibus & singulis contentis in hoc quinto libro possit cognoscere & terminare summariæ: &, sententias executioni mandare per se vel per alium seu alios. Et possit exequi sententias suas, & suorum in officio præcessorum, vel locumtenentium, & quorumcunq; iudicum maiorum vel minorū in ciuilibus causis latas

sis latas:& etiã sententias arbitria seu lauda scribenda arbitrorũ seu arbitratorum. Et etiam possit mulctare & punire omnes & singulos nõ obtemperãtes sibi in his quae pertinẽt ad suum officiũ. Et omnia facere quae ad iudicẽ ciuiliũ spectãt de iure,& q̃ ad cognitionem & expeditionem causarum ciuilium fuerit opportuna.

¶De modo procedendi in causis ciuilibus non excedentibus summam centum solidorum. Rub. II.

Breuiores causae ciuiles videlicet non excedentes sũmã centũ solid. denariorũ tractari expediri & cognosci possint corã rectore & suis iudicibus,& per ipsos summarie & de plano ac sine strepitu & figura iudicii,etiam sine libello,litis contestatione,iuramẽto de calumnia & aliis solemnitatibus & ordinibus iudiciorũ etiam substantialibus siue reus cõparuerit siue non. Et tales causas possit iudex deci/dere per iuramentum per se deferendum actori a quo habeat saltẽ semiplenam pro bationẽ vel reo si sibi videbitur. Et in dictis causis si aliqua pars detulerit alteri parti iuramentũ super decisione causae,seu super petitis vtrum sit verum,vel nõ,vel vtrũ debeatur vel non teneatur pars, cui tale iuramẽtum defertur:iurare vel referre ei te neatur,& ille cui refertur non possit recusare:sed teneatur iurare in quolibet casuũ praedictorũ, Alias recusans iurare in quolibet casuum praedictorum praesumatur,& fingatur habere malam & iniustam causam & cadat in totum a causa.

¶De modo procedendi quando de debito apparet publicum instrumentum aut alia vltima voluntas publica. Rub. III.

Finem litibus imponere cupientes ne imortales existãt,& vt parcatur laboribus partium & expensis. Praesenti nostra constitutione firmamus & ordinamus ꝙ si quis coram iudice ad causas ciuiles deputato suũ debitorem fecerit euocari & coram ipo iudice vel ab eodem suo debitore petierit aliquã pecuniae q̃titatẽ vel rem certam ex quacũq; cã legitima, & pro ipso debito contra ipsum debitorẽ pro/duxerit publicum instrumentum:non abolitum,nõ cancellatum,nec vituperatum in aliqua parte sui:quod instrumentũ contineat promissionem vel obligationẽ ip/sius quantitatis vel rei petitae,ꝙ iudex p̃dictus faciat dari copiam parti ẜm formam iuris,& terminum ei statuat ad opponendum & ꝓbãdũ contra ipsum instrumentũ & creditorem oẽs exceptiones sibi competentes,vel quae competere possent cõtra ipsum instrumentum productum:& ipsum creditorem, ꝙ si infra ipsum terminum non opposuerit, vel opposita non ꝓbauerit, ad solutionẽ talis debiti dictus debitor realiter & personaliter constringatur ad voluntatẽ creditoris, donec ipsi creditori fuerit plenarie satisfactum. Quod si dictus debitor citatus ad petitionẽ creditoris nõ comparuerit:ponatur in banno in quantitate valoris rei petitae,& in expensis credi tori in tantũdem camerae,assignato termino trium dierũ ei q habitauerit in loco in quo ubi curia residet,& octo dierũ ei qui absens fuerit a curia memorata,infra quos dies si non comparuerit bãnum incurrat praedictum,de quo dictus debitor exire nõ possit ostenso dicto instrumẽto debiti,de quo dictũ est supra, nisi suo creditori & ca merae satisfecerit de p̃dictis. Et talis bãnitus possit capi & detineri vsq; ad satisfactio/nem condignam. Et praedicta oia locum habeant,siue petat ille cui facta est promis sio vel obligatio,quae continetur in instrumento,siue heredes,siue successores vni uersales uel particulares in quota,siue eius procurator simplex, uel habens iura cessa ab eo:& siue petat contra promissorem uel obligatum scriptum in instrumento:si ue contra eius heredem uel uniuersalem uel particularem in quota successorem. De quibus omnibus & singulis possit fieri interrogatio cui debeat responderi, & proba tio per omnem modum,& sine libello,contestatione litis,uel iuramẽto de calum/nia,uel alia iuris solennitate. Si uero creditor uoluerit potius pro cõtumacia sui de/bitoris tenutam sibi dari q̃ ipsum debitorem in banno poni instrumẽto ostenso pu/

blico debiti uel non ostenso seruetur forma capituli sequentis incipientis. Ciuilium cãrum;&c. pro ut ipsi creditori videbitur expedire. Volumus et & ordinamus ꝙ in oĩ casu executionis instrumenti vel præcepti fiendi ſm formã huius constitutionis liceat creditori vti via personali capturæ detentionis: & via tenutæ pignoris utraq; simul vel altera tantum vt maluerit. Et incepta vna via redire ad aliã vsquequo fuerit sibi integre satisfactum. Et hoc totum quod in præsenti constitutione supra continetur, non vendicet sibi locum in contractibus iudeorum: vel vsurariorum manifestorum. Qui aũt sint manifesti quo ad hoc vt non habeat beneficium huius constitutionis, sufficiat probatio publicæ famæ probãdo per quatuor testes. Volumus insuper & ordinamus, ꝙ prædictus modus procedendi. Et prædicta omnia locum habeant etiam quando petitur executio præcepti vel sententiæ, si hoc voluerit creditor, & etiam quando petitur per heredem vel legatarium, vel fideicommissum, vel substitutum, vel eorum heredem aliquid ex testamento, vel alia vltima volũtate, de quo seu qua appareat publicum instrumentum. Et in omnibus casibus ꝑdictis nulla alia solemnitas vel ordo requiratur, uel alius actus, nisi ut in præsenti constitutione per nos extitit declaratum. Per hoc tamen non negamus heredi scripto quin possit uti beneficio legis edicto. de edicto diui adriani tollendo. quo si uelit uti: tũc in eo casu iura cõmunia uolumus obseruari.

usurarii quomõ. probetur

¶ De modo procedendi sup causis ciuilibus excedentibus summam centum solidorum: & tenutis datis cõseruandis. Rubrica. IIII.

Ciuilium causarum excedentium summam centum solidorum, quæ corã iudicibus generalibus agitantur ordo in procedendo sit talis: ꝙ citato reo ſm formam constitutionum de citatione loquentium si quidem reus non comparuerit, sed contumax fuerit: actor exhibeat suum libellum absente reo: & si egerit reali vel personali actione, ponatur in tenutam bonorum rei, primo mobilium: secundo imobilium, tertio nominum debitorum, pro modo debiti & expensis legitimis. Et si ipse debitor infra duorum mensium spacium venerit, & satisfecerit congrue de expensis, & de stando iuri idoneam cautionem præstiterit, prædictam tenutam recuperet: & lis suo marte decurrat. Alioquin post spacium duorum mensium: quos a tempore dictæ cõmissionis intelligimus computari, creditor auctoritate nostræ curiæ vel iudicum vocato debitore. ꝙ venditioni si voluerit assistat, vendẽdi rem illam pro debito & expensis, liberam habeat facultatem trina subastatione præmissa, diuersis diebus, cum termino trium dierũ facienda: & si emptor ipsius rei idoneus non inueniret, & nemo venerit ad emendum, detur creditori cõi æstimatiõe per iudicem: vel per eum quem ad hoc duxerit deputandum pro debito in solutione: nisi ipse debitor ante venditionem vel dationem insolutum prædictam tenutã recuperauerit soluendo debitũ & expẽsas. Et hoc intelligimus in tenutis qui assignãtur pro debito: quod sũmã quinquaginta librarum cõis monetæ pro debito non excedant. Si aũt maior quantitas fuerit, tunc ſm arbitrium iudicis maior dilatio cõcedatur. Aliter si maluerit creditor, ponatur in bãno debitor arbitrio curiæ in omnibus casibus supradictis. Si autem non inueniat vbi capi possit tenuta incontinenti facta relatione executionis, possit poni in banno arbitrio curiæ, de quo nunꝗ exire possit nisi se concordauerit cum creditore, & aliter ipse debitor possit constringi personaliter & detineri, prout iudici videbitur expedire. Si vero non inueniretur tenuta & iudici videbitur expedire incõtinenti reo nõ cõparenre in termino citationis ꝓcedi possit ad exbãnimẽtũ, ex qbus exbãnimẽtis soluant capita solidorum, quẽadmodũ i ꝓnunciatione de mittendo in possessionem. Cõitas aũt, seu vniuersitas, vel baro, vel alius: in cuius iurisditiõe seu districtu res talis fuerit: teneatur missum in ipsius rei possessione tueri & non impedire, alioquin nostræ curiæ arbitrio puniatur. Si vero tenuta data fuerit in actione reali, teneatur is, cui tenuta data fuerit facere ei denunciari, seu notificari per litteras iudicis, qui ipsam dederit ei, vel eius familiæ, cõtra quẽ

ipsa

ipsa tenuta data fuerit infra octo dies post assignatam tenutã, post quos dies si infra sex menses ipsam tenutam non recuperauerit reus is cui data fuerit verus efficiatur possessor. Item statuimus q̃ ille cui per iudicem data vel assignata fuerit tenuta seu aliqua pnunciata, si per aduersarii sui potẽtiam ipsam apprehenderet vel apprehensam pacifice possidere, seu tenere non poterit maxime de re imobili, in quibus probatio sufficiat per quattuor testes de fama eodẽ iure gaudeat, & idem in omnibus subsequatur effectus in eius fauorẽ, ac si ipsam tenutã vere & libere possedisset, seu tenuisset. Si vero reus non fuerit contumax sed cõparuerit per se vel per legitimam personam, tunc secundum nostras cõstitutiones in casibus per eas determinatis & vbi constitutiones ipse deficerent secundum iura cõmunia procedatur.

¶ Quod in causis vbi petitur reintegratio possessionis pcedat sũmarie. Rub. V.

ITem q̃ in omnibus & singulis casibus vbi coram rectore vel quocũq; suo iudice ordinario vel delegato petitus restitutio seu reintegratio possessionis possit procedi sũmarie & de plano sine strepitu & figura iudicii. Volumus tamen q̃ in omnibus causis principalibus delegatis vel delegandis soluantur cameræ salaria seu capita solidorum, sicut in aliis causis non delegatis.

¶ Quod tutor & curator possit constituere procuratorem. Rub. VI.

ITem q̃ quælibet persona quæ ministraret negocia aliena cui de iure licet cõstituere actorem ad causas sicut est tutor vel tutrix & curator & vellet constituere procuratorem, possit illũ cõstituere nomine pupilli vel adulti vel alterius, cuius iura vel tutelam administraret, sicut verus dominus ad dictas causas & ad substituẽdum in quibuscunq; causis quæ verterentur in totius prouinciæ curia generali.

¶ De prohibito officio pcurationis & sindicatus iudeorũ. Rub. VII.

ITem phibemus ne iudeus aliquis in aliqua causa ciuili, vel criminali, vel mixta vt sindicus, procurator, vel defensor pro alio admittatur, sed repellatur oĩno, & si pro iudeo quantuncunq; sibi coniuncto vel socio interuenerit. Et quicquid p iudeum alieno nomine in iudicio factum fuerit non valeat ipso iure. Et xp̃ianus q p iudeo vel vsurario fuerit i iudicio pcurator teneatur in anima sua iurare de calũnia & malitiæ iuramentum præstare & sub eo positionibus & interrogatiõibus respondere, non obstante q̃ principalis vellet respondere vel respondisset.

¶ De exceptionibus quæ nõ impediunt litis ingressum & reseruãtur. Rub. VIII.

STatuimus q̃ nulla exceptio peremptoria dilatoria vel declinatoria cuiuscunq; generis quæ opponeretur in futurũ vel iam opposita esset coram rectore, vel quocunq; suo iudice ordinario vel delegato in quacunq; causa ordinaria vel extraordinaria, ciuili vel criminali, vel cuiuscunq; generis: impediat vel retardet litis ingressum, videlicet in ordinariis, litis contestationem, & in summariis cognitionem negocii principalis & dationem termini ad probandum. Et prædictæ exceptiones omnes: de quibus dictum est q̃ nõ impediãt litis ingressum vel processum, si oppositæ sint vel fuerint. Auctoritate pñtis cõstitutionis intelligantur esse & sint reseruatæ in processu causæ cognoscendæ probandæ & terminandæ post litis contestationem & dationem termini ad probandum vna cum negocio principali. Saluo si esset exceptio quæ opponeretur contra personam interuenientẽ in iudicio nomine alieno de eo q̃ negaretur habere mandatum, quo casu si nõ produceretur aliquod mandatum per eum qui vult admitti in iudicio non admittatur sine mandato nisi in casibus a iure permissis. Si vero per eum produceretur instrumẽtũ

in forma publica & debita figura, quo contineatur mandatũ, quod videat in forma sua legitima, & quod videatur scriptũ manu alicuius notarii in ꝓuincia degentis, vel domiciliũ hñtis: ꝓsumatur ꝓ tali instr̃o, & ꝓcedat in cã tanq̃ cũ legitimo, nõ obstãte ꝙ negaretur vel opponeretur illũ q scripsit instr̃m nõ fuisse notariũ, vel nõ scriptũ manu eius qui dicit scripsisse, vel nõ fuisse iudicẽ, vel officialẽ eũ qui dicit interposuisse auctoritatẽ, vt iudice auctorizante curiæ tutelæ vel inuẽtario, nisi opponens ꝓbaret incontinenti talẽ auctoritatẽ fuisse priuatũ vel inhabilem, & nisi iudici de causa cognoscenti videret tale instr̃m non esse dignũ fide: seu eidem instr̃o non eẽ credendum. Et ꝙ oĩa quæ opposita essent vel opponerent contra instr̃a pertinẽtia ad mandata, vel ad legitimationẽ mandatoꝝ, vel contra dictas auctoritates nõ admittantur: sed reiiciantur oĩmode, & nisi spãliter opponens iuraret in suam aĩam, ꝙ illas aĩo calumniæ nõ ꝓponat, & demũ debeat ꝓbari, & terminari infra tres dies post oppositionem, aliter habeantur pro nõ oppositis. Per prædicta aũt non ꝑiudicetur illi contra quẽ talia instr̃a producerent, quin dicta instrumeta producta possit accusare de falso, & cãm talis accusationis peragere, per quam non suspendatur primus ꝓcessus, sed si conuincatur instr̃m de falso per sñiam ferendam super accusatione falsi cõdemnatoriam reuocent oĩa gesta ꝑtextu illius instrumenti, & pars producẽs condemnetur ad interesse: nihilominus vt conuenit, criminaliter puniatur.

¶ De ꝓscriptione sex annoꝝ ꝯtra instr̃a iudeoꝝ & vsurarioꝝ. Rubrica. IX.

NOtoria fama & multoꝝ conquestione pcepimus, ꝙ multi iudei & alii vsurarii vsurarios ꝯtractus extorquẽtes variis titulis: nedũ per eoꝝ voraginem, forte exigunt & vsuras, sed ẽt post aliquod tp̃s elapsum mortuo forsitan debitore, qui soluit: vel ipsoꝝ vitio non valente remissionem vel solutionẽ ostẽdere, quã cõfidenter, & absq; notario & testibus fecerat, iterato exigũt iam solutũ. Huic morbo volentes conuenientẽ adhibere medelam, statuimus ꝙ cõtra quẽlibet cõtractũ iudei vel cuiuscunq; vsurarii qui ꝓducatur in iudiciũ in modũ vel formam, & ꝓbaretur per testes vltra sex annos a die initi contractus, talis iudeus, siue vsurarius nullũ ꝯsequatur effectũ. Et cõtra ipsam sex annoꝝ ꝓscriptionem ꝓcedimus inchoandã in ꝑdictis ꝯtractibus ab hodie, & in futuris a die ꝯtractus, cuius obiectu, ẽt si nõ opponatur, iudicis officio cõtractus hmõi repellantur & viribus vacuentur. Qui aũt sint iudei, & qui vsurarii manifesti vel non: sufficiat in qualibet cã, nedum plena & exacta iuris ꝓbatio, sed ẽt sola fama ꝓbata per quatuor testes fide dignos.

¶ De responsione fienda positionibus & articulis. Rubrica. X.

POsitionibus oĩbus & singulis, quæ fierent in causis ciuilibus præstito iuramento aperte ponente, ꝙ eas aĩo calumniæ non ponit & credit eas veras & pertinentes ad cãm in qua ponuntur: aduersa pars respondere teneatur: & compellatur per iudicem, non obstante ꝙ allegaret vel opponeret ipsas esse impertinẽtes. Iudex possit tñ & pars reseruare, ꝙ si non sunt pertinentes, r̃nsio in nullo ꝑiudicet: & habeatur pro non facta. Saluo ꝙ si iudex viderit positionem manifeste imꝑtinentem seu calumniosam, & ei non esse respõdendum, possit (si sibi placuerit) partem contra quam ponitur: releuare a r̃nsione prædicta. Et omnibus positiõibus qbus videret iudici esse r̃ndendum, debeat r̃nderi anteq̃ ostẽdant aduocato vel alicui personæ, nisi solũ r̃ndenti, qui teneatur r̃ndere statim positionibus sibi lectis vel ostensis, nisi iudici videret super aliquibus: de quibus pars dubitaret, dare terminũ ad respondendũ. Statuimus etiã ꝙ si quis fuerit bis per litteras reqsitus: ꝙ veniat ad r̃ndẽdum positionibus, & non responderit infra terminum lr̃arum, tales positiones habeantur pro cõfessatis ipso facto, etiam sine aliqua pronunciatione. Volumus ẽt ꝙ in causis quæ sunt mixtæ ciuiles & criminales, possint fieri positiones quæ non tangant directo crimen, & eis debeat responderi sicut in causis mere ciuilibus.

De cauillosis

¶De cauillosis seu calũniosis exceptionibus refrenandis. Rubrica. XI.

EXceptiões cauillosæ friuolæ seu calũniosæ nullatenus opponant, & maxime p quas neget paternitas, filiatio, fraternitas, platura, seu possessio p̃platuræ, vel eũ cuius manus inuenitur publicum instrumentum esse notorium, vel alia similia. Et si hmõi exceptiones inuenirentur esse non veræ, sed calumniosæ, statim hoc comperto opponens de facto cõdemnetur aduersæ parti in expensis, & eas reficere cũ effectu compellatur: & in decem libris deñ. cameræ condemnet. Et quando iudici videbit ꝙ tales exceptiones sint calumniosæ, statim possit tales exceptiões reiicere: & eis non obstantibus ad vlteriora ꝓcedatur, pro ut videbitur conuenire.

¶Quæ forma sit seruanda in alienationibus & ꝯtractibus reꝝ minoꝝ. Rub. XII.

VT minoꝝ facilitati modis oĩbus cõuenientibus & expedientibus succurrat, ne in eoꝝ cõtractibus & negociis leuiter dãnificari valeant: siue lædi, sicut in plerisq; factum esse cõperimus. Statuimus: & hac p̃nti ꝯstõne firmamus ꝙ donationes, venditiones, & alienationes, remissiones, cessiones, & qetatiões q̃rũcunq; reꝝ, actionũ, & iuriũ sub quacunq; forma ꝯtractuum vel verborum a puberibus seu adultis factæ sine iuramento corporaliter p̃stito, & ẽt sine consciẽtia duoꝝ vel triũ ꝓximoꝝ ꝯsanguineoꝝ si assistant, vel saltẽ affiniũ: si ꝯsanguinei nõ assistãt, & sine decreto cõpetẽtis iudicis, & insinuatione facienda in actis cũ quibuscũq; vniuersitatibus, collegiis, & cõitatibus: & quibuscũq; ꝑsonis spãlibus fieri nõ valeant, nec aliquatenus celebrari: & si factæ vel celebratæ fuerint nõ seruatis solẽnitatibus oĩbus supra dictis ꝑsumant & fingant dolosæ extortæ, & nullã obtineãt firmitatẽ. Et nihilominus ꝯtrahens cũ minore cõtra formã superius annotatam arbitrio iudicis puniat.

¶De simulatis contractibus. Rubrica. XIII.

CVm iure testante plus valeat quod in veritate agitur, q̃ quod simulatæ cõcipitur, ad reprimendas fraudes & malitias peruersorum, contractus nõ veros simulatos & fictitios, seu per apodium celebrañ. Præsenti constitutione duximus ordinandum, ꝙ nulla ciuitas: cõitas, vniuersitas, vel quæuis specialis persona prædictos tales contractus simulatos fictitios vel dolosos inire, vel facere audeat uel præsumat. Nullusq; ex ipsis contractibus, ꝓmissionibus: uel obligationibus, seu conuentionibus quibuscunq; tanq̃ a iure reprobatis: possit agere, uel aliquatenus experiri: nec ex ipsis emolumentum vel damnum aliquod personis uel rebus aliquibus sequi possit. Et si quid ex prædictis contractibus per aliquos uel aliquem perceptum fuerit uel obtentum, ad ipsos cõtractus rescidendos cũ perceptoꝝ & obtentoꝝ restitutione taliter contrahentes sũmarie de causa cognita, & sine iudicii strepitu compellatur. De quibus simulationibus, fictionibus, & fraudibus: & quolibet p̃dictoꝝ per euidentia & uerisimilia iudicia, quæ aĩum iudicantis moueant: cognoscatur, & sententietur, consideratis personaꝝ, locoꝝ, tempoꝝ: & causaꝝ cõditionibus, qualitatibus, & uerisimilibus coniecturis. Cõtrafacientes aũt hmõi & obligationes recipientes: uel recipi mandantes fictitiæ, seu simulatæ si ipsum cõtractũ, vel obligationẽ in fraudem ꝓmittentis seu ꝯtrahentis alterius negauerint, simulatæ, seu fictitiæ conceptũ seu ꝯcepta uel facta in. xxv. florenis auri & plus usq; ad ualorem quantitatis siue rei in contractu uel remissione deductæ, iudicis arbitrio puniatur.

¶De nõ faciẽdo ꝯtractũ cũ illo, cui iterdicta fuerit bonoꝝ admĩstratio per iudicẽ. Rubrica. XIIII.

VT uia tollatur fraudibus. Statuimus ꝙ nullus faciat aliquem cõtractum cum aliquo cui per aliquem habentem iurisditiõem interdicta fuerit administratio suorum bonorum absq; licentia iudicis competentis iurisditiõem h̃ntis.

Si vero cōtrafactū extiterit vel fieri mandatū fuerit, contractus ipse nullius momenti sit. Et contrafaciens, si scienter: in tantum quantum est quantitas vel valor rei in cōtractu deductæ, si ignoranter, mitius contrafaciens iudicis arbitrio puniatur.

¶ Ne clerici ad procuratorem admittantur. Rubrica. XV.

NVlla ciuitas: cōantia, comes, vel baro, seu quis alia ꝑsona clericū, sindicū, vel ꝓcuratorē ꝯstituat: nec ad defensionē vel ꝓcurationē aliq̄ admittatur, nisi i casibus concessis. Et si cōtrafactum fuerit exnunc decernimus non valere.

¶ De actis & instrīs ꝓductis q̄lr restituātur dato termio ad accipieū. copiā. R. XVI.

ACtis & instrumentis: & quibuscunq; scriptutis ꝓductis in iudicio, iudex causæ q̄ncunq; ad petitionem producentis teneatur dare aduersæ parti terminum cōuenientem ad accipiendum copiam de productis. Et termino elapso parti producenti ad eius petitionem notarius causæ producta registrare & restituere teneatur poena sex florenoꝝ auri, & iudex causæ sub simili poena dare dictum terminum, & cogere dictū notariū ad restōnem prædictam. Et hoc locum habeat in causis ciuilibus, criminalibus: & spiritualibus, & omni genere causarum.

¶ Liber Sextus incipit continēs ꝯstōnes ptinētes ad materiā & offm̄ appellationū.
¶ De offō & iurisditiōe iudicis appellationū. Et q̄ ad ipsum & dūm Rectorē possit libere appellari. Rub. Prima.

[A]Ntiquis constitutionibus iuri consonis, & ab antiquo seruatis extitit ordinatum, q̄ ad rectorem ꝓuinciæ generalem & eius iudicē super appellatiōibus possit libere appellari ab omnibus & singulis potestatibus, capitaneis, iudicibus, & officialibus quarūcūq; ciuitatum, castroꝝ, & locorum ipsius rectoris regimini cōmissorū, & a q̄buscūq; comitibus, baronibus: & iurisditionem habentibus, & a quibuscunq; cōitatibus: collegiis, & vniuersitatibus, & a quibuscunque arbitris & arbitratoribus, & a quibuscunq; grauaminibus & oppositionibus iudicialibus & extraiudicialibus, siue a q̄buscūq; impedimētis, vel obstaculis, vel ab aliis iudicibus ipsius rectoris, tā generalibus q̄ ꝑsidalibus: & de nullitate oium p̄dictoꝝ quæri & agi, et i itegrū restitutio postulari q̄n de iure cōpetit corā dictis rectore & iudicibus seu altero ipsoꝝ. Et dictus iudex appellationū possit & valeat de p̄dictis omnibus & singulis cognoscere summarie sententiare & diffinire, & in prædictis oibus: & ēt super oibus ꝯtentis in ꝯstōnibus in hoc sexto libro insertis sit & eē intelligatur iudex competens & ordinarius: non obstantibus aliquibus statutis, cōstitutionibus: & iuribus: priuilegiis vel obstaculis quibuscunq;.

¶ Quod non appelletur ad Papām omisso medio, & qui cognoscat de appellationibus interpositis ad rectorem, Rubrica. II.

BOnæ memoriæ dñs Bertrandus ep̄s Sabinensis dum esset archiep̄s ebredinēsis: & reformator in terris prædictis ecclesiæ: asserens se super hoc habere specialem cōmissionem ab apostolica sede. Constitutionem quandam edidit in hac forma. Item finem imponi litibus cupientes & volentes per appellationem vel appellantium diffugia sub prosequendi iuris velamine cuiuscunq; iustitiam retardari. Auctoritate prædicta apostolica super hoc nobis specialiter attributa statuimus & ordinamus, q̄ q̄n a Potestatibus, Capitaneis, & Rectoribus, vel officialibus terrarum Ecclesiæ prouinciæ Marchiæ: vel a iudicibus præsidatuum, vel etiam a iudicibus maioris curiæ causarum ciuilium & criminaliū: vel ab aliq̄bus ep̄is seu prælatis

latis seu arbitris, arbitratoribus seu amicabilibus psonis, cõpositoribus ab iterlocutoria seu diffinitiua sñia, seu a quocũq; grauamine iudiciali vel extraiudiciali fuerit appellãdũ ad iudicẽ appellationũ, maioris curiæ, vel ad rectorẽ puinciæ necessario debeat appellari, nec appellatio ad sedẽ aplicam omisso medio iterposita aliquẽ iuris sortiaẽ effectũ. Et iudex a quo omisso medio extitit appellatũ, pinde possit pcedere, ac si nulla ab ipso iterposita appellatio extitisset. Illud aũt adiiciẽdo declaramus, ꝙ licet ad rectorem in casibus præmissis fuerit appellatum, pdictus aũt iudex qui in officio sibi cõmisso vices rectoris gerere reputatur absq; aliqua cõmissione sibi a dicto rectore fiẽda, cãs appellationũ hmõi possit & debeat cognoscere: & fine debito terminare: nisi alias dictus appellationũ iudex partibus: vel alteri earum esset suspectus, vel rector cãm alii de expressa partium voluntate cõmiserit. Hoc saluo ꝙ vbi ab episcopis vel aliis prælatis fuerit appellatum, non iudex prædictus appellatiõum auctoritate propria: sed rector per se vel alium cui cõmiserit causam appellationis audire debeat & fine debito terminare.

¶ Quod appellatio interponi possit coram iudice ad quẽ appellaẽ. Rub. III.

STatuimus ꝙ omnis appellatio deuoluenda ad rectorẽ puinciæ vel suos iudices ordinarios vel delegatos possit interponi coram iudice ad quem, vel corã iudice seu arbitro vel alio a quo appellaretur, pro ut maluerit appellans, & corã quocunq; eoꝝ interposita fuerit valeat & teneat, ac si interposita esset coram iudice, seũ arbitro, vel persona a qua appellatur, & ꝙ ad rectorem a suo iudice appellantium prædicto, & a suis cõmissariis possit libere appellari.

¶ De petitione & exhibitione apostolorum. Rubrica. IIII.

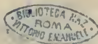
STatuimus & ordinamus ꝙ in appellationibus ad rectorem vel suos iudices ordinarios vel delegatos deuoluendis sufficiat appellanti apostolos petere pluries: etiam vno cõtextu, vel saltẽ semel coram iudice, coram quo interponiẽ appellatio. Et si petũtur a iudice a quo appellaẽ, vel suo in officio successore, ille a quo petuntur: teneaẽ incontinenti dare apostolos seu responsum appellanti sine aliqua dilatione vel termino, & si aliquem terminum statuerit ad recipiendũ apostolos appellans cõparere minime teneaẽ: nec pptere sibi in aliquo piudicium genereẽ. Et prædicta facta sm formam huius constitutionis valeant, & plenam firmitatem habeant, ac si omnes solẽnitates iuris fuissent solemnissime obseruatæ.

¶ De appellatione viua voce facta quando valeat. Rubrica. V.

RVrsus cupientes pñtum, capitaneoꝝ, & officialium terraꝝ malitiis obuiare, & ꝯtra iustitiam grauatis ꝯsulere. Volumus ꝙ qñ ab aliquo pñte, capitaneo, vel officiali, vel vniuersitate, barõe, vel eoꝝ officialibus, vel qbuscũq; aliis iudicibus, vel psonis, ad rectorẽ puinciæ, vel eius iudices ordinarios vel delegatos ꝯtigerit appellari a qbuscũq; grauaminibus iudicialibus extraiudicialibus sententiis iterlocutoriis vel diffinitiuis, aut pceptis valeat appellatio viua voce facta: & solo verbo ẽt sine aliq̃ scriptura, & possit pbari ẽt p testes: nec reqraẽ de necessitate aliq̃ petitio apostoloꝝ: & valeat & teneat talis appellatio, ac si iterposita eẽt i scriptis, & cãæ oẽs grauaminũ legitime & nullitatũ eẽnt isertæ, & ac si apostoli eẽnt legitime petiti. Et psertim cũ interdũ & freqñter locus & tps nõ patiaẽ plenius deliberãdũ cõsilium, & maxime pter fraudẽ & terrorẽ officialium opprimentiũ appellantes.

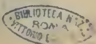
¶ Forma q̃r pcedaẽ in causis appellationũ tã añ sñiam q̃ põst. Rub. VI.

SAncimus hac ꝯstitutione in perpetuum valitura, ꝙ quilibet appellãs ab aliquo grauamine interlocutoria: vel præcepto ante sentẽtiæ tps vel post, & quocũq;

alio actu p̄terq̄ a mera diffinitiua ſnia in iudicio vel extra in criminali cā vel ciuili & a quibuſcūq; ptātibus:officialibus,cōitatibus,vel aliis iuriſditionē vel notionem hn̄tibus vel p̄tendentibus,ſeu a iudicibus:& officialibus rectoris ꝓuinciæ tam generalibus q̄ præſidalibus vel arbitris & arbitratoribus.Et de nullitate agens vel petens reductionem ad arbitrium boni viri:aut reſtitutionem in integrū corā rectore vel ſuis iudicibus,ſeu ad eos vel eoꝝ curiā infra octo dies a die interpoſitæ appellationis vel factæ ꝯtradictionis,aut petitæ reductionis ad arbitriū boni viri vel reſtōnis in integrū cōputandos appellationē & cām ipſam ꝓſequi teneat faciendo citare partē appellatā,ꝙ in termino citationis debeat comparere, & in dicto termino:uel infra dictū terminū ipſe appellans,ſeu de nullitate agēs ſe debeat p̄ntare. In cauſis vero appellationum ſeu ꝓuocationum,ſeu nullitatum,aut reductionis ad boni viri arbitriū & reſtitutiōis in integrū a diffinitiua ſnia ad rectorē ſeu ſuā curiā deuolutis, ſeu quolibet interiectis appellās:& cām agens infrā.xx.dies ꝯtinuos a die appellationis interpoſitæ ꝯtinue cōputādos appellationis & nullitatis cāmꝓſequi teneat faciendo citari aduerſariū ſiue aduerſam partem, & ſe in dicto citationis termino, vel ī ipm terminum p̄ntando. In oibus aūt appellatiōibus & cauſis ſupradictis poſſit ꝓcedi abſq; libello,litis ꝯteſtatione:iuramēto de calūnia,ac aliis ſolēnitatibus & ordinibus iudicioꝝ,ēt ſubſtantialibus,ſed ſolum facta p̄ntatione vbi opus eſt legitimentur pſonæ: & deinde terminus detur decē dieꝝ vel maior vel minor arbitrio iudicis vtriq; pti ad iuſtificandum,& impugnandū,& ꝓbandum tam per teſtes q̄ per inſtrumenta, vel per quemcunq; aliū modum,qui eis competeret de iure & hn̄dum ꝓbatū. & elapſo dicto termino def terminus ad accipiendum copiā de productis & probatis, ſi qua producta ſiue probata ſint:ad opponendū & probandū:& probatū hn̄dum cōtra ea vtriq; parti. Quo termino elapſo detur terminus vtriq; parti ad allegandū, & demum eo elapſo iudex cām q̄ citius poteſt per ſniam debeat terminare. Hoc tñ ꝓ expeditione & abbreuiatione litium volumus & ordinamus ꝙ in omnibus cauſis ſupradictis appellans de nullitate agens & petens reductionem ad arbitriū boni viri ſeu reſtōnem in integrum aduerſario comparente vel nō comparente ſic ſe habeat diligenter,ꝙ infra tpa fatalia inferius deſignanda cām per ſniam faciat terminare, videlicet ſi cā ē ciuilis & ab interlocutoria,vel ab alio grauamine vel actu q̄ a diffinitiua ſnia infra duos menſes. Si eſt ciuilis & a diffinitiua infra tres. Si vero cā criminalis fuerit:ſiue ab interlocutoria ſiue diffinitiua infra menſem:ſi grauamē fuerit illatū vel ſententia lata in loco vbi rectoris curia reſidet. Et ſi in alio loco cauſa infra duos mēſes debeat expediri. Quæ tempora fatalia incipiant a die appellationis vel querelæ nullitatis,ſiue petitionis reductionis ad arbitriū boni viri vel petitionis reſtitutionis in integrum, & p̄dictis tpibus fatalibus elapſis,cā intelligatur omnino deſerta, etiam ſine alia pronunciatione. Iudex tñ poſſit abinde in poſterum pronunciare & declarare deſertam & condemnare deferentem in expēſis. Hoc addito ad p̄dicta ꝙ quilibet appellans cām iniquitatis & nullitatis in appellatione ſua deducere & intētare poſſit & debeat,ac etiam teneatur:& ꝙ ſimul & ſemel agitari debeat vtriuſque iudicium & per iudicem terminari.Et etiā ſimul cum appellatione & nullitate poſſit intentari & deduci reſtitutio in integrum:& petitio reductionis ad arbitrium boni viri vbi competit aduerſus actum a quo appellatur:vel reſtitutio in integrum ad arbitrium boni viri petitur.Et ſinguli termini qui per noſtras conſtitutiones in appellationum cauſis exiſtunt ordinati quantum ad eorum progreſſum: ſiue quātum ad eorum finem,ſiue quo ad modum & ordinem procedendi in cauſis nullitatum & reductionum ad arbitrium boni viri & reſtitutionis in integrum, ſint & eſſe intelligantur ſimiliter conſtituti,ita ꝙ eis elapſis agēdi de nullitate,& omnis reclamationis,prouocationis,& reductionis ad arbitrium boni viri & reſtitutionis in integrū,& adappellandū additus ſit & eſſe debeat præſentis cōſtitutionis auctoritate p̄cluſus.Et per hanc conſtitutionem quo ad principium ſeu tempus dicendi nullum, vel petendi reſtitutionem in integrum,vel reductionem ad arbitrium boni viri nolumus præiudicium generari:nec aliquid innouari.

¶De appellationibus

C De appellationibus interponendis a iudicibus generalibus prouinciæ celeriter expediendis. Rubrica. VII.

Q Via per appellationum diffugia, q̄ ab interlocutoriis interponuntur, frequẽter a rectore vel suis iudicibus contingit causas nimium protelari, & effectũ iustitiæ impediri. Et cum in curiis ipsorum rectorum habeatur copia peritorum, & facilitas consequendorum actorum: & habilitas eorum ad quos appellatur, & per hoc possint causæ ipæ cum instantia celeriter expediri. Statuimus q̄ quelibet appellatio interposita vel interponenda a quacunq; interlocutoria lata vel ferenda ante sententiam diffinitiuam vel post per quemcunq; iudicem vel officialem ordinarium vel delegatum rectoris prouinciæ possit & debeat cognosci & terminari infra octo dies continuos a die præsentis constitutionis in appellationibus iam interpositis, & a die interpositæ appellationis in appellationibus interponendis, & quibuslibet diebus, et quarũcunq; feriarum dictæ causæ possint cognosci & terminari. Et tales appellatiões interponẽdæ possint iterponi die latæ interlocutoriæ, vel seq̄nti & nõ post. Et si appellatio a dictis interlocutoriis non fuerit interposita infra dictũ tempus supra ad id ordinatum, vel si fuerit infra tempus interposita: & non fuerit infra dictos octo dies terminata habeatur, proinde ac si non fuisset appellatum: & proinde procedatur per iudicem, a quo & per partem appellatam & appellans cogatur reficere parti appellatæ expẽsas antequam audiatur in causa in qua appellauerit ad aliquem actum. Et nihilominus pars appellata possit in causa illa principali procedere ad omnes actus sibi opportunos & expedientes. Et q̄ ab interlocutoria aliqua de prædictis non possit appellari nisi semel tantum. Et ab aliquo actu qui fieret in causa talis appellationis non possit appellari. Tamen interlocutoriæ p̄dictæ omnes latæ ante diffinitiuam sententiam præterquam late super legitimatione personarum pro aliis in iudicio interuenientibus possint in causa appellationis a diffinitiua sententia recenseri, non obstante q̄ ab eis non esset appellatum, vel esset semel appellatum. Et q̄ omnis appellatio quæ interponeretur contra dictam formam, p̄sumatur & fingatur friuola: frustatoria: & causa morandæ litis interposita, & ei nullatenus deferatur, & ea non obstante procedatur in causa, ac si interposita non fuisset. Saluo & excepto q̄ prædicta locum non habeant in interlocutoriis habentibus vim diffinitiuæ & latis. vbi non esset lata, nec expectatur fieri alia diffinitiua sententia in qua possit emendari. Nec locum habeãt in sententiis quæ ferentur per iudicẽ Rectoris super appellationibus deputatum, per quas diffiniuntur causæ appellationum ad eum interpositarum ab aliis sententiis uel grauaminibus tam illatis q̄ factis in generali curia supradicta.

C Quod restitutio in integrum peti possit directa via, etiam omissis administratoribus & causas agentibus. Rubrica. VIII.

HAc constitutione decernimus, q̄ minor vigintiquinq; annis: & ecclesiæ vbicunq; lædantur, in iudicio vel extra: habeant ellectiõem, an velint petere restitutionem in integrum, vel agere contra tutorem, procuratorem: actorẽ, vel sindicum, quorum culpa vel negligentia contingeret eos lædi, & petita restitutione in integrum procedatur super causa: non obstante q̄ contra administratores ipsorum prædictos non sit primitus actum, aut facta discussio contra eos.

C Quod appellationis remedio non possit renunciari. Rubrica. IX.

AD hoc vt obuiet malitiis & dolis p̄tatum, capitaneorum, & officialiũ terrarum, q̄ per ipsos capitaneos, p̄tates, & officiales fieri & exerceri ꝯsueuerunt, & aliorum iudicũ ad diminutionẽ officii appellationũ. Statuimus q̄ nullo mõ possit peti per aliquem officialem: cõitatem vel vniuersitatem statutũ & ordinamẽtũ fieri,

nec factũ ſeruari, quo ꝓhibeat vel tollat aliqua appellatio, nec in iudicio vel extra iudiciũ tacite vel expreſſe, ner per aliquam viam directam vel indirectam: perſonam vel perſonas cauſam habentes vel habituras coram eis vel aliquo eorum; vel alia quacunq; perſona poſſit vel debeat renunciari vel retineri beneficium appellationis, vel ſuper eo pactum fieri de non appellando ante ſententiam, grauamen, vel cõminationem illorum cõminantium, ſeu etiam poſt ipſum grauamen cõminationem: interlocutoriam, ſeu ſentẽtiam diffinitiuam aliquo modo vel ingenio: etiam ſub velamine ſacramenti tam in ciuili q̃ in criminali: vel aliquo alio grauamine vel actu iudiciali vel extraiudicialẽ. Et ſi qua renũciatio pactũ ſiue remiſſio & iuramentũ alias facta fuerit ipo iure nullius ſit momẽti. Et idẽ dicimus i reductiõe ad arbitriũ boni viri, & reſtitutione in integrũ, & quærela nullitatis, vt per renunciationem tacitam vel expreſſam, vel pactum remitti nõ poſſint. Excipimus a prædictis, ꝙ ſi principalis appellans perſona, vel de nullitate agẽs: vel petens reductionem ad arbitriũ boni viri per ſe & non per procuratorem, vel aliam interpoſitam perſonam, perſonaliter compareat coram rectore vel coram ſuo iudice, coram quo talis cauſa penderet, & renunciaret expreſſe cauſa tali, q̃ legitima ipſi rectori vel ſuo iudici videãtur, tunc poſſit admitti talis renunciatio, & valeat ſi approbetur expreſſe per rectorem vel ſuum iudicem ſupradictum. Et ſaluo ꝙ per hanc conſtitutionem non præiudicet aliis noſtris cõſtitutionibus de deſertione loquẽtibus, quas volumus in ſuo robore perdurare. Et ſaluo ꝙ in appellationibus a rectore vel ſuis iudicibus interiectis renunciatio valeat ſm iura cõmunia. Et poteſtas ſiue officialis qui dictam renũciationem, remiſſionem ſeu pactum fieri fecerit, ſeu iuramentum ſuper hoc receperit. Et notarius qui ipſam remiſſionem ſeu pactum ſcripſerit, ducentorum florenorum auri pro quolibet pœnæ ſe nouerit ſubiacere.

vid' raph. fulg. c. 171 [illegible]

¶ Quod acta exhibeantur in iudicio quando appellatur in cauſis criminalibus, & quomodo in q̃õne procedatur quando exhibentur. Rubrica. X.

QVia iure teſtante fraus & dolus nemini debẽt patrocinium impartiri: ſed ipſis potius inq̃tum eſt poſſibile obuiandum, & maxime cum appellantes in criminalibus cauſis ante ſententiam vel poſt propter defectũ actorum & ꝓceſſuum: quorum copiam procuratoribus & faciẽtibus iudicibus cauſarũ principalium habere non poſſunt tanq̃ eorum proceſſibus & probationibus denudati, nequeunt ipſorũ cauſas proſequi, neq; modo & tempore debito facere terminari. Statuimus atq; præcipimus, ꝙ quilibet appellans in criminali cauſa dũtaxat ante ſententiæ tempus, vel poſt a quocunq; grauamine vel præcepto, vel ſententia in criminali cauſa facto. In prima citatione faciat mandari iudicibus: & officialibus pſonis, ſiue vniuerſitatibus quibuſcunq;, a quibus ad rectorem vel ſuam curiã eſſet appellatum: & etiam parti ad cuius inſtantiam ſeu petitionem factus fuiſſet ꝓceſſus, vel illatum grauamen, vel lata ſententia a quo vel a qua fuerit appellatũ, ſi qua pars huiuſmodi repetitur, ꝙ omnia acta, ſententias, & præcepta: & ꝓceſſus quoſlibet in formam publicam infra quinq; dies, vel maiorẽ terminũ iudicis arbitrio ſtatuendũ, teneant & debeant exhibere & ꝓducere corã ipſo: corã quo cãm appellationis hmõi contingerit ventillari, quo quidem adueniente termino: ſi ꝓ̃dictoꝝ copia iuxta mãdati formã exhibita fuerit, in appellationis cã ꝓcedat, prout de iure & ſm formã noſtraꝝ ꝯſtõnum fuerit ꝓcedendum. Porro ſi ꝓ̃dictoꝝ copia iuxta primi mandati formã facta non fuerit per partem appellatã, vel per iudicem principalẽ, ſeu rectorẽ ciuitatis vel vniuerſitatis, qui de hoc fuerint requiſiti, iterato citari debeant & reqri, ꝙ in ſecũdo termino per rectorẽ vel ſuos iudices: vel officiales peremptoriæ, & per literas, ꝓ̃figendo vero terminum quinq; dierum minorũ petitorum actoꝝ, ſententiarũ: ꝓ̃ceptoꝝ, & proceſſuum quorumcunq; copiam faciant exhiberi, quæ ſi facta fuerit in appellationis cauſa (vt ſuperius præmittitur) procedatur, alioquin ipſis requiſitis (vt prædicitur) in non exhibendo prædictam cõtumacibus & inobediẽtibus exi-

ſtentibus

ftitibus habitis propter inobedientiam, contumaciam, atq dolum pro confessis: & cōuinctis per rectorem & suos iudices & officiales quoscunq tam generales q̄ praesidales, elapsis duobus terminis absque aliq̄ alia citatiōe vel requisitione ad aliquē alium actum, vel ad sententiam audiendā pcedi possit & debeat ad pnunciandū bñ & legitime appellatū: & acta, & sñias, & pcessus, & pcepta esse nulla cassa & irrita & nullius esse valoris p tales iudices & officiales, seu rectores vniuersitatis & ciuitatis, siue psonas quascunq a qbus esset appellatū perperā & inique pcessus, ac si de appellationis cā liqueret. Et q̄ si quo tpe sñia, acta, pcepta, vel pcessus aliqui contra dictū appellantē ex causis pdictis in posterum apparerent ex ipsis vel ipsoꝝ occasione appellans inquietari nō possit, vel aliquatenus molestari. Et nihilominus de pdictorū inobedientia cōtemptu & fraude pdictos officiales qui debēt acta exhibere inobedientes & cōtemptores, siqdem p delicto super quo appellabat, si erat poena pecuniaria in tantundē camerae. Si personalis, in ducentis flor. auri camerae Ro. ec. condemnetur. Et camerarius cōis illius cōitatis teneatur ad requisitionē dictoꝝ officialium expensis illius cōitatis dare nuncium p portando dicta acta ad curiam appellationū. Et si per eum steterit: quin nuncius (vt pdicit) dederit tunc ipse camerarius de suo pprio non pdicti alii officiales dictā poenā in quolibet dictoꝝ oium casuum soluere teneatur. Volumus tñ & ordinamus, q̄ si in causa huius appellationis vertētis corā rectore vel suis iudicibus ordinariis uel delegatis pducta fuerit acta itegra: deinde per partem quae tunc erat appellata cōtigerit in tali cā fieri appellationē nō possit cōpelli, nec teneat talis pars effecta appellata de nouo q̄ prius fuerit appellās, nec iudex a quo nuper appellat pducere acta iā pducta, seu anterioris iudicii, sed solum acta facta corā iudice vel per iudicem a quo vltimo extitit appellatum. Et pdicta locum nō habeant in appellationibus q̄ interponunt a sententiis vel grauaminibus iudicis maleficioꝝ curiae generalis puinciae, vel cuiuscunq iudicis dictae curiae generalis in cā quacunq criminali, ex qua poena possit applicari camerae Rom. Ec. q̄tum ad publicationē causae. Sed in causis talium appellationum, missis prius lrīs q̄ dirigant et ad aduocatum & pcuratorem fisci infra terminū eoꝝ: vel post pars appellans reqrat Notarium actoꝝ: seu quēcunq ex notariis maleficioꝝ curiae generalis, vel iudicē maleficioꝝ, vel eius locumtenētē, q̄ det sibi copiā oium actoꝝ & sententiae in publicā formā: & q̄ eis offerat cōpetentē mercedem s̄m formā ꝯstōnum. Et facta tali reqsitione & oblatione mittant secūdae litterae, & infra eaꝝ terminum vel post pars appellans iteꝝ reqrat & offerat, vt supra, quibus factis iudex qui de appellatione cognoscet videns hmōi ꝯtumaciam, negligentiam, & defectū in nō exhibendo copiam actoꝝ & sñiae, seu quorūcūq, ex nunc teneat: possit & debeat pnunciare, q̄ ipsi parti appellanti non currat terminus, nec tēpus aliquod fatale in causa suae appellationis quousq copia integra oium actoꝝ: & sententiae fuerint sibi p iudicem maleficiorū, vel aliū iudicem curiae, vel notariū actoꝝ, vel aliū ex notariis maleficioꝝ tradita cum effectu, vel p partem, vel aliū quemcunq, q sibi facultatem habuerit exhibendi. Volumus tñ & declaramus q̄ in casu in quo pdicta cōstitutio loquitur de periclitatione causae, non proficiat appellanti: nec ex eo capite obtineat, q̄ forsitan nō pducatur aliquis actus vel scriptura quae nō faciat ad dictam cām, vel per quem seu quā sua appellatio nō iustificet vel non reuelaret appellans, & q̄ si dicatur per appellantē actum vel scripturā non esse productum vel pductam, & de illo actu seu scriptura esset rogatus alius notarius q notarius actorum non prosit appellāti, nisi in primis litteris & secundis expresse fiat mentio, & de illis actis: & de nomine notarii rogati: & q̄ propter verbum & caetera supra vel infra, vel his similia acta nō intelligantur diminuta. Et q̄ illud quod dicit illa constitutio in causis maleficiorū curiae generalis non periclitandis, locum habeat etiam in causis criminalibus curiae cuiuslibet praesidatus in poena applicanda fisco.

¶ De modo procedendi super secundis appellationibus quae interponuntur ad rectorem prouinciae & suos iudices. Rub. XI.

QVotiēscūq; a iudicibus curie generalis ad rectorē iuxta ꝯsuetudinis & cōstitutionis prouinciæ formam secūdo super eodē articulo, capitulo vel eadē sententia fuerit appellatū, & per rectorem ipsum siue aliquē cōmissariū siue delegatū suum de ꝑdictis secūdis appellationibus ante sententiā diffinitiuā vel post interpositis a iudicibus ꝑdictis cognosci contingat. Statuimus ꝙ ꝑdictæ secūdæ causæ qōnes & lites appellationū sūmarie absq; libelli oblatione, litis cōtestatione sine strepitu & figura iudicii ex actis prioribus oībus dūtaxat, assumēdo causas easdē quæstiones seu lites in eo statu, quo tūc erāt, quādo remissiones interlocutoriæ vel sententiæ fierent, audianē, cognoscanē & terminenē: & super ipsis modo ꝑdicto interloqui sententiari & procedi possit & debeat siue per rectorem siue p cōmissariū & delegatos ab eo vnū vel plures & sententialiter diffiniri. Et ꝑdictorum iudicū processus & sententiæ super hoc sic facti & late valeant & teneant, ac si ordo iudiciarius foret seruatus integraliter in eisdē. Et hoc locū habeat in oībus & & singulis quæstionibus litibus siue causis pñtibus pēdētibus & futuris. Et ꝑdicta locū habeant qñ prima appellatio fuerit cognita p rectorē vel per suos iudices, siue secunda appellatio interponatur per primū appellātē, siue p partē aduersam. Si vero prima appellatio cognita fuerit & terminata in alia curia, tūc præsens constitutio nō vēdicet sibi locū, & in ꝑdictis secūdis appellationibus, in qbus hæc cōstitutio vēdicat sibi locū, sit ordo ꝓcedendi vt facta citatione pñtatione & legitimatione psonaꝝ vt supra in alia cōstitutione ꝯtinetur, detur terminus ad ꝓducendū prima acta & prius in prima causa & secūda probata & ꝓducta, quo elapso detur terminus ad excipiendum & opponendū & probandum & habendum probatum cōtra. Et illo termino elapso detē terminus ad allegādū, & ipso elapso cā per sniam terminetur.

¶ De modo soluendi salarium super appellationibus. Rub. XVI.

NE metu expensæ aliquis cesset ꝓsequi suā appellationē. Statuimus ꝙ a volēte cām appellationis ꝓsequi exigatur salariū a camera secūdum q̄titatē in qua iuxta q̄titatē ad q̄ p formā statuti illius loci, vbi fuerit facta cōdēnatio, cōdēnari debuit & vere absq; remissione aliq̄ solui debeat, omissis supra additis de qbus per camerā salariū nō exigatur. Et quia in cōdēnationibus sæpe dolus & fraus cōmittitur in maioribus vel grauioribus q̄titatibus. Ideo ne metu maioris vel grauioris salarii exigēdi appellās causam appellatiōis indiscussam dimittat, a qbus qualiter & q̄tū salariū mitius exigi debeat rectoris et suoꝝ iudicū arbitrio reseruamus. Addicimus ꝙ nullus potestas seu officialis alicuius terre maiorē cōdēnationē faciat in fraudē appellatiōis nec aliq̄ cōdēnationē vltra debitā cōdēnationē vel solutionē ipsius condēnationis apponat, propter quā appellās vltra debitā cōdēnationē grauetur. Et qui contrafecerit ipsa cōdēnatiōis snia sit ipso iure nulla irrita & inanis & puniaē in duplū eius in quo vltra debitū in fraudē condēnauit. Et vtrū cōdēnatio in maiori q̄titate vel pœna in fraudē appellationis facta fuerit, declarationi & interpretatiōi reseruetur rectoris & iudicū arbitrio & habeatur pro plena probatione.

¶ Quibus diebus & temporibus termini & tempora non currant in causam appellationum & aliis. Rub. XVII.

TEmpora terminos appellationū & aliaꝝ causarum volumus non currere sed causas ipsas in eodē statu manere a tpe quo cōtingerit libros claudi pp remotionē rectoris vel ipm' rectorē remotū de terra recedere vbi curia generalis ꝓuincie residētiā faceret capiēdo iter & recedēdo de ꝓuincia vsq; ad decē dies post aduētū noui rectoris sui successoris & restitutionē libroꝝ actoꝝ faciēda nouis notariis seu officialibus vel etiā veteribus si ipsos cōtingerit refirmari. Et similiter nō currāt toto tpe quo pp renouationē iudicū et officialiū seu sindicatoꝝ eorūdē vel alia q̄cūq; cā libros actoꝝ mādato rectoris claudi et clausos stare cōtingerit, et toto tpe

quo curia

quo curia prædicta moueret de vna terra ad aliam, videlicet a tpore quo iudices desinerent sedere ad bácũ iuris in terra vnde curia pdicta recederet vsq; ad tps quo inciperet sedere ad bácum iuris in terra ad quá dicta curia moratura accederet. Et si militer nõ currát oíbus diebus de quibus per iudicem causæ specialiter in cá illa de voluntate partium, vel generaliter in causis coram eo vertétibus pronunciaretur cum cõsensu maioris partis iudicũ curiæ generalis tpora seu terminos nõ currere. Et similiter non currant omnibus diebus per quos indicerent vel pronunciarẽtur feriæ generales per rectorẽ puinciæ, vel eius vicariũ & tporibus feriatis propter messes & vindemias & omnibus & singulis diebus & temporibus feriatis quæ cõtinent in cũstitutione nostra posita sub rubrica de feriis. Et quotiens iudex causæ propter contumaciam & inobedientiam alterius partiũ pnũciauerit aduersæ pti tpora seu terminos nõ currere, quo casu illi parti pro qua pnunciatũ est, tpora nõ currát nec termini. Illa vero tpora volumus esse iuridica & continua in temporibus & meritis causaꝶ. Per hoc tamen nõ negamus quin vbi iusticia suadebit, possit secũdũ iura cõmunia fieri ex iusta causa restitutio temporum vel etiam terminorum.

De feriis. Rub. XIIII.

FEriatos dies esse decernimus in causis appellationũ omnibus & in causis ciuilibus & spiritualibus quæ corá auditore rectore vel vicario sup spiritualibus agitantur, & in quibuscũq; aliis causis coram rectore iudicibus vel cõmissariis agi tádis præterq; in causis maleficioꝶ primis: vel aliis causis quæ ipsis tporibus de iure cõmuni permittũtur agitari videlicet. Festũ natiuitatis dñi nri Iesu xpi cũ quatuor diebus præcedentibus & oibus diebus sequentibus eiusdẽ vsq; ad secundá diẽ post Epiphaniá inclusiue, Dies cineris cum duobus præcedétibus, Festum Pascale resurrectionis dñi cum septem diebus pcedétibus & septem sequẽtibus. Dies pẽthecostes cum duobus sequẽtibus. Dies festi corporis xpi. Dies ascẽsiõis dñi. Quinq; dies festiuitatũ Beatæ Mariæ virginis, videlicet Natiuitatis, Cõceptiõis, Annũciatiõis, Purificatiõis, & Assumptiõis. Dies festiuitatũ oium apostoloꝶ. Dies festiuitatũ q̃tuor Euágelistaꝶ. Dies dñici. Dies festiuitatũ q̃tuor doctoꝶ ecclꝫ. Dies festi beatæ Agnetis Beatæ Agatæ. Sácti Bñdicti abbatis. Sácti Georgii. Sáctæ Apoloniæ. Dies kalẽdaꝶ madii. Sancti Michaelis archágeli. Sácti Ioánis Baptistæ tá natiuitatis q̃ decolatiõis Sáctæ Crucis tá inuẽtiõis q̃ exaltationis. Sanctæ Margaritæ. Sanctæ Mariæ magdalenæ. Sancti Laurentii. Sancti Dñici. Sáctæ Claræ. Sácti Augustini. Sancti Frácisci. Oium sanctoꝶ. Sácti Saluatoris. Sancti Martini. Sáctæ Katherinæ. Sácti Nicolai epi. Sáctæ Luciæ. Et dies festiuitatis sancti sub vocabulo cuius ẽ ecclesia cathedralis seu maior ecclesia terræ in q̃ curiá generalẽ puinciæ ptingerit residere, seu cuius sancti festum tanq̃ capitis & patroni illius terræ populus generaliter cõiter & solẽniter celebraret. Volumus & mádamus q in báco spiritualium, & in báco appellationũ: & in banco cuiuslibet curiæ generalis notarii dictoꝶ bancoꝶ debeant conficere vnũ librum pro quolibet banco in quo cõtineantur seriose & distincte oẽs dies iuridici & oẽs dies feriati totius tporis eoꝶ officii. Et talẽ librũ reassignẽt in fine sui officii cameræ. Et notarii collegii aduocatoꝶ & pcuratoꝶ curiæ generalis cõficiant aliũ librũ in quo similiter omnes dies iuridici & feriati cõtineantur distincte: & talibus libris & cuilibet ipsorum adhibeatur plena fides.

Quod iudices præsidatuum deferant appellationes coram eis interpositas ad curiam nostram. Rub. XV.

QVilibet iudex particularis seu in præsidatu deputatus vnumquẽq; volentem appellare & cám appellatiõis psequi coram iudice curiæ generalis super audiẽdis causis appellationũ ordinádo libere appellare, & pseq ad mittat sine impedimẽto. Et siquis ptrafecerit peñ. centũ libr. vice qualibet puniat.

¶ De pœna notariorum recusantium recipere rogitum de appellatione & præsentatione litterarum. Rubrica. XVI.

VOlumus & ordinamus:q̃ quilibet notarius requisitus a quibuscũq; personis teneatur conficere publicum instr̃m quarumlibet litterarũ,citationũ : appellationũ,& protestatiõum, & si hoc facere negauerit vel malitiose facere distulerit qualibet vice,in.xxv.libr. vsualis monetæ mulctet̃.Si vero de p̃ntatiõe litterarum sedis apostolicæ,vel ipsius Rectoris & suæ curiæ super negociis,p̃priis Ro. ecclesiæ,vel curiæ ipsius rectoris aliter transmissis instr̃m facere denegauerit,vel malitiose distulerit officio notariatus per quenquã sit suspensus: & nihilominus in libris quinquaginta vsualis monetæ curiæ Ro.ecclesiæ condemnetur.Vel siquis nõ notarius qui aliquod instr̃m huiusmodi facere prohibuerit,& ne faciat:aliquod grauamen intulerit,vel terrorem.Siquidem baro fuit. in ducentis libris. Si potestas, aut vniuersitas,iudex,aut cõitas,officialis terræ,vel quiuis alius,peñ. cẽtũ libr.incurrat.

¶ De instr̃is appellatiõñ. & sentẽtiis ponẽdis in registro,& earũ solonibus. R.XVII.

INstrumentũ appellatiõis ostẽsum coram rectore, vel suis iudicibus,vel officialibus curiæ generalis de aliquibus sententiis,vel aliis quibuscũq;,p̃cessibus recipiat notarius penes se:& in registro ponat vel faciat registrari.Et de solutione prædictorum teneat modum in nostris constitutionibus cõtentum. Et iudex vinculo sui iuramenti teneatur facere obseruari.

¶ De non faciendo executionem ante decem dies. Rubrica. XVIII.

CVm non solum initiata post appellationẽ a diffinitiua sententia interiecta debeant ante omnia per appellationis iudicẽ reuocari.Sed ea omnia quæ medio tempore inter sententiam & appellationem , quæ postmodum infra decẽ dies interponitur,ab eadem contigerit innouari,ac si post appellationem innouata fuisset.Et melius sit ante tempus occurrere:q̃ post vulneratam cãm remedium quærere.imo penitus necessarium:vbi maxime tale vulnus existeret: cui postea nõ possit adhiberi medela.Ideo statui prouinciarũ:& prouincialibus salubriter prouidere volentes,& multorũ excogitatis fraudibus obuiare, qui contra formam iuris cõis maxime constitutionũ,& in graue aĩarum suarũ periculũ,conanẽ facultatem adimere appellañ.illos quos ad mortem vel aliter condẽnare personaliter,seu punire volunt,faciendo tempore sententiæ aliquam in eos proferre,seu ante tales quos condemnãt,seu condemnare volunt eos taliter obturari,seu eos aliter impediri , q̃ loq non possunt,ne appellent:eos etiam taliter tenẽdo abscõsos,q̃ nullus,p̃pinquus amicus vel alius possit ad eos accedere:nec eos super aliqua defensiõe instruere : vel docere . Et q̃ peius est lata sñia corporaliter in aliquem seu aliquos incontinẽti executionẽ fieri faciunt in condemnatos,deum non hñdo p̃oculis:non expectando decẽ dierũ terminũ,infra quos de iure permittiẽ, & in maioribus vł minoribus appellare. Post quas executiones cũ reuocari non possent,appellaretur in vanum. Vnde prouida deliberatione statuimus:q̃ nullus Potestas:Capitaneus,Iudex,Officialis:Baro, vel Comes,seu quispiam alius iurisditionem exercens alicuius ciuitatis: cõitatis, castri,vel loci, audeat vel præsumat per se vel alium : seu alios aliquem condemnatũ personaliter vel corporaliter,directe vel indirecte quomodolibet impedire,quo minus ad ipsum rectorem vel suam curiam valeat appellare. ¶ P̃nti constitutione firmantes & sancientes:ac oĩbus & singulis rectoribus,potestatibus:capitaneis,baronibus,comitibus:iudicibus:& oĩbus aliis dictæ ,p̃uinciæ,& oĩbus & singulis vniuersitatibus ciuitatum:castrorũ,& aliorũ locorũ penitus inhibentes,ne aliquam corporalem pœnam vel personalem executionẽ faciant,aut fieri patiantur cõtra aliquem condemnatum vel condemnandũ ad mortem,seu aliter corporaliter, vel personaliter

liter infra tps decem dierum q statutum est a iure volentibus appellare. Quod que nullus personaliter vel corporaliter puniendus ducatur ad scenam seu patibulū vel locum vbi fuerit puniēdus ore obturato, vel aliter impeditus quominus loqui possit aperte seu facie cooperta: taliter q aperte appellare nō posset. Potestas vero & capitaneus qui contrafecerit & fieri fecerit vel passus fuerit fieri in mille florenis auri effectualiter puniatur, & baro vel alius iudex: in trecētis, cōitas vel vniuersitas in mille flor. auri effectualiter puniatur. Et læsis & iniuriatis cōtra formā pñtis cōstitutiōis & eoꝝ filiis & heredibus ad dāna & interesse rectoris & suoꝝ iudicū arbitrio declaranda, teneantur & cōpellantur in omnibus casibus supradictis. Cōmunia vero ciuitatum castroꝝ & aliorum locoꝝ pro suis officialibus & potestatibus teneanť nisi eos cæperint & in fortiam dictæ curiæ dederint infra octo dies ex quo deliquerunt in prædictis. Si vero frustatorie seu iniuste in præmissis in causis ab aliquo appellari ɔtingerit vt honori prædictoꝝ rectorum inquantum conuenit deferatur, & vt iurisditio ciuitatum & aliorum locorum seruetur illæsa. Statuimus & firmamus q si cōtingerit per dictū rectorem vel suum iudicem super appellationibus deputatum vel deputandum pronunciari aliq appellationem in dictis casibus nō tenere seu iniustā esse: vel male appellatum fuisse, executio primæ sententiæ ita remaneat præfatis rectoribus qui eam dederint vel dabūt quemadmodum habuissent seu haberent, si nō fuisset ad ipsum Rectorem, seu ipsius curiam appellatum, appellatione huiusmodi non obstante. Omnibus aliis quæ super appellationum causis & in fauorem appellationum per constitutiones statuta sunt, in suo robore duraturis.

¶ Quod appellantibus non currat aliquis terminus ordinatus per statuta ad soluendum. Rub. XIX.

QVia q̄pluribus terris vigent statuta seu reformatiōes q cōdēnati si soluūt infra decē dies vel alium certum terminum diminuať eis tertia vel alia quæcunq pars condēnationis, quod videtur inuētum ad diminutionē curiæ ipsius rectoris, & vt cōdēnati ab appellationibus detrahātur. Statuimus q quicunq condēnatus appellauerit per appellationē ipsam terminus p̄dictus sit, & intelligatur esse suspensus, & non currat quousq dicta causa appellationis fuerit terminata, & ex tūc habeat omne beneficium & omnem terminum & omnem diminutionem & remissionem, sicut habebat in tempore appellationis emissæ.

¶ Quod nullus officialis debeat cōmittere punctum quæstionis alicuius ante vel post diffinitiuam sententiam. Rub. XX.

VT officium appellationis curiæ generalis rectoris vtiliter conseruetur ne remedium appellationis appellare volentibus auferatur. Statuimus q nullus rector vel officialis alicuius terræ prouinciæ possit vel debeat cōmittere pūctum aliquem quæstionis principalis vel incidentis post diffinitiuam sententiā vel ante super quocunq grauamine, vel interlocutoria totaliter seu in partem aliquo tempore cum prædicta sæpe fiant vt appellationis remedium litigantibus auferať. Et si qua cōmissio decætero facta reperiretur contra formam præsentis constitutionis per aliquos rectores seu officiales alicuius terræ: ipsa cōmissio & quicquid seqtur ex ea nullius sit momenti, & officiales qui fecerint dictam cōmissionem suo officio sint ipso iure priuati, & nihilominus in centum floreń. auri condēnentur.

¶ De pœna innouantium vel aliquid facientium contra appellantes siue volentes appellare ad curiam generalem prouinciæ. Rub. XXI.

CVm iter cætera superioritatis præciosa iocalia illud existat nō imerito arduū appellationis officium: per quod superior possit iniustitias alioꝝ minorum

iudicũ debita emendatione corrigere, subditis & oppressis in eo℞ iuribus pbere op portuna remedia, & inferior gradus meritũ superioris agnoscat. Quũq; huic singulari officio, quod spãliter ad Ro. ecclesiã, & officiales ad id per sedem apostolicã, aut eius auctoritate p ecclesia deputatos solos non est dubiũ pertinere multi diuersimode conantur detrahere, & ipsum vtile ac necessarium offm destruere, vel saltem exterminare, intantum vt sm intentionem eo℞ temerariam ad nihilũ deducatur. Aliqui eligendo capitaneum, siue assumẽdo exgrauatores: sindicos, siue cuiuscunq; generis vel nominis officiales, vel arbitros, vel cõsultores qui cognoscant de appellationibus vel iniustitiis, iniquitatibus: siue grauaminibus qbuscunq;, aut per viã cõsilii exgrauentur, siue reformenẽ. Alii statuendo vel ordinãdo q ante sniam vel grauamen: aut post def super quibuscunq; sententiis siue punctis cõsiliũ sapientis, vel ẽt factũ vel ordinatum de dando psilium hmõi sapientis quomodolibet obseruando. Alii statuẽdo vel ordinando, q a sentẽtiis vel grauaminibus iudicialibus, vel extraiudicialibus simpliciter vel generaliter, vel a certo genere grauaminũ, aut in certis generibus causa℞, vel snia℞ arbitro℞ vel laudo℞, appellari siue reclamari non possit. Alii q ptendunt se habere priuilegium sedis Apostolicæ iurisditionẽ prima℞ appellationum, statuendo vel ordinando generaliter: aut in quibusdam sententiis, grauaminibus: siue causis, q prima appellatio non fiat, aut impediatur, per quod sequitur q impedita aut prohibita prima, siue qũolibet vulnerata, paratur piudiciũ, siue via pcluditur ẽt in secũda deuoluenda ad curiam Ro. vel generalem puinciæ. Alii statuendo siue ordinando q parte appellãte siue puocata ad Romanã vel generalẽ curiam fiant expensæ cãæ hmõi per cõe vel aliam personam, vel defendantur in dictis causis expẽsis cõitatum: vel alio℞ loco℞: aut per aduocatos: siue sindicos cõitatis alicuius qui patrocinarenẽ in causis illius cõitatis salario vel expẽsis. Alii statuendo vel ordinando: q nullus scribat prouocationes, siue appellationes hmõi, vel scripturas exhibeat. Alii statuendo siue ordinando, q nulla persona exeat terrã illã q̃cunq; vel eius territoriũ sine licẽtia Prio℞, vel cuiuscũq; officialis, vt p hoc artẽt appellantes siue puocantes pdictos, ne ad dictas possint accedere curias ad quas appellant, siue prouocant, siue appellare vel puocare intendunt. Alii capiendo & detinendo personaliter, siue carcerando appellantes: siue appellare volentes: vel eo℞ ascendentes, vel descendentes, cõsanguineos, vxorem, agnatos, vel cognatos, aut affines vel laboratores, inquilinos, aut pcuratores, vel negocio℞ gestores, aut intimos amicos eorũ, vel bona ipso℞ sequestrando, vel qũolibet capiendo, vt p hoc appellare volẽtes nõ audeant. Et qui appellassent, renũcient, vel appellationes psequi non attemptent. Alii terendo tormentis, pœnis, iniuriis, vel minis appellantes, siue appellare volentes vt non appellent, vel ab appellatione recedant. Alii vero pcedendo ad vlteriora cãæ post appellatiõem emissam, vel ad executionem sniæ post appellationẽ vel ante infra tps quo appellare de iure liceret. Alii post appellationẽ nouos instituẽdo pcessus accusationis: inqsitiõis, denũciationis, libelli, vel petitionis ciuilis, vel criminalis contra appellantes sub quocũq; colore vel cã ipsos appellantes, nouis processibus implicãtes in eadem cã siue negocio, in qua, siue in quo appellatur, vel alio negocio, siue cã. Alii pœnas in personis, vel pecunia seu rebus imponendo vel exigendo, vel domos diruendo, vel vineas, aut arbores deguastãdo: aut ipso℞ possessiões bona seu res tolli aut fructari phibẽdo uel impediendo. Alii offendẽtibus appellãtes in personis vel rebus impunitatem, vel præmium, vel fauorem: vel consilium pollicendo. Alii acta, instra: testes, iura, vel pbationes subtrahendo, vel ne hrẽ possint impediendo. Nos hmõi malitiis, & psumptuosis conatibus vel excessibus obuiare congruis remediis intendentes. Cassamus, irritamus, & iuribus vacuamus, ac cassa & irrita, & nulla nunciamus dicta statuta & ordinamenta: edita & edenda, & secuta vel sequenda ex eis vel ipso℞ occasione siue ptextu. Et dictas ellectiones, assumptiones capitaneo℞, officialium, arbitro℞ siue arbitrato℞, siue cõsulto℞, & secuta & sequenda, siue fienda per eos, seu ptextu eo℞ officii: seu ipso℞ occasione, & ea & alia quæcunq; similia de capitularibus statuto℞, seu quorumcũq; ordinamentorum libris &

actis quibuscũq;, mandamus sine tarditate aliqua aboleri, & de cætero vllo vnq̃ tpe talia vel similia attemptari vel fieri quoquo modo. Prædicta quoq; & alia omnia & singula fieri aut attemptari penitus ꝓhibemus. Et si fierent, decernimus esse nulla: & ꝓsumi atq; fingi auctoritate præsentis cõstitutionis omnia & quæcũq; ex prædictis, uel similia fierent, facta essent contra dictum appellationis officiũ: & in fraudem ipsius officii, & cõtra ipsos appellantes: & contra ipsas appellationes esse penitus innouatum. Cõtrafacientes vero statuta vel ordinaméta prædicta, vel aliquid prædictorum faciendo, pœnis omnibus contentis in ꝯstitutionibus fœlicis recordationis Vrbani Papæ quarti supra in primo libro haꝝ constitutionum contentis decernimus subiacere, & eas incurrere ipso facto. Et nihilominus vltra dictas pœnas cõitates siue vniuersitates facientes, aut facta tenentes vel cõseruantes statuta prædicta vel similia vel aliquod ꝑdictorum in duobus millibus flor̃. auri. Potestas vero, aut capitaneus: seu quiuis alius: qui ipsis statutis auctoritatem vel consensum ꝓbuerit, aut ea seruauerit in mediam pœnam: qua teneretur cõitas seu vniuersitas: in qua gerit officiũ puniatur. Alia vero persona singularis talia statuta faciens uel fieri procurans, aut ꝯsentiens, uel ad ea facienda uel seruanda præbens auxilium, cõsilium, uel fauorem in cẽtum flor. auri uice qualibet puniatur. Cõtrafacientes aũt faciendo, vel capiẽdo, uel retinendo: aut carcerãdo: aut terendo pœnis, tormẽtis, minis, iniuriis (ut supra dicitur) aut ꝑdicta fieri mãdantes. Siquidem epi: ꝑlati, potestates, capitanei, uel alii officiales fuerint, in trecentis floreñ. auri, vel maiori pœna arbitrio iudicis puniantur. Si aliæ singulares personæ, in ducentis floreñ. auri puniantur. Contrafacientes uero ꝓcedendo ad ulteriora causæ: aut instituendo nouos processus, vt supra dicitur. Siquidem officiales, centum floreñ. auri. Si alia singularis persona: i quinquaginta floreñ. auri puniatur. Sed si ꝓcessum ad vlteriora fuerit executio sniæ, siqdem in persona ad mortem vel membri mutilationẽ: trecentoꝝ floreñ. auri: vel maiori pœna arbitrio iudicis puniatur. Si vero executio fuerit in persona: minori tñ pœna q̃ mortis vel membri, in ducentis floreñ. auri puniatur. Si vero executio fuerit in pecunia vel rebus, in duplum eius in quo facta fuerit executio soluendum cameræ: puniatur & executionẽ in pristinũ statum reducere cõpellatur. Contrafaciens uero imponẽdo uel exigendo pœnas in personis uel rebus, uel domos diruẽdo, uel uineas aut arbores deguastando, uel bona & res coli & fructuari: prohibendo aut impediendo, aut offendentibus impunitatem, præmium, fauorem: uel auxilium pollicendo. Siqdem grauamen huiusmodi sit in persona, in trecentis floreñ. auri vel maiori pœna arbitrio iudicis puniatur. Si vero in diminutionem domorum, in quadruplum soluendum cameræ puniat̃. Si aliud grauamen vel damnum sit in rebus, in duplũ soluendũ cameræ puniatur. Et nihilominus in quolibet dictoꝝ casuum æstimationem damni: & tantundem dãnũ passis soluere teneat̃. Subtrahentes vero vel impediẽtes acta: instr̃a, iura, testes, vel ꝓbationes (vt supra dicit̃) in duplum æstimationis totius cãæ, si pecũiaria fuerit cameræ, & similiter parti puniatur. Et si causa fuerit capitalis in trecentis flor̃. auri: vel acrius arbitrio iudicis puniatur. Et qa propter malitias cõitatum, vniuersitatum, & suoꝝ officialium, & qũq; tyrannorum in eisdem vtplurimum nõ possent ꝑdicta ẜm scriptam iuris rõnem probari. Decernimus ꝙ in prædictis ad plenam ꝓbationẽ sufficiat: & per iudicem recipi debeat, & admitti: fama publica per testes idoneos, cum delato a iudice tali appellanti, & ab eo præstito iuramento. Et quæ dicta sunt in appellationibus: & appellantium: siue appellare volẽtiũ causis & negociis, & facientiũ vel statuẽtiũ contra eos: simili rõne locum hr̃e decernimus in causis oĩbus & causantibus & causare volentibus, pertinentibus ad rectorẽ ꝓuinciæ uel qũcunq; ipsius iudicẽ, & ꝓsequentibus & prosequi volentibus eoꝝ iura qũolibet corã eis, & quocunq; ipsorum, & statuentibus, et facientibus qũocunq; ipsoꝝ prædictorum modorum, et alio simili contra eos. Et vbi per hanc constitutionem non essent in aliquibus casibus determinatæ pœnæ distinctæ ad aliã nr̃am cõstitutionẽ locatam supra in quarto libro sub rubrica de pœna impedientium iura sua ꝓsequentes in curia generali in eo quod hic deficeret: recurratur.

¶De inhibitione innouationis cõtra appellantes & reuocatione innouatorum in genere & specie. Rub. XXII.

Quia ex innouationibus & malitiis innouantium (vt experientia docuit) appellantibus magnum resultat periculum, & per ꝯsequẽs contra eas sit promptius remediũ adhibendũ. Statuimus ꝙ iudex de quacũq; appellatione deuoluta ad audiẽtiam rectoris prouinciæ & suoꝝ iudicũ cognoscẽs ordinarius vel delegatus, possit etiã in prima citatione & in quacunq; parte litis (vt sibi videbit) semel vel pluries, & quotiẽs voluerit inhibere ne inouetur appellatiõe pẽdẽte, & pœnã imponere pro suo libito voluntatis & reuocare attẽptata etiã anteq̃ sup causa appellationis pronũciet, & etiam anteq̃ de ea aliquo modo cognoscat, & in quacũq; parte litis voluerit semel & pluries & quotiens voluerit, & possit reuocare in genere & in specie inouata: etiam si non constat sibi de inouatione, & valeat ac si plene de inouatione cõstaret, & in genere & in specie possit reuocatio inouatoꝝ fieri: prout p̃fato iudici, qui de hmõi appellatiõis cã cognitor est, videbit̃ ꝯuenire.

¶Quod nullus, qui contra appellationem fecerit, audiatur super defensione. Rub. XXIII.

Si contingerit a sententia, vel a grauamine, seu a cõminatiõe, seu interlocutiõe, vel sententia diffinitiua, vel quocunq; actu iudiciali, extraiudiciali aliquẽ appellasse: & contra appellationem interpositã fuerit aliquid attemptatum, & curia rectoris procederet contra appellationẽ facientes ille, seu illi, contra quos sic proceditur in eorum defensione: & causa appellationis, contra quam inouauerit, nullatenus audiatur ante condemnationem de ipsis faciẽdam, vel etiam post, nec super ipsa condemnatione facta vel fienda compositionem aliquam audiant procurare petere, nec facere, nec fieri facere: nisi prius attemptata per ipsos contra appellantes ad statum pristinũ fuerit reuocata. Et si secus factum fuerit non valeat ipso iure. Et prædicta oĩa & singula locum habeant solum a tempore quo de inouatione facta fuerit fides, vel per contumaciam eius cõtra quem proceditur: qui non comparuerit in termino citationis, nec infra terminum banni, vel per eius veram confessionem, vel per instrumenta: vel acta publica, vel per testes plene, vel saltem semiplene per alia iudicia, quæ sm formam constitutionum habeantur pro idonea probatione: vel de iure sufficiant ad torturam. Et de his stetur declarationi iudicis, & ex tunc ex quo declarauerit hæc iudex, habeant locum omnia supradicta: non obstãte ꝙ a tali declaratione contigerit appellari, & parti appellanti exnunc tempora non currant, & nihilominus possit si voluerit in causa procedere, non obstante ꝙ pars aduersa audiri non debet.

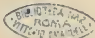
An tollat exceptionẽ nullitatis

¶Quis cognoscere debeat cõtra innouantes appellatione pendente vel ipediẽtes appellantes aut eorum fideiussores, aut consanguineos & affines. Rub. XXIIII.

Ad compescendas audacias hoinum inouantium contra appellatos vel appellantes: vel eoꝝ fideiussores, & consanguineos, vel affines: inquilinos, vel colonos, vel eos grauantium, vel impedientium quomodolibet contra formam iuris vel cõstitutionum nostrarum. Et quia quod a pluribus quæritur facilius inuenitur. Statuimus ꝙ de prædictis oibus & singulis & cõtra prædictos possit cognoscere summarie & pure tã iudex de illa appellatione cognoscens siue sit ordinarius siue sit delegatus, q̃ ẽt iudex maleficioꝝ curiæ generalis & quilibet eorum in solidum & appellans siue ille contra quem prædicta fierent possit accusare denunciare seu conqueri coram quo voluerit de prædictis.

¶De diuersis iuribus & ꝯstitutiõibus q̃ debẽt in obseruãtia præualere. Rub. XXV.

Ad tollendum

AD tollēdum omnem hesitationem & suspitiōis materiam. Statuimus q̃ quotiens iura & constitutiōes seu eorum dispositiones reperirentur cōtraria vel aduersa prius, seruentur ꝯstitutiōes papales locatæ, insertæ & registratæ in pñti volumine. Secundo constitutiones nostræ in eodem insertæ volumine. Tertio cōstitutiones bonæ memoriæ dñi Bertrandi epi sabinensis, quas suis locis inter has cōstitutiōes nr̃as interseri fecimus sub cōgruis titulis. Quarto laudabiles & antiquæ cōstitutiones prouinciæ, quæ tñ nō sint a iure prohibitæ, nec dictis cōstitutiōibus aduersantes. Quinto iura cōia canonica. Et vltimo iura ciuilia obseruentur.

¶De robore constitutionum præsentis voluminis & copia ipsarum recipienda per terras. Rub. XXVI.

TAnto maior esse dicit legū auctoritas, q̃to ipsarum editor est maiori potestate dotatus. Cū igitur ex dispositione apostolicæ sedis nō solum plenæ legatiōis sed ēt Vicariatus sūmi Pōtificis in terris ecclesiæ in partibus Italiæ citra regnū Siciliæ cōsistētibus, gerimus offm̃, & ipsius sūmi Pōtificis in dictis locis & officiis repñtemus personam, plenū robur omnibus cōstitutionibus huius nostræ cōpilatiōis omni auctoritate qua fungimur, ĩpartimur, mandantes ipsas ab omnibus inuiolabiliter obseruari. Statuimus etiam auctoritate præfata q̃ nulli penitus præter sūmum pontificem, aut eius legatū Cardinalē de latere atq̃ Vicariū liceat ipsas cōstitutiōes cum omni studio atq̃ maturitate pro honore ecclesiæ & suorum officialiū & statu prouinciarum & terrarum ecclesiæ adiūctas & reformatas & incōuenientiis omnibus & cōtrariis expurgatas, & in vnū collectas, & sub debitis titulis collocatas: aut ipsarum aliquā, aut earum effectū, aut tenorē in totū vel in partē tollere, aut mutare, aut eis in aliquo derogare, aut eis audeat in aliquo cōtraire. Et ipse ꝯstōnes oibus sint patētes & notæ, & nullus ab earum obseruantia ptextu ignorātiæ valeat excusari: easdem in parlamēto publico, quo ipsas edidimus, & firmauimus, legi fecimus: & publice diuulgari. Et nihilominus volumus, & districte præcipimus q̃ oēs & singuli rectores thesaurarii dictarum ꝓuinciarum: & etiam omnes & singulæ cōitates magnarū, & etiā maiorum terrarum dictorū locorum sub pœnis interdicti, & in ipsas cōitates & excōmunicationis in eorum officiales quas incurrāt ipso facto, & mille florenorum auri pro qualibet: copiam omnium & singularum constitutionum in præsenti volumine cōtentarū infra duos menses imediate sequentes recipiant integre & perfecte, & demum infra x. dies post dictos duos menses sequentes ipsas in eorū parlamento publico, vel saltē in cōsilio generali integraliter publicari & exponi faciant in vulgari, & in libris statutorum suorum scribi & inseri faciant, in ipsis libris cōtinue permansuras, & de publicatione huiusmodi per instrumentum publicum infra quinq̃ dies extunc sequentes reddant nos vel rectorem prouinciæ certiores.

¶Expliciunt constitutiones generales sanctæ matris ecclesiæ.

¶ Incipiunt quædam constitutiones nouæ.

¶ De executoribus non mittendis pro debitis priuatis & cassatiõe ipsorum. Rub. I.

Gidius epis Sabinēsis apl'icæ sedis legatus: & dñi nostri papæ vicarius. Constitutionē illā situatā in secundo libro constitutionū nostrarum, quæ incipit. Executorum multitudinē, in melius reformātes. Statuimus (vt executorum voragini occurrat) q in nullo casu aliquis executor mittatur pro debito priuato alicui. Pro maleficiis vero & delictis pro camera mitti possit executor cū limitatione q̄ sequitur, videlicet, pro maleficiis & delictis mittat executor expēsis delinquentium & malefactorum: quorum causa mittitur, & de bonis ipsorum soluat executori iā dicto, si soluēdū fuerint. Alias si dicti malefactores seu deliquētes nō habuerint tot bona quot eis possit satisfieri ipsi executori, in eo casu satisfiat per cameram & expensis cameræ missus esse intelligatur.

¶ Constitutiones domini Albanensis.

¶ Pro quibus maleficiis debeant iudices equitare. Rub. II.

Anglicus miseratione diuina epis albanensis terrarum & prouinciarum sanctæ Romane ecclesiæ citra regnū siciliæ in Italia consistentiū vicarius generalis. Ad perpetuam rei memoriam, vt grauaminibus & oneribus nimiis, quæ præsertim prouinciæ Marchiæ anconitanæ cōitatibus ob iudicum curiæ generalis & præsidatuum frequētes caualcatas seu andatas: quas, & sæpius ēt pro causis leuibus faciūt, inferant. Pñti cōstōne inhibemus districtius ne decetero aliquis ex iudicibus seu officialibus prælibatis ad inquirēdū de aliquo crimine vel excessu, præterq̄ de rebellione seu tumultu homicidio latrocinio seu publica derobatione: stratarūq; fractione monetarum seu bullæ apostolicæ falsificatiōe, ac monialiū seu aliarum honestarum mulierū raptu equitet, seu eqtare valeat quoquo mō nec ēt in his. Exceptis casibus supradictis nisi cū licētia rectoris pdicti liceat eqtate, circa quā licētiā cōcedēdā idē rector opportune cautelæ remediū sic studeat adhibere q nec ēt in casibus ipsis, nisi vbi, & qñ facti certitudo seu famosa insinuatio & circūstantiū exaggregatio id requirat licentia hmōi cōcedatur. Prouideāt nihilominus iudices prælibati: vt cupiditas forsan obtētu notarios & famulos p rationabilibus & necessariis casibus, propter quos iuxta formā constitutionū sup hæc editarum hoc promittit seu mādatur eisdē, aliquo modo transmittat: quodq; nedū ipsi notarii, sed nec iudices prælibati aut aliqs eorum quot in casibus equitauerint vltra tres dies absq; dicti rectoris licentia speciali expssa nequeant imunire. Quicunq; vero in aliquo istorum casuum cōtrafecerit ad restituēdū quicquid ex hoc habuerit seu potius extorsit incessante difficultate qualibet cōpellatur & nihilominus ad quadruplum cameræ apostolicæ condēnetur.

¶ Quod iudex spiritualium contra vsurarios possit per inquisitionem procedere. Rub. III.

[handwritten margin note:] hanc constitutionē … dicat Jo. de … nono … 96.

Item q vsurariorum cautelis cū magna difficultate reparari possit & vt pro salute animarum inquantum possibile sit prouideatur. Pñti lege, statuimus & ordinamus q iudex in spiritualibus curiæ generalis possit pcedere & inquirere cōtra quoscunq; vsurarios & repertos culpabiles punire in vigintiquinq; ducatorum pro quolibet & qualibet vice qua vsurariā exercuerit prauitatem. Et si fuerit publicus & manifestus vltra prædictā puniatur in aliis pœnis in constitutione contentis p qualibet vice q̄ fuerit contrafactū. Addimus tñ q ad probandum cōtra dictos vsurarios sufficiāt ēt quatuor testes q vsuras soluerint. Pauciori aūt numero. Ex dictis testibus qui vsuras soluerint credatur concurrentibus aliis adminiculis procedēdo in prædictis per inquisitionem & denunciationem sūmarie sola facti veritate inspecta.

¶ Contra

¶ Contra blasfemantes Deũ, & Beatam virginem & iurãtes, Rub. IIII.

ITem q̄ blasfemantes Deũ, & Beatam virginem vel iurãs per membra pudibũda Dei & Beatæ virginis. xxv. ducatorum pœna vice qualibet puniatur sine diminutione. Etiã liceat vnicuiq; denũciare, & accusare, nec ad talionis, vel etiã extraordinariam pœnam subscribere teneatur, & teneatur secretus: & habeat quartam partem pœnæ: quã pœnam si infra decem dies non soluerit per totam terram: in qua curia resideret, nudis carnibus frustigetur: & nihilominus carceribus p̄ duos menses religet. Dicentes aũt per dispectum aut aliud simile imediate dictæ pœnæ: sine aliqua diminutione puniãtur & accusari possint vt supra, & quarta det vt supra.

¶ De viaticis iudicum. Rub. V.

ITem constitutioni de viaticis iudicum. ¶ In qua quidem addimus & illã declaramus: dũ loquit de florenis duobus auri sint & esse intelligantur de florenis duobus monetæ ad bolonenos quadraginta, pro singulo floreno.

¶ De executoribus & executionibus. Rub. VI.

ITem constitutioni de executiõibus & executoribus, quæ incipit executorum. ¶ Addimus ad declarationem prouincialium, vt quãminus fieri potest grauentur per ipsos executores: vt ipse executiones a quinq; florenis infra fieri possint per ipsos executores: & etiam per Notarios in eadem curia degentes, dummodo ipsi Notarii, & executores non possint secum ducere famulos nec equites: nec pedites: ac etiam q̄ ipsi Notarii & executores: & quicunq; alii non possint nec valeant sibi solui facere, nisi executionem ipsam cum effectu fecerint. Et dicti Notarii & alii executores habere debeant bolonenos sexdecim, pro qualibet die & nõ vltra, sub pœna excommunicatiõis, & dupli eius quod acceperit. Nec bayuli ipsi possint executiones facere, nisi pro quantitate duorum ducatorum dumtaxat & habere debeant, si executionem fecerint cum effectu: bolonenos octo: pro qualibet die, sub pœnis prædictis & non vltra. Et q̄ ipse executiones debeant fieri expensis mittẽtis præterq̄ in executionibus fiendis ad petitionem curialium, in quibus ipsorum priuilegia & immunitates hactenus obseruatas, & per constitutiones concessas seruari volumus.

¶ De bannitis & condemnatis. Rub. VII.

ITem de bannitis & condemnatis, pro maleficio in quarto libro, quæ incipit. Quia non decet, applicando constitutionem ipsam. Statuimus & ordinamus præsentem constitutionem quo ad ipsius prohibitionem & pœnam locum sibi vendicare: in quibuscũq; condemnatis pro maleficiis, cuius pœna esset capitalis per quoscũq; Rectores, Potestates, Capitaneos, & officiales alios Ciuitatum & locorum prouinciæ Marchiæ auctoritatem habentes: habita tamẽ scientia illos tales fuisse & esse capitaliter condemnatos.

¶ De responsione fienda capitulis. Rub. VIII.

ITem constitutioni de rñsione fienda positionibus in quinto lib. Quoniam experientia docuit propter absentiam partiũ principalium hñtium rñdere positionibus in modum retardatur expeditio causarũ. Addendo volumus q̄ productis pro positionibus debeat pars citari ad instãtiam p̄ducẽtis, & eo die debeat dari terminus per iudicem s̄m distãtiam loci suo arbitrio assignãdus ad citandum, & si facta prima citatione procurator partis aduersæ voluerit rñdere dictis p̄positionibus

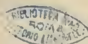
verbis Justiciam importat ut nihil aliud ad ..... alterius ..... Abb. in c. cu lecui de sspen. et in c. cu esset ce.....

Additiones.

dúmodo ante cõmissioné secundaꝝ litteraꝝ possit & valeat respondere ac si esset principalis. Et ad ipsas responsiões faciẽdas auctoritate huius nostræ ꝯstitutionis & additiõnis intelligatur habere sufficiens & speciale mandatũ & imediate ꝙ obtulerit se respondere teneať, si vero nõ respondiderit tũc vlterius nõ admittať, sed mittatur secũdæ lĩæ cũ termino vt supra cũ effectu in ꝯstõne cõtẽto. Et quõcũq; cõtingerit rñdere rñdeať p verbũ credit vel nõ credit simpliciter sine aliquo adiumento & quod responsum fuerit per principalẽ, corrigi nõ possit p procuratorẽ: nec p ipsum principalẽ nisi aliud ipsi iudici de causa cognoscẽti pro qualitate & simplicitate respondentis obseruandũ visum fuerit: cuius cõscientiã oneramus stãte iudice tẽpore responsionis ad bancum vel in alio loco anteq̃ iudex recedat de loco responsiõis.

¶ Bulla Sixti Pontificis quarti, super reformatione cancellariæ, Legati, Rectoris, & Thesaurarii: & obseruatione cõstitutionum, & ꝓhibitionũ sportulaꝝ, & non visitando terras, nisi semel, aut bis ex causa & ꝓhibitione cõmissionum causarum aliisq; ordinariis & ꝓhibitis Legatis, & Gubernatoribus, vt nõ elligi faciãt aliquẽ de suis ad aliquod officium durante eorum officio, & post annum post finitum officium, & nõnullarum aliarum prouisionum. Rub. IX.

SIxtus Eps̃ seruus seruoꝝ Dei, ad ꝑpetuam rei memoriã. Et si de cũctoꝝ Christi fidelium ꝓsperis successibus, & assuetæ pietatis officio cogitare teneamur. De incolaꝝ tamen ꝓuinciaꝝ, ciuitatum, terraꝝ, castroꝝ, & locoꝝ tẽporali dominio Ro. ecclesiæ imediate subiectaꝝ prospero & felici regimine tanto ꝓpensiorem curam gerere, & ad illoꝝ regimen deputatoꝝ pro tp̃e officialium vitã ritus & mores solertiori cura ordinare debemus, quãto illoꝝ cura specialius imediate dignoscitur esse commissa. Nosq; eos vtpote peculiares dictæ ecclesiæ filios p̃cæteris gerimus in visceribus charitatis. Dudũ siquidẽ cum ad aures nr̃as ꝑuenisset quod nõnulli ex p̃sidentibus ꝓuinciis, ciuitatibus, terris, castris: & locis p̃fatæ ecclesiæ immediate subiectis, & in eis magistratus pro nobis & eadem ecclesia gerẽtes, ac alii officiales ꝓpriæ salutis obliti, variisq; affectibus p̃pediti, nonnulla cõmittere nõ expauerãt, quæ in obprobrium p̃fatæ ecclesiæ, ac subditoꝝ nostroꝝ dãnum pariter & iacturã redũdare noscebãtur. Nos tunc nõnullos viros ꝓbos ex multis ellectos: sindicos, & cõmissarios ad inquirẽdum de vita moribus & regimine gubernatoꝝ, & alioꝝ officialium quorũcũq; in ꝓuinciis, ciuitatibus: terris, castris, & locis p̃dictis quæuis officia exercẽtium & quocũq; noie nũcupatoꝝ: ac quauis dignitate & honore fungẽtium & audiẽdum quærelas oium & singuloꝝ de eis palã vel secrete cõqueri volẽtium: & nobis quæ inuenirẽt fideliter referendũ, ad vniuersas ꝓuincias, ciuitates: terras, castra: & loca p̃dicta duximus destinãdos. Ex quoꝝ post modũ relatione fideli cognouimus legatos etiã de latere, gubernatores, Potestates: Rectores, & alios officiales tũc & pro tẽpore deputatos in ꝓuinciis, ciuitatibus, terris, castris, & locis p̃dictis in multis a iure cõi, & tradita eis norma: forma, & ordine per ꝓuinciales constitutiones a sũmis pontificibus prædecessoribus nostris & legatis, qui in prouinciis ipsis pro tempore fuerint, circa suorum officiorum executionem deuiasse & deuiare, prout nobis relatum fuerat ante missionem sindicorum eorũdem. Cupientes igitur emendatis præteritis ne talia perpetrentur imposterum pro posse opportunum adhibere remedium. Hac salubri in perpetuum valitura constitutione statuimus & ordinamus ꝙ qui nunc sunt, & pro tempore erũt in prouinciis, ciuitatibus, terris: castris, & locis prædictis, deputati legati etiã de latere, Gubernatores, & eoꝝ locatenentes teneantur: & debeant firmiter & inuiolabiliter obseruare, & quãtum in eis est per alios ad quos spectat tenaciter obseruari facere omnes & singulas prouinciales constitutiones prædictas a summis pontificibus prædecessoribus nostris, ac legatis (vt præfertur) æditas. Et dudum per bonæ memoriæ Egidiũ Epm̃ Sabinensem in eisdem prouinciis: ciuitatibus, terris: castris, & locis apostolicæ sedis legatum vnum volumen in sex libros distinctum collectas & redactas cum additionibus

nibus, modificationibus, & correctionibus quæ desuper emanarunt a bonæ memoriæ Gabriele tituli Sancti Clementis p̄sbytero Cardinali, & inclito ep̄o albanẽsi, ac Philippo ep̄o portuensi: tunc tituli Sanctæ Susannæ præsbytero cardinali, & Iohāne tituli sancti Clemētis ēt p̄sbytero Cardinali in prouincia nostra Marchiæ Anconitanæ, dictæ sedis successiue legatis, & a nobis, nostrisq; successoribus Romanis Pōtificibus pro tpe emanabunt, & præsertim sub quintadecima de ꝓhibitione compositionis super homicidio, & sextadecima imediate sequenti de ꝓhibitione cassatiōis ꝓcessuum siue thesaurario: ac decimaoctaua, ꝙ nullus gratis ad instantiam alicuius officialis debeat aliquid portare in primo. Necnon sub quarta de vita & honestate, ac habitatione rectoris ac suoꝝ officialium: maxime dum inhibet officialibus, ne vltra exigentiam victus victualia emant a subditis. Et cum nostris modificationibus īfrascriptis sub vndecima. de officio & mercede notarioꝝ cameræ rectoris, & sigillo. ac tertiadecima de solutionibus notarii thesaurarii. Necnon quintadecima de sigillis pertinentibus ad bancū & eorum solutionibus. in secundo libro dicti voluminis. Et sub vndecima. de mercede notariorum perscriptores. Et vltima cōtra homicidas rubricis interdicti Iohānis legati additiones collocatæ fuisse noscunť, & quæ contra eosdem homicidas a sanctæ memoriæ Pio secundo, & Paulo etiam secūdo Romanis Pontificibus p̄decessoribus nostris, & ab eodem Paulo p̄decessore super prohibitione receptionis munerum, & remissione pœnarum, ac demum a nobis super prohibitione reiterationis, visitationis prouinciarum, & receptiōe procurationum rōne visitationis hmōi, ac sportulaꝝ pro causaꝝ decisione emanarunt litteras & constitutiones. Et de his omnibus (vt p̄fertur) obseruandis & obseruari faciendis firmiter legati de latere in nostris. Reliqui vero gubernatores & eorum locatenentes p̄fati iam deputati, & officia sua exercentes infra mensem post publicationẽ præsentium, & in posterum deputandi anteq̄ officia eorum incipiant exercere in Romana curia p̄ntes per seipsos: absentes vero per legitimum ꝓcuratorem ad hoc speciale mandatum habentem in camera apostolica diebus quibus camera tenetur, sedentibus ibidem camerario, & prælatis, præsidentibus, ac clericis eiusdem cameræ præter solitum, quod ꝓpterea non omittatur specifice. Et nominati in eiusdem camerarii, seu vicecamerarii, vel locūtenentis manibus præstare teneantur & debeāt iuramentum, ac idoneos fideiussores. Et si illas transgredi comperti fuerint præter periurii reatum excōis latæ sententiæ pœnam eoipso incurrant, a qua p̄terq̄ in mortis articulo cōstituti ab alio q̄ a Romano pōtifice proprio ore specialiter errorem suum detegendo, nequeant absolutionis beneficium obtinere. Et quia nōnulla sæpe occurrunt, super quibus per easdem constitutiones non videtur esse sufficienter prouisum constitutione collocatæ in eodem primo libro, sub Rubrica. De non exercendo officium in terris ecclesiæ vbi requiritur confirmatio per rectorẽ, nisi fuerit confirmatus. Et dictæ constitutioni secundi libri sub Rubrica quarta. De vita & honestate, ac habitatione Rectoris & suorum officialium: dum prohibet familiares rectorum & gubernatorum familiaritate durante, & ea finita infra annum ad aliqd' officium assumi. Eadem auctoritate adiicimus, ꝙ legati, rectores: & gubernatores p̄fati ab his qui pro tempore ellecti, assumpti, vel deputati fuerint ad aliqua officia, aut aliis pro eis etiam sponte soluentibus: & offerentibus directe vel indirecte ellectiones eorum fieri procurando, vel ēt ꝯfirmationes malitiose deferendo: seu illas confirmando, nil vltra recipiant, aut recipi permittant: q̄ per constitutiones sit permissum: nullamq; super participatione de ipsorum officiorum salario & emolumẽto pactionẽ iniant, aut iniri permittant per quoscunq; præsertim domesticos familiares suos sub eadem excōmunicationis sententia (vt præfertur) incurrenda constitutioni non p̄dictæ primi libri: sub rubrica De officio & mercede notariorum cameræ rectoris & sigilli. Eadem auctoritate adiicimus, ꝙ pro litteris supplicatiōum siue rescriptis super saluoconductu moratoria, aut securitate quacunq; ciuili vel criminali negocio pro singula persona per quatuor beiochos. Et si plures fuerint personæ vltra primā, pro qualibet p̄sona vnū beiochū: dūtaxat recipiāt dūmodo in to

tum quotcũq; sint personæ vltra q̃ decem & octo beiochi non exigantur ab eisdẽ,
nec fiant malitiose pro singulis, maxime vbi pro eodem negocio eis conceduntur
indutiæ. Pro litteris autẽ represaliaꝝ soluatur medietas eius quod cõtinetur ꝯstitu
tione prædicta. Et pro litteris ac singulis cuiuscunq; præcepti: non quatuor anconi
tani vt in constitutione continetur, sed sex beiochi exigantur. Et tãtũdẽ pro littera,
rescripto, mandato, præcepto & sigillo, quod supersedeatur in aliquo processu. Et
similiter pro littera & sigillo mandati ꝙ tollatur processus cõtra singularẽ personã
factus, & si contra plures esset, pro quolibet vltra primum vnus beiochus exigatur,
ita vt quotcunq; sint vltra q̃ decem & octo beiochi pro omnibus non recipiantur,
siue vna, siue plures lr̃æ fierent pro eisdẽ. Et si cõtingat in eadẽ causa plura rescripta
emanare facta solutione pro primo, pro reliquis & eoꝝ singulo nil soluatur. Et quia
circa contẽta in ꝯstitutione secundi libri prædicti sub rubrica de viagiis iudicũ offi/
cialiũ & maioꝝ cõmissionũ salaria vt accepimus frequenter excedũtur. Inhibemus
legatis, gubernatoribus, rectoribus, & locatenentibus prædictis sub eadẽ excõis latæ
sniæ. pœna (vt ꝓfertur) incurrenda: ne pro causis & negociis, pro quibus viagia cõ/
cedi cõtingerit pro tẽpore iuxta constitutiones mittere præsumant alios q̃ iudices
generalis curiæ, ad quos rõne suoꝝ officioꝝ quæ obtinent, pertinet cognitio cãrũ
& negocioꝝ eorũdem, nec de prouẽtibus viagiis hmõi quicq̃ sibi & suis appropria
re directe vel indirectæ quouis quæsito colore præsumant, faciantq; cõstitutionem
ipsam & de sup factã a dicto Iohãne Cardinali declarationẽ quo ad salarioꝝ exinde
prouenientiũ, solutionem firmiter obseruari. Et vt cõpositiones & mandata de sup
sedendo super processibus criminalibus oĩum corruptelæ (suspitione cessante) ꝓce
dãt. Dicta auctoritate statuimus & ordinamus illa nullius eẽ debere roboris vel mo
menti, nisi consentiẽte thesaurario prouinciæ pro tẽpore existẽte emanuerit, & for
ma cõstitutionis secũdi libri prædicti sub. xlvii. rubrica de cõpositionibus sup male/
ficiis seu ꝓcessibus & cõdẽnationibus seruata fuerit in eisdẽ. Nec liceat de cætero le/
gatis, gubernatoribus, & locatenentibus prædictis prouenieẽtes ex criminibus & de/
lictis quibuslibet pœnas & mulctas ad alterius q̃ thesaurarii manus, & sub colore de/
positi ad finẽ illas cõuertẽdi in reparationẽ edificioꝝ vel aliũ vsum facere quõlibet
ꝓuenire, sed etiã si exponẽdi in alios vsus hmõi licẽtiã & facultatẽ haberent: eas per
manus thesaurarii recipi & exponi facere caueantur sub pœna dupli eius, ꝙ aliter de
poni vel solui contingeret per thesaurariũ, de eiusdem contrafacientis salario reti/
nenda abstineant. Præterea legati gubernatores & locatenentes præfati penitus a
cõmissione & delegatione quarũcunq; causaꝝ in prima illaꝝ instãtia iuxta nostraꝝ
prædictaꝝ continentiam litteraꝝ, & etiam in secunda quotiens ad illas audiendũ
in loco esse cõtigerit ordinarios iudices deputatos, nisi in prima instantia supplicã/
tis personæ miseria, siue debilitas, & aduersarii potentia id exposcat, & in secunda
instantia ad ipsos contingat appellari. Quibus casibus causas ipsas delegent illis dũ
taxat iudicibus, qui illas essent, ordinari in eisdem, nequeantq; delegati ipsi tunc de/
legationis huiusmodi prætextu aliquid emolumenti a collitigantibus exigere vel
habere, etiam quantum licite eis alias prædictas litteras nostras seu alias dicerentur
concessum. Nec similiter ipsi legati gubernatores, & locatenentes aliquid petant
pro cognitione & decisione causarum, quæ eis per sedem præfatam in quauis in/
stantia cum earum aduocatione a iudicibus, coram quibus sunt introductæ, vel si
ne alia pro tempore delegantur, seu alias ex quauis causa remittuntur ad eos. Et vt
prædictæ tam nostræ q̃ prædecessorum cõstitutiones ac oĩa in præsentibus litteris
contenta eo firmius obseruentur, quo sæpius fuerint publicatæ. Eadẽ auctoritate sta
tuimus, ꝙ legati, gubernatores, & locatenẽtes prædicti nũc & pro tẽpore existẽtes
in supradicto volumine prædecessorum, & nostras prædictas & præsentes litteras
inseri & describi: cõuocatisq; officialibus, & curialibus curiarum suarum, ac populi
multitudine constitutiones ipsas necnon litteras prædictas annis singulis Kallendis
mẽsis octobris cuiuslibet anni publice & intelligibili voce de verbo ad verbum le/
gi faciant & publicari. Ne autem gubernatores quos dicta sedes nonnunquã nõ in

provinciis

prouinciis:sed in vrbe,specialibus ciuitatibus,terris,& locis deput ire cõsueuit,quocunq nomine deputati,nuncupati,& eorum locatenentes,& thesaurarii,ac officiales in illis pro tempore deputati,a constitutionum, additionum:modificationum, ac pdictarum & pñti litterarum obseruatione eo ptextu se excusent,q in ipsis delegatis:gubernatoribus,& rectoribus puinciarum:& thesaurariis, iudicibus, & officialibus in illis deputatis dumtaxat caueatur,illiq tantum ligentur per easdem dicta auctoritate constitutiones,additiones,modificationes,& litteras pdictas, ac oia & singula in eis cõtenta ad vrbem:ciuitates,terras,& loca specialis cõmissionis, & in illis nũc & pro tempore deputatos vicecamerarium:gubernatores,thesaurarios:potestates, iudices:& officiales quatenus ad eos adaptari possint,absq tñ piudicio statutorum & csuetudinum vrbis,ciuitatum:terrarum,& locorum spãlis cõmissionis hmõi,& illorũ cõitatibus,& vniuersitatibus concessorũ:indultorum quorũlibet,quibus aliis nõ derogef.Extendimus,& volumus,ac mandamus illas in eisdem vrbe, ciuitatibus,terris:& locis specialis cõmissionis,sicut in prouinciis firmiter obseruari sub censuris & pœnis contentis in eisdem:non obstantibus pmissis & aliis apostolicis constitutionibus:indultis,priuilegiis:& litteris,quibus quatenus contẽtis,in pñtibus litteris cõtrarientur:specialiter & expresse derogamus,cæterisq contrariis quibuscunq.Nulli ergo oino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinatiõis,adiectionis,inhibitionis,extensionis,mandati,derogationis,& voluntatis infringere,vel ei ausu temerario contraire.Siquis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei:ac Beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum.Datum Romæ apud Sanctum Petrum.Anno incarnationis Dominicæ M.cccc.lxxviii.tertio kal.Iunii.pontificatus nostri anno.vii.

¶Bulla Sixti Papæ quarti Pontificis maximi contra homicidas. Rub. XII.

SIxtus eps seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Deo & hominibus abhominabiles esse viros sanguinum Propheta testatur.Nec immerito cũ horrenda sæuitia,nõ solum corporum,sed etiam animarum eorum,quas interimũt, si non sint armis spiritualibus(diuina præueniente gratia) præmuniti pcurare noscanẽ,pro quibus dñs noster Iesus Xps mortem subiit temporalem. Ad reprimendum igif talium conatus nepharios:plurimum conferre arbitrantes eos: qui hmõi detestabile scelus patrare non expauescunt iustitia scientes puniri, & latas pro tempore cõtra eos cõdemnationes debitæ executioni demandari ea,quæ p talium condẽnationum faciliori executione,& siccariorum hmõi persecutione a pdecessoribus nostris pinde emanarunt,& eo firmius obseruentur quo fuerint sæpius apostolica auctoritate munitæ:libenter approbãtes munimine roboramus. At alia desuper statuimus,prout in dño cõspicimus salubriter expedire. Dudum siquidem per fœlicis recordationis Pium papam.II.pdecessorẽ nostrum accepto,q a certis annis tũc elapsis citra in terris,locis:& tenimentis Ro.ecclesiæ mediate vel imediate subiectis,q plura ẽt ex leuibus causis cõmissa esse reperiebantur homicidia.Idemq pdecessor attẽdens crimen hmõi inter alia esse,pernitiosum & detestabile: & iuxta canonicas sanctiones debere graui aĩaduersione puniri,& tanto seuerius puniendũ & extirpandũ fore,quanto manifestius cognoscebatur:q ex eo plurimum scandali: & mala plurima subsequebantur,ac cupiẽs q eiusdem ecclesiæ mediate vel imediate subiecti pacifici forent: & modesti, & terras:ac loca prædicta siccariis expurgare. ¶ Inter alia statuit & decreuit:q omnes illi qui pro delicto huiusmodi forent condemnati, seu alias de ciuitate aliqua:seu districtu ipsius,banniti non possent ad ciuitatem, seu districtum huiusmodi quocunq tempore redire,seu in eis vel eorum altero moram trahere, etiam habita pace ab heredibus vel consanguineis, seu filiis ipsius occisi. Nec legatus ẽt de latere:aut gubernator qui pro tempore foret, vel quiuis alius posset auctoritate apostolica,seu ex officio suæ legationis aliquem homicidã,seu exbãnitũ rebandire:& reducere seu reuocare ad ciuitatem vel districtũ, aut eorum alte

rum, ſeu ei licentiam, vel ſaluũcõductũ cõcedere, ſeu morandi, & eis vel eoꝝ alteri in perpetuũ, vel tp̃s modicũ, ſiue magnũ, nec ẽt ad diẽ vnũ ſiue noctẽ. Q̃d' ſi ſecus p quemcũq; ipſis p̃dictis factũ foret, ipſo facto in pœnã excõis ſine vlteriori ſnĩa decla/rationis, a qua per aliũ q̃ ſũmum Pontificẽ, & tunc facta de hoc ſpãli exp̃ſſiõe, nõ poſſit abſolui. Ac licentia, reductio, reuocatio, ſaluus ꝯductus, & caſſatio ꝓceſſus & bãni hm̃õi eſſent ipſo iure nulli, nulliuſq; roboris vel momenti. Incideretq; ẽt & in pœnã ducatoꝝ mille, cameræ apoſtolicæ applicañ. quã Theſaurarius, cui hoc ſecrete vel publice fuerit relatum vel denunciatum, retineri faceret & mandaret ſuper hoc ex/pectato ſeu requiſito ſuperioris mandato, ꝙ ſi non faceret ipſe Theſaurarius eãdem ſnĩam excõis ipſo facto cũ eiſdem qualitatibus incurreret, ipſeq; ſic rebannitus, reductus, ſiue quocunq; alio modo reuerſus poſſet & deberet capi, detineri, & incarcerari, & de ipſo ſm̃ ſnĩam cõtra eum latam iuſtitia fieri per Gubernatorẽ: Ptãtẽ, & alios officiales ad quos ſpectaret & pertineret incõtinenti ſine vlteriori licentia, notificatione, & reqſitione ſuperioris vel alterius ſub pœna ducentoꝝ ducatoꝝ auri: came/ræ p̃dictæ applicañ. quam Theſaurarius p̃ſatus ſimili modo & forma: ac ſub ſimili/bus cenſuris faceret retineri. Et ꝙ quæcunq; appellationes interpoſitæ vel interpo/nendæ ab hm̃õi, vel aliis ſententiis ſiue grauaminibus ꝯtra homicidas latis, vel a ꝓceſſu contra eũ facto. Et ſi lis vel inſtantia ſuper eis pendere, & inhibitiões vigore ipſaꝝ emiſſæ forent per auditorẽ, vel alium quemcũq; ordinarium vel delegatũ eẽnt nullæ & inualidæ: nec ad vlteriora ſuper eis & ipſaꝝ vigore ꝓcedi poſſet aut debe/ret. Quinimo appellatiões, lites, & cãæ hm̃õi cenſerent aduocatæ extinctæ & inualidæ. Nec ptãtes vel alii officiales quibus inhibitũ foret mandatis: & inhibitionibus, litis pendentiis, cẽſuris, & pœnis in eis cõtẽtis aſtringerent: imo tenerent, & deberẽt ad executionem ſnĩarum lataꝝ ꝓcedere. Poſſet tñ in caſibus a iure vel ſtatu permiſſis appellari ad gubernatorem ciuitatis ſeu ꝓuinciæ: qui infra menſem cãm diffinire teneretur. Quo elapſo appellatio, inhibitio, & inſtantia ſuper eis eẽt nulla, & libere ſine impedimẽto poſſet fieri executio ſnĩæ vel banni, ac ſi nõ fuiſſet inhibitũ & appellatum. Quodq; bãniti & cõdemnati pp hm̃õi crimen homicidii cenſerent banniti ab oĩbus locis circũuicinis vſq; ad milliaria quinquaginta, intra quæ ſi reperti forẽt poſſet & deberet capitalis ſnĩæ ſine condemnatione pecuniaria executio fieri cõtra eos per Ptãtes & alios officiales ciuitatis diſtrictus & loco p̃ſidentes ſub pœnis pecuniariis ſimili forma imponendis. Item ꝙ oẽs & ſinguli homicidæ, quoꝝ delictũ notorium foret, vel de homicidio infamati ſeu condemnati, etiam ſi de delicto hm̃õi ex forma ſtatuti nõ poſſet inquiri, vel aliqua pœna imponi, vel ẽt ſi ipſius delicti vel pœnæ pro eo interpoſitæ auctoritate apoſtolica vel alterius ab ea: vel a Ro. pontifice poteſtatem habente eſſet facta remiſſio, caſſatio, ꝓceſſus: & ſententia annullata: vel aliis quomodolibet diſpenſatum per viã gratiæ vel iuſtitiæ remiſſionis in toto vel in parte non poſſent habere officia vel dignitates quibuſcunq; locis: ciuitatibus & terris, a qbus bãniti forẽt, in qbus domicilium eoꝝ origines haberẽt, ſeu alias moram traherent vel reſiderent, etiam ſi forent abſoluti rebanniti, vel alias eoꝝ ſententia, ſeu condemnatio, ſiue ꝓceſſus irritati, vel alias pro infectis habiti, ſed perpetuo eſſent infames: & omni officio & dignitate priuati, ne poſſent ferre teſtimonium: nec tabellionatus officium exercere: non admitterentur ad iudicandũ, ſeu aliquod officiũ exercendum, & ab omnibus actibus legitimis eſſent perpetuo ſuſpenſi. Quin immo ſi hm̃õi officia acceptarent, exercerent, ſeu ad ea exercenda admiſſi forent tã ipſi q̃ Gubernator, legatus: aut ſuperior, qui eum elligere vocaret, aut ipſum officiũ exercere, ſeu ei præeſſe pateretur pœnã quingẽtorum ducatoꝝ auri ipſo facto incurreret, & ſua gubernatione priuarẽt, nec geſta in iudicio vel extra iudicium, tam per eũ qui admiſſus foret ad iudiciũ q̃ per eũ qui illud exercere paſſus foret decætero valida eſſent, & robur obtinerent, q̃imo eſſent nullius valoris vel momenti. Et ſi eccleſiaſticæ perſonæ forent ſnĩam excõis, ipſo facto incurrerent ſine vlteriori decla/ratione a qua non poſſent, p̃terq̃ a Romano Pontifice cum ſpeciali delicti ſeu omiſſionis huiuſmodi expreſſione abſolui. Et theſaurarius cameræ ſine vlteriori requiſi/

tione

tione:seu notificatione, aut inhibitione, vel monitiõe salarium eisdem, vel alteri de bitum retinere deberet, si ab eo deberetur, si vero non deberetur potestati, guberna tori vel alteri, ad quem spectaret ab eis vel eorum altero exigi & satisfieri sub eisdem cẽsuris in eisdem litteris, quam eidem prædecessor per oẽs ciuitates ecclesiæ p̃fatæ publico p̃conio publicari mandauit, plenius continet. Cum aũt sicut nuper accepi mus cõtenta in eisdem litteris ab aliquibus tpibus citra non fuerunt obseruata, & ex illoꝝ inobseruantia subditi p̃fatæ ecclesiæ promptiores fuerint ad homicidia com/ mittenda, iãq; fere passim quotidie homicidia perpetrant. Et homicidæ p̃fati ideo ad illud cõmittendũ promptiores existant, quia sperant latere & suoꝝ excessuum re missionem consequi facile posse. Nosq; detestabilẽ & horrendã taliũ sicarioꝝ neq tiam ad alioꝝ cautelã opportunis iuris remediis prosequi studio cupimus, indefes/ so. Habita super his cũ fratribus nostris p̃fatæ ecclesiæ cardinalibus: deliberatiõe ma tura, & de illoꝝ consilio statuta & decreta p̃dicta Pii p̃decessoris p̃fati. Et ꝓut illa cõ cernunt oĩa & singula in dictis litteris contenta: auctoritate apostolica p̃ntiũ teno/ re approbamus, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decernimus: ac volu/ mus. Et p̃fata auctoritate de eorũdem fratrum cõsilio statuimus & ordinamus q̃ cõ demnati hactenus, & quod in posterũ cõdemnari continget vbilibet in ciuitatibus terris, & locis p̃dictis pro homicidio siue vt principalis, siue vt auxilium, cõsiliũ: & fauorem p̃stantes suaꝝ ꝯdemnationum remissionem: aut contra illos saluũ condu/ ctum, & licẽtiã secure in loco patrati criminis vel ei infra quinquaginta milliaria (vt p̃fertur) ꝓpinquo nullatenus obtinere possint, ab alio a nobis, & Romano Pont. q pro tempore erit, & alicuius alterius etiam legati de latere remissio nemini suffra/ getur. Et si forte contingeret nos & eundem Romanum pont. pro tempore existẽ/ tem ad remissiones siue saluumconductũ hm̃oi ꝓcedere talis remissio per p̃occupa tionem ꝓcessisse censeatur, & nemini prodesse possit nisi in illa vere p̃ntium littera rum tenor de verbo ad verbũ, nõ aũt per clausulas id importantes insertus foret spe/ cificata & determinata causa exprimeretur, quæ nos & successores nostros induce/ ret ad derogandum p̃sentibus, quæ cum tam matura deliberatione a nobis emanãt non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus, & illis quæ idem Pius p̃deces sor in dictis suis litteris voluit obstare, cæterisq; contrariis quibuscũq;. Et vt præmis/ sa eo plenius innotescant volumus per Legatos, Rectores, Gubernatores ꝓuinciaꝝ ciuitatum, & locorum temporali dominio præfatæ ecclesiæ subiectorum in singu/ lis ciuitatibus & locis legatis cõmissis sono tubæ præmisso publicari, & in registris, quibus talia decreta dictæ sedis sunt solita registrari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, constitutionis: statuti, ordinationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attempta/ re p̃sumpserit indignationem omnipotentis Dei & Beatoꝝ Petri & Pauli apostolo rum eius se nouerit incursurũ. Datum Romæ apud S. Petrum. Anno incarnationis dñicæ. M. cccclxxx. quarto kal. Aprilis Pontificatus nostri anno nono.

¶ Expliciunt Constitutiones Marchiæ Anchonitanæ cum nonnullis ad/ ditionibus, cura & impensis Magnificæ Cõmunitatis Fauentinæ, Per Iohãnem Mariam de Simonetis Cremonẽsem in eadem Ciuitate Fauentina impressæ. Anno Dominicæ incarna tionis. M. D. XXIIII. Die Decima Aprilis. Cle mentissimo Clementi Septimo Pont. Maxi mo imperante. Pontificatus sui Anno Primo.

✠

Registrum.

A B C D E F G H

¶ Quaterniones omnes, præter H qui est Duernio.